

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
ПРЕЗ 2014 ГОДИНА**

Списък на използваните съкращения

АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите
АДСИЦ - акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АИФ – алтернативен инвестиционен фонд
АКР - агенция за кредитен рейтинг
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - акт за установяване на административни нарушения
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДДПО - допълнително доброволно пенсионно осигуряване
ДЗПО - допълнително задължително пенсионно осигуряване
ДПО - допълнително пенсионно осигуряване
ДПФ - доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДФ - договорен фонд
ДФС - данък върху финансовите сделки
ДЦК - държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕО - Европейска общност
ЕП - Европейски парламент
ЕС – Европейски съюз
ЕФДИ – европейски фонд за дългосрочни инвестиции
ЗБ - застрахователен брокер
ЗВО - Звено за вътрешен одит
ЗД - застрахователно дружество
ЗДКИСДПКИ – Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране
ЗДСИЦ - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпирането на пари
ЗМФТ – Закон за мерките срещу финансиране на тероризма
ЗПЗФИ - Закон срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - инвестиционно дружество
ИП - инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховането
КЗК - Комисия за защита на конкуренцията
КИС - колективни инвестиционни схеми
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН - Комисия за финансов надзор
ЛУАИФ - лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
НАП - Национална агенция по приходите
НИФ/Д – национални инвестиционни фондове/дружества
НБАЗ – Национално бюро на българските автомобилно застрахователи
НКО – национален компетентен орган
НП - наказателно постановление
ОСА - Общо събрание на акционерите
ПАМ - принудителна административна мярка
ПД - публично дружество
ПКИПЦК - предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - пенсионноосигурително дружество
ППФ - професионален пенсионен фонд

УД - управляващо дружество
УПФ - универсален пенсионен фонд
ФДПО - фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФКИ - Фонд за компенсирание на инвеститорите
ФПП – фонд на паричния пазар
ЦД - Централен депозитар
ЦДЦК – централни депозитари на ценни книжа
ESMA - Европейски орган за ценни книжа и пазари
EIOPA - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване
EBA - Европейски банков орган
ESFS - Европейска система за финансов надзор
ESRB – Европейски съвет за системен риск
ННИ - Херфиндал-Хиршман индекс

Полезни връзки

Българска фондова борса – София АД	www.bse-sofia.bg
Централен депозитар АД	www.cdad.bg
Българска народна банка	www.bnb.bg
Министерство на финансите	www.minfin.bg
Министерски съвет	www.government.bg
Асоциация на българските застрахователи	www.abz.bg
Национален осигурителен институт	www.noi.bg
Национален статистически институт	www.nsi.bg
Агенция за приватизация	www.priv.government.bg
Фонд за компенсирание на инвеститорите	www.sfund-bg.com
Гаранционен фонд	www.guaranteefund.bg
Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите	www.abird.info
Българска асоциация по връзки с инвеститорите	www.birsbg.org
Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване	www.assoc.pension.bg
Българска асоциация на управляващите дружества	www.baud.bg
Национално бюро на българските автомобилни застрахователи	www.nbbaz.bg
Министерство на труда и социалната политика	www.mlsp.government.bg
Комисия за защита на конкуренцията	www.cpc.bg
Европейска комисия, Главна дирекция „Вътрешен пазар“	http://ec.europa.eu/internal_market/index.htm
Европейски парламент	www.europarl.europa.eu
Съвет на Европейския съюз	www.consilium.europa.eu
Европейски съвет за системен риск (ESRB)	www.esrb.europa.eu
Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA)	www.esma.europa.eu
Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA)	www.eiopa.europa.eu
Европейски банков надзорен орган (EBA)	www.eba.europa.eu
Международна организация на надзорните органи на ценни книжа (IOSCO)	www.iosco.org
Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS)	www.iaisweb.org
Международна организация на пенсионните надзори (IOPS)	www.iopsweb.org
Европейска централна банка	www.ecb.int
Международен валутен фонд	www.imf.org

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ	6
I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2014 ГОДИНА.....	8
1. Регулаторна дейност.....	8
1.1. Промени в нормативната уредба.....	8
1.2. Нови моменти в политиката на ЕС	14
2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране.....	25
2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими.....	25
2.2. Нотификации	34
2.3. Сертифициране	36
3. Надзорна дейност	37
3.1. Дистанционен контрол.....	37
3.2. Проверки на място.....	41
3.3. Правоприлагане	45
3.4. Пазарни манипулации.....	51
4. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги.....	53
4.1. Достъп до финансова информация.....	53
4.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги	54
4.3. Политика на финансова грамотност	69
5. Международна дейност и сътрудничество	72
5.1. Европейско измерение	72
5.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи	77
5.3. Сътрудничество с институции в страната	78
6. Институционално развитие на КФН.....	79
6.1. Управление на човешките ресурси	79
6.2. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора.....	85
6.3. Отчет за изпълнение на бюджета на КФН за 2014 г.	86
6.4. Доклад за дейността на вътрешния одит на КФН за 2014 г.	87
6.5. Отчет на Инспектората	88
II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР	90
1. Външна среда и икономическа активност.....	90
1.1. Външна среда.....	90
1.1. Обзор на икономическата активност в България през 2014 г.	96
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	104
2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара.....	110
2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар	111
2.2.1. Инвестиционни посредници	112
2.2.2. Колективни инвестиционни схеми	113
2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел.....	116
2.2.4. Публични дружества и емитенти.....	118
2.2.5. Места за търговия.....	120
2.2.6. Централен депозитар.....	123
2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите	124
2.3. Застрахователен пазар	125
2.3.1. Общо застраховане	126
2.3.2. Животозастраховане	133
2.3.3. Презастраховане.....	137

2.3.4.	Канали за дистрибуция	138
2.3.5.	Гаранционен фонд	139
2.3.6.	Обезпечителен фонд.....	141
2.4.	Осигурителен пазар	142
2.4.1.	Пенсионноосигурителни дружества.....	142
2.4.2.	Фондове за допълнително пенсионно осигуряване	146
III.	Организационна структура на КФН	151

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Уважаеми дами и господа,

За мен е удоволствие да ви представя Годишния отчет за дейността на Комисията за финансов надзор (КФН) за 2014 г., в който е направен цялостен преглед на извършеното през годината от Комисията в качеството ѝ на единен държавен регулаторен, лицензиращ и надзорен орган на небанковия финансов сектор в България. Основната задача, която стоеше пред Комисията и през 2014 г., бе с последователната си политика да отстоява запазването и поддържането на стабилността и прозрачността на капиталовия и застрахователния пазар, както и на пазара на допълнителното пенсионно осигуряване.

Приоритет в нормативната дейност на КФН през 2014 г. беше въвеждането на изискванията на европейските регулаторни и надзорни правила чрез транспонирането им в нормативни актове на националното ни законодателство. В качеството си на неделима част от европейската и световна система на финансови надзорни органи, КФН работи активно на всички нива – ръководни и експертни – в структурите на чуждестранните организации, на които е член: Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA), Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) и Европейския съвет за системен риск (ESRB), Международната организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзори (IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (IOPS). Изключително ползотворно беше и партньорството между КФН и българския офис на Световната банка (СБ).

През отчетния период беше изготвен работен проект на нов Кодекс за застраховането, който представлява изцяло нова рамка в областта на застраховането. Предложенията на КФН бяха мотивирани освен от необходимостта да реагира на проблемите, които констатира при упражняването на надзора над застрахователния сектор, така и от желанието за усъвършенстване на нормативната уредба и за осигуряване на по-добра защита на интересите на потребителите.

През 2014 г. в изпълнение на надзорните си функции, КФН предприе допълнителни надзорни мерки за завишаване на изискванията спрямо дейността и отчетността на поднадзорните лица, осъществи значителен брой проверки – на място, общи, планови, извънпланови и тематични, свързани с дистанционния и текущия надзор, като при констатирани нередности бяха съставени съответните актове за установяване на административни нарушения. В резултат на по-ефективния надзор, осъществяван от страна на Комисията през последните пет години, както и на превантивния ефект от наложените глоби, за отчетния период се наблюдава тенденция към намаление в броя на наложените санкции по отношение на участниците в инвестиционния пазар.

През 2014 г. Комисията за финансов надзор успешно реализира европейски проект по Оперативна програма „Административен капацитет“ (ОПАК) „Повишаване капацитета на служителите на Комисията за финансов надзор с цел утвърждаване на компетентна и ефективна администрация“, чиято основна цел беше повишаване на професионалната и чуждоезиковата квалификация на служителите от администрацията.

Комисията за финансов надзор придава първостепенно значение на повишаването на финансовата култура и осведомеността на българските граждани, ето защо и през 2014 г. продължи реализирането на традиционните образователни инициативи с практическа насоченост за журналисти, ученици, студенти и преподаватели, в които експертите ѝ споделят своя опит и знания с широката аудитория. В съответствие с политиката на публичност, прозрачност и откритост в работата си, КФН продължи да информира обществеността по теми от компетентностите ѝ на единен държавен регулаторен и надзорен орган на небанковия финансов сектор в нашата страна.

Изминалата 2014 година беше динамична, изпълнена с предизвикателства към икономиката, бизнеса и финансите на България. Едно от най-значимите събития беше поставянето на „Корпоративна търговска банка“ АД под специален надзор и впоследствие отнемането на лиценза ѝ. Комисията за финансов надзор реагира своевременно и адекватно на създалата се ситуация, като насочи целия си потенциал към вземане на необходимите управленски решения, целящи запазване стабилността на финансовите пазари и оздравяване на бизнес средата за компаниите в небанковия финансов сектор, а заедно с това предприе законови мерки за повишаване на доверието и защитата на интересите на инвеститорите, както и на потребителите на финансови услуги в нашата страна.

Представеният отчет на КФН структурно е съставен от две части, всяка от които обхваща различни аспекти от работата ѝ. В първата част е очертана дейността на КФН в изпълнение на компетентностите ѝ на регулаторен, лицензиращ и надзорен орган на небанковия финансов сектор. Описани са предприетите от Комисията мерки, мотивите и очакваните от тях резултати. Специално внимание се отделя на новите моменти в политиката на ЕС. В следващите раздели са посочени конкретни данни във връзка с функциите на КФН в защита на потребителите на небанкови финансови услуги и ролята ѝ за осигуряване на информираност на пазарните участници и на обществото като цяло, международното сътрудничество и съвместната работа с националните органи, както и институционалното развитие на Комисията. Втората част от отчета представя задълбочен пазарен анализ на небанковия финансов сектор в България в условията на световната и европейската икономическа среда и финансовите пазари. Включени са секторни анализи за състоянието на капиталовия, застрахователния и пенсионноосигурителния пазар.

Убеден съм, че настоящият отчет за дейността на КФН за 2014 г. ще е полезен за всички, които се интересуват от състоянието и перспективите за развитие на небанковия финансов сектор в Република България.

Стоян Мавродиев

I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2014 ГОДИНА

1. Регулаторна дейност

1.1. Промени в нормативната уредба

През 2014 г. основен приоритет в нормативната дейност на Комисията за финансов надзор (КФН) е въвеждането на изискванията на европейското законодателство, които Република България има задължение да транспонира в националното законодателство. Друга част от нормативните актове, подготвени и приети от Комисията, са свързани с констатирани в практиката проблеми при прилагането на законодателството в областта на небанковия финансов сектор.

Промени в законовата нормативна уредба

Закон за изменение и допълнение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране¹

Със закона се въвеждат в българското законодателство изискванията на Директива 2013/14/ЕС на ЕП и на Съвета от 2013 г. за изменение на Директива 2003/41/ЕО относно дейностите и надзора на институциите за професионално пенсионно осигуряване, Директива 2009/65/ЕО относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа и Директива 2011/61/ЕС относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, по отношение на предоверяването на кредитни рейтинги.

В Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране (ЗДКИСДПКИ) се въвеждат задължения за управляващите дружества, както и за лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, да използват адекватни методи за оценка на рисковете и да не се доверяват единствено и механично на кредитни рейтинги. В съответствие с чл. 51, параграф 3а от Директива 2009/65 законът предвижда, че при преценката за спазването на изискването за избягване на предоверяването на кредитни рейтинги, надзорният орган взема предвид естеството, мащаба и сложността на колективната инвестиционна схема.

С преходните и заключителни разпоредби на закона са извършени изменения в Кодекса за социално осигуряване (КСО), които също са насочени към въвеждане на настъпилите промени в законодателството на Европейския съюз. Независимо от обстоятелството, че адресат на Директива 2003/41 са институциите за професионално пенсионно осигуряване (ИППО), законът разпростира изискванията за избягване на предоверяването на кредитни рейтинги по отношение на всички фондове за допълнително пенсионно осигуряване. Изложените в рецитал 2 на Директива 2013/14 съображения за повишаване на качеството на инвестициите и защита на интересите на инвеститорите са валидни не само по отношение на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, а и за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и доброволните пенсионни фондове. Тяхното значение в структурата на българската пенсионна система е по-голямо от това на доброволните пенсионни фондове по професионални схеми, предвид размера на управляваните активи, броя на осигурените в тях лица и управлението на задължителни осигурителни вноски в универсалните и професионалните пенсионни фондове.

¹ Обн., ДВ бр. 22 от 24.03.2015 г.

В съответствие с цитираните по-горе изисквания на директивата законът развива съществуващите изисквания към правилата за процедурите за наблюдение, измерване и управление на риска, свързани с инвестициите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване. С разпоредбата на чл. 179в от КСО се предвижда тези вътрешни правила да осигуряват надеждно управление на риска в съответствие с естеството, мащаба и сложността на инвестициите на фондовете. Също така се въвеждат задължения за пенсионноосигурителните дружества да използват адекватни методи за оценка на рисковете, като се съобразяват със заложените цели в инвестиционната политика на пенсионния фонд, и да не се доверяват единствено и механично на кредитни рейтинги.

Законът усъвършенства процедурите по управление на риска на пенсионноосигурителните дружества и по този начин способства за повишаване на качеството на инвестициите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване.

Във връзка с транспонирането на изискванията на директивата са извършени и други изменения в Кодекса за социално осигуряване, които обезпечават тяхното прилагане. Също така е актуализиран текстът на чл. 344 от КСО във връзка с правото на заинтересованите лица да обжалват по съдебен път постановените по реда на КСО принудителни административни мерки.

Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти²

Със закона се въвеждат в българското законодателство изискванията на Директива 2013/36/ЕС на ЕП и на Съвета от 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО и се осигурява прилагането на Регламент (ЕС) № 575/2013 на ЕП и на Съвета от 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012.

Регламент (ЕС) № 575/2013 установява единни и пряко приложими изисквания към елементите на капитала и пруденциални изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, тъй като тези изисквания са тясно свързани с функционирането на финансовите пазари и стабилността на единния пазар на финансови услуги. Регламент (ЕС) № 575/2013 урежда също така изискванията относно съдържанието и сроковете на публикуваната от институциите информация (кредитни институции и инвестиционни посредници), ликвидност, ливъридж, както и към съдържанието и формите на представяната информация на надзорните органи.

Разпоредбите на Директива 2013/36/ЕС са тясно свързани с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 575/2013. Промените касаят дейността на инвестиционните посредници, както и размера на изискуемия начален капитал за получаване на лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник. Освен това се предвижда и делегация за издаването на наредба от КФН за капиталовата адекватност и ликвидност на инвестиционните посредници и за надзора за изпълнението им.

В Директива 2013/36/ЕС са предвидени също нови изисквания към надзорните органи на финансовите пазари, в т. ч. към Комисията за финансов надзор по отношение на извършването на надзорен преглед и оценка на инвестиционните посредници, както и изискванията към надзорното оповестяване от страна на Комисията. С приетите изменения тези изисквания са транспонирани в специален раздел на Закона за пазарите на финансови инструменти, където са въведени изискванията за разкриване на информация от страна на КФН във връзка с капиталовата адекватност и ликвидност. Директивата предвижда държавите членки да осигурят надзорните

---

² Обн. ДВ, бр. 34 от 12.05.2015 г.

органи да разполагат с експертни познания, ресурси, оперативен капацитет, правомощия и независимост, които са необходими, за да изпълняват функциите си по пруденциален надзор и недопускането на надзорен арбитраж.

Със закона е направено изменение и допълнение на административнонаказателните разпоредби на Закона за пазарите на финансови инструменти, свързано със спазването на пруденциалните изисквания. Въведени са нови принудителни административни мерки и административни наказания.

Със закона са доразвити разпоредбите, касаещи надзора на консолидирана основа, функциите и задълженията на консолидиращия надзорен орган, участието в надзорни колегии, уредени са отношенията на обмена на информация и сътрудничеството между надзорните органи, предоставянето на информация на европейските надзорни органи на финансовите пазари и в частност Европейския банков орган във връзка с пруденциалния надзор. Разширен е кръгът от лица, пред които може да се разкрива информация, представляваща професионална тайна. Тези разпоредби са транспонирани в глава „Професионална етика и тайна“ на Закона за Комисията за финансов надзор (ЗКФН), като е направено допълнение на лицата, пред които може да се разкрива информация, представляваща професионална тайна. С промените в ЗКФН се предвижда също правото на Комисията да публикува резултати от проведените от нея стрес тестове във връзка с капиталовата адекватност на инвестиционните посредници.

В Преходните и заключителните разпоредби на ЗПФИ е предвидено изменение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране (ЗДКИСДПКИ) във връзка с началния и собствения капитал на управляващите дружества и на лицата, които управляват алтернативни инвестиционни фондове, и на алтернативните инвестиционни фондове. Началният и собственият капитал на горесцитираните лица трябва да отговарят на изискванията за начален и собствен капитал по „CRD IV“, тъй като изискванията за капитал в директивите, които са транспонирани в ЗДКИСДПКИ, са съгласно изискванията на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО, които са отменени.

Със закона се предвиждат и изменения в Закона за публичното предлагане на ценни книжа, които имат за цел привеждането му в пълно съответствие с изискванията на Директива 2010/73/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за изменение на Директива 2003/71/ЕО относно проспекта, който следва да се публикува, когато публично се предлагат ценни книжа или когато се допускат ценни книжа до търгуване, и за изменение на Директива 2004/109/ЕО.

Проект на нов Кодекс за застраховането

В края на 2014 г. КФН прие на първо гласуване проект на нов Кодекс за застраховането (КЗ), който предстои през 2015 г. да бъде предложен за одобрение от Министерски съвет и за приемане от Народното събрание. Проектът на нов кодекс се разработва във връзка с необходимостта от въвеждането в българското законодателство на разпоредбите на Директива 2009/138/ЕО относно започването и извършването на дейността по застраховане и презастраховане (Платежоспособност II). Въвежда се нов режим за определяне на капиталовите изисквания на застрахователя, съответно презастрахователя, на неговите резерви, както и на правилата за инвестиции на средствата му, като гаранция за финансовата стабилност и изпълнението на задълженията по застрахователните и презастрахователните договори. Със законопроекта се усъвършенства режимът на системата на управление на застрахователите и презастрахователите. Регламентират се функциите по управление на риска, вътрешен одит, вътрешен контрол, актюерската функция.

С оглед правилата за прилагане на Директива 2009/138/ЕО се предвиждат условия за застрахователите с по-ограничен обем на дейността да извършват дейност при сегашните

изисквания във връзка с финансовото състояние, което ще им спести разходите за адаптиране към усложнените модели за надзор на платежоспособността съгласно изискванията на новата европейска уредба.

С цел повишаване степента на защита на потребителите на застрахователни услуги се въвежда регламентация на разпространението на застрахователни продукти, която ще бъде приложима, както към застрахователите, така и към застрахователните посредници.

Със законопроекта се предлагат и промени в правната регламентация на застрахователния договор, които са продиктувани от необходимостта да се въведат някои нови институти, които са уредени в законодателствата на други държави и се прилагат по аналогия в България.

В областта на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите се предлага срещу единна премия да се осигурява както покритието за Република България, държавите членки на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство, така и за всички държави, които членуват в системата на „Зелена карта“. Регламентира се по-детайлно и статута и правомощията на Националното бюро на българските автомобилни застрахователи и Гаранционния фонд. При разработването на проекта на нов кодекс са анализирани и използвани разпоредби на Френския застрахователен кодекс, Италианския застрахователен кодекс, закона за застрахователен надзор и закона за застрахователния договор на федерална Република Германия и законодателната уредба на обществените отношения, свързани със застраховането, в Кралство Испания.

Промени в подзаконовата нормативна уредба

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 46 от 2012 г. за реда и начина за изплащане на компенсация от Фонда за компенсиране на инвеститорите и Правилник за изменение и допълнение на Правилника за устройството и дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите³

Промените в Наредба № 46 целят отстраняване на пропуски и констатирани практически проблеми в прилагането на наредбата, като по този начин се постигне оптимизиране на дейността на Фонда с оглед осъществяване на задълженията му съгласно чл. 77а, ал. 2 от ЗППЦК да осигурява изплащане на компенсация на клиентите на инвестиционен посредник и на неговите клонове в приемащите държави при условията и по реда ЗППЦК чрез набраните във фонда средства в случаите, когато инвестиционният посредник не е в състояние да изпълни задълженията си към клиентите поради причини, пряко свързани с неговото финансово състояние.

Промените в Правилника за устройството и дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите целят синхронизиране на Правилника с действащата нормативна уредба, както и прецизиране на съществуващи разпоредби на наредбата с оглед установени практически проблеми.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актьор, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, както и за формата на актьорската заверка, формата и съдържанието на актьорския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актьор заверява⁴

С промяната в чл. 4, ал. 3 от наредбата е предвидено, че когато заявителят веднъж вече е допускан до изпит за признаване на правоспособност на отговорен актьор пред КФН, към

³ Обн., ДВ, бр. 40 от 2014 г.

⁴ Обн., ДВ, бр. 54 от 2014 г.

последващо подадено заявление, той следва да прилага само свидетелство за съдимост и декларациите по чл. 4, ал. 2, т. 2 – 4 от Наредба № 31. Процедурата е облекчена, като не се изисква повторно представяне от лицето на нотариално заверен препис от дипломата му и други доказателства, когато тези документи са представени в КФН към предходното заявление на кандидата, понеже няма как той да загуби своя професионален опит или образование.

С разпоредбата на чл. 12а, ал. 3 от наредбата е предвидено, че при успешно полагане само на базовия модул на изпита, кандидатът може да се яви на един или повече от специализираните модули за признаване на частична или пълна правоспособност не по-късно от следващото провеждане на изпит.

Прецизирана е разпоредбата на чл. 15, ал. 2, т. 4 от наредбата, като е предвидено, че вместо информация за условия или ограничения, свързани с признатата правоспособност в чужбина, заявителят може да представи декларация, че такива не са налице.

Подобрена е и уредбата на основанията за отказ за признаване на правоспособност. Освен неизпълнението на изискването, свързано с отсъствие на предпоставките за допускане на кандидата само до специализиран модул, в чл. 6, т. 7 от наредбата като основание за отказ е предвидено и непредставянето на някой от документите, с които заявителят доказва съответствието си със законовите изисквания, включително и допълнително изискваните от КФН документи. По този начин изрично се установява възможността на надзорния орган да откаже допускането до изпит, когато заявителят не е удостоверил, че има право на това. Аналогични са промените, направени в разпоредбите на чл. 13в и чл. 17 от наредбата, регламентиращи производствата по признаване на правоспособност, придобита в чужбина или след полагане на изпит пред организация на актьорите.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 33 от 2006 г. за индивидуалните заявления за участие във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване⁵

С промените в Наредба № 33 се доразвива и усъвършенства уредбата относно реда за първоначален избор на фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Основната промяна е свързана с въвеждане на изискване за нотариално удостоверяване на подписа на лицето, положен върху заявлението му за участие.

Целта е да се обезпечи субективното право на избор на лицата, подлежащи на осигуряване в задължителен пенсионен фонд, и да се насърчи вземането на обмислено решение от тяхна страна при подаване на заявление за участие в такъв фонд. По този начин се ограничават някои, констатирани в практиката нарушения, свързани със злоупотреба с лични данни на лицата и се обезпечават спазването на принципа на доброволност при избора на пенсионен фонд.

В наредбата допълнително се уточнява, че когато заявлението за участие се подава като електронен документ, то трябва да е удостоверено с квалифициран електронен подпис на лицето.

Направени са и допълнения в Приложения № 3 и № 4 към наредбата (образците на документите с основна информация за осигурените лица, които дружеството е длъжно да им предоставя при подаване на заявлението за участие).

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 15 от 5.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства⁶

Промените в Наредба № 15 на КФН за воденето и съхраняването на регистрите на КФН и за подлежащите на вписване обстоятелства са свързани с измененията и допълненията в ЗКФН,

⁵ Обн., ДВ, бр. 67 от 2014 г.

⁶ Обн., ДВ, бр. 68 и бр. 90 от 2014 г.

обнародвани в ДВ, бр. 77 от 2011 г. Във връзка с това се актуализира списъкът на водените, съгласно чл. 30, ал. 1 от ЗКФН, публични регистри, като отпада задължението на Комисията да поддържа регистър за агенциите за кредитен рейтинг, регистрирани от КФН, съгласно Регламент 1060/2009.

Извършените изменения в Наредба № 15 отразяват както приемането на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, така и неговото изменение, обнародвано в ДВ бр. 109 от 2013 г., а също така и приемането на Наредба № 44 от 20 октомври 2011 г. за изискванията към дейността на колективните инвестиционни схеми, инвестиционните дружества от затворен тип и управляващите дружества. На мястото на раздела, касаещ вписването на обстоятелства в регистъра на инвестиционните дружества, е създаден раздел за вписване на обстоятелства, касаещи колективните инвестиционни схеми. Създадени са и два нови раздела – за националните инвестиционни фондове и за лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове.

С извършените изменения в наредбата определени отчетни форми се изключват от кръга на информацията, подлежаща на публикуване от страна на застрахователите. Направени са изменения в други отчетни форми, в резултат на които последните вече няма да съдържат информация, която индивидуализира съконтрагенти на застрахователите, и ще могат да се публикуват. Съответно е изменена и Наредба № 30 от 2006 г. за изискванията към счетоводството, формата и съдържанието на финансовите отчети, справките, докладите и приложенията на застрахователите и презастрахователите.

Наредба № 49 за задължителното застраховане по чл. 249, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането и за методиката за уреждане на претенции за обезщетение на вреди, причинени на моторни превозни средства⁷

С Наредба № 49 се уреждат реквизитите на застрахователната полица по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, както и механизма на включване на допълнителни покрития към нея.

С наредбата се въвежда забрана за сключване на повторна задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите по отношение на едно и също МПС в рамките на един и същ времеви период, което създава затруднения при определяне на отговорния застраховател и предизвиква спорове, които забавят уреждането на претенциите.

С наредбата се регламентира издаването на застрахователни полици въз основа на временни номера, които се използват от вносители и търговци на МПС и които не кореспондират трайно на едно и също МПС.

Създава се задължение за застрахователите да разработят методики за уреждане на претенциите за обезщетения на имуществени и неимуществени вреди, резултат от телесно увреждане или смърт, които да бъдат оповестени публично, за да се съдейства за прозрачността при уреждането на такива претенции, за които не съществува единна методика.

С наредбата се допълва уредбата на граничните застраховки в съответствие с общоприетите практики рамките на Европейския съюз, както и уредба на сертификата „Зелена карта“. Освен това се усъвършенства редът за отчитане на застрахователните премии по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, получени от застрахователните посредници.

Създава се задължение на Съвета на Гаранционния фонд да извършва годишен преглед на методиката за уреждане на претенции за вреди, причинени на МПС и ежегодно до тридесето

---

⁷ Обн., ДВ, бр. 90 от 2014 г.

число на месец септември да представя в КФН становище за необходимостта от нейната актуализация, заедно с предложения за нейното изменение и допълнение.

1.2. Нови моменти в политиката на ЕС

Директиви и Регламенти на Европейския съюз

Регламент (ЕС) № 596/2014 на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г. относно пазарната злоупотреба (Регламент относно пазарната злоупотреба) и за отмяна на Директива 2003/6/ЕО на ЕП и на Съвета и директиви 2003/124/ЕО, 2003/125/ЕО и 2004/72/ЕО на ЕК и Директива 2014/57/ЕС на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г. относно наказателноправните санкции за пазарна злоупотреба (Директива за пазарната злоупотреба).

Новите правила актуализират и засилват досега действащата правна рамка, за да създадат условия за интегрираност на пазара и по-голяма защита на инвеститорите. Регламентът осигурява постигане на съответствие с действителното развитие на пазара от типа на разрастването на нови платформи за търговия, извънборсово търгуване, нови технологии като високочестотната търговия и манипулациите с бенчмаркове, които изрично се забраняват. Също така се засилват мерките относно стоките и свързаните с тях деривати, актуализират се разследващите и санкционните правомощия на надзорните органи, като по този начин се създава единна правна рамка за целия ЕС и се намалява тежестта върху малките и средни предприятия.

Директивата за криминализирането на пазарната злоупотреба допълва регламента, като изисква от всички държави членки да предвидят хармонизирани на ниво ЕС наказателни състави за следните престъпления - злоупотреба с вътрешна информация, препоръчване или склоняване към злоупотреба с вътрешна информация, незаконно разкриване на вътрешна информация, манипулиране на пазара, както и подбудителството и помагачеството по отношение на тези престъпления. Директивата предвижда и налагането на максимално наказание не по-малко от съответно 4 и 2 години лишаване от свобода за едни от най-сериозните престъпления за пазарна злоупотреба (до четири години за злоупотребата с вътрешна информация, препоръчването или склоняването на друго лице да извърши злоупотреба с вътрешна информация и за манипулиране на пазара и до 2 години за незаконното разкриване на вътрешна информация).

Регламентът започва да се прилага от 3 юли 2016 г., като държавите членки следва да са предприели всички необходими мерки, за да се съобразят с него. Регламентът отменя Директива 2003/6/ЕО и директивите по нейното прилагане, които са транспонирани в българския Закон срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти (ЗПЗФИ). Държавите членки приемат и публикуват до 3 юли 2016 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с директивата и започват да ги прилагат от тази дата.

Регламент (ЕС) № 600/2014 на ЕП и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012.

Директива 2014/65/ЕС на ЕП и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС.

Новата правна рамка на двата акта цели да направи финансовите пазари по-ефективни, устойчиви и прозрачни. Създава се пазарна структура, която ще предотврати заобикалянето на закона и ще осигури винаги, когато е възможно, търговията да се осъществява на регулирани платформи. Въвеждат се правила относно високочестотната търговия, подобрява се прозрачността и надзора над финансовите пазари, включително пазара на деривати и се регулират институти като прекомерна променливост на цените при пазара на стокови деривати. Новата правна рамка ще

подобри конкуренцията при търговията и клиринга на финансови инструменти, включително деривати, ще засили защитата на инвеститорите чрез изисквания за организацията и поведението на управителните органи, ще засили и ролята на надзорните органи и техните правомощия. Въвежда се и хармонизиран режим за предоставяне на достъп до пазара на ЕС от трети държави, който се основава на оценка за еквивалентност от ЕК.

Регламентът и директивата се прилагат от 3 януари 2017 г. България е длъжна да транспонира директивата до 3 юли 2016 г. Директива 2004/39/ЕО (сегашната MIFID), която е транспонирана в ЗПФИ, се отменя считано от 3 януари 2017 г.

Директива 2014/59/ЕС на ЕП и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на ЕП и на Съвета.

Директивата цели да изгради подходящи инструменти за ефективното справяне с нестабилни или проблемни кредитни институции и инвестиционни посредници (институции), особено при такива институции, които имат дейност в целия ЕС и могат да влияят върху стабилността на финансовите пазари в различните държави членки. Хармонизират се процедурите за реструктуриране на институции на равнището на Съюза и се създава режим, който да осигури на органите надежден набор от инструменти за достатъчно бърза намеса на достатъчно ранен етап по отношение на нестабилна или проблемна институция, така че да се гарантира непрекъснатост на критичните финансови и икономически функции на институцията, като същевременно се сведе до минимум въздействието от неизпълнението на задълженията на институцията върху икономиката и финансовата система. Този режим следва да гарантира, че загубите се поемат първо от акционерите, а след тях — от кредиторите, при условие че нито един кредитор не поема по-големи загуби от тези, които би поел, ако институцията беше ликвидирана чрез обичайно производство по несъстоятелност. Също така се укрепват капиталовите и ликвидните буфери и се подобряват инструментите за макропруденциални политики, което следва да намали вероятността от бъдещи кризи и да повиши устойчивостта на институциите по отношение на икономически сътресения.

Срокът за транспониране на директивата е 31 декември 2014 г., когато България следва да приеме законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива. Директивата започва да се прилага от 1 януари 2015 г.

Директива 2014/50/ЕС на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г. относно минималните изисквания за повишаване на мобилността на работниците между държавите членки чрез подобряване на придобиването и запазването на допълнителни пенсионни права.

Целта на директивата е да бъдат премахнати някои пречки пред свободното движение на хора, като например изискването за заетост в определена компания за дълъг период от време за придобиване на пенсионни права или загубата на тези права, когато лицето напусне определена пенсионна схема.

Директивата подобрява защитата на правата на работниците, упражняващи правото си на свободно движение в ЕС, в няколко насоки:

- Придобиване на пенсионни права – с директивата се въвеждат ограничения за максималния размер на правопораждащите периоди и периодите на изчакване, необходими за придобиване на пенсионни права, като сборът от тези периоди не може да надхвърля 3 години.

Когато има минимална възраст за придобиване на права, тя не може да бъде по-висока от 21 години;

- Запазване на пенсионни права – правата на работниците, които напускат преди пенсиониране дадена професионална пенсионна схема, трябва да бъдат запазени и да бъдат третирани по същия начин, както се третират правата на работниците, които са останали в същата схема;

- Предоставяне на информация – работниците имат право да знаят как би се отразило едно потенциално преместване върху техните пенсионни права, а тези, които са напуснали дадена пенсионна схема трябва да бъдат информирани за стойността на техните пенсионни права.

Директивата влиза в сила на двадесетия ден след нейното публикуване в Официален вестник на ЕС, т.е. на 20 май 2014 г. Крайният срок за транспониране на разпоредбите на Директивата в българското законодателство е 21 май 2018 г.

Директива 2014/51/ЕС на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г. за изменение на Директива 2003/71/ЕО, Директива 2009/138/ЕО, Регламент (ЕО) № 1060/2009, Регламент (ЕО) № 1094/2010 и Регламент (ЕО) № 1095/2010 във връзка с правомощията на Европейския надзорен орган (Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване) и на Европейския надзорен орган (Европейския орган за ценни книжа и пазари) – Омнибус 2.

Целта на директивата е да актуализира режима на изброените в заглавието актове. Основните изменения са относно проспектите и режима Платежоспособност II, съобразно новата Европейска рамка за финансов надзор. Създадените през 2010 г. органи – ESMA, EIOPA и ESRB, налагат съответните изменения в посочените директиви, за да могат тези органи да функционират пълноценно, съобразно функциите си, а именно да използват пълния набор от правни инструменти, с които разполагат – да приемат насоки относно надзорните практики на националните компетентни органи (НКО), да приемат делегирани актове, където това изрично е предвидено в регламентите и директивите и да съдействат за обмена на информация и уреждане на разногласия между НКО. Една съществена част от измененията се отнасят именно до разписване на делегации в двете директиви за издаване на технически стандарти и насоки от ESMA и EIOPA.

Относно Директива 2009/138/ЕО, освен гореспоменатите изменения, се включват и следните допълнителни разпоредби относно: срочната структура на безрисковия лихвен процент и възможността тя да може да бъде коригирана - изравнителни корекции, стимули за добро управление на риска, дисконтиране за целите на изчисляването на техническите резерви, смекчаване на нежелани потенциални проциклични ефекти, хармонизиран подход при използването на рейтинги, изисквания за еквивалентност за целите на изчисляване на групова платежоспособност, преглед на дългосрочните гаранции и др. Държавите членки трябва да транспонират директивата Платежоспособност II, заедно с нейните изменения до 31 март 2015 г., а разпоредбите стават приложими от 1 януари 2016 г.

Директивата Омнибус 2 влиза в сила в деня след нейното публикуване в Официален вестник на ЕС. Крайният срок за транспониране на разпоредбите на Директивата в българското законодателство е различен по отношение на отделните членове от директивата: за измененията в директивите 2003/71/ЕО и 2009/138 (Платежоспособност II) срокът за транспониране е 31 март 2015 г. и срок за прилагане 1 януари 2016 г.

Директива 2014/91/ЕС на ЕП и на Съвета от 23 юли 2014 г. за изменение на Директива 2009/65/ЕО относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа

(ПКПЦК) по отношение на депозитарните функции, политиката за възнагражденията и санкциите.

Измененията в Директива 2009/65/ЕО на ЕП и на Съвета се налагат, за да се отчете развитието на пазара и натрупания до момента опит на участниците на пазара и надзорните органи, по-специално за отстраняване на несъответствията между националните разпоредби относно задълженията и отговорността на депозитарите, политиката за възнагражденията и санкциите. Държавите членки приемат и публикуват до 18 март 2016 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива. Това е и датата, от която акта започва да се прилага.

Регламент (ЕС) № 909/2014 на ЕП и на Съвета от 23 юли 2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в ЕС и за централните депозитари на ценни книжа (ЦДЦК), както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012.

Целта на регламента е да бъдат установени редица уеднакви задължения, които да бъдат наложени на участниците на пазара във връзка с определени аспекти на цикъла и дисциплината при сетълмента, и да се предвиди набор от общи изисквания за ЦДЦК, управляващи системи за сетълмент на ценни книжа. Прякото прилагане на разпоредбите ще гарантира, че спрямо всички пазарни оператори и ЦДЦК се прилагат пряко еднакви задължения, стандарти и правила. Чрез такъв регламент следва да се повиши степента на сигурност и ефикасност на сетълмента в ЕС, като се предотврати несъответствието между националните правила, което би могло да възникне при транспонирането на директива. Ще се намали регулаторната сложност за пазарните оператори и ЦДЦК, която се дължи на различните национални правила, и ще се позволи на ЦДЦК да предоставят услугите си на трансгранична основа, без да е необходимо да съблюдават различни набори от национални изисквания, като например свързаните с лицензирането, надзора, организацията или рисковете на ЦДЦК. Също така регламента ще допринесе за отстраняване на нарушенията на конкуренцията.

Съгласно чл. 61 от регламента до 18 септември 2016 г. държавите членки уведомяват ЕК и ESMA за административни санкции и други мерки по прилагането на регламента. Държавите членки уведомяват без неоправдано забавяне и за всякакви последващи изменения в тях.

Регламент (ЕС) № 1286/2014 на ЕП и на Съвета от 26 ноември 2014 г. относно основните информационни документи за пакети с инвестиционни продукти на дребно и основаващи се на застраховане инвестиционни продукти (ПИПДОЗИП).

Регламентът се прилага за всички лица, които създават или извършват консултации относно ПИПДОЗИП като с него се установяват правата и задълженията на тези лица по изготвянето и уведомяването относно такива продукти, правомощията на компетентните органи, санкциите и публикуването на санкциите от компетентните органи. Преди издаването на ПИПДОЗИП се съставя основен информационен документ в съответствие с изискванията в настоящия регламент, като той се публикува. ЕЮРА разполага с директни правомощия по прилагането на регламента, като може временно да забрани или ограничи такива продукти при съответните условия. КФН също следва да осъществява наблюдение на пазара на тези продукти и съгласно чл. 17 има правомощие да забранява или ограничава ПИПДОЗИП при посочените в този член условия, като те ще бъдат доразписани чрез делегирани актове на ЕК. При предприети мерки от национален орган и от ЕЮРА, последните имат предимство съгласно чл. 16.7. По прилагане на регламента, държавите членки следва да създадат подходящи административни санкции и мерки по прилагането му и да уведомят ЕК за тях до 31 декември 2016 г. Всички наложени административни мерки и санкции трябва да се публикуват от компетентния орган. Член 24 определя минималните нива на глобите

по регламента: за юридически лица тя е 5 млн.евро или до 3% от общия годишен оборот или удвоения размер на реализираната печалба или нереализираната загуба вследствие на нарушението, когато размерът им може да бъде определен; за физически лица глобата е до 700 хил.евро или удвоения размер на реализираната печалба или нереализираната загуба вследствие на нарушението, когато размерът им може да бъде определен. Държавите членки могат да налагат и по-високи глоби. Регламентът започва да се прилага от 31 декември 2016 г., като управляващите дружества съгласно определението в чл. 2, параграф 1, буква б) от Директива 2009/65/ЕО, инвестиционните дружества, посочени в чл. 27 от същата директива, и лицата, които консултират относно или продават дялове от ПКИПЦК, посочени в чл. 1, параграф 2 на същата директива, са освободени от задълженията по настоящия регламент до 31 декември 2019 г.

Делегирани регламенти

По силата на устройствените регламенти на ESMA и EIOPA, двата органа могат да издават проекти на технически стандарти, като следват описаната за целта процедура. Техническите стандарти се издават съгласно разпоредбите за делегирани актове в чл. 290 и 291 от Договора за функционирането на Европейския съюз, приемат се под формата на регламенти, публикуват се в Официален вестник на ЕС и като регламенти са задължителни в своята цялост и се прилагат пряко във всички държави членки. Делегираните регламенти се издават по прилагане на законодателните актове, които предвиждат делегация. За 2014 г. бяха приети следните делегирани регламенти:

Делегиран регламент (ЕС) № 382/2014 на ЕК от 7 март 2014 г. за допълване на Директива 2003/71/ЕО на ЕП и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти за публикуване на притурка към проспекта.

Регламентът съдържа разпоредби с оглед на изискването в Директива 2003/71/ЕО за публикуване на притурка към проспекта, в която се посочват всички съществени нови фактори, съществени грешки или неточности, свързани с включената в проспекта информация, които са в състояние да се отразят на оценката на ценните книжа и които възникват или са забелязани между момента на одобряване на проспекта и по-късното от двете събития: окончателното закриване на публичното предлагане или според случая — откриването на сесията на регулиран пазар. Притурката следва да съдържа всички съществени сведения за породилите появата ѝ случаи, които по силата на Директива 2003/71/ЕО и Регламент (ЕО) № 809/2004 трябва да бъдат включени в проспекта.

Делегиран регламент (ЕС) № 1310/2014 на ЕК от 8 октомври 2014 г. относно временна траншова схема за вноските за покриване на административните разходи на Единния съвет за реструктуриране през преходния период.

Регламентът се издава по делегация от Регламент (ЕС) № 806/2014 на ЕП и на Съвета от 15 юли 2014 г. за установяването на еднообразни правила и еднообразна процедура за реструктурирането на кредитни институции и някои инвестиционни посредници в рамките на Единния механизъм за реструктуриране и Единния фонд за реструктуриране. Според регламент 806/2014 Единният съвет за реструктуриране има собствен бюджет, който не е част от бюджета на Съюза и съгласно чл. 65.3 този Съвет определя и набира вноските за покриване на административните си разходи, дължими от всеки от субектите по чл. 2 от регламент 806, които включват и инвестиционни посредници и финансови институции, установени в участваща държава членка, когато попадат в обхвата на консолидирания надзор над предприятието майка,

упражняван от ЕЦБ. Задължените субекти следва да плащат вноски за покриване на административните разходи на Съвета за реструктуриране през преходния период, който е от 19 август 2014 г. и приключва на по-късната от следните две дати: 31 декември 2015 г. или датата на прилагането на приетата от ЕК в съответствие с чл. 65, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 806/2014 окончателна схема.

Регламент за изпълнение (ЕС) № 593/2014 на ЕК от 3 юни 2014 г. за установяване на технически стандарти за изпълнение за форми за уведомяване в съответствие с чл. 16, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 345/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейските фондове за рисков капитал.

С настоящия регламент се определя форматът за съобщаване между компетентните органи, както и на ESMA, на информацията във връзка с надзора, отнасяща се до посочените в чл. 16, параграф 1 и чл. 21, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 345/2013 събития.

Компетентният орган на държавата членка по произход на европейски фонд за рисков капитал уведомява по електронна поща компетентните органи на приемащите държави членки и ESMA за посочените в чл. 16, параграф 1 и чл. 21, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 345/2013 събития, като попълва приложения към настоящия регламент формуляр.

Всеки компетентен орган съобщава на ESMA съответния имейл адрес, на който да получава информация във връзка с надзора. ESMA оповестява съответните имейл адреси на всички компетентни органи, както и своя съответен имейл адрес.

Регламент за изпълнение (ЕС) № 594/2014 на ЕК от 3 юни 2014 г. за установяване на технически стандарти за изпълнение за форми за уведомяване в съответствие с чл. 17, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 346/2013 на ЕП парламент и на Съвета относно европейски фондове за социално предприемачество.

С настоящия регламент се определя форматът за съобщаване между компетентните органи, както и на ESMA, на информацията във връзка с надзора, отнасяща се до посочените в чл. 17, параграф 1 и чл. 22, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 346/2013 събития.

Компетентният орган на държавата членка по произход на европейски фонд за социално предприемачество уведомява по електронна поща компетентните органи на приемащите държави членки и ESMA за посочените в чл. 17, параграф 1 и чл. 22, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 346/2013 събития, като попълва приложения към настоящия регламент формуляр.

Всеки компетентен орган съобщава на ESMA съответния имейл адрес, на който да получава информация във връзка с надзора. ESMA оповестява на всички компетентни органи списъка със съответните имейл адреси, както и своя съответен имейл адрес.

Регламент (ЕС) № 643/2014 на ЕК от 16 юни 2014 г. за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на докладването за националните разпоредби от пруденциално естество в областта на системите за професионално пенсионно осигуряване съгласно Директива 2003/41/ЕО на ЕП и на Съвета.

Регламентът е публикуван на 17 юни 2014 г. в Официален вестник на ЕС във връзка със задължението на националните компетентни органи да подават информация на ЕИОРА относно националните пруденциални разпоредби. Тази информация следва да се подаде за първи път в рамките на шест месеца от влизането в сила на настоящия регламент, а след това — ежегодно, най-късно до 30 юни на всяка календарна година след годината, в която изтича този шестмесечен срок. Регламентът съдържа и образец, по който следва да се подаде информацията. Регламентът

влиза в сила на двадесетия ден след датата на публикуването му в Официален вестник на ЕС, т.е. на 6 юли 2014 г.

Делегиран регламент (ЕС) № 667/2014 на ЕК от 13 март 2014 г. за допълване на Регламент (ЕС) № 648/2012 на ЕП и на Съвета по отношение на процедурните правила относно санкциите, налагани на регистрите на трансакции от страна на ESMA, включително правилата относно правото на защита и временни разпоредби.

С регламента се установяват процедурните правила относно глобите и периодичните имуществени санкции, които ESMA налага на регистрите на трансакции или други лица, по отношение на които ESMA провежда разследване и производство по принудително изпълнение, включително правилата относно правото на защита и давностните срокове. Посочени са срокове и дати, които се отнасят за установяването на давностни срокове за налагане и принудително събиране на имуществени санкции. Правото на изслушване от страна на ESMA и от разследващ служител също са разгледани.

Двадесет и два делегирани регламента по прилагането на пакета за капиталовите изисквания за кредитни институции и инвестиционни посредници – CRD IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013).

Делегираните актове създават правна уредба по прилагането на отделни разпоредби от директивата и регламента и уреждат следната материя: изчисляването на корекциите за специфичен и общ кредитен риск; изискванията към елементите на собствените средства на институциите и приспаданията от тези елементи за целите на прилагането на Регламент (ЕС) № 575/2013; методите за изчисляване на изискванията за капиталова адекватност на финансовите конгломерати; каква информация си предоставят взаимно компетентните органи на държавата членка по произход и компетентните органи на приемащата държава членка; определяне на използвания като приближение спред и на критерия за ограничен брой по-малки портфейли за риска във връзка с корекцията на кредитната оценка; риска по опции, различен от делта риска, при стандартизирания подход за пазарен риск; оценяване на степента на същественост на разширяването на обхвата и изменянето на вътрешнорейтинговия подход и на усъвършенствания подход за измерване; определяне на значимите експозиции и праговете за вътрешните подходи към специфичните рискове в търговския портфейл; формата, структурата, съдържанието и датата на годишното публикуване на информацията от задължените институции пред компетентните органи; определяне на цялостната експозиция към клиент или група от свързани клиенти по отношение на сделките с базисни активи и др.

Измежду тези актове е и **Регламент за изпълнение (ЕС) № 1423/2013** на ЕК от 20 декември 2013 г. за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на ЕП и на Съвета, на техническите стандарти за изпълнение по отношение на изискванията към институциите във връзка с оповестяването на собствените средства. Той съдържа набор от образци за оповестяване с оглед осигуряване на еднообразното прилагане на Регламент (ЕС) № 575/2013. Образците са относно собствените средства и съответните инструкции за попълването им. Те подробно представят капиталовата позиция на институциите, характеристиките на капиталовите инструменти и определят доколко подробно следва да бъдат оповестени характеристиките на капиталовите инструменти на дадена институция. Регламентът съдържа и методика за балансово равняване, която предоставя информация за равняването между балансовите позиции, използвани за изчисляване на собствените средства и на изискуемите собствени средства.

От друга страна **Регламента за изпълнение (ЕС) № 680/2014** на ЕК от 16 април 2014 г. за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на ЕП и на Съвета, на техническите

стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи, съдържа набора от формуляри относно отчетните изисквания към институциите (инвестиционните посредници) с цел да се определи съгласувана отчетна рамка въз основа на хармонизиран набор от стандарти. Естеството и сложността на дейностите на институциите определят степента на фактическите им отчетни задължения, с оглед на това някои образци ще се подават по-рядко и се определят специфични за отделните образци входни и изходни критерии. Регламентът предвижда институциите да предоставят обособени и еднообразни данни, особено за разбивките на експозициите и финансирането по географски и секторен признак, както и с оглед на значимостта на контрагентите, така че надзорните органи да бъдат информирани за потенциалните концентрации и струпване на системен риск.

Предметът на информацията, който следва да бъде предоставян на КФН се отнася до следните области: капиталовите изисквания и финансовата информация по чл. 99 от Регламент (ЕС) № 575/2013; големите експозиции; съотношението на ливъридж и изискванията за покритие на нуждите от ликвидност и за нетно стабилно финансиране. В регламента се определят и датите за отчитане. Предвид въвеждането за първи път на съюзно равнище на общо предоставяне на информация за надзорни цели и необходимостта за институциите да приспособят информационните си системи с оглед на изискванията във връзка с него, на институциите са предоставени удължени дати за предоставяне на месечните отчети през първата година от въвеждането му. В приложенията се съдържат образците за отчитане на институциите.

Предложения на ЕК за регламенти и директиви

Предложение за Регламент на ЕП и на Съвета относно европейски фондове за дългосрочни инвестиции (ЕФДИ).

ЕФДИ са насочени към всички видове инвеститори в Европа, които желаят да вложат средства в дружества и проекти с дългосрочна перспектива. ЕФДИ ще инвестират в неликвидни активи, които трудно могат да бъдат закупени и продадени. Поради тази причина, инвеститорите няма да могат да изтеглят средствата си преди определената крайна дата на инвестицията (евентуално десет или повече години, след като средствата бъдат инвестирани). Това условие трябва да бъде оповестено предварително по ясен начин. В замяна на това, инвеститорите ще получават редовни доходи, генерирани от инвестиционния актив, както и евентуално премия за неликвидност.

Към изискванията, на които трябва да отговарят ЕФДИ, спадат видовете дълготрайни активи и фирми, в които ще имат право да инвестират (например проекти в областта на инфраструктурата, транспорта и устойчивата енергия), начините за разпределяне на паричните средства с оглед намаляване на рисковете и информацията, която те трябва да предоставят на инвеститорите. Всеки управител на ЕФДИ ще трябва също да съблюдава изискванията на AIFMD.

Съгласно предложението европейски фондове за дългосрочни инвестиции (ЕФДИ) ще трябва да изпълняват набор от общи правила, гарантиращи че:

- винаги ползват услугите на депозитар, съхраняващ активите по сигурен начин;
- съблюдават правилата за диверсификация на активите, за да се избегне прекомерното съсредоточаване на инвестиции в един актив;
- използват деривати единствено с оглед управлението на валутните рискове, свързани с притежаваните от тях активи, а не със спекулативна цел;
- и спазват ограничения по отношение на размера на средствата, които могат да ползват на кредит.

Предложение за Директива на ЕП и на Съвета относно дейностите и надзора на институциите за професионално пенсионно осигуряване.

С посоченото законодателно предложение на ЕК в значителна степен се усъвършенстват изискванията към дейността на институциите за професионално пенсионно осигуряване (ИППО) и надзора върху тях. Основните цели на предложението са свързани с премахването на някои пречки пред осъществяването на трансгранична дейност от ИППО, усъвършенстване на тяхното управление и дейността по управление на риска, подобряване на изискванията за предоставяне на информация на осигурените лица в професионалните пенсионни схеми и гарантиране, че надзорните органи разполагат с необходимите средства за ефективен надзор над посочените институции. Изготвеният от ЕК проект насърчава развитието на пенсионното осигуряване по професионални схеми и стимулира инвестициите от страна на ИППО във финансови инструменти с дългосрочен икономически профил, като по този начин допринася за развитието на реалната икономика.

Предложение за Регламент за фондовете на паричния пазар

Фондовете на паричния пазар (ФПП) са важен източник на краткосрочно финансиране за финансовите институции, предприятията и правителствата. От гледна точка на търсенето ФПП предлагат инструмент за краткосрочно управление на паричните средства, който осигурява висока степен на ликвидност, диверсификация, стабилна стойност в съчетание с основана на пазара възвръщаемост. По-голямата част от тези ФПП, които държат около 80% от активите и 60% от средствата, работят съгласно разпоредбите на Директива 2009/65/ЕО относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа. Считано от юли 2013 г., останалата част от ФПП следва да извършват дейност съгласно разпоредбите на Директива 2011/61/ЕС относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ). Фондовете на паричния пазар са установени в няколко държави членки, като фондовете във Франция, Ирландия и Люксембург представляват над 95% от пазара. Пазарът обаче е силно свързан с други държави поради високия дял на трансграничните инвестиции и инвеститори и силните трансгранични връзки между фондовете на паричния пазар и техните спонсори, които обикновено са със седалище в държава, различна от мястото на установяване на ФПП.

Поради системната взаимнообвързаност на ФПП с банковия сектор, от една страна, и с корпоративните и държавните финанси, от друга страна, дейността на ФПП е в основата на международната работа по регулиране на паралелната банкова система. През ноември 2012 г. ЕП прие резолюция относно паралелната банкова система и прикани ЕК да представи предложение, в което да се отдели специално внимание на въпросите на ФПП.

С предложението за регламент се въвеждат общи стандарти за повишаване на ликвидността на ФПП, както и за осигуряване на стабилност на тяхната структура. Дейността на лицата, управляващи фондове, ще продължи да бъде регулирана от Директивата за КИС или Директивата за ЛУАИФ, но управляващите лица и фондове, които попадат в обхвата на настоящия регламент, ще трябва да спазват тези допълнителни правила, специфични за предлаганите от ФПП продукти.

Предложение за Регламент относно индексите, използвани като референтни показатели

Предложеният регламент се прилага по отношение на всички публикувани референтни показатели, които са използват за определяне на стойността на финансови инструменти, търгувани или допуснати за търговия на регулирани места, или на финансови договори (като ипотечни договори), както и за референтни показатели, с които се измерват резултатите на инвестиционен фонд.

При липсата на адекватни механизми за управление и контрол възниква риск от манипулиране на референтния показател, ако в процеса на изработването му съществува конфликт на интереси и се използва лична преценка. Затова регулаторните мерки следва да се прилагат по отношение на индекси, които са свързани с използването на лична преценка. При все че личната преценка може да се използва в различна степен, всички индекси предполагат използването на лична преценка.

Приложното поле следва да обхваща всички индекси, включително публикувани индекси, тъй като всякакви съмнения относно точността и надеждността на такива индекси могат да причинят повече вреди на по-широка кръг заинтересовани лица отколкото референтните показатели, които не са публично достъпни.

Когато референтните показатели се използват като референтна цена за даден финансов инструмент или договор, всяко манипулиране предизвиква икономическа загуба. Когато доставчикът на входящите данни също използва финансовия инструмент, чиято стойност се определя въз основа на предоставените входящи данни, съществува неизбежен конфликт на интереси и стимул за манипулиране. Освен това, когато референтните показатели се използват за измерване на резултатите на финансови инструменти, те могат да станат обект на конфликт на интереси и тяхното манипулиране ще доведе до неправилни инвестиционни решения от страна на инвеститорите. Затова е важно настоящият регламент да обхване всички референтни показатели, използвани за определянето на цената на финансов инструмент или потребителски договор или които измерват резултатите на инвестиционни фондове.

Поради тези съображения и с оглед на ясното и цялостно прилагане на регламента обхватът също така не зависи от естеството на входящите данни, т.е. дали входящите данни представляват икономическа (в т.ч. цена на акция) или неикономическа (например метеорологичен параметър) мярка или стойност. Това е така, защото от решаващо значение при определянето на обхвата е как крайната стойност влияе на стойността на даден финансов инструмент, финансов договор или измерва резултатите от дейността на инвестиционен фонд. В тази връзка, когато стойността се използва за определяне на стойността на финансов договор или инструмент, нейният предишен неикономически характер губи значение.

Що се отнася до доставчиците на входящи данни за референтните показатели, те също може да са обект на конфликт на интереси, да действат по лична преценка и по този начин да доведат до манипулация. Предоставянето на входящи данни за референтен показател се извършва на доброволен принцип. Ако някоя инициатива задължи доставчиците на входящи данни да променят значително своите бизнес модели, те могат да престанат да предоставят входящи данни за съответния референтен показател. Въпреки това за субекти, които вече подлежат на регулиране и надзор, (т.нар. поднадзорни доставчици на входящи данни), не се очаква изискването за въвеждане на системи за добро управление и контрол да доведат до значителни разходи или прекомерна административна тежест. Следователно е подходящо в приложното поле на настоящия регламент да се включат всички поднадзорни доставчици на входящи данни.

Предложението предвижда централни банки от Европейската система на централните банки да бъдат освободени от приложното поле на регламента.

Предложение за Директива на ЕП и на Съвета за изменение на Директива 2007/36/ЕО по отношение на насърчаването на дългосрочната ангажираност на акционерите и на Директива 2013/34/ЕС по отношение на някои елементи на декларацията за корпоративното управление

Разпоредбите в настоящото предложение са приложими само за дружествата, регистрирани на фондовата борса, и имат за цел да повишат прозрачността и да гарантират, че акционерите имат

право да гласуват по политиката за възнагражденията и доклада по нея. Предложението допълва настоящата правна рамка като си поставя следните цели:

- Повишаване на ангажираността на институционалните инвеститори и управителите на активи. По силата на предложението институционалните инвеститори и управителите на активи ще трябва да разработят политика за ангажираност на акционерите, която следва да допринася за управлението на действителните или възможните конфликти на интереси по отношение на ангажираността на акционерите. По принцип те ще трябва да оповестяват публично своята политика за ангажираност, нейното изпълнение и резултатите от прилагането ѝ. Когато институционалните инвеститори или управителите на активи решат да не разработват политика за ангажираност и/или да не оповестяват нейното изпълнение или резултатите от прилагането ѝ, те трябва да дадат ясно и обосновано обяснение за това. Институционалните инвеститори ще трябва да оповестяват публично как тяхната стратегия за дялови инвестиции съответства на профила и срока на техните задължения и допринася за средно и дългосрочните показатели на техните активи. Когато ползва услугите на управител на активи, институционалният инвеститор ще трябва да оповести публично основните елементи на споразумението с управителя на активи по отношение на редица важни елементи;

- Повишаване на обвързаността на заплащането на директорите с постигнатите от тях резултати;

- Засилване на надзора от страна на акционерите върху сделките със свързани лица. Дружествата, регистрирани на фондовата борса, ще трябва да представят сделките със свързани лица, които представляват повече от 5% от активите на дружествата, или сделките, които могат да окажат значително въздействие върху печалбата или оборота, за одобрение от акционерите и не могат да ги сключват безусловно без тяхното одобрение. По-малките сделки със свързани лица, които представляват повече от 1% от техните активи, регистрираните на фондовата борса дружества трябва да обявяват публично при сключването им и при обявяването да представят доклад от независима трета страна, с който се анализира дали сделката е извършена при пазарни условия и се потвърждава дали сделката е справедлива и основателна от гледна точка на акционерите;

- Повишаване на прозрачността по отношение на упълномощените съветници. Предвиждат се правила за упълномощените съветници, които ги задължават да приемат и изпълняват адекватни мерки, за да гарантират, че препоръките им относно гласуването са точни и надеждни, изготвени са въз основа на щателен анализ на цялата информация, с която разполагат, и не са засегнати от съществуващ или възможен конфликт на интереси или търговско взаимоотношение;

- Улесняване на инвеститорите при упражняване на произтичащите от ценните книжа права. Държавите членки следва да гарантират, че посредниците предлагат на дружествата, регистрирани на фондовата борса, възможност за идентификация на техните акционери. По искане на такова дружество посредниците следва своевременно да съобщят имената и данните за връзка на акционерите. Когато във веригата от притежатели има няколко посредници, искането на дружеството и идентификационните данни и данните за връзка на акционерите се предават между посредниците своевременно. За юридически лица следва да бъде предаден и техният единен идентификационен код, ако има такъв. Това е така нареченият идентификационен код на правния субект (Legal Entity Identifier), който улеснява проследяването на дружествата при трансгранични ситуации чрез централизирано търсене от електронни системи.

2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

Общият брой инвестиционни посредници в края на 2014 г. е 69, в т.ч. 25 банки и 44 небанкови инвестиционни посредници (ИП). През 2014 г. са отнети лицензите на 3 небанкови инвестиционни посредника, като два лиценза са отнети в резултат на доброволен отказ от извършване на дейност („РНК Кепитъл” АД и „Австрийско Българска Инвестиционна Група” АД) и един лиценз е отнет принудително („Глобал Маркетс” ООД). През 2014 г. Българска народна банка отне лиценза на „Корпоративна търговска банка” АД, което допълнително намалява броя на банките, предоставящи инвестиционни дейности и услуги в края на годината.

През 2014 г. са разгледани три заявления с искане за издаване на лиценз за извършване на услуги и дейности по чл. 5, ал. 2 и 3 от ЗПФИ, като две от производствата са прекратени по искане на заявителя („Плюс500 БГ” ЕООД и „Промитеас Кепитъл Сървисиз” ЕООД), а на едно заявление е постановен отказ за издаване на лиценз. Съответно през 2014 г. не са регистрирани новолицензирани инвестиционни посредници. От вече получените лицензи инвестиционни посредници през 2014 г. са разгледани две заявления за разширяване на лиценз – едно за пълнен лиценз и едно за извършване на дейността по чл. 5, ал. 2, т. 8 от ЗПФИ, като е постановено едно решение за разширяване на лиценз на инвестиционен посредник. През 2014 г. няма инвестиционни посредници, които да са заявили ограничаване на вече притежаваните от тях лицензи.

В края на 2014 г. общият брой на инвестиционните посредници (банки и небанкови институции) с пълнен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 46, а общият брой на инвестиционните посредници с частичен лиценз е 23 (21 от тях с възможност за държане на клиентски активи и 2 броя, които нямат това право).

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на ИП, регулиран пазар и ЦД

	Брой към 31.12.2013 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2014 г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.:	75	0	4*	69
Банки	28	0	1	25**
Небанкови институции***	47	0	3	44
Регулиран пазар	1	0	0	1
Централен депозитар	1	0	0	1

Бележки: * Броят на отнетите лицензи включва и отнет от БНБ лиценз на „Корпоративна търговска банка” АД. ** Броят на банките инвестиционни посредници включва и такива, които осъществяват дейност на територията на страната чрез клон, като освен един отнет лиценз е осъществено и вливане на банка и прекратяване на нотификация, в резултат на което броят на банките ИП намалява с 3. ***ИП ПАЙЪНИЪР АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ, А.С., АДМИРАЛ МАРКЕТС АС и АКТИВ ТРЕЙДС, които извършват дейност в България чрез клон при условията на свобода на установяване, не са включени в общия брой небанкови инвестиционни посредници.

От общия брой, приключили през 2014 г. административни процедури по отношение на инвестиционните посредници, 8 са във връзка с лицензионната дейност, 4 са във връзка с

уведомления за придобиване на квалифицирани участия от капитала или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник, 2 – във връзка с уведомления за прехвърляне на квалифицирани участия, 8 - във връзка със заявено одобрение на избор на член на управителен орган на инвестиционен посредник. Разгледани са и 10 уведомления за промени в общите условия на инвестиционни посредници.

Освен отнетите три лиценза на инвестиционни посредници, е постановен един отказ за издаване на лиценз, един отказ за разширяване на лиценз и са прекратени две производство по издаване на лиценз на инвестиционен посредник. На един посредник лицензът е разширен, като дружеството към настоящия момент има пълен лиценз.

Запазва се негативната тенденция по отношение на доброволните откази от лиценз от страна на посредниците. Към края на 2013 г. е подадено едно заявление за отказ от лиценз, а през 2014 г. са открити още две такива производства. Едно от производствата по отнемане на лиценз въз основа на доброволен отказ е приключило с принудително отнемане на лиценза на инвестиционния посредник. В края на 2014 г. са подадени още две заявления за отказ от лиценз на инвестиционни посредници.

През 2014 г. са извършени четири оценки по заявено придобиване на квалифицирано участие, три от които са завършили с одобрение и за едно е постановявана забрана за извършване на придобиване. Разгледани са съответно две уведомления за прехвърляне на квалифицирано участие. Към края на годината има неприключили две процедури по оценяване на заявено придобиване. Заявените през 2014 г. одобрения на член на управителен орган на инвестиционен посредник са приключили с положително решение. Към края на годината има едно производство, което не е приключило.

Производствата по отношение на регулирания пазар са във връзка с промени в правилника (три решения за одобрение) и промени в състава на съвета на директорите на „Българска фондова борса-София“ АД (две решения за одобрение). Разгледано е едно заявление за промени в Правилника на „Централен депозитар“ АД, като промените са одобрени.

Таблица 2. Административни процедури по отношение на ИП, регулиран пазар и ЦД

	Незавършени към 31.12.2013 г.	Новооткрити през 2014 г.	Приключили през 2014 г.	Незавършени към 31.12.2014 г.
Инвестиционни посредници	9	32	32	9
Регулиран пазар	0	5	5	0
Централен депозитар	0	1	1	0
Други производства	0	69*	67	2

Бележки: *Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на инвестиционните посредници, регулирания пазар и ЦД.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

През отчетната година няма отнети лицензи на управляващи дружества. През 2014 г. е постъпило едно заявление за издаване на лиценз за извършване на дейност като управляващо дружество, на което е постановен отказ. През 2014 г. е издадено едно разрешение за организиране и управление на договорен фонд (ДФ) – на УД „Компас Инвест“ АД да организира и управлява ДФ „Компас Глобъл Трендс“. Издадени са две разрешения за преобразуване на договорни фондове –

на УД „Елана Фонд Мениджмънт“ АД за преобразуване на ДФ „Елана Долар Фонд“ чрез вливане в ДФ „Елана Балансиран \$ Фонд“ и на УД „Райфайзен Асет Мениджмънт (България)“ ЕАД за преобразуване на ДФ „Райфайзен (България) Фонд Облигации“, чрез вливане в „Райфайзен (България) Ликвидност“. В резултат на преобразуванията са отписани от водения от КФН регистър два договорни фонда.

С промените в Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране (ЗДКИСПДКИ) - в сила от 20.12.2013 г., е отменен дял първи на част трета „Други предприятия за колективно инвестиране“, регламентиращ инвестиционните дружества от затворен тип и е създадена уредба на националните инвестиционни фондове (НИФ) чрез създаване на нов дял първи на част трета от ЗДКИСПДКИ „Национални инвестиционни фондове“. Съгласно § 74 от ЗДКИСПДКИ инвестиционните дружества от затворен тип следва да приведат дейността си в съответствие с изискванията на част трета, дял първи от закона. Във връзка с изложеното едно от двете инвестиционни дружества от затворен тип през 2014 г. се преобразува в национално инвестиционно дружество („Индустиален фонд“ АД), а второто предстои да се преобразува, но съобразява част от дейността си с новата приложима нормативна уредба.

Таблица 3. Лицензионна дейност по отношение на УД, ДФ и ИД/НИФ

	Брой към 31.12.2013 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2014 г.
Управляващи дружества	30	0	0	30
Договорни фондове	109	1	0	108*
Инвестиционни дружества, в т.ч.:	3	0	0	1
ИД от отворен тип	1	0	0	1
ИД от затворен тип	2	0	0	0**

Бележки: *Два договорни фонда са заличени от водения от КФН регистър в резултат на преобразувания ** Двете инвестиционни дружества от затворен тип се привеждат в съответствие с режима за националните инвестиционни дружества.

С промените в ЗДКИСПДКИ, които са в сила от 20.12.2013 г., е въведен режим на одобрение на лице, избрано за член на управителния орган на управляващо дружество. Във връзка с изложеното по отношение на управляващите дружества през 2014 г. почти всички административни процедури са свързани със заявления за одобрение на нов член на управителен орган на управляващо дружество или преизбирането на такива членове (одобрили са общо 16 лица), като не са постановявани откази за одобрение.

Независимо, че няма изрично препращане в ЗДКИСПДКИ към режима за разглеждане на общи условия съгласно ЗПФИ, доколкото общи условия на управляващи дружества са представяни в КФН през 2014 г. са разгледани шест такива производства.

По-голяма част от административните процедури за договорните фондове през годината са одобрения на промяна на правила. Част от промените са свързани със съобразяване на правилата на фондовете с влезлите в сила от 20.12.2013 г. промени в ЗДКИСПДКИ. През 2014 г. извън горепосоченото лицензионно производство и двете преобразувания на договорни фондове са приключили процедурите по издаване на 75 одобрения на правила на договорни фондове, 42 одобрения за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне нетната стойност на активите, 16 одобрения за промяна на правилата за оценка и управление на риска, 43 одобрения

за промени в договорите за депозитарни услуги и за замяна на банка-депозитар на договорни фондове. Няма неприключили производства за одобрение на правила. През декември 2014 г. е иницирано едно производство от управляващо дружество „Райфайзен Асет Мениджмънт (България)“ ЕАД, гр. София за издаване на одобрение за преобразуване на ДФ „Райфайзен (България) Фонд Глобален Растеж“ в захранваща колективна инвестиционна схема по смисъла на чл. 67, ал. 1 от ЗДКИСДПКИ, което към края на годината не е приключило.

Доколкото през 2014 г. инвестиционното дружество от отворен тип е само едно, не са разглеждани производства свързани с инвестиционно дружество, което е колективна инвестиционна схема.

Таблица 4. Административни процедури по отношение на УД, ДФ и ИД

	Незавършени към 31.12.2013 г.	Новооткрити през 2014 г.	Приключили през 2014 г.	Незавършени към 31.12.2014 г.
Управляващи дружества	-	23	21	2
Договорни фондове	8	171	172	7
Инвестиционни дружества	0	0	0	0
Други производства	0	46*	43	3

Бележки: *Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на управляващи дружества и колективни инвестиционни схеми.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дейността на акционерните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и по-специално на тези, чиято дейност е свързана със секюритизация на недвижими имоти, продължава да търпи последиците от световната финансова и икономическа криза. През отчетната година няма издадени нови лицензи на АДСИЦ. През 2014 г. беше подадено едно заявление за издаване на лиценз на АДСИЦ („Пловдив Пропърти Инвест“ АДСИЦ), по което Комисията постанови отказ. През 2013 г. е открито производство по доброволно искане за отнемане на лиценза на „Пропъртис Кепитал Инвестмънтс“ АДСИЦ - производството, което и към края на 2014 г. не е приключило, поради непредставяне от страна на дружеството на изискуемите данни и документи.

През 2014 г. са вписани 2 публични дружества (без АДСИЦ) и 3 емитента на ценна книжа, съответно са отписани 10 публични дружества и 2 емитента от водения от КФН регистър. Общият брой на публичните дружества (без АДСИЦ) и други емитента на ценни книжа към края на 2014 г. е 359.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Брой към 31.12.2013 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2014 г.
АДСИЦ, в т.ч.	66	-	-	66
АДСИЦ секюритизиращи вземания	8	-	-	8
АДСИЦ скюритизиращи недвижими имоти, в т.ч.:	58	-	-	58
АДСИЦ (земеделска земя)	7	-	-	7
Публични дружества и други емитенти	366	5	12	359

Бележки: В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени колективните инвестиционни схеми.

Основна част от административните процедури по отношение на АДСИЦ, освен описаните производства за издаване и отнемане на лицензи, са свързани със заявени одобрения за изменение на устава им, като през годината са приключени 11 производства. През 2014 г. е издадено също така едно одобрение за замяна на обслужващо дружество и едно одобрение за замяна на банка-депозитар. Издадено е и едно решение за изключване на „Корпоративна Търговска Банка“ АД от списъка на банките-депозитар.

По линия на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, през 2014 г. освен производства за отписване на публични дружества и емитенти (12), са разгледани и приключени и общо 28 производства за потвърждаване на проспекти.

Потвърдени са 12 проспекта за първично публично предлагане на акции. Издадени са 6 отказа за потвърждаване на проспект - 5 за първично публично предлагане на акции и 1 за първично публично предлагане на облигации, като към края на годината има неприключени 2 производства по потвърждаване на проспект за първично публично предлагане на акции и 1 за първично публично предлагане на облигации.

През годината са потвърдени също така 8 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар, от които 6 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия облигации и 2 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия акции. Към края на годината има неприключени 2 производства по потвърждаване на проспект за допускане до търговия на емисии облигации и 1 за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия акции. През 2014 г. е издаден 1 отказ за потвърждаване на проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии облигации, 1 производство за допускане до търговия на регулиран пазар на акции е прекратено.

Отделно от потвърдените проспекти за публично предлагане или допускане до търговия на ценни книжа, през 2014 г. в регистъра на КФН са вписани 17 емисии ценни книжа, а са отписани 7 емисии ценни книжа.

През 2014 г. са разгледани и приключени общо 14 производства по регистрирани търгови предложения и предложения за изкупуване на акции, от които 4 производства са по регистрирани през 2013 г. и неприключили към края на годината търгови предложения и предложения за изкупуване на акции, като КФН е взела решение да не издава окончателна забрана за публикуването на 11 и са издадени 3 окончателни забрани. Броят на регистрираните търгови предложения и предложенията за изкупуване на акции през 2014 г. е 13, като към края на годината неприключените производства са 3.

През 2014 г. са одобрени документите за 4 производства по преобразуване с участието на публични дружества и е издадено 1 решения за отказ на одобрение на документи във връзка с преобразуване с участие на публично дружество.

Таблица 6. Административни процедури по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Незавършени към 31.12.2013 г.	Новооткрити през 2014 г.	Приключили през 2014 г.	Незавършени към 31.12.2014 г.
АДСИЦ	6	9	14	1
ПД и емитенти	11	82	84	9
Други производства*	-	29	29	-

Бележки: *Като други производства са отчетени изготвените през 2014 г. отговори на запитвания, становища по жалби и други, свързани с дейността на публични дружества и емитенти.

Застраховане и презастраховане

През 2014 г. се наблюдава увеличение в броя на лицензираните застрахователни дружества, получили лиценз за извършване на застраховане по раздел II от приложение № 1 към Кодекса за застраховането. Посоченото увеличение е в резултат на издаване от КФН лиценз за извършване на застрахователна дейност по общо застраховане на две дружества. През отчетния период Комисията издаде едно разрешение за доброволно прекратяване, като едновременно с издаване на разрешението за доброволно прекратяване, Комисията отнема лиценза за извършване на дейност по застраховане на застрахователя. Общият брой на застрахователите, извършващи дейност по общо застраховане, в края на годината е 30.

През отчетния период в Комисията за финансов надзор са получени 2 нотификации от застрахователни дружества със седалище в държава – членка за намерението им да извършват застрахователна дейност чрез правото на установяване /клон/ на територията на Република България, като броят им се увеличава на 12.

Таблица 7. Лицензионна дейност по отношение на застраховането и презастраховането

	Брой към 31.12.2013 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2014 г.
Застрахователи, в т.ч.:	45	2	1	46
Общо застраховане	29	2	1	30
Животозастраховане	14	-	-	14
Взаимозастрахователни кооперации	2	-	-	2
Клон на чуждестранен застраховател	10	2	-	12
Презастрахователи по общо застраховане	1	-	-	1
Застрахователни брокери	376	22	8	390

През 2014 г. са издадени 22 броя решения на Заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, с които е разрешено вписването на 22 дружества като застрахователни брокери в регистъра на застрахователните брокери, воден от КФН на основание

чл. 30, ал. 1, т. 11 от ЗКФН. Издадени са също така решения за заличаване на 8 дружества от регистъра на застрахователните брокери, който КФН води на основание чл. 30, ал. 1, т. 11 от ЗКФН. В края на 2014 г. общият брой на дружествата, вписани в регистъра на застрахователните брокери, е 390.

От поднадзорните лица, извършващи дейност в областта на застраховането, през 2014 г. спад се регистрира сред застрахователните агенти в резултат на отлив на физическите лица и едноличните търговци.

Таблица 8. Дейност по вписване в регистъра на застрахователните агенти

	Брой към 31.12.2013 г.	Брой към 31.12.2014 г.
Застрахователни агенти*, в т.ч.:	28 989	26 988
Юридически лица	8 856	8 961
Еднолични търговци	3 131	2 757
Физически лица	17 002	15 270

Бележки: *Застрахователните агенти не се лицензират, а подлежат единствено на вписване в регистъра за застрахователните агенти. Общият брой на регистрираните агенти в електронния регистър към 31.12.2014 г. е 21 787, в т.ч. 7 476 юридически лица, 2 283 еднолични търговци и 12 028 физически лица. Разпределението на броя агенти по застрахователи е, както следва: общо 26 988 (от които 863 посредничат за клонове на чуждестранни застрахователи), в т. ч. 8 961 юридически лица, 2 757 еднолични търговци и 15 270 физически лица. Разликата в посочения брой се обяснява с това, че застрахователните агенти могат да посредничат за повече от един застраховател съгласно посочените в чл. 166 от КЗ ограничения.

През 2014 г., във връзка с иницирираните административни процедури по Кодекса за застраховането и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, са издадени общо 109 решения при прилагане на лицензионни, разрешителни, регистрационни и одобрителни режими:

- 7 решения за допълнителен лиценз на застрахователни дружества за нов вид застраховка по смисъла на Приложение № 1 на КЗ;
- 1 решение за прекратяване на производство, образувано за издаване на допълнителен лиценз за нови видове застраховки, по искане на заявителя - Застрахователно дружество „ОЗОК Инс“ АД;
- 2 решения за отнемане на издаден лиценз по искане на заявителя - „Интерамерикан България ЗЕАД“ ЕАД по следните видове застраховки по раздел II към Приложение № 1 от КЗ – т. 10.1 - „Всяка отговорност за вреди, възникваща при използването на сухопътни моторни превозни средства“, т. 13 - „Обща гражданска отговорност“ и т. 14 „Кредити“;
- 1 разрешение за доброволно прекратяване на „Интерамерикан България“ ЗЕАД. На основание чл. 121, ал. 2 от КЗ, едновременно с издаване на разрешението за доброволно прекратяване, КФН отнема лиценза за извършване на дейност по застраховане на застрахователя;
- 1 разрешение за преобразуване чрез вливане на „АЛИКО България Животозастрахователно Дружество“ ЕАД в „МетЛайф Юръп Лимитид“. В резултат на преобразуването, българското дружество се прекратява без ликвидация;
- 1 решение, с което се разрешава пряко придобиване на акционерно участие от „Метлайф Глобъл Холдинг Компани I“ ГмБХ в капитала на „ОББ-Алико България животозастрахователно дружество“ АД;
- 1 решение, с което се разрешава пряко придобиване на акционерно участие от „Метлайф Глобъл Холдинг Компани II“ ГмБХ в капитала на „ОББ-Алико България животозастрахователно дружество“ АД;

- 1 решение, с което се разрешава пряко придобиване на акционерно участие от „Метлайф Ию Холдинг Компани“ Лимитид в капитала на „ОББ-Алико България животозастрахователно дружество“ АД;
- 48 решения за одобрение на изпълнителни директори, прокуристи, членове на управителни и контролни органи;
- 2 решения за прекратяване на производства за одобрение на изпълнителни директори, прокуристи, членове на управителни и контролни органи;
- 4 решения за одобрение на ръководител служба за вътрешен контрол на застрахователни дружества;
- 22 решения за вписването в регистъра, воден от КФН, на 22 дружества в регистъра за застрахователните брокери;
- 8 решения за заличаване на 8 дружества от регистъра на застрахователните брокери;
- 7 заповеди за включването на лица в списъка на регистрираните одитори по чл. 102, ал. 1 от КЗ;
- 3 решения за отказ за включване на лица в списъка на регистрираните одитори по чл. 102, ал. 1 от КЗ;

Таблица 9. Административни процедури по отношение на застраховането и презастраховането

	Незавършени към 31.12.2013 г.	Новооткрити през 2014 г.	Приключили през 2014 г.	Незавършени към 31.12.2014 г.
Застрахователни дружества	8	68	70	6
Застрахователни брокери	4	28	30	2
Други производства	-	12	10	2
Общо	12	108	110	10

Бележка: Брой административни процедури по КЗ и ЗЗО, приключили с издаване на индивидуален административен акт на компетентния орган.

Допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната 2014 г. не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензи от КФН, не са постъпвали искания за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване, както и за доброволно прекратяване на действащи дружества. Въпреки трайно установената тенденция да не се наблюдава динамика в броя на участниците на осигурителния пазар, през 2014 г. настъпи промяна. По повод постъпило заявление, след детайлен преглед на внесените от заявителя документи и служебно събраната информация, Комисията за финансов надзор, на основание чл.122 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), издаде лицензия за извършване на дейност по допълнително пенсионно осигуряване на новоучредено пенсионноосигурително дружество. След лицензирането дружеството подаде искане за получаване на разрешения за управление на пенсионни фондове, като административните производства, съгласно нормативно определените срокове, приключват в рамките на първото полугодие на 2015 г.

Предвид изложеното към края на 2014 г. е налице промяна само по отношение броя на лицензираните пенсионноосигурителни дружества – 10 дружества, а броят на фондовете за

допълнително пенсионно осигуряване се запазва непроменен в сравнение с края на 2013 г. - 29 пенсионни фонда, в т.ч. 9 универсални, 9 професионални, 9 доброволни и два доброволни пенсионни фонда по професионални схеми, като към края на отчетната година единият от тях не осъществява дейност.

Таблица 10. Лицензионна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

	Брой към 31.12.2013 г.	Издадени лицензии	Отнети лицензии	Брой към 31.12.2014 г.
Пенсионноосигурителни дружества (ПОД)	9	1	-	10
Фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО)	29	-	-	29

През отчетната година Заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, постанови общо 22 решения за одобрение на заявени от съответното дружество изменения и допълнения в правилниците на пенсионните фондове. От тях 16 решения са издадени във връзка с одобрение на промени, произтичащи от извършените изменения и допълнения в Наредба № 33 на КФН от 19.09.2006 г. за индивидуалните заявления за участие във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, обн. ДВ бр. 67 от 12.08.2014 г., в сила от 21.10.2014 г. Останалите одобрени промени в правилниците са свързани със съобразяването им с други нормативни изисквания, като напр. с Наредба № 47 от 11.07.2012 г. за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества) или въз основа на оперативни решения на управителните органи на съответните дружества (напр. за намаляване на събираните такси и удържки или промени в инвестиционните политики на фондовете).

Във връзка с обнародвани в ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г. промени в Наредба № 9 на КФН от 19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и на пенсионноосигурителното дружество, на стойността на нетните активи на фонда, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял и за изискванията към воденето на индивидуалните партиди Заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, постанови общо 9 решения за одобрение на изменени и допълнени Правила за оценка на активите и пасивите на пенсионноосигурителните дружества и на управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

През отчетната година са разгледани две заявления по чл. 121ж, ал. 2 от КСО от акционери на пенсионноосигурителни дружества за получаване на разрешения за увеличаване на размера на прякото им участие в капитала на съответните дружества. След прегледа на събраните в хода на производствата данни и документи, както от заявителите, така и от други органи и институции, Заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, постанови едно решение, с което се дава разрешение за увеличаване и едно решение, с което мотивирано се отказва даването на разрешение за увеличаване на прякото акционерно участие на съответните заявители.

С оглед на нормативно възложените правомощия на Заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, през 2014 г. са издадени:

- 8 решения за определяне на минималната доходност от управлението на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване;
- 1 решение за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които се прилагат при изчисляване на пенсионните резерви към 31.12.2014 г. от

пенсионноосигурителните дружества, които управляват универсален пенсионен фонд и/или фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване.

По повод разнородната практика на пенсионноосигурителните дружества при изготвянето на документи за легитимиране на осигурителните посредници, съответно на лицата, упълномощени от осигурителни посредници – юридически лица, надзорният орган отчете необходимостта тези документи да се издават с унифицирано съдържание и идентично оформление. В съответствие с дадените му съгласно чл. 123г, ал. 9, изр. второ от КСО правомощия Заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, инициира в края на 2013 г. административно производство по утвърждаване на образци на документите, с които да се легитимират лицата, упражняващи дейност по осигурително посредничество. Изготвените проекти на образци са съгласувани с Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване и са утвърдени в началото на отчетната година.

Таблица 11. Административни процедури по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Предмет на процедурата	Незавършени към 31.12.2013 г.	Новооткрити през 2014 г.	Приключили през 2014 г.	Незавършени към 31.12.2014 г.
Правилници	3	22	22	3
Акционерно участие	-	2	2	-
Биометрични таблици и ТЛП	-	-	-	-
Правила за оценка на активите и пасивите на ПОД и на управляваните ПФ	2	7	9	-
Служебно образувани производства	1	9	10	-
Общо за ПОД	6	40	43	3

През 2014 г. текущо е извършван преглед и на други внесени от дружествата документи, които макар и да не подлежат на одобряване от административния орган, се проверяват от гледна точка на тяхната законосъобразност. В случай на констатирани несъответствия в съдържанието им, се изисква тяхното отстраняване.

2.2. Нотификации

През 2014 г. са **постъпили 168 уведомления от ИП** от държави-членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги и **1 уведомление от Financial Conduct Authority, Великобритания относно намерението на CME Europe Limited (RIE)** да осигурява подходящи мерки на територията на Република България за улесняване на достъпа до системите си за търговия. Същевременно **79 ИП са прекратили паспортизацията си**, с което общият брой ИП от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас **към края на 2014 г. е 1 574**. В КФН през 2014 г. са получени **общо 16 нотификации** по чл. 18 от Директивата за проспектите, **от които 6** са нотификациите за **нови проспекти**, а **10 нотификации са за допълнения** към базови проспекти.

През отчетния период продължи активното нотифициране от страна на застрахователите и застрахователните посредници от държави-членки на ЕС. През 2014 г. в Комисията са **получени 50 нотификации за застрахователи от държави членки** за намерението им да извършват дейност на

територията на Република България при условията на свобода на предоставяне на услуги. **От тях 8 са заявили отказ** от това свое намерение. Предвид това, общият брой на застрахователите, които имат право да упражняват дейност на територията на Република България за 2014 г., възлиза на **484**.

Намерение за извършване на дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на правото на установяване и при условията на свободата на предоставяне на услуги и през изминалата година са заявили **200 застрахователни посредници от държави членки**. Посредниците, **заявили отказ** от това свое намерение **за периода са 57**. Към 31 декември 2014 г. застрахователните посредници от държави членки, нотифицирали Комисията за финансов надзор, че желаят да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България, са **1859**.

През 2014 г. няма постъпили уведомления от институции за осигуряване по професионални схеми от държави-членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България, както и уведомления на местни пенсионноосигурителни дружества, които възнамеряват да извършват дейност в друга държава-членка на ЕС.

Таблица 12. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2013 г.	Новопостъпили през 2014 г.	Прекратени през 2014 г.	Брой към 31.12.2014 г.
Инвестиционни посредници	1485	168	79	1574
Управляващи дружества	12	1	0	13
Проспекти	52	16	0	68
Застрахователни дружества	442	50	8	484
Застрахователни посредници	1716	200	57	1859
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

През 2014 г. са получени **16 уведомления от български ИП** за извършване на дейност на територията на държави членки при условията на свободно предоставяне на услуги и **1 уведомление за създаване на клон** на територията на друга държава членка. През отчетния период в КФН не са постъпвали заявления за нотификация на проспекти за ценни книжа издадени в Република България, за допускане до търговия на чуждестранни пазари.

През 2014 г. **две** застрахователни дружества със седалище в Република България са уведомили КФН за намерението си да извършват дейност на територията на друга държава членка. През отчетния период, **едно дружество**, извършващо дейност на територията на други държави членки, **получи разрешение за доброволно прекратяване** от Комисията, като на основание чл. 121, ал. 2 от КЗ, едновременно с разрешението за прекратяване, се отнема лиценза за извършване на дейност по застраховане на застрахователя. В края на годината **броят на застрахователните дружества**, извършващи дейност при правото на установяване и/или свободата на предоставяне на услуги на територията на държави членки, е **11**. През отчетния период едно застрахователно дружество е заявило желание да разшири обхвата на своята дейност в други държави членки при правото на установяване.

По отношение на българските застрахователни брокери през отчетната година Комисията е изпратила **6 нотификации** за осъществяване на застрахователно посредничество на територията на държави членки и **2 нотификации за преустановяване** на дейност. Общият брой на застрахователните посредници, извършващи дейност на територията на държави членки, **в края на 2014 г.** възлиза на **31**.

Таблица 13. Нотификации за български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2013 г.	Новопостъпили през 2014 г.	Прекратени през 2014 г.	Брой към 31.12.2014 г.
Инвестиционни посредници	175	17	28*	164
Управляващи дружества	3	0	0	3
Проспекти	4	0	0	4
Застрахователни дружества	10	2	1	11
Застрахователни брокери	27**	6	2	31
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

Бележки: *Прекратените нотификации са основно във връзка с отнети лицензи на инвестиционни посредници. **Броят на застрахователните брокери, нотифицирали КФН за желанието си да извършват посредническа дейност на територията на други държави членки, към 31.12.2013 г. е намален с броя постъпили уведомления за преустановяване на дейност като застрахователни брокери за предходни периоди.

2.3. Сертифициране

През 2014 г. е иницирана процедура за провеждане на изпити за придобиване на право за извършване на дейност като брокер на ценни книжа и като инвестиционен консултант. До изпит за придобиване на право за извършване на дейност като брокер на ценни книжа бяха допуснати 13 кандидати (7 лица са се явили на изпит), а за инвестиционен консултант - 20 кандидата (15 лица са се явили на изпит). Изпитите са проведени на 10.01.2015 г. и 11.01.2015 г., с оглед на което през 2014 г. няма издадени сертификати в резултат на издържани изпити. Призната е също така правоспособност на още 6 инвестиционни консултанта.

Таблица 14. Динамика на сертифицираните лица

	2010	2011	2012	2013	2014
Инвестиционни консултанти	18 (8)	20 (9)	12 (6)	28 (20)	6
Брокери на ЦК	(13)	(14)	(11)	(13)	0
Застрахователни брокери	25 (24)	10 (9)	-	1	14 (6)
Актьори	8 (6)	8 (5)	-	-	11 (5)

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит при КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

През отчетния период е проведен един изпит за придобиване на право за извършване на дейност като застрахователен брокер, на който се явиха 9 кандидати за придобиване на професионална квалификация и 6 от тях издържаха изпита.

През периода 15.12.2013 г. – 25.01.2014 г. е проведен изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер, на който са се явили общо 11 кандидати, от които на 5 лица е призната частична правоспособност в областта на общото застраховане, животозастраховането или пенсионното осигуряване. Освен това през 2014 г. е призната правоспособност на отговорен актюер по документи на други 6 лица, от които 4 след успешно положен изпит пред професионална организация на актюерите (Българско актюерско дружество) и 2 лица с придобита правоспособност в държава-членка на ЕС.

3. Надзорна дейност

3.1. Дистанционен контрол

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

Дистанционният контрол по отношение на инвестиционните посредници се изразява в своевременен преглед и анализ на постъпваща задължителна информация, свързана с дейността на поднадзорните лица и изискана такава, касаеща извършваната от тях дейност, която подлежи на надзор. През отчетната година са **извършени 5965 проверки на постъпила информация и документи**. В тези проверки се включват и извършените вписвания на обстоятелствата във водения от КФН публичен регистър, които за 2014 г. по отношение на ИП, регулирани пазара, както и инвестиционните консултанти и брокери са извършени **630 вписвания**. За отчетния период са извършени над 600 проверки на представена в КФН информация, свързана с финансовото състояние на поднадзорните лица.

В хода на осъществявания дистанционен надзор са извършени **191 проверки по постъпили жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи**. Производствата от такъв характер включват изискване на документи, справки и др., даващи възможност, освен изготвяне на становище по поставения проблем, да се анализира степента на спазване на нормативната регулация от страна на поднадзорните лица, по отношение на политиката за сключване на договори, идентификация и категоризация на клиенти, приемане и изпълнение на нареждания, функция вътрешен контрол, водене на вътрешна отчетност, такава пред клиента и редица други дейности и функции подлежащи на санкция от Комисията.

В резултат на този вид дистанционен контрол, освен че са изготвени становища, са отправени и **30 сигнала до органите на МВР, прокуратура и др. институции** за предприемане на действия по компетентност или оказване на съдействие.

По отношение на дейността на инвестиционните посредници са **изготвени 43 тълкувания или разяснение на действащата регулаторна рамка от постъпили 52 запитвания**.

Дистанционен контрол е осъществен и във връзка с постъпили пред регулатора сигнали за извършване на **нерегламентирана дейност в областта на търговията с финансови инструменти, като са извършени 2 дистанционни проверки**.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

В обхвата на дистанционният контрол по отношение на колективните инвестиционни схеми (КИС) попадат представяните в КФН годишен и шестмесечен финансов отчет, както и месечен

баланс. През отчетния период е осъществена документална **проверка на 1 690 годишни и шестмесечни финансови отчети**, както и месечни баланси на управляваните КИС от управляващите дружества (УД). През годината са извършени 161 документални проверки на постъпила през системата e-Register информация от УД относно задължението за представяне в КФН и **публикуване проспекти на КИС и документи с ключова информация за инвеститорите**.

Съгласно нормативните изисквания УД регулярно представят **информация за емисионната стойност и цената на обратно изкупуване на дяловете на КИС** при всяко тяхно определяне (не по-рядко от два пъти седмично). Освен тази информация УД представя два пъти месечно на равни интервали от време обобщена информация за определените емисионни стойности и цена на обратно изкупуване на дяловете на КИС. През годината са **извършени проверки на 23 634 форми за емисионна стойност** и цена на обратно изкупуване на договорните фондове и инвестиционните дружества от отворен тип. В КФН са постъпили и **проверени 2 640 броя справки с обобщена информация** за определените емисионни стойности и цена на обратно изкупуване на дяловете на КИС. През отчетния период са извършени 6 броя дистанционни проверки с цел установяване спазването на предвидената в законодателството минимална стойност на активите на ДФ.

Извършени са **60 проверки на подаваните от УД два пъти** годишно списъци на лицата, притежаващи **пряко или непряко квалифицирано участие** (10 на сто или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на УД), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството. Във връзка с надзора относно спазването на инвестиционните ограничения от УД в управляваните от тях ДФ, **са извършени 118 броя проверки** на база постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения по причини извън контрола на УД и КИС.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дистанционният контрол по отношение на публичните дружества (ПД), дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и други емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в Комисията и на обществеността **годишни и тримесечни финансови отчети** за дейността, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Освен това, емитентите на облигации представят в КФН (на довереника на облигационерите и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите му) **отчет за изпълнение на задълженията** съгласно условията на облигационната емисия, като от своя страна довереникът на облигационерите представя в Комисията тримесечен доклад. През отчетния период е осъществена **документна проверка на 5722 годишни и тримесечни** (индивидуални и консолидирани) финансови отчети, както и отчети за изпълнение на задълженията на емитентите на облигации и представените доклади на доверениците на облигационерите.

Във връзка със свикването и провеждането на **общо събрание** на акционерите/облигационерите, през 2014 г. са извършени **1053 документални проверки** на съдържанието и момента на предоставените в КФН (обявяване в търговския регистър) покани и приложенията към тях материали и взетите от общото събрание решения, обективирани в представените в Комисията протоколи.

Относно **разкриването на дялово участие в капитала на публично дружество**, друг емитент на ценни книжа и АДСИЦ през годината са извършени **72 проверки** на постъпващата от „Централен депозитар” АД информация и представените уведомления.

Като част от регулираната информация **задължените лица разкриват пред Комисията и пред обществеността вътрешната информация**, която е конкретна, не е публично огласена, отнася се пряко или непряко до един или повече емитенти на финансови инструменти или до един или повече финансови инструменти, ако публичното ѝ огласяване може да окаже съществено влияние върху цената на тези финансови инструменти или на цената на свързани с тях деривативни финансови инструменти. При формалната проверка на тази информация се установява дали тя отговаря на легалната дефиниция за вътрешна информация, спазени ли са редът и начинът за разкриването ѝ, в т.ч. оповестена ли е едновременно на КФН и на обществеността по надлежния ред. При прегледа по същество на разкритата информация се преценява необходимостта от проверка за спазването на др. специални изисквания на закона, като например: спазване на режима за осъществени сделки на голяма стойност, манипулация на пазара и търговия с вътрешна информация и др. Във връзка с осъществяване на надзорните функции по разкриването на информацията, влияеща върху цената на ценните книжа, в КФН е установен процес на текущ мониторинг на публично разкриваната информация, като през отчетния период бяха осъществени 34 такива проверки на наличните в КФН данни.

През отчетния период са извършени **92 проверки, свързани с текущия надзор, осъществяван от КФН за спазване на императивните разпоредби на ЗППЦК** и актовете по прилагането му. Проверките са главно свързани с преглед на данните в представената регулирана информация, насрещни проверки във връзка с установяване на извършени административни нарушения, както и законосъобразно свикване и провеждане на общи събрания на акционерите. Също така са извършвани проверки на АДСИЦ относно спазване на условията, при които им е издаден лиценз (наличието на несъответствие е основание за отнемане на лиценз).

В резултат на извършените дистанционни проверки на представените в КФН и оповестени чрез медии годишни и тримесечни финансови отчети (индивидуални и консолидирани) от публичните дружества, другите емитенти на ценни книжа и АДСИЦ, както и свързани със спазване на законовите разпоредби за свикване и провеждане на ОСА, през отчетния период са открити 413 производства за прилагане на принудителни административни мерки. **Предвид неизпълнение на задълженията до прилагане на принудителните административни мерки са издадени 298 решения, с които поднадзорните лица са задължени да приведат дейността си в съответствие със закона.**

През отчетния период са упражнени специфични правомощия на Заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, в резултат на които е приложена една принудителна административна мярка спрямо чуждестранно юридическо лице във връзка с извършване на насрещна проверка с оглед осъществяване на надзора за спазване на приложимото законодателство от емитент на финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар.

Застраховане

Дистанционният надзор по отношение на застраховането и презастраховането се базира на годишните и периодични справки и финансови отчети на (пре)застрахователите, застрахователните брокери и Гаранционния фонд, както и на изисквани допълнителни данни и информация за тяхната дейност. През годината въз основа на предоставените финансови отчети и справки са **извършени 1346 дистанционни проверки по документи** в т. ч. 621 проверки на (пре)застрахователните дружества и Гаранционния фонд, както и 725 проверки на застрахователните брокери.

Във връзка с **определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите**, в края на всяко тримесечие е обобщена и предоставена на застрахователите информация за размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховката, стойността на факторите на развитие, пазарния дял на всяко едно дружество в броя на застрахованите моторни превозни средства и общия за пазара размер на резерва за възникнали, но непредявени претенции. Към края на всяко тримесечие на 2014 г. е извършена проверка за спазване на законовите изисквания по отношение на прилагания метод за определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Към края на всеки месец на 2014 г. е извършен месечен **анализ на активите за покритие на техническите резерви на застрахователите и съответствието им на законовите изисквания по отношение на видовете активи и тяхната структура**, както и проверка дали активите за покритие на техническите резерви са в размер, съответстващ на размера на образуваните технически резерви. Във връзка с това, при установено неспазване на законовите изисквания за наличие на адекватни по размер и вид активи за покритие на техническите резерви, от застрахователните дружества са изискани допълнителни обяснения и са съставени актове за установяване на административни нарушения.

Извършена е проверка на **начина на определяне от застрахователите на границата на платежоспособност, размера на собствените средства** и спазване на изискванията за платежоспособност към края на всяко тримесечие, както и за съответствие на чистата стойност на имуществото на размера на вписания капитал.

Регистрираните застрахователни брокери към края на 2014 г. са 390, част от които оперират на територията на Република България при условията на правото на установяване (чраз клон) и свобода на предоставяне на услуги. При осъществяване на дистанционен надзор върху дейността на застрахователните брокери, КФН извършва мониторинг на прилагането на правото на Европейската общност като следи за изпълнението на разпоредбите във връзка с извършването на посредническа дейност на територията на други държави членки при свободата на предоставяне на услуги и финансовата отчетност на дружествата, регистрирани на територията на страната.

Допълнително пенсионно осигуряване

Дистанционният надзор по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване се осъществява в две основни направления – **ежедневен надзор** и **периодичен надзор**. Осъществява се и мониторинг на интернет – страниците на ПОД.

На базата на ежедневно получаваните от ПОД и от банките-попечители справки за дейността на ФДПО, **през 2014 г. са извършени 6 972 ежедневни проверки** на получената информация за дейността на ФДПО и банките-попечители относно законосъобразността на сключваните сделки с активите на пенсионните фондове, спазването на регламентираните в КСО количествени ограничения, съотношението на инвестициите в отделни видове финансови инструменти спрямо активите на пенсионните фондове, притежаваните инвестиции в един емитент, начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване от ПОД и по регистрите на банките-попечители. Осъществяван е също така и ежедневен надзор относно изменението на стойността на нетните активи, правилното отчисляване на инвестиционната такса и таксата от всяка вноска във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, както и правилното определяне на броя дялове, съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, и на стойността на един дял, както и оповестяването на информация за стойността на един дял по реда и в сроковете, предвидени в Наредба № 9 на КФН.

През годината е изисквана допълнителна информация и е осъществяван интензивен мониторинг по отношение на отделни инвестиции в портфейлите на ФДПО, както и по отношение на капиталова адекватност и ликвидност на някои ПОД.

През 2014 г. са извършени **112 проверки на представените периодично месечни**, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на всяко от деветте лицензирани ПОД и **336 проверки на представените месечни**, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на управляваните от пенсионните дружества ФДПО. Определените нормативни и общи финансови показатели за дейността на ПОД и ФДПО се изчисляват и анализират при извършвания периодичен надзор. Чрез нормативно определените показатели - капиталова адекватност, ликвидност на ПОД и ФДПО, отчислена инвестиционна такса за ПОД от ДПФ и ДПФ по ПС, такса управление от осигурителните вноски на ДПФ и ДПФ по ПС, резерв за гарантиране на минималната доходност за ФДЗПО ежесечно се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Ежесечно се анализира ръстът на активите и осигурените лица във ФДПО, инвестиции и стойност на един дял на пенсионните фондове. На шестмесечие и на годишна база са изчислявани и анализирани и общите финансови показатели, свързани с дейността на ПОД - капитала, активите, приходите и разходите на ПОД, ръст на активите и участниците във ФДПО, инвестиции и доход на пенсионните фондове.

Във връзка със спазването на разпоредбите на КСО и Изискванията към съдържанието на рекламните и писмени информационни материали на пенсионните фондове и на пенсионноосигурителните дружества през годината са извършвани и ежесечни проверки на електронните страници на ПОД. При проверките не са констатирани съществени несъответствия или пропуски.

3.2. Проверки на място

Проверките на място са един от основните елементи от дейността на КФН, посредством който се упражнява държавния надзор в областта на небанковия финансов сектор. Извършването на проверки на място е насочено към изследване на динамична система от действия, практики и нормативни разпоредби по отношение дейността на проверяваните лица. Освен за спазване на законовите и подзаконовите нормативни актове, регламентиращи съответната дейност, при проверките на място се следи и за спазване на разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) и на Закона за мерките срещу финансиране на тероризма (ЗМФТ). Извършените проверки на място от гледна точка на причината за тяхното провеждане се делят на две групи – планови и извънпланови (извънредни). В КФН е създаден механизъм за планиране на проверки през съответната година. Извънредните проверки се извършват при възникнала необходимост от инспекция, породена от конкретни обстоятелства, установени в хода на осъществявания надзор.

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

През 2014 г. по отношение на инвестиционните посредници **са открити 5 планови проверки**, от които 1 на кредитна институция в качеството и на банка, предоставяща инвестиционни услуги по чл. 5 от ЗПФИ, както и 1 тематична проверка на място. Една от откритите планови проверки е извършена съвместно с ДАНС. До края на годината са приключили 3 планови проверки, от които 1 тематична. По приключилите проверки са дадени **общо 18 броя препоръки**. Открити са и 1 извънредна проверка на място на инвестиционен посредник с отнет лиценз и 4 проверки на дружества, за които има съмнения за извършване на услуги и дейности без лиценз.

През 2014 г. са **приключили проверки, започнали през предходната година, както следва: 1 планова проверка на инвестиционен посредник и 2 дистанционни проверки на дружества без лиценз.**

През текущата година **е открита 1 извънпланова проверка на ЦД и 1 извънпланова проверка на БФБ.** Проверките са с тематичен характер, тъй като са изследвани конкретни области от дейността на двете дружества. Проверките не са приключени към края на 2014 г.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

През отчетния период **са открити 3 пълни планови проверки на УД и управляваните от тях колективни инвестиционни схеми, една от които е приключена в рамките на 2014 г.** В хода на проверките се изследва и анализира организацията на дейността на управляващите дружества от една страна, а от друга тяхната дейност по отношение на организиранияте и управлявани от тях ДФ с оглед спазване на приложимото законодателство. В обхвата на проверките се обследват въпросите, свързани с капиталовата адекватност и ликвидността на УД, отношенията на УД с депозитаря и инвестиционните посредници, определяне на нетната стойност на активите, емисионната стойност и цената на обратно изкупуване на дяловете на колективните инвестиционни схеми, оценка на активите в портфейла на КИС, продажбата и обратното изкупуване на дялове на КИС, структурата на активите и пасивите на КИС, отчетност на КИС, както и всички вътрешни документи. По отношение на УД, предоставящи допълнителни услуги по чл. 86, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ, в проверките се включва обследване на дейността по управление на портфейли на инвеститори и предоставяне на инвестиционни консултации. На УД, чиято проверка е приключила през 2014 г., **са отправени общо 9 препоръки.**

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

През отчетната година **са открити 3 пълни проверки на АДСИЦ и обслужващите ги дружества и 1 тематична проверка,** като през същия период **са приключени 3 от тях** (1 от откритите през 2014 г. пълни проверки не е приключена към края на отчетния период).

Проверката на дейността на АДСИЦ обхваща от една страна дейността на дружеството като специфичен вид акционерно дружество, получило лиценз съгласно ЗДСИЦ за извършване на определен тип дейност, а именно секюритизация на недвижими имоти и секюритизация на вземания. От друга страна при проверката се изследва изпълнението на задълженията на АДСИЦ в качеството им на ПД. В тази връзка проверките обхващат както спазването на ЗДСИЦ, така и ЗППЦК, нормативните актове по неговото прилагане и ЗПЗФИ. В хода на проверката се анализират отношенията с обслужващите дружества и тяхната дейност, отношенията с банката-депозитар, направените инвестиции, източниците на финансиране на дейността на АДСИЦ, разпределянето на печалба, съхранението и инвестирането на свободни средства, разкриването на регулирана информация, разходите по управление и обслужване на дружеството, задълженията свързани с провеждането на общи събрания на акционерите, както и всички вътрешни документи.

В резултат на извършените проверки са **съставени общо 13 акта за установяване на административни нарушения, приложени са 5 принудителни административни мерки и са отправени 3 препоръки.**

Отделно от това по отношение на **3-те АДСИЦ, чиито проверки са приключили през 2014 г., са установени основания за отнемане на издадения лиценз за извършване на дейност по ЗДСИЦ.**

След приключване на проверките на АДСИЦ по компетентност са **изпратени 3 сигнала до прокуратурата и един до Националната агенция по приходите.**

Застраховане

През 2014 г. са открити **общо 58 проверки на място** на застрахователни посредници и застрахователни дружества, от които **7 проверки на застрахователни дружества и 51 проверки на застрахователни посредници.** От всички проверки извършени през отчетния период, **16 са общи проверки, а 42 са тематични проверки.** Една от проверките е извършена съвместно с ДАНС.

През 2014 г. са приключени 4 общи проверки на застрахователни дружества, които са стартирали през предходната година. Две от проверките на застрахователни дружества открити през 2014 г. не са приключили към края на отчетната година.

От откритите 7 проверки на застрахователни дружества **1 проверка е обща, планова проверка, а 6 са тематичните проверки.** Последните са за спазване нормативните изисквания, свързани със сключването на задължителна застраховка "Гражданска отговорност" на автомобилистите. Една от тематичните проверки е за достатъчност на техническите резерви. Пет от всички тематични проверки са приключили през отчетната година.

При извършването общи проверки на застрахователи се проверява цялостната дейност дружеството, а именно: проверка на организацията и дейността на дружеството, проверка на информационната система, посредници, с които дружеството има отношения, пазарно поведение. В хода на всяка обща проверка задължително се преглеждат действащите общи условия по видове застраховки, извършва се проверка на дейността на застрахователя по уреждане на заведени от потребители на застрахователни услуги претенции за получаване на обезщетения и суми, както и спазване на срока за произнасяне по отправени от застраховани лица искания за получаване на откупните стойности по договори за застраховка „Живот“. Този етап от проверката е във връзка с правомощията на органите за застрахователен надзор, свързани със защита правата на потребителите на застрахователни услуги и изискванията, които КЗ и подзаконовите актове по прилагането му поставят пред застрахователя с оглед защита интересите на потребителите. В хода на всяка обща проверка задължително се проверява спазване от страна на застрахователя на изискванията за образуване на технически резерви и нормативните изисквания във връзка със задълженията за тяхното инвестиране, прави се проверка на дейността по съзастраховане и презастраховане, на собствените средства и границата на платежоспособност, проверка за спазване изискванията към службата за вътрешен контрол на застрахователя, изпълнението на изискванията за разкриване на конфликт на интереси и опазване на застрахователна тайна, изпълнението на изискванията на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма.

При проверка на дейността на застрахователните посредници се следи за спазване от тяхна страна на изискванията на КЗ.

За 2014 г. са извършени общо **51 проверки на застрахователни посредници,** от които **15 общи проверки** във връзка със съблюдаване спазването на КЗ и на актовете по прилагането му и предотвратяване извършването на закононарушения и **36 тематични проверки.** По-голяма част от извършените тематични проверки през 2014 г., на застрахователните брокери, са за спазване изискванията на чл. 153, ал. 2 и чл. 155, ал. 1 от КЗ.

В обхвата на извършените проверки на застрахователи и застрахователни посредници във връзка със застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите са проверени предлаганите тарифи по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на

автомобилистите, предоставянето от страна на застрахователите на отстъпки и бонуси, непредвидени в съответната тарифа по тази задължителна застраховка, възлагането на дейности по застрахователно посредничество на други лица, които нямат право да извършват такава дейност и извършването на дейност като застрахователен агент за повече от един застраховател.

В резултат на извършените **проверки на застрахователи и застрахователни посредници са съставени актове за установени 447 броя административни нарушения**, като 231 броя нарушения са в резултат на открити и извършени през 2014 г. проверки. Останалите 216 нарушения са в резултат на съставени и връчени актове за установени административни нарушения през 2014 г., но се отнасят за проверки, които са стартирали през 2013 г.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2014 г. са извършени общо **13 проверки на място** за спазване разпоредбите на КСО и подзаконовите нормативни актове, свързани с неговото прилагане, които са приключили с връчени констативни протоколи. През отчетната година проверки на място са извършени във всички пенсионноосигурителни дружества. Общи планови проверки върху дейността на пенсионноосигурителни дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) са извършени в 5 дружества, а в 6 са извършени тематични проверки. Съвместно с управление „Банков надзор“ на БНБ са извършени 2 проверки в банки-попечители на ФДПО.

Общите проверки обхващат всички основни дейности на пенсионноосигурителните дружества: проверка на ръководството и организацията на дейността на ПОД; финансовото състояние на дружеството, неговите инвестиции и организацията на дейността по управление на активите и риска; формирането и поддържането на пенсионните резерви в дружеството; договорните отношения с банка–попечител, с инвестиционни посредници и с инвестиционен консултант; дейността на осигурителните посредници; организацията и дейността на службата за вътрешен контрол; дейностите по промяната на участие и прехвърляне на средствата на осигурени лица от един в друг съответен фонд за допълнително пенсионно осигуряване; представянето на информация на осигурените лица, включително и във връзка с постъпили в пенсионноосигурителните дружества жалби и сигнали. По отношение на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване се проверяват: действащите инвестиционни политики; съответствието на системата от вътрешни правила и процедури за вземане на решения за инвестиране на средствата на ФДПО и практическата реализация на тази дейност; последващата оценка на активите и пасивите на ФДПО; сключени сделки за инвестиране активите на ФДПО; спазването на приетите от ПОД вътрешни правила и процедури, регламентиращи дейността по вземане на инвестиционни решения и техническото им изпълнение; наличието на мотивирани обосновки за сключването на сделки; вземанията и задълженията, свързани с инвестиции на ФДПО и правилното им отразяване във финансовите отчети и други.

Тематичните проверки имат по-стеснен обхват и при тях се проверява едно или няколко отделни направления от дейността на пенсионноосигурителните дружества. Обект на проверка при 2 от извършените тематични проверки са финансовото състояние на пенсионноосигурителните дружества както и инвестиции, вземания и задължения на ФДПО, а при 2 тематични проверки надзора е насочен само към управляваните от пенсионноосигурителните дружества пенсионни фондове, като са проверени активите, инвестициите, вземанията и задълженията на ФДПО.

През 2014 г. са извършени **2 тематични проверки** за съответствие на дейността на пенсионно осигурителни дружества с Наредба № 47 от 11.07.2012 г. за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества.

В констативните протоколи от извършените проверки на място на ръководствата пенсионноосигурителните дружества **са дадени общо 119 препоръки** за подобряване на тяхната дейност и с цел защита на интересите на осигурените лица. Преобладаващият брой препоръки са свързани с инвестиционната дейност, управлението на риска и дейността на службите за вътрешен контрол.

При извършените проверки на банките-попечители не са установени нарушения на нормативни актове по допълнително пенсионно осигуряване. Дадени са 8 препоръки за подобряване на попечителската дейност.

3.3. Правоприлагане

През 2014 г. по отношение на **инвестиционната общност** се наблюдава тенденция към намаляване на броя на съставените актове за установяване на административни нарушения (560 бр. АУАН) съпоставени с броят на съставените АУАН през 2013 г. (810 бр.). Това намаление се дължи до голяма степен на все по-ефективния надзор, осъществяван от страна на КФН през последните години, включително и през 2014 г., съответно превантивния ефект на наложените през предходните отчетни периоди санкции. По-голямата част от нарушенията са свързани с дейността на публичните дружества (ПД) и други емитенти на ценни книжа, дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и инвестиционните посредници (ИП), като 2 от тях са в нарушение на чл. 20, ал. 1 от ЗДСИЦ, извършени от дружества със специална инвестиционна цел.

Общата стойност на влезлите в сила през 2014 г. наказателни постановления (НП) е 3 088 300 лв., като по-голямата част от тях (2 382 700 лв.) са НП, издадени през отчетната година. От общата стойност на влезлите в сила през 2014 г. наказателни постановления (НП), 15 000 лв. е стойността на НП, издадени от Председателя на КФН, за нарушение на чл. 20, ал. 1 и на чл. 21, ал. 1, предл. 1 от ЗДСИЦ.

Стойността на издадените през 2014 г. НП (759 бр.) възлиза на 4 298 300 лв., като към 31 декември 2014 г., стойността на издадените НП, които са в процедура на обжалване е 1 287 000 лв. В тази стойност се включва едно НП, издадено от Председателя на КФН, за нарушение на чл. 10, ал. 2 от ЗДСИЦ, на стойност 10 000 лв., което също е в процес на обжалване към края на отчетната година. Стойността на НП, които към края на годината не са връчени на нарушителите или срока за обжалване след връчване е изтекъл, възлиза на 628 600 лв.

През 2014 г. са постъпили общо **307 броя жалби срещу актове на Заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“**. От тях 276 броя са срещу издадени наказателни постановления, 29 броя срещу издадени индивидуални административни актове и два броя жалби срещу постановления по чл. 287 от АПК. Седемдесет и четири броя жалби срещу наказателни постановления са постъпили от инвестиционни посредници, а 202 от публични дружества, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, включително колективните инвестиционни схеми и управляващите ги дружества. Двадесет и осем броя жалби срещу индивидуални административни актове са подадени от публични дружества, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, а една жалба е подадена от инвестиционен посредник.

През 2014 г. **откритите, съответно приложени принудителни административни мерки (ПАМ)** по отношение на публични дружества, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа в основната си част се отнасят за разкриване на регулирана информация. През отчетния период са приложени и четири принудителни административни мерки по отношение на „Българска фондова борса – София“ АД във връзка със спиране на търговията с определена емисия ценни книжа. Една от приложените през същия период мерки е свързана с представяне на документи от чуждестранно юридическо лице.

През 2014 г. бяха съставени **613 акта за установяване на административни нарушения** (АУАН) на **участниците в застрахователния пазар**, седем от които са за нарушение на чл. 32 от ЗКФН. Основна част от установените нарушения са извършени от общозастрахователни дружества (501 броя АУАН), като 4 от тях са в нарушение на чл. 32 от ЗКФН. През отчетната година броят на съставените актове е по-голям в сравнение с тези за 2013 г. Това се дължи както на по-голям брой констатирани нарушения при извършени проверки на място, както и на увеличени брой жалби на потребители на застрахователни услуги. **Общата стойност на влезите в сила НП възлиза на 424 500 лв., от които 265 000 лв.** е стойността на влезли в сила през 2014 г. НП, издадени през предходни периоди. Основната част от сумата е начислена във връзка с влезли в сила наказателни постановления, с които е ангажирана административнонаказателната отговорност на общозастрахователните дружества, от които 20 000 лв. е стойността на общо 6 влезли в сила НП, издадени от Председател по чл. 32 от ЗКФН. Също така през 2014 г. са открити 43 производства по прилагане на ПАМ, като са издадени 33 решения по прилагане на ПАМ спрямо участниците на застрахователния пазар.

Общата стойност на издадените през 2014 г. 407 броя НП **спрямо субектите на застрахователния сегмент** е 1 382 300 лв., като повечето от тях са срещу общозастрахователните дружества (364 броя НП на стойност 1 188 800 лв.). В резултат на нормативно регламентирания процес по обжалване, в края на 2014 г. по-голямата част от тях са в процес на обжалване (1 220 800 лв.), като от тях има 2 издадени през отчетната година НП на общозастрахователни дружества в нарушение на чл. 32 от ЗКФН, на обща стойност 4 000 лв.

Таблица 15. Правоприлагане през 2014 г.

	Съставени АУАН	Издадени НП*	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ***
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ и други лица	42	81	83 000	17	13
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти	518	678	3 005 300	418	303
Общозастрахователни дружества	501	364	362 500	35	27
Животозастрахователни дружества	30	3	15 000	6	4
Застрахователни брокери	67	36	28 000	1	1
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН	2	2	17 000		
Гаранционен фонд, НББАЗ	3	2	2 000	1	1

Пенсионноосигурителни дружества/представляващи	125	123	164 600	-	15
Други ЮЛ и ФЛ	12	14	23 500	-	-

Бележки: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. ** Стойността на влезли в сила НП през 2014 г. обхваща и НП, издадени през предходни периоди. *** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

През 2014 г. са съставени 125 акта за **установяване на административни нарушения (АУАН) на разпоредби на Кодекса за социално осигуряване** и на подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане и са издадени 122 наказателни постановления, с които **са наложени глоби и имуществени санкции в общ размер на 1 009 000 лв.** От тях 820 000 лв. са по наложени имуществени санкции на пенсионноосигурителните дружества (ПОД), а 189 000 лв. са по наложени глоби на физически лица, представляващи ПОД. Освен това **за нарушение на чл. 32 от ЗКФН през 2014 г. е издадено едно НП срещу ПОД от Председателя на КФН**, с което е наложена имуществена санкцията в размер на 2 000 лв. и което към края на отчетната година е в процес на обжалване. От издадените през отчетната година общо 123 броя наказателни постановления 109 броя са в процес по обжалване към края на 2014 г. В КФН през 2014 г. са влезли в сила наказателни постановления, с които са наложени глоби и имуществени санкции на обща стойност 164 600 лв., като 73 000 лв. са по издадени НП през 2014 г.

През отчетния период са **приложени 15 принудителни административни мерки** спрямо пенсионноосигурителните дружества. Приложените принудителни административни мерки са изпълнени от пенсионноосигурителните дружества в определените срокове.

Извън специализираните категории поднадзорни лица, през 2014 г. по отношение на други юридически и физически лица са съставени 12 броя АУАН и са издадени 14 броя НП на стойност 36 000 лв. От тях 4 НП с общ размер на санкциите 12 000 лв. са издадени от Председателя на КФН за констатиране на нарушение по чл. 32 от ЗКФН, които в края на отчетната година са в процедура на обжалване или по тях текат срокове за обжалване. Общата стойност на влезлите в сила през 2014 г. наказателни постановления е 22 500 лв., по-голяма част от които са НП, издадени през същата година (20 000 лв.).

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

През 2014 г. се наблюдава известна промяна във вида на констатираните нарушения свързани с дейността на инвестиционните посредници. През отчетния период преобладават нарушенията, свързани с отчитането на нарежданията на клиенти и сключените за тяхна сметка сделки в дневниците на инвестиционния посредник. Също така са констатирани значителен брой нарушения свързани със смесване на клиентски парични средства с тези на инвестиционния посредник, съответно при ползване на клиентските парични средства.

Таблица 16. Най-чести нарушения в сферата на ИП, ЦД и БФБ през 2014 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
ИП е нарушило изискването на чл. 20, ал. 1 и 2 от Наредба 35, а именно	5	5

минималния размер на паричните средства съхраняване по разплащателни / депозитни сметки не следва да е под 70% от всички парични средства.		
чл. 33, ал. 1 от ЗПФИ, а именно невъвеждане в специален дневник по реда на постъпването на всички нареждания на клиенти.	-	40
чл. 33, ал. 5 от ЗПФИ, а именно не регистриране в съответния дневник по реда на сключването на сделки с финансови инструменти.	-	17
чл. 34, ал. 7, т. 1 и т. 3 от ЗПФИ, съгласно които на ИП е забранено да ползва паричните средства на клиентите си за своя сметка или за сметка на други клиенти.	13	-
чл. 127, ал. 5 вр. чл. 118, ал. 1 от ЗПФИ, а именно неизпълнение на приложена принудителна административна мярка.	5	5
чл. 29, ал. 5 от Наредба № 38, съгласно която ИП следва да паричните средства на клиентите отделно от паричните средства на посредника.	7	-
чл. 74, ал. 4, вр. ал. 1 от Наредба № 38, съгласно която ИП следва да съхранява документацията за сделки на свои клиенти най-малко 5 години.	-	4
ИП е нарушило изискването на чл. 20, ал. 1 и 2 от Наредба 35, а именно минималния размер на паричните средства съхраняване по разплащателни / депозитни сметки не следва да е под 70% от всички парични средства.	5	5

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

През 2014 г. се наблюдава **стриктно изпълнение на задълженията от страна на управляващите дружества и колективните инвестиционни схеми**, предвид което при осъществявания дистанционен надзор и проверки на място в офисите на поднадзорните лица не са констатирани извършени административни нарушения. Издадените през отчетния период наказателни постановления спрямо управляващи дружества са по административнонаказателни производства образувани през 2013 г.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

През отчетния период се наблюдава **спад на общо извършените от публични дружества и емитенти на ценни книжа нарушения**, при запазване на вида на нарушенията. Значителна част от констатираните нарушения е свързана с **непредставяне или представяне със закъснение на регулирана информация**. Друга съществена част от нарушенията се отнася до **неизпълнение на приложена принудителна административна мярка (ПАМ) по чл. 212 ЗППЦК, непредставяне на всички изискуеми материали за общото събрание на акционерите (ОСА), неоповестяване на поканата за ОСА на обществеността по законоустановения ред**. Наблюдава се нараства броят на извършените нарушения, свързани с неверни, подвеждащи или непълни данни в представяната регулирана информация и при неизпълнение на ПАМ от страна на поднадзорни лица.

Таблица 17. Най-чести нарушения в сферата на ПД, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа през 2014 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Непредставяне или представяне със закъснение на годишен и/или тримесечни финансови отчети за дейността на ПД и емитенти (чл. 31 от Наредба № 2)	169	236
Несъобразяване с приложена ПАМ по чл. 212 ЗППЦК (чл. 221, ал. 6 от ЗППЦК)	127	156
Непредставяне или представяне със закъснение на годишен и тримесечни финансови отчети за дейността на АДСИЦ (чл. 40 от Наредба № 2)	25	32
Непредставяне на всички изискуеми материали за ОСА и неоповестяване на поканата за ОСА на обществеността по законоустановения ред (чл. 115 от ЗППЦК)	28	78
Неразкриване на дялово участие в капитала на публично дружество, друг емитент на ценни книжа и АДСИЦ в законоустановения срок (чл. 145 и 148 от ЗППЦК)	17	23
Непредставяне на протокола от заседанието на ОСА пред КФН и пред обществеността по законоустановения ред и срок (чл. 117, ал. 2 и 3 от ЗППЦК)	15	21
Сключване на сделки от мениджмънта на ПД и емитентите на ценни книжа, надвишаващи законоустановените прагове, без изрично упълномощаване от страна на ОСА (чл. 114, ал.1 и 2 от ЗППЦК)	6	15
Непредставяне или представяне със закъснение на доклад от довереника на облигационерите относно финансовото състояние на емитента и възможността му да обслужва задълженията си по емисията, както и за състоянието на обезпечението (чл. 100ж, ал. 1 т. 3 от ЗППЦК)	4	9
Представените в КФН отчети, уведомленията и информацията са съдържали неверни, подвеждащи или непълни данни (чл. 100м, ал. 1 от ЗППЦК)	45	27
Непредставяне или представяне със закъснение на отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, включително за изразходване на средствата от облигационния заем, за спазване на определените финансови показатели и за състоянието на обезпечението (чл. 100е от ЗППЦК)	9	15

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Застраховане

Основните извършени от застрахователните дружества нарушения остават **непроизнасянето в предвидените в чл. 107 и чл. 271 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на**

застрахователни обезщетения. Поради тази причина през 2014 г. от Заместник–председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ са открити **12 производства за прилагане на принудителна административни мерки** по отношение на застрахователните дружества, които най-често извършват такива нарушения, в които е предвидено **задължение да се въведат в информационната система на дружествата индикатори, които да сигнализират за изтичащи срокове по заведени претенции.**

През 2014г. са установени и **голям брой нарушения на чл. 155, ал. 1, т. 2 от КЗ, който предвижда задължение за застрахователните брокери да гарантират изпълнението на задължението си да прехвърлят платената им застрахователна премия, предназначена за застрахователя, или да прехвърлят на потребителя на застрахователни услуги платеното от застрахователя обезщетение или парична сума чрез използване на специална клиентска сметка.** В тази връзка е издадена Заповед от Заместник–председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ по отношение на **всеки застраховател, предлагащ на територията на РБ задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, с която са задължени да уредят отношенията си така, че да бъдат уведомявани ежедневно за всички получени през деня премии, както и да бъдат преведени на застрахователя всички получени премии до края на следващия работен ден или да се организират дейността си така, че да не се прекратяват застрахователни полици, когато са уведомени за сключването на застраховка, независимо че премията не е преведена от брокера на застрахователя.**

Таблица 18. Най-чести нарушения в застраховането и презастраховането през 2014 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Непроизнасяне на застрахователя в предвидения от закона срок от представяне на последното доказателство във връзка с основанието и размера на заведената претенция (Чл.107,ал.1 от КЗ)	357	261
Непроизнасяне на застрахователя в предвидения от закона срок от завеждане на претенция по застраховка “Гражданска отговорност” на автомобилистите (чл. 271, ал. 2 вр. ал. 1 от КЗ)	62	48
Не е използвана специална клиентска сметка за превеждане на застрахователните премии за застрахователя и застрахователните обезщетения или парични суми за потребителя на застрахователни услуги (чл. 155, ал. 1, т. 2 от КЗ)	42	21
Непредставяне на годишни и шестмесечни отчети от застрахователните брокери (Чл.162,ал.3,т.1 вр.ал.4 от КЗ)	12	18
Неспазване на реда и методиката за образуване на технически резерви от застрахователите и от презастрахователите (Чл.8а от Наредба 27)	23	15

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2014 г. се запазва тенденцията за увеличаване броя на съставените АУАН за установени нарушения на разпоредби на КСО и на подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане, във връзка с дейността по допълнителното пенсионно осигуряване. От съставените през 2014 г.

общо 125 АУАН най-многобройни са **нарушенията, свързани с неполагане грижата на добрия търговец при управлението на средствата** на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и **нарушаването на забраната пенсионноосигурителните дружества да предоставят заеми от името и за сметка на управляваните** от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

Таблица 19. Най-чести нарушения в сферата на допълнителното пенсионно осигуряване през 2014 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
ПОД не е управлявало средствата на фонд за допълнително пенсионно осигуряване с грижата на добър търговец (чл. 126 и чл. 209, ал. 3 от КСО)	59	59
Пенсионноосигурителното дружество не може да предоставя, заеми от името и за сметка на фонд за допълнително пенсионно осигуряване (чл. 179 и чл. 249 от КСО)	30	30
Нарушения на разпоредбите на Наредба № 3 от 24.09.2003 г. на КФН	9	9
Нарушения на инвестиционните ограничения на фонд за допълнително пенсионно осигуряване във финансови инструменти, издадени от един емитент (чл. 178, ал. 1 и чл.251, ал.1 от КСО)	8	6

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

3.4. Пазарни манипулации

Основната насока на дейността по предотвратяване на пазарни злоупотреби се изразява в осъществяване на текущо наблюдение на сделките с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар в Република България с цел предотвратяване и разкриване на пазарни злоупотреби, повишаване на общественото доверие в пазара на финансови инструменти и осигуряване на своевременно и пълно разкриване на информация на инвеститорите. Тази дейност се извършва посредством осъществявания дистанционен надзор и проверки на място за спазване изискванията на Закона срещу пазарни злоупотреби с финансови инструменти (ЗПЗФИ). При осъществяване на своята дейност се предприемат действия и мерки за предотвратяване и разкриване на сделки и действия с вътрешна информация и пазарни манипулации.

Пазарната информация за търговията на регулираните пазари на ценни книжа се събира, обработва и на тази база се изготвят справки и текущи доклади за търговията с финансови инструменти. Текущо се следят публикации, отнасящи се до емитентите на ценни книжа, с цел недопускане манипулиране на пазара на финансови инструменти. Надзор се осъществява и по отношение на представяне в срок на информация по чл. 16 от ЗПЗФИ, касаеща сключените сделки от лица, които изпълняват ръководни функции в емитент и лица, тясно свързани с тях. При осъществяване на посочените дейности се обменя информация с Българска народна банка, с други държавни органи и институции, с органите на местното самоуправление и местната администрация и с неправителствени организации. В хода на проверките при установяване на

извършено престъпление, свързано с дейността на поднадзорните лица прави предложение за уведомяване на прокуратурата.

За 2014 г. са извършени **22 проверки, 2 от които бяха започнати през 2013 г., за спазване разпоредбите на ЗПЗФИ** във връзка със забраните за **недобросъвестна търговия с ценни книжа, манипулиране на пазара, вътрешна информация и вътрешни лица**. През 2014 г. са започнали **общо 36 проверки** относно спазване разпоредбите на ЗПЗФИ, като 11 продължават и през 2015 г.

Във връзка с изпитанията, пред които беше изправен банковия сектор у нас, за периода от 20.06.2014 г. до 31.12.2014 г. в КФН са постъпили и разгледани над 190 сигнала във връзка с публикации, касаещи конкретни публични дружества и надеждността на финансовата система в България. Голяма част от сигналите се отнасят за стабилността на валутния борд и банки, които не са публични дружества, съответно същите не попадат в компетентността на КФН по отношение на ЗПЗФИ. Същите са препратени по компетентност до БНБ и до ДАНС (77 сигнала до БНБ и 103 сигнала до ДАНС).

Таблица 20. Най-чести нарушения, свързани с недобросъвестната търговия с ценни книжа, манипулирането на пазара, вътрешната информация и вътрешните лица през 2014 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Нарушение на задължението от страна на лицата, които изпълняват ръководни функции в емитент, и лицата, тясно свързани с тях, да уведомят писмено КФН в законоустановения срок за сключените за тяхна сметка сделки на стойност над 5000 лв. в рамките на една календарна година с акции, издадени от емитента. (чл. 16 ЗПЗФИ)	8	14
При използване на вътрешна информация от лице, което има достъп до такава в резултат на своето членство в управителния или контролния орган на емитента, на участието си в капитала или гласовете в общото събрание на емитента, на достъпа, който има до информацията поради своята служба, професия или придобиването ѝ чрез престъпление или по друг неправомерен начин, да използва тази информация, като придобие или прехвърли, или опита да придобие или да прехвърли за своя или за чужда сметка, пряко или непряко, финансови инструменти, за които се отнася тази информация. Забранено е на такова лице да разкрива вътрешната информация на друго лице, освен ако разкриването ѝ се извършва при обичайното упражняване на неговата служба, професия или задължения (чл. 8 и чл. 9, т. 1 от ЗПЗФИ)	3	2
Манипулиране на пазара на финансови инструменти чрез извършването на сделки или подаването на нареждания, създаващи невярна или подвеждаща представа относно търсенето, предлагането или цената на финансови инструменти или определяне на цената на дадени финансови инструменти на необичайно или изкуствено ниво. (чл. 11 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗПЗФИ)	7	1
Не разкриване от страна на емитента на вътрешна информация, пряко отнасяща се до него, по законоустановения ред и срок. (чл. 12 от ЗПЗФИ)	4	3
При възпрепятстване на КФН, нейните органи или надлежно упълномощени служители от нейната администрация при осъществяване на надзорни правомощия, възложени им с този или с др. закон. (чл. 32, ал. 1, във връзка с ал. 2 от ЗКФН)	2	2

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

В резултат на извършените проверки през 2014 г. са съставени 35 акта за установяване на административни нарушения. През отчетния период в регистъра на КФН, с разпореждане на Заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“ са направени общо 898 броя вписвания по чл. 16 от ЗПЗФИ.

4. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги

4.1. Достъп до финансова информация

При осъществяване на своята информационна политика, Комисията за финансов надзор се ръководи от принципите на максимална публичност, откритост и достъпност.

През 2014 г. продължи активното представяне пред обществеността на информация относно дейността на КФН и функционирането на небанковите финансови пазари посредством ежедневни публикации на официалната интернет страница, поддържане на интернет портала за финансова грамотност и потребителска защита <http://www.tvoitefinansi.bg/>, както и посредством отговаряне на директни запитвания на граждани по въпроси от компетентността на Комисията, изпратени по пощата, на електронните адреси, по телефона и на място.

През 2014 г., по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) в КФН постъпиха десет заявления от субекти на правото на достъп до обществена информация, в т.ч. седем от граждани, две от журналисти и едно от фирма, по различни теми, като преобладаващата част се отнасят до контролната ѝ дейност. На всички заявления беше предоставен отговор в законоустановения срок.

КФН поддържа регулярни контакти с централни и регионални печатни и с множество електронни медии с цел осведомяване на широката общественост за най-важните аспекти от своята дейност. През 2014 г. бяха организирани над петдесет интервюта с Председателя и заместник-председателите на Комисията, изготвени бяха над сто експертни становища и справки по актуални въпроси, зададени от журналисти.

КФН редовно актуализираше рубриците на интернет страницата си за улесняване достъпа до информация за потребители, поднадзорни лица, медии, партньори и други заинтересовани лица. През годината бяха публикувани над 180 новини, 867 решения на Комисията и заместник-председателите, тримесечни, шестмесечни и годишни отчети за дейността на трите управления във връзка с лицензионната и надзорната им дейност, четири отчета на члена на КФН, компетентен по постъпилите жалби, преглед на международната среда, обзор на икономическата активност в България и на небанковия финансов сектор през 2014 г., постигнатите инвестиционни резултати при управлението на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване за периода 2009 - 2013 г., резултати от дейността по допълнително пенсионно осигуряване по тримесечия и предварителни такива за 2014 г., за доходността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване на годишна база, резултати от промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурени лица от един пенсионен фонд в друг за съответния период, информация относно осигурените лица и натрупаните средства във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, обобщена информация за дейността на застрахователите и застрахователните посредници през 2014 г., ежемесечна статистика за застрахователния пазар, девет актуализации на списъците на застрахователите и застрахователните посредници от държави членки на ЕС, нотифицирали КФН, че желаят да извършват застрахователна дейност на територията на Република България, пет уведомления относно застрахователния пазар, две във връзка с капиталовия и други.

Специално внимание през годината беше отделено на оповестяването на измененията в нормативната уредба, подготвени от КФН, утвърдени от Министерски съвет и приети от Народното

събрание, посредством публикации на интернет страницата на КФН в раздел „Нормативна уредба“ и изпращане на съобщения до медиите във връзка с настъпилите промени в регулаторната рамка.

През 2014 г., в раздел „Европейски въпроси“ на електронната страница на КФН www.fsc.bg, бяха публикувани нормативни документи от европейското законодателство, в т.ч. Директива 2014/91/ЕС от 23 юли 2014 г. на ЕП и на Съвета за изменение на Директива 2009/65/ЕО, седем регламента и девет делегирани регламента на Европейската комисия, три насоки/препоръки, три документа с въпроси и отговори, петдесет публикации с ключова информация за инвеститорите на ESMA, пет публични консултации на ЕЮРА, две становища на ЕЦБ. Оповестени бяха 355 предупреждения към инвеститорите в България от европейски и световни надзорни институции, свързани със злоупотреби на глобалните пазари от нелицензирани компании, които предлагат различни сделки с ценни книжа, нямащи финансово покритие, 65 съобщения относно предприети ограничителни мерки от ЕС спрямо различни държави и др.

На електронната страница, в раздел „За потребителите“, беше публикувана достъпна информация по важни теми, предназначена за широката общественост, с цел по-ефективно осъществяване на политиката за защита на потребителите. Все повече граждани се възползваха от възможността за директно подаване на жалби и сигнали на електронния адрес delovodstvo@fsc.bg. Чрез е-порталите, участниците в небанковия финансов сектор своевременно подаваха изискваната от КФН информация, подписана с електронен подпис. Подробни сведения за дружествата се предоставяха чрез публичния регистър, който е достъпен както чрез интернет страницата в рубриците „Електронен регистър и картотека (ERiK)“ и „Новини от e-Register“, така и на място в Комисията.

През 2014 г. КФН публикува две свои издания – ежемесечно електронно издание на Бюлетин (12 броя), който обобщава дейността на надзорната институция и отразява състоянието на небанковия финансов сектор в България през годината и Годишен отчет за дейността на Комисията за финансов надзор през 2013 г.

4.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги

Една от функциите на члена на КФН по чл. 3, т. 5 ЗКФН и през 2014 г. е разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, за което се е наложил процес на ефективно управление на обработка на жалбите. Анализът на жалбите и предприемането на корективни действия от страна на органите на КФН са условие за създаването и поддържането на високо ниво на доверие на потребителите във финансовите продукти и услуги, предлагани на финансовите пазари. Процесът по обработка и анализиране на жалбите е също канал за получаване на обратна информация от пазара за удовлетвореността на потребителите на финансови услуги и продукти от резултатите от извършените проверки и предприетите действия от регулатора. Тази дейност представлява допълнителен инструмент за подобряване на регулаторната рамка, надзорните практики и за взимане на управленски решения.

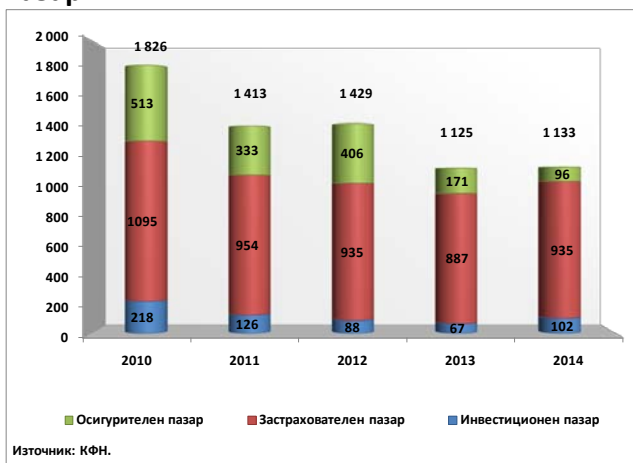
През 2014 г. в КФН са постъпили 1 133 броя жалби⁸, подадени срещу поднадзорни

на Комисията лица, по които институцията е компетентен орган. През тази година се наблюдава незначително увеличаване на броя постъпилите жалби в сравнение с 2013 г., когато броят им е бил съответно 1 125. Минималното увеличение от 8 броя е след наблюдавания по-значителен спад на жалбите, подадени срещу действия на

⁸ Посоченият брой жалби е получен след като насочените към отдел „Методология и жалби“ 1438 броя преписки по жалби, запитвания и сигнали (жалби) са приспаднати със свързани жалби и многократно подавани жалби от един и същ жалбоподател, както и жалбите по некомпетентност и запитванията.

поднадзорни на КФН лица през предходните години. През 2013 г. е отчетен сериозен спад на жалбите спрямо 2012 г., като броя им от 1 429 е спаднал до 1 125 броя през 2013 г. Анализирайки съотношенията по пазари през 2014 г. се наблюдава увеличаване на броя постъпили жалби, свързани с инвестиционния пазар спрямо 2013 г., като от 67 през 2013 г. те са достигнали до 102 през 2014 г. По отношение на жалбите от осигурителния пазар, през 2014 г. се наблюдава рязък спад на броя им до 96 спрямо 171 през 2013 г. Спадът на жалбите от осигурителния пазар е с трайна тенденция от 2012 г., когато те са били 406 броя. През 2014 г. се наблюдава ръст на жалбите с 5% спрямо 2013 г., свързани със застрахователния пазар.

Графика 1. Динамика на жалбите в КФН по пазари

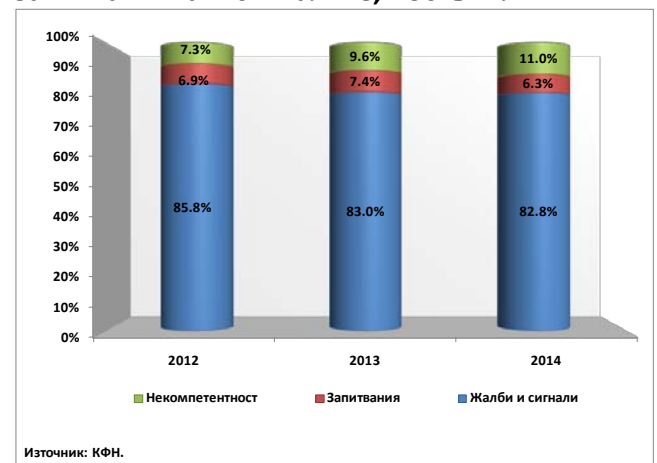

През 2014 г. в КФН са постъпили запитвания и жалби, които не са от нейната компетентност. Общият брой на постъпилите документи, включващи и жалбите, по които институцията е компетентен орган, възлиза на 1 438 броя. От тях 1 219 са на потребители на услуги и продукти, предлагани от поднадзорни на КФН лица, сред които 86 запитвания. През 2014 г. жалбите, по които институцията не е компетентен орган за произнасяне, възлизат на 150 броя. Относителният дял на жалбите по некомпетентност в общия брой жалби и запитвания отбелязва постоянен ръст от 2011

г. насам, като през 2011 г. той възлиза на 5.1%, достига 7.3% за 2012 г., 9.6% за 2013 г. и 11.0% през 2014 г. Посочените ръстове се компенсират с намаляване на жалбите и сигналите, по които институцията е компетентна, включително запитванията – техният дял възлиза на 82.8% през 2014 г. спрямо 83% през 2013 г. и 85.8% през 2012 г.

Относителният дял на запитванията продължава да спада, като през 2014 г. той намалява с -14.9% при спад от 12% през 2013 г.

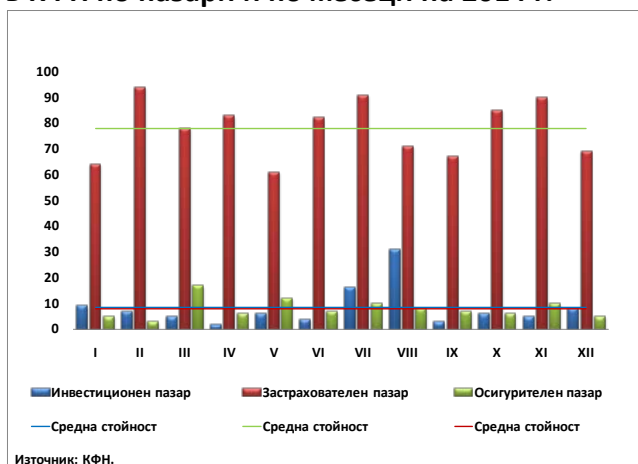
Графика 2. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН

Анализирайки броя на ежемесечно постъпилите в КФН жалби през 2014 г. може да се каже, че жалбите на потребители на финансови продукти и услуги от застрахователния пазар са с приблизително малки отклонения от средномесечната им стойност, като по-големи отклонения от тази стойност се наблюдава през месеците февруари, април, юни, юли, октомври и ноември. Подобни по-големи отклонения от средномесечната стойност на броя на жалбите от застрахователния пазар се наблюдават и през 2013 г. през същите периоди, като потребителите са по-активни през пролетта и есента. Въпреки неблагоприятните климатични условия през пролетта и лятото на 2014 г. не се наблюдава рязко увеличение на жалбите, постъпили в КФН от застрахователния пазар. Жалбите на

потребители от инвестиционния пазар са с малки отклонения в броя и постъпват сравнително регулярно, с изключение на месец юли и август когато се наблюдава тяхното нарастване до 16 броя през м. юли 2014 г. и 31 броя през м. август 2014 г., което е резултат от постъпили оплаквания срещу чуждестранно лице, предоставящо инвестиционни услуги и което не е поднадзорно на КФН лице. При жалбите от осигурителния пазар не се наблюдават големи отклонения от средномесечната стойност, както и определена цикличност на постъпване на жалбите, което беше характерно за предходната 2013 г.

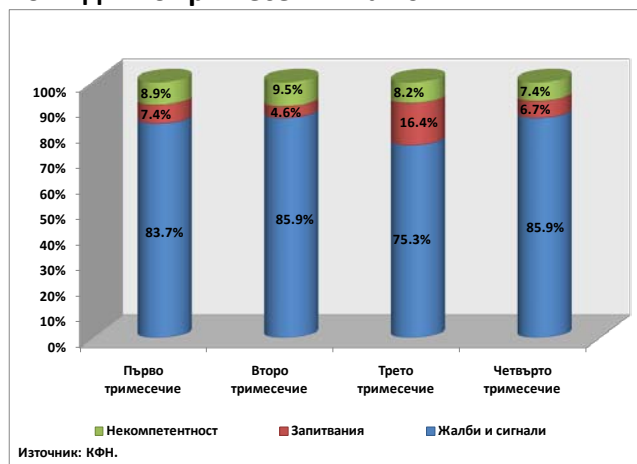
Графика 3. Динамика на жалбите, постъпили в КФН по пазари и по месеци на 2014 г.

Наблюдавайки тенденцията по тримесечия през 2014 г. на дела на жалбите, по които институцията е компетентна, запитвания, и жалби, по които институцията не е компетентна, се отчита нарастване на жалбите по компетентност от 83.7% през първо тримесечие до 85.9% през второ тримесечие, с последващ спад до 75.3% и връщане през четвърто тримесечие до нивата на второ. При запитванията пък се наблюдава спад на дела им през второ тримесечие на 2014 г. спрямо първо тримесечие на същата година от 7.4 % до 4.6 %. Значителен ръст на запитванията се отчита през трето тримесечие на 2014 г., когато относителният им дял нараства до 16.4%. През четвърто тримесечие

на година техният относителен дял намалява, като се приближава почти до нивото на първо тримесечие като достига 6.7%.

Графика 4. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН по вид и по тримесечия на 2014 г.

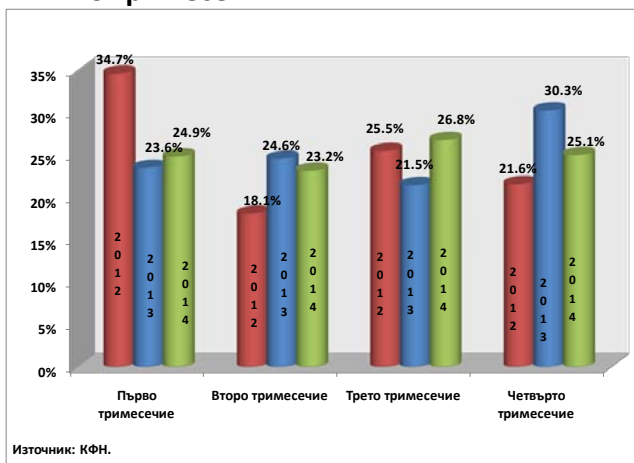

При жалбите по некомпетентност през 2014 г. също се наблюдава промяна в относителния им дял по тримесечия. През първо тримесечие делът на тези жалби е 8.9%, през второто тримесечие вече е 9.5%, последван от лек спад до 8.2% през трето и следващ нов спад 7.4% през четвърто тримесечие.

От анализа на постъпващите в КФН жалби и сигнали по компетентност по тримесечия е видно, че през четирите тримесечия на 2014 г. се наблюдава относително еднакво ниво на разпределение. През първо тримесечие на 2014 г. са постъпили 24.9% от всички постъпили жалби по компетентност, през второ тримесечие 23.2%, през трето тримесечие 26.8%, а през последното тримесечие на годината - 25.1%. Това означава, че потребителите през 2014 г. не са изразили предпочитание да подават жалби до надзорния орган в конкретно тримесечие.

Графика 5. Динамика на жалбите, постъпили в КФН по тримесечия

Анализирайки активността на потребителите през 2014 г. по тримесечия и сравнявайки я с тази през 2013 г. и 2012 г., не може да се определи ясна тенденция в активността им, както и не може да се обвърже с настъпването на определени събития.

През четирите тримесечия на 2014 г. се запазва тенденцията основният поток от жалби и сигнали, които постъпват и се обработват в КФН, да са на потребители на застрахователни услуги и продукти, подобно на състоянието през 2013 г.

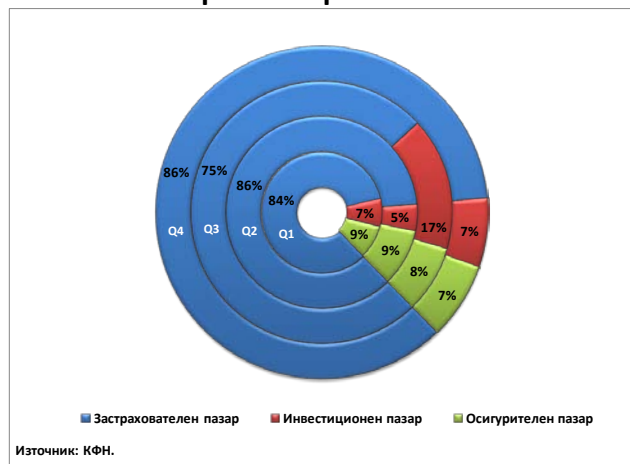
За 2014 г. разпределението на жалбите по компетентност по пазари е както следва: 83% от жалбите са във връзка с продуктите и услугите, предлагани на застрахователния пазар, 8% - на осигурителния пазар и 9% - на инвестиционния пазар.

През 2014 г. се отчита увеличение на относителния дял на постъпилите жалби и сигнали на потребители на застрахователни услуги и продукти от 79% до 83% спрямо 2013 г. Нарастването на относителния дял е резултат и от количествено нарастване с 48 броя на постъпилите жалбите от застрахователния пазар.

Тенденцията при жалбите и сигналите, отнасящи се за осигурителния пазар, е противоположна. Жалбите на този пазар са спаднали до 8% от 15% през 2013 г. Делът на жалбите и сигналите, свързани с лица,

извършващи дейност на инвестиционния пазар през 2014 г. нарастват до 9% спрямо 6% през 2012 г. и 2013 г.

Графика 6. Динамика на жалбите, постъпили в КФН по пазари и по тримесечия на 2014 г.

Анализът на жалбите, постъпили в КФН по пазари и по тримесечия показва тенденция на намаляване на дела на жалбите от осигурителния пазар от 9% през първо и второ тримесечие, през 8% за трето тримесечие до 7% през последното тримесечие на 2014 г. При жалбите от застрахователния пазар в рамките на годината по тримесечия се наблюдава минимално увеличение на дела им през второ тримесечие спрямо първо тримесечие. През трето тримесечие на 2014 г. се отчита спад на дела от 86% през второ тримесечие до 75%. През четвърто тримесечие на 2014 г. има последващо нарастване до 86%. Отчетеното намаление на дела през трето тримесечие на 2014 г. е в резултат от увеличаване брой постъпили жалби от инвестиционния пазар през същия период на годината.

Таблица 21. Структура на постъпилите жалби в КФН по пазари

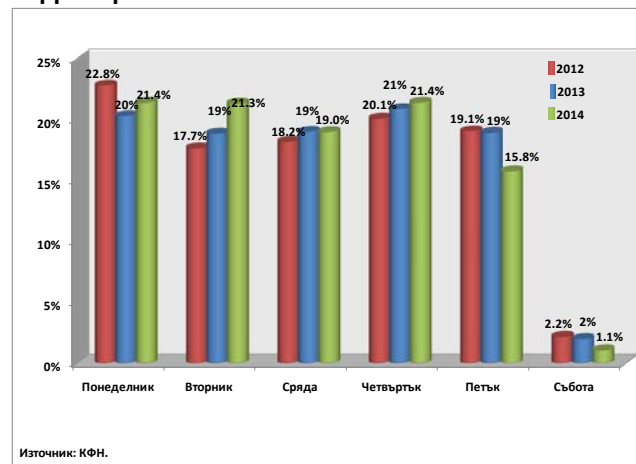
	2012	2013	2014
Застрахователен пазар	65%	79%	83%
Инвестиционен пазар	6%	6%	9%
Осигурителен пазар	28%	15%	8%

Източник: КФН.

Анализирайки жалбите по тримесечия през 2014 г. може да се каже, че тенденцията за равномерен относителен дял на жалбите и сигналите, произтичащи от дейността на поднадзорни на КФН лица, извършващи дейност в сферата на инвестиционния пазар отчетена през първите две тримесечия на 2014 г. се обръща, като през трето тримесечие на 2014 г. се наблюдава значително нарастване до 17%. През четвърто тримесечие на 2014 г. делът на жалбите от потребители на инвестиционни услуги е отново 7%, какъвто е през първото тримесечие на годината.

Правейки обзор на постъпилите жалби и сигнали на потребители на инвестиционни, осигурителни и застрахователни услуги и продукти през 2014 г. и отчитайки динамиката на постъпването им по дни от седмицата, е видно, че потребителите са били най-активни в понеделник. През 2014 г. няма ясно изразен по-активен ден от седмицата за подаване на жалби. Относителният дял на постъпилите жалби, запитвания и сигнали в най-активния ден на 2014 г. (понеделник) е 21.4%. През 2013 г. най-активният ден е четвъртък с дял от 21%. Понеделник е бил, както и през 2014 г., най-активен ден за потребителите през 2012 г. Понеделник е обяснимо да бъде най-активния ден за подаване на жалби, тъй като лицата могат в почивните дни да подготвят жалбите си и в първия работен ден от седмицата да ги подадат.

Графика 7. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите в КФН по дни от седмицата

И през 2014 г. в КФН продължават да постъпват жалби и сигнали, по които институцията не е компетентен орган за произнасяне. През 2014 г. те са 11% от общо постъпилите жалби през годината. Запазва се тенденцията от предходните години за увеличение на този дял спрямо предходните години, като спрямо 2013 г. се отчита ръст от 1.4%, а спрямо 2012 г. се отчита ръст от 3.7%. При постъпване в КФН на жалба по некомпетентност, КФН препраща жалбата до институцията, която е компетентна за произнасяне, като уведомява за това лицето. В случай, че в процеса на обработката на жалбите се установи, че лицето е насочило жалбата си и до компетентната за произнасяне институция, КФН не препраща жалбата, а разяснява на лицето какви са законовите правомощия на КФН, както дава информация за пазарите, върху които осъществява надзор.

От направения анализ на постъпилите в КФН през 2014 г. жалби по некомпетентност е видно, че най-често тези жалби са свързани с кредитни продукти, предоставяни както от кредитни институции, така и от небанкови финансови институции. Тази тенденция се запазва през всички тримесечия на 2014 г. Делът на тези жалби представлява 38% от всички постъпили в КФН през 2014 г. жалби по некомпетентност. През първо и четвърто

тримесечие техният относителен дял е най-висок (45%). През второ и трето тримесечие на 2014 г. се наблюдава равен относителен дял на жалбите свързани с кредитни продукти от 33%. Извършвайки сравнителен анализ на жалбите по некомпетентност, постъпващи в КФН през 2014 г., с тези през 2013 г., се установява, че и през предходната календарна година най-голям дял от жалбите по некомпетентност са били жалбите свързани с кредитни продукти, предоставяни от кредитни и небанкови финансови институции, когато те са били 50% от всички жалбите по некомпетентност.

Таблица 22. Динамична структура на жалбите по некомпетентност, постъпили в КФН през 2014 г. по предмет на жалбата

	Q1	Q2	Q3	Q4	2014
Кредитни продукти	45%	33%	33%	45%	38%
Паричен превод	24%	33%	49%	21%	34%
Мобилни услуги	3%	0%	2%	6%	3%
Държавни агенции	7%	5%	0%	0%	3%
Спестовни продукти	0%	0%	0%	3%	1%
Данъчна сфера	0%	3%	0%	0%	1%
Други	21%	26%	16%	24%	21%
Източник: КФН.	100%	100%	100%	100%	100%

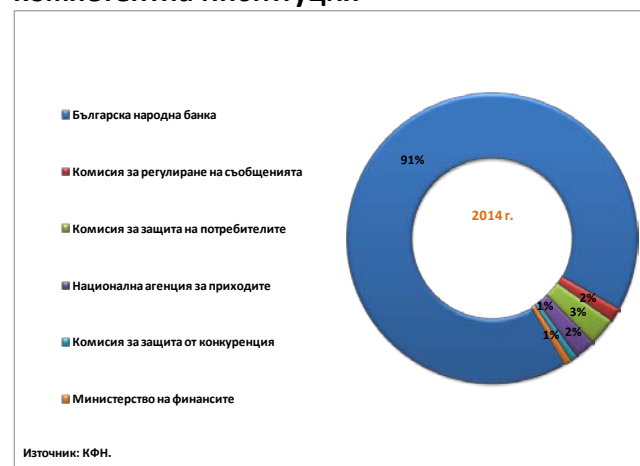
Жалбите, свързани с кредитни продукти, се увеличават в абсолютна стойност от 13 броя през второ тримесечие на 2014 г. до 16 броя през трето тримесечие на годината.

Следващият по значимост предмет на жалбите по некомпетентност е свързан с проблеми при парични преводи. Те са с дял от 34% от всички жалби по некомпетентност през 2014 г. През четвърто тримесечие спрямо третото на 2014 г. се наблюдава намаляване на броя жалби по некомпетентност с предмет на жалба, свързана с парични преводи. Намалението в пъти през призмата на относителния дял в абсолютна стойност е 17 броя. През трето тримесечие на 2014 г. броят на жалбите достига 24 броя. Броят на тези жалби през годината е динамична величина без определена тенденция. През 2014 г. в КФН са постъпвали и жалби, които касаят данъчната

сфера, мобилни услуги, спестовни продукти, неправомерни клаузи в договорни взаимоотношения и др.

От жалбите по некомпетентност през 2014 г. в КФН най-често са обработвани жалби, които са от компетентността на Българска народна банка. Тази тенденция се запазва от 2011 г. до настоящия анализ. Техният брой е най-висок през трето тримесечие на 2014 г., когато достига 40 жалби. През останалите тримесечия динамиката на тези жалби е следната: 20 броя през първо тримесечие на годината, 31 броя през второто тримесечие и 26 жалби през последното тримесечие. И през 2014 г. продължава да се наблюдава нарастваща тенденция за постъпване на жалби срещу действия на небанкови финансови институции, които са вписани в регистрите, водени от Българска народна банка (БНБ), и върху чиято дейност КФН не осъществява надзорна дейност. Комисията за регулиране на съобщенията (КРС), Националната агенция за приходите (НАП), Комисията за защита на потребителите (КЗП), Комисия за защита от конкуренция (КЗК) и Агенцията за държавна финансова инспекция към Министерство на финансите (МФ) са институции, които също са били компетентни по жалби, обработени от КФН през 2014 г.

Графика 8. Структура на жалбите по некомпетентност през 2014 г. по компетентна институция

При обработката на жалбите по некомпетентност КФН насочва усилия за информирани на потребителите за обхвата на компетентност на институцията и областите, в които осъществява надзор. Институцията продължава практиката по предоставяне на повече информация на обществеността за функциите, ролята и обхвата на дейността на КФН с цел намаляване на жалбите по некомпетентност.

Продължава да се наблюдава тенденцията за препращане за разглеждане по компетентност от КФН на жалби, постъпили в Комисия за защита на потребителите. Много често потребителите в тези жалби се жалят за неравноправни условия по договори или прилагани нелоялни търговски практики, по които компетентен орган е Комисия за защита на потребителите, съгласно Закона за защита на потребителите.

Таблица 23. Динамика на постъпилите жалби по некомпетентност по тримесечия на 2014 г. и по компетентна институция

	Q1	Q2	Q3	Q4
БНБ	87%	94%	89%	96%
КРС	0%	0%	4%	0%
КЗП	0%	0%	7%	4%
НАП	4%	6%	0%	0%
КЗК	4%	0%	0%	0%
МФ	4%	0%	0%	0%
Източник: КФН.	100%	100%	100%	100%

Акцентирайки върху обхвата на компетентност на КФН във връзка с постъпващите в институцията запитвания, може да се каже, че най-много запитвания през 2014 г. са постъпили във връзка със запитване за наличие на застрахователно покритие – те са с дял 33%. Този тип запитвания са от наследници на починали лица, свързани обикновено със застраховки „Живот“ и „Злополука“ за кредитополучатели. Следващият по значимост предмет на запитванията е искане за проверка за притежаване на финансови инструменти с дял 27% от общия брой запитвания. По отношение на разпределението по

тримесечия на 2014 г. може да се каже, че запитванията за наличие на застрахователно покритие са с най-голям относителен дял през второ тримесечие на 2014 г., когато достигат до 42% от общия брой запитвания. През първо тримесечие на 2014 г. са постъпили най-много запитвания във връзка с искане за проверка за притежаване на финансови инструменти. През 2014 г. се наблюдава промяна на най-честия предмет на запитването спрямо 2013 г., като през предходната година най-често потребителите са искали от надзорния орган да извърши проверка за притежаваните финансови инструменти. Запитването за наличие на застрахователно покритие през 2013 г. е на второ място сред запитванията на потребители на инвестиционни, застрахователни и осигурителни лица. Запитванията за прилагани общи практики от надзорния орган са с най-висок дял през четвърто тримесечие на 2014 г., когато достигат до 32% от всички запитвания, постъпили през същия период и се изравняват по дял с тези за наличието на застрахователно покритие. През 2014 г. в КФН са постъпвали също запитвания за притежаването на инвестиционни бонове и за осигурителен статус. Техният дял съответно през 2014 г. е 7%, съответно 8%.

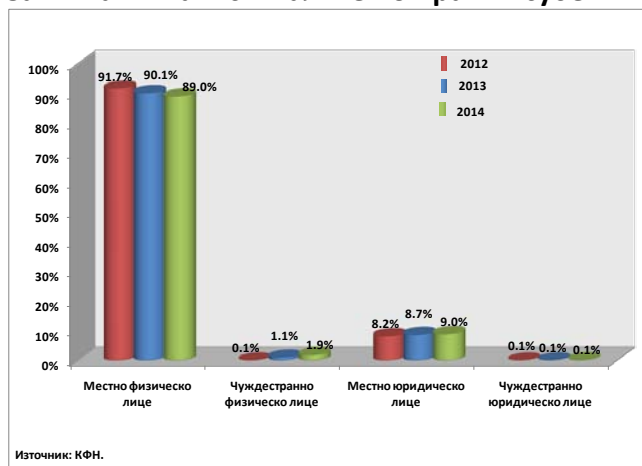
Таблица 24. Динамика на постъпилите в КФН през 2014 г. запитвания по предмет на запитването

	Q1	Q2	Q3	Q4	2014
Запитване за притежаване на инвестиционни бонове	10%	4%	6%	9%	7%
Запитване за притежаване на финансови инструменти	33%	27%	29%	18%	27%
Запитване за наличие на застрахователно покритие	24%	42%	29%	32%	33%
Запитване за осигурителен статус	5%	8%	12%	9%	8%
Запитване за общи практики	14%	15%	18%	32%	20%
Други	14%	4%	6%	0%	6%
Източник: КФН.	100%	100%	100%	100%	100%

От анализа на жалбите по правни субекти и дали те са чуждестранни лица е видно, че все още преобладаващата част от жалбоподателите през 2014 г. са местни физически лица – 89% от тях. През 2014 г. се отчита отново ръст на жалбоподателите – местни юридически лица, като техният относителен дял през годината достига 9%.

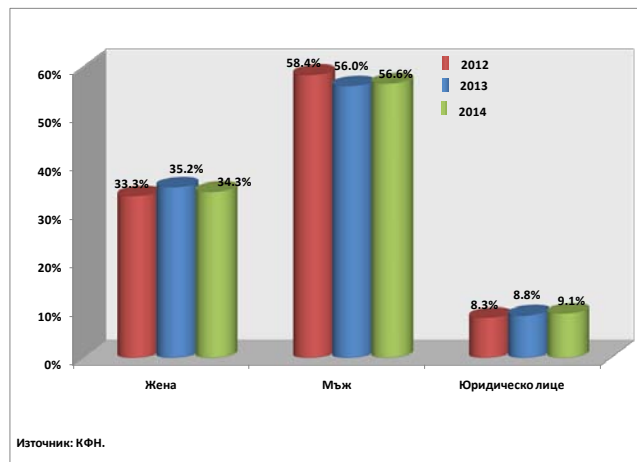
През 2013 г. този дял е бил 8.7%, а през 2012 г. – 8.2%. Най-висока стойност на относителния дял на местни юридическите лица - жалбоподатели е регистрирана през първо тримесечие на годината, когато делът им възлиза на 11.7%. Наблюдава се увеличение на жалбите от чуждестранни физически и юридически лица, което е нормално явление поради факта, че финансовите пазари на Република България са част от общия европейски пазар на финансови продукти и услуги.

Графика 9. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правни субекти

И през 2014 г. се запазва по-високата активност на мъжете спрямо жените при подаване на жалби срещу дейността на поднадзорните на КФН лица. През 2014 г. жалбите, чиито податели са били мъже, са 56.6% от всички жалби, запитвания и сигнали спрямо 56.0% през 2013 г. и 58.4% през 2012 г. Относителният дял на жените-жалбоподателки през 2014 г. незначително намалява спрямо 2013 г. от 35.2% на 34.3%. През предходните години се отчита активизиране на жените-жалбоподателки, като тенденцията от 2011 г. е леко възходяща - от 32.1% през 2011 г., 33.3% през 2012 г., до 35.2% през 2013 г.

Графика 10. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правен субект и пол

При проследяване на динамиката на жалбите, запитванията и сигналите въз основа на място на подаване е видно, че в 97% от подадените в КФН жалби, сигнали и запитвания през 2014 г. адресът за кореспонденция е град, като делът им е нараснал с 1% спрямо 2013 г. В рамките на 2014 г. по тримесечия няма отклонения в относителния дял на подадените жалби – град/село. През 2014 г. се наблюдава увеличаване на броя постъпили оплаквания и искания по електронен път.

Застрахователен пазар

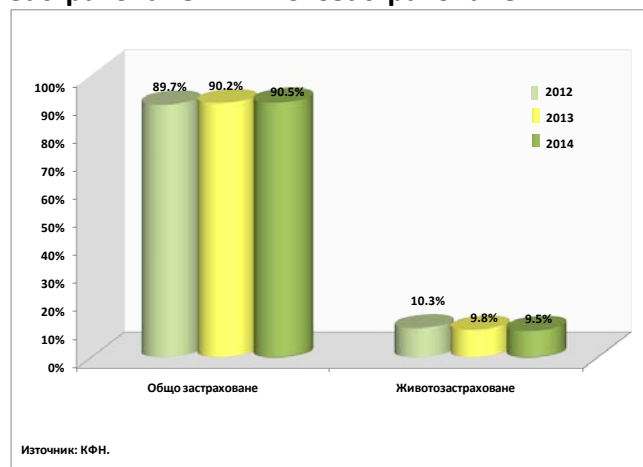
През 2014 г. се запазва тенденцията от предходните две години в рамките на застрахователния пазар, преобладаващият брой жалби да са свързани с услуги и продукти от общото застраховане – 90.5% от жалбите за 2014 г., като за сравнение той е бил 90.2% през 2013 г. и 89.7% през 2012 г. През 2014 г. делът на жалбите, свързани с животозастрахователни продукти, съответно спада незначително спрямо 2013 г. от 9.5% до 9.8%. Очертава се спадаща тенденция на дела на тези жалби от 2012 г., когато те са били с дял от 10.3%. През различните тримесечия на 2014 г. разпределението на жалбите между общо застраховане и животозастраховане е динамично. Относителният дял на жалбите от

животозастрахователния пазар варира от 5.9% през първо тримесечие на 2014 г., достига 14.0% през второ тримесечие, спада до 8.3% през трето тримесечие и се увеличава отново до 11.5% през четвърто тримесечие на 2014 г.

Най-висока стойност на относителния дял на оплакванията от общозастрахователния пазар се отчита през трето тримесечие на годината (87.8%), а най-нисък е делът им през второ тримесечие на 2014 г. (78.1%).

Прави впечатление, че продължава тенденцията преобладаващата част от жалбите, свързани с животозастрахователни продукти, да са жалби на кредитополучатели или техните наследници, във връзка с групова застраховка "Живот", направена за получен банков кредит.

Графика 11. Динамика на жалбите по общо застраховане и животозастраховане

От анализа на жалбите и сигналите във връзка с продукти и услуги, предлагани на застрахователния пазар от гледна точка на вида на лицата, които ги предлагат може да се каже, че най-много жалби през 2014 г., сравнявайки с 2013 г., са постъпили отново срещу действия, извършени от застрахователи (99%)⁹, като следват жалбите и сигналите срещу действия на

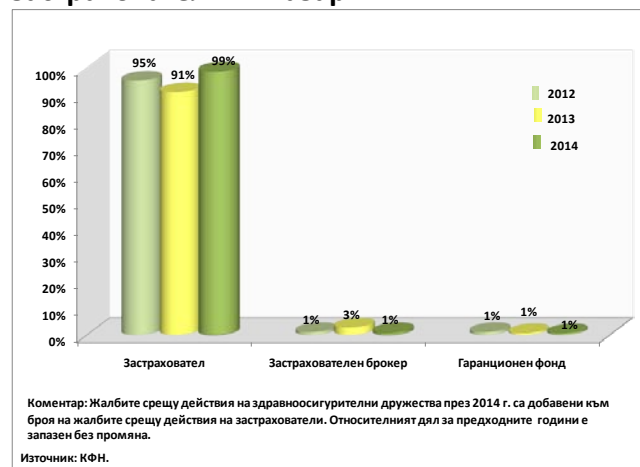
⁹ Жалбите срещу действия на здравноосигурителни дружества през 2014 г. са добавени към броя на жалбите срещу действия на застрахователи.

застрахователни брокери (0.86%) и жалби срещу действия на Гаранционния фонд (0.64%).

Тенденцията, жалбите срещу застрахователите да имат най-висок относителен дял, се запазва от 2012 г., когато те са били 95% от всички постъпили жалби, 91% през 2013 г. и съответно 99% през 2014 г. Следва да се отбележи, че през 2014 г. спрямо 2013 г. има увеличение на относителния дял на жалбите срещу застрахователите с 8%. Причината за нарастването до голяма степен е продиктувана от добавянето на жалбите срещу действия на здравноосигурителни дружества към жалбите срещу действия на застрахователите поради направената законодателна промяна през 2013 г. и въведеното изискване за прелицензиране на здравноосигурителните дружества в застрахователни.

През 2014 г. се наблюдава намаляване на относителния дял на жалбите срещу действия на застрахователни брокери с 2 пр.п. спрямо 2013 г. През 2013 г. този дял е нараснал до 3% от 1% през 2012 г. Не е отчетена промяна в относителния дял на жалбите срещу Гаранционния фонд.

Графика 12. Динамика на жалбите по поднадзорни лица, извършващи дейност на застрахователния пазар

През 2014 г. подобно на 2013 г. отказът за изплащане на обезщетение по застраховка

„Каско“ отново е най-честия предмет на жалбите, постъпили срещу действията на застрахователите и застрахователните посредници (18.7% от преписките). Несъгласие с размера на изплатеното обезщетение по застраховка „Каско“ и „Гражданска отговорност“ на автомобилистите е втората по значимост причина за подаване на жалба до КФН през 2014 г. (13.7% от жалбите и сигналите). Третата по значимост причина за изготвяне на жалба до регулатора е неизясняване в сроковете по Кодекса за застраховане по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите с дял от 9.7%. През 2014 г. спрямо 2013 г. се наблюдава промяна на значимостта на причините, поради които се оплакват жалбоподателите. През 2013 г. втората по значимост причина е била некоректните практики на застрахователите, а третата по значимост причина е отказът за изплащане на обезщетение по „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Дяловете на последващите позиции по предмет на жалба се подреждат по низходящ ред както следва: жалби срещу неизясняване в сроковете по Кодекса за застраховането във връзка със застраховка „Каско“, жалби срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите за неимуществени вреди, жалби срещу некоректни практики от застрахователи, жалби срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „Живот“, жалби срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „Имуществено“, жалби във връзка със застраховки, покриващи други рискове и жалби срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „Професионална отговорност“.

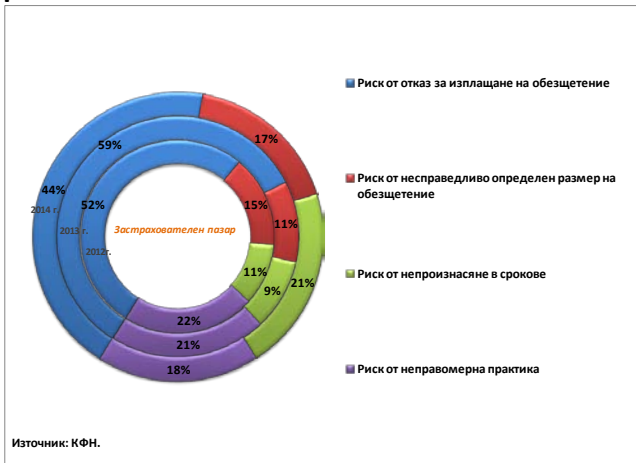
Графика 13. Разпределение на жалбите в застрахователния пазар по предмет на жалбата

Анализирайки жалбите и сигналите през 2014 г. от гледна точка на рисковете, на които са изложени потребителите на продукти и услуги на застрахователния пазар, можем да направим извод, че в бъдеще най-вероятно е потребителите да бъдат изложени на риск от отказ за изплащане на обезщетение, който е на нивото от 44.0%. Вероятността за този риск е спаднала значително спрямо 2011 г., когато тя е била 71%. От 2011 г. вероятността за сбъдването на риска от отказ за изплащане на обезщетение е с тенденция на спад, като през 2012 г. е била 52%, през 2013 г. леко се е покачила до 59% и през 2014 г. е 44%. Въз основа на данните за 2014 г. може да се каже, че на всеки 100 потребителя на 17 може да бъде определен размер на обезщетение, който не го удовлетворява. Този показател е нараснал спрямо 2013 г., като вероятността е нараснала от 11 на 18%. Към края на 2014 г. се отчита минимално намаление на вероятността потребителят да бъде третиран от застрахователя или застрахователния посредник чрез прилагане на неправомерна практика спрямо 2013 г. – спадът е до 18.0% от 20.9%. В същото време изложеността на потребителите на застрахователни услуги и продукти на риска от неизясняване в сроковете, определени в Кодекса за

застраховането нараства значително от 9.6% през 2013 г. до 20.6% през 2014 г.¹⁰

Графика 14. Динамика на разпределение на жалбите в застрахователния пазар по рискове

Във връзка с така идентифицираните рискове КФН продължава да следи измененията и прилага ефективни мерки за тяхното ограничаване в рамките на нейните правомощия, упражнявайки надзор за спазването на разпоредбите, предвидени в Кодекса за застраховането и актовете по неговото прилагане.

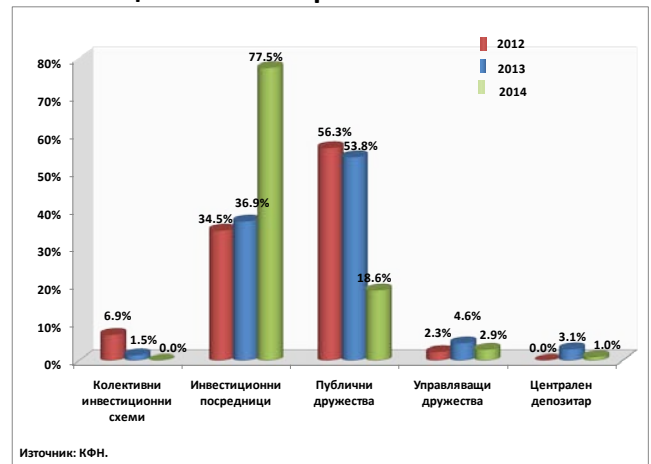
Инвестиционен пазар

През 2014 г. 77.5% от обработените жалби и сигнали от потребители на инвестиционни услуги и продукти са във връзка с продуктите и услугите, предлагани от инвестиционни посредници. През 2014 г. спрямо 2013 г. се отчита увеличение на относителния им дял с 40.6 пр.п. до 77.5%, по сравнение с 2013 г., когато техният дял е бил 36.9%. Относителният дял на жалбите във връзка с дейността на публичните дружества заема второто място, с относителен дял от 18.6%. Делът на тези жалби намалява спрямо 2013 г. с 35.2 пр.п., когато е бил 53.8%. През 2014 г. се променя тенденцията най-много

¹⁰ Посочените изводи са на база реализирани събития отнесени към общата съвкупност през отчетния период.

жалби да са подавани срещу действия на публични дружества. През отчетния период са постъпили 3 броя жалби срещу действия на управляващи дружества и една жалба срещу действия на „Централен депозитар“ АД.

Графика 15. Разпределение на жалбите по поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар

Анализирайки данните по тримесечия през 2014 г., можем да направим извод, че най-нисък е делът на оплакванията срещу действия на инвестиционните посредници през първо тримесечие на 2014 г., когато е той е 52%, през второ тримесечие на 2014 г. се наблюдава нарастване до 83.3% спрямо първо тримесечие, а най-много жалби срещу действия на инвестиционни посредници са постъпили през трето тримесечие на 2014 г., когато техният дял достига 92.0%. Този процент намалява през четвърто тримесечие на 2014 г. до 63.2%.

Оплакванията от действия на публичните дружества достигат най-висок относителен дял през първо тримесечие на 2014 г., когато техният дял е 38.1%. Този дял намалява значително през второ тримесечие на 2014 г. достигайки 8.3%. Осем процента е делът на тези жалби през трето тримесечие на 2014 г. През четвърто тримесечие на годината се наблюдава отново нарастване, като техният относителен дял нараства до 31.6%. При жалбите срещу действия на управляващите дружества не може да се

установи ясно изразена тенденция поради минималния брой постъпили жалби. През първо тримесечие на 2014 г. са постъпили 2 броя, а през четвърто тримесечие на 2014 г. 1 брой. Една жалба срещу действия на „Централен депозитар“ АД е постъпила през второ тримесечие на 2014 г. Жалби срещу действия на инвестиционни дружества не са постъпвали.

Таблица 25. Динамика на разпределение на жалбите по поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар по тримесечия на 2014 г.

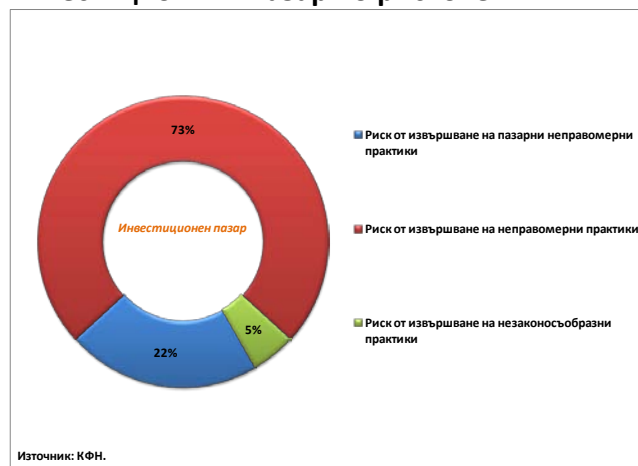
	Q1	Q2	Q3	Q4
КИС	0%	0%	0%	0%
ИП	52%	83%	92%	63%
ПД	38%	8%	8%	32%
УП	10%	0%	0%	5%
ЦД	0%	8%	0%	0%
Източник: КФН.	100%	100%	100%	100%

Анализирайки обработените жалби и сигнали в КФН през 2014 г. от гледна точка на рисковете, на които са изложени потребителите на продукти и услуги, предлагани на инвестиционния пазар, може да се каже, че най-висока е вероятността потребителите да бъдат изложени на риск¹¹ от прилагане на неправомерни практики от поднадзорните лица при продажбата на продукти и услуги - в 73% от случаите. Вероятността към тях да бъдат приложени неправомерни пазарни практики на базата на натрупаните данни за 2014 г. е 22%, а вероятността потребителите да бъдат изложени на риск от прилагане от поднадзорните лица на незаконосъобразни практики се оценява на 5%. Вероятността за събдяване на рисковете по тримесечия на 2014 г. варира, но общата структура се запазва – най-вероятно е потребителите на инвестиционни услуги да бъдат изложени на риск от прилагане на неправомерни практики

¹¹ Посочените изводи са на база реализирани събития отнесени към общата съвкупност през отчетния период.

от лицата, предлагащи продукти и услуги на инвестиционния пазар.

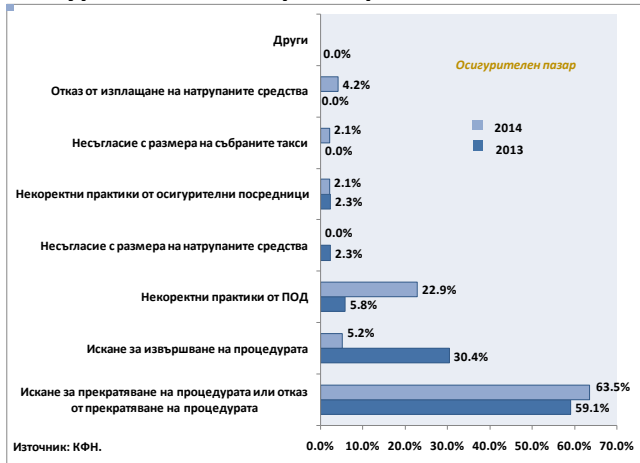
Графика 16. Разпределение на жалбите на инвестиционния пазар по рискове

Осигурителен пазар

В рамките на осигурителния пазар постъпилите през 2014 г. в КФН жалби и сигнали се разпределят между жалби, свързани с прехвърляне на средства, натрупани по партидите на лицата в универсален пенсионен фонд (УПФ), в професионален пенсионен фонд (ППФ) и във фонд за допълнително пенсионно осигуряване (ДПФ), жалби, свързани с отказ от изплащане на натрупаните средства по индивидуалните партиди, несъгласие с размера на събраните такси и жалби срещу некоректни практики, прилагани от пенсионноосигурителните дружества (ПОД) и пенсионноосигурителните посредници. Основният поток от жалби и сигнали на осигурителния пазар през 2014 г. касае искането за прекратяване на процедура за прехвърляне на парични средства, натрупани по индивидуални осигурителни партиди на лицата, от един универсален пенсионен фонд към друг. Като причина за жалбата или сигнала се изтъква, че подаденото заявление за промяна на пенсионния фонд, в който се осигурява лицето, е недействително, тъй като не е подписано пред лице, изпълняващо нотариални функции.

Графика 17. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по предмет на жалбата

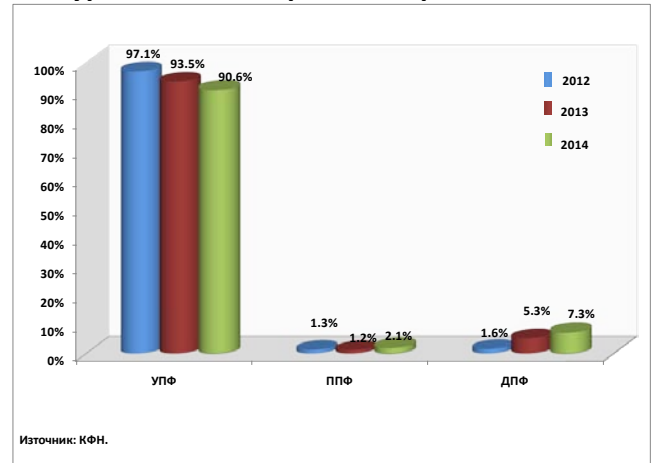

През 2014 г. не са постъпвали жалби с предмет несъгласие с размера на събраните такси.

Жалби, касаещи искане за прекратяване на процедура за прехвърляне на парични средства, натрупани по индивидуални осигурителни партии на лицата, от един универсален пенсионен фонд към друг, с най-голям дял са постъпили през второ тримесечие на 2014 г. (88.0%). Такъв дял имат този тип жалби и през трето тримесечие на 2014 г., а през първо тримесечие на година те са с най-малък дял (28.0%). Най-много жалби срещу некоректни практики от ПОД са постъпили през първо тримесечие на 2014 г. (60%).

Прави впечатление, анализирайки постъпилите жалби от потребители на осигурителни услуги, че техният брой през първо, второ и трето тримесечие на годината е еднакъв – 25 броя. През четвърто тримесечие на 2014 г. са постъпили 21 броя жалби. През всяко едно от четирите тримесечия предмет на жалбите с най-голям дял е искане за прекратяване на процедурата по прехвърляне на натрупаните средства по индивидуалните партии на потребителите.

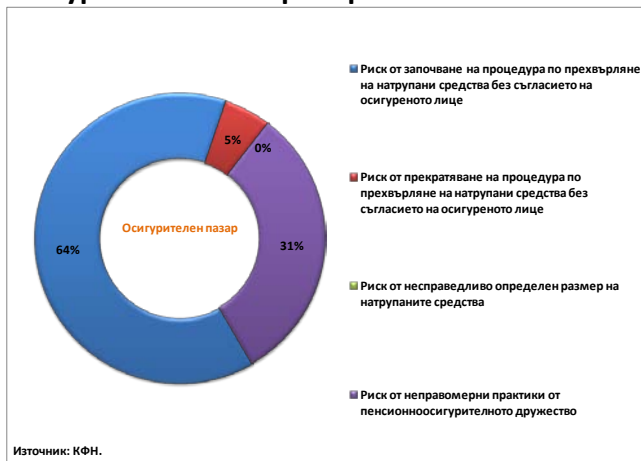
Графика 18. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по вид фондове

Както и през 2012 г. и 2013 г., така и към края на 2014 г. от всички жалби от осигурителния пазар се отчита най-голям дял на жалбите, свързани с прехвърляне на натрупаните средства по партидата на лицето от един универсален пенсионен фонд в друг. Процентът на жалбите, свързани с професионални пенсионни фондове за 2014 г., възлиза на 2.1%, от общия брой жалби спрямо 1.2% за 2013 г., а делът на жалбите във връзка с фондове за допълнително пенсионно осигуряване за 2014 г. е 7.3% спрямо дял от 5.3% през 2013 г. През 2014 г. спрямо 2013 г. се отчита нарастване на постъпилите жалби, свързани с професионални пенсионни фондове, и жалбите във връзка с фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

Оценявайки рисковете, на които са изложени потребителите на осигурителния пазар, може да се каже, че те с най-голяма вероятност могат да бъдат изложени на риск от нежелано прехвърляне на партидата от един пенсионноосигурителен фонд в друг. Въз основа на информацията от 2014 г. не се отчита вероятността потребителят да бъде изложен на риск от несправедливо определен размер на средствата по индивидуалната осигурителна партида.

Графика 19. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по рискове

Към края на 2014 г. вероятността пенсионноосигурителното дружество да приложи неправомерни практики е 31%¹². Рискът от прекратяване на процедура по прехвърляне на натрупани средства без съгласието на осигуреното лице спада през годината, като достига 5%, спрямо вероятността, оценена през 2013 г. на 31%.

Резултати от обработката на жалби, сигнали и запитвания в КФН

При постъпване на жалба, сигнал или запитване във връзка с предоставяни продукти и услуги на финансовите пазари, върху които КФН упражнява надзор, институцията предприема действия за извършване на проверка по всеки конкретен случай, като изисква обяснения от поднадзорните лица, както и предоставяне на документи. В резултат на извършената проверка при констатирани нарушения на нормативните разпоредби, установяване на прилагани неправомерни практики от поднадзорните лица, КФН съставя актове за установяване на административно нарушение или прилага принудителни административни мерки на поднадзорните лица. В много от случаите, изложени в жалбите на

¹² Посочените изводи са на база реализирани събития отнесени към общата съвкупност през отчетния период.

потребителите, институцията няма законови правомощия и не може да се намесва по същество в дейността на поднадзорните лица за решаване на конкретните казуси. Въпреки, това през 2014 г. година КФН е издала указания например за промяна на общите условия на застрахователи във връзка с въвеждане на по-голяма яснота при прилагането им, както и е приложила принудителни административни мерки спрямо поднадзорните лица във връзка със защита интересите на потребителите на инвестиционни, осигурителни и застрахователни услуги. За резултатите от извършената проверка по всяка жалба и сигнал на потребител, КФН уведомява писмено лицата.

Графика 20. Структура на предприетите действия в отговор на постъпили жалби, запитвания и сигнали в КФН

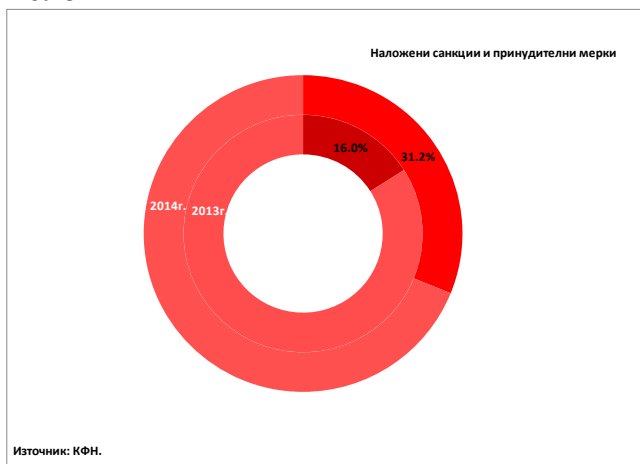
Анализирайки съдържанието на отговорите до лицата от гледна точка на предприетите действия от КФН във връзка с постъпилите жалби, може да се каже, че в 49.0% от случаите през 2014 г. КФН е предоставила съвет на потребителя как може да защити правата си при жалби, свързани с предоставени застрахователни услуги. Други действия, предприети от институцията в резултат на разглеждането на жалби и запитвания, са даването на съвет как потребителят на осигурителни услуги да защити правата си при прекратена

процедурата по прехвърляне на средствата му, предоставянето на информация за правата на лицето, както и предоставянето на конкретна информация, която е била поискана от потребителя.

През 2014 г. се отчита ръст на изплатените обезщетения след подадена жалба до КФН. През 2012 г. техният дял е бил 4.8%, през 2013 г. този дял е нараснал до 9%, а през 2014 г. достига 15.5%. Значителното увеличение на този дял показва нарастващата ефективност на КФН във връзка с осъществяването на нейната функция по защита потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги.

При извършените проверки на поднадзорни лица във връзка с постъпили жалби на потребители през годината са констатирани извършени нарушения на нормативните разпоредби, за което на поднадзорните лица са съставени актове за установяване на административно нарушение (АУАН) и са приложени принудителни административни мерки (ПАМ) в 31.2% от случаите¹³.

Графика 21. Наложени санкции и принудителни мерки по повод постъпили жалби

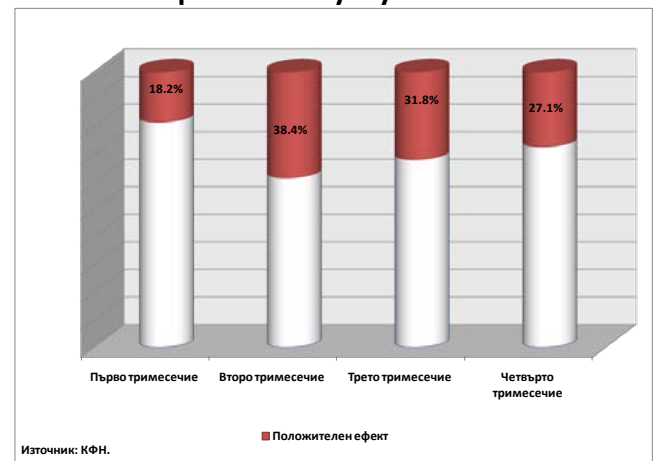

Информацията относно съставените АУАН и приложени ПАМ по повод извършваните проверки по жалби се базира

¹³ На база изготвени обработени становища към 15.02.2015 г.

на получените данни от изготвените становища по жалби от специализираната администрация. През 2014 г. се наблюдава нарастване на процента на съставените актове за установяване на административни нарушения – от 16% през 2013 г. до 31.2% през отчетната година, което показва, че КФН предприема по-ефективни мерки за ограничаване на рисковете, на които са изложени потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги, с цел постигане на поставените й законови цели.

Графика 22. Ефект от дейността на КФН при защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги

При 28.8% от подадените в КФН жалби през 2014 г. ефектът от разглеждането им от институцията и извършването на проверки е постигане на желанието на жалбоподателя. Това е нарастване спрямо 2013 г., когато ефектът от разглеждането е постигане на желанието на жалбоподателя е 22.0%. Във всички случаи на постъпили в КФН жалби, от институцията се извършват необходимите действия от институцията за защита на потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги, но при тях институцията не разполага със законови компетенции за разрешаване на споровете. Много често в жалбите на потребителите до КФН е налице гражданскоправен спор между жалбоподателя и поднадзорното лице, който

е извън компетенциите на КФН и който следва да бъде отнесен за разглеждане и решаване от компетентния съд, съгласно действащото законодателство.

4.3. Политика на финансова грамотност

Комисията за финансов надзор придава първостепенно значение на повишаването на финансовата грамотност на българското общество и ежегодно, от създаването си до днес, осъществява образователни инициативи с практическа насоченост за журналисти, ученици, студенти и преподаватели, в които прилага натрупания опит.

През 2014 г. продължи изпълнението на приетата Програма за защита на потребителите на небанкови услуги и повишаване на финансовата грамотност за периода 2012 - 2015 г., в която специално внимание се обръща на обществената информираност, посредством предоставяне на ясна и достъпна информация както за финансовите пазари, така и за дейността на Комисията.

Продължиха дейностите по поддържането на интернет страницата за финансова грамотност и потребителска защита www.tvoitefinansi.bg, създадена по инициатива на КФН, насочена към потребителите на финансови услуги и към финансовото обучение, преди всичко на младите хора, с цел представяне на достъпна информация за небанковите продукти и услуги, запознаване с основните права на застрахованите, на осигурените лица и на акционерите в публичните дружества. Същевременно страницата дава практически отговори на често срещани въпроси и проблеми на потребителите и съдържа интерактивна образователна част за самостоятелно повишаване на финансовата грамотност. Освен това, през страницата www.tvoitefinansi.bg, бяха отправени конкретни въпроси и жалби към КФН, което е добър модел за получаване на обратна връзка и осигуряване на още по-ефективна защита на гражданите.

Комисията разпространи до медиите редица препоръки, разяснения, предупреждения към потребителите на финансови услуги и полезна информация за участниците на инвестиционния, застрахователния и осигурителния пазари.

През 2014 г. КФН работи активно и целенасочено по въпроси от изключителна важност за българското общество и положи огромни усилия за защита на интересите на потребителите на финансови услуги.

Формираният по инициатива на Комисията за финансов надзор Управителен комитет за дейности по защита на потребителите на финансови услуги и финансова грамотност, обединяващ представители на КФН, БНБ, МФ и Комисията за защита на потребителите (КЗП), работи активно за повишаване ефективността на съществуващите и създаване на нови механизми за извънсъдебно решаване на потребителски спорове в сферата на финансовите услуги, като изготви проект за подобряване на законодателството в областта на защитата на потребителите и набеляза още по-ефективни мерки за повишаване на финансовата грамотност в България, ползвайки се от експертизата на Световната банка. Беше създадена и междуинституционална работна група за изготвяне на Национална стратегия за финансовото обучение, което трябва да се превърне в съществен елемент на образованието и защитата на потребителите.

През отчетната година Комисията за финансов надзор организира и взе активно участие в различни форуми - конференции, семинари, работни срещи и образователни инициативи, насочени към защита на потребителите, обогатяване на финансовата култура и повишаване на финансовата грамотност на студенти, ученици, журналисти и потребители:

- През месец юни КФН организира регионалната конференция с международно участие „Защита на потребителите на небанкови услуги и финансова грамотност”, съвместно с постоянното представителство на Световната банка в София.

- Бяха проведени срещи с представители на АБЗ, Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), Асоциацията на управляващите дружества (БАУД) и с членовете на Управителния съвет на Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО). Основна цел на срещите беше обсъждането на актуални въпроси и бъдещи съвместни инициативи за повишаване на доверието в българския небанков финансов сектор.

- В реч по повод честването на 100-годишнината на фондовата борса в България, Председателят на КФН подчерта ролята на БФБ за развитието на регулирания капиталов пазар у нас като условие за стабилност, икономическа предвидимост, повече бизнес и работни места.

- Председателят и заместник-председателите на Комисия за финансов надзор взеха участие с презентации и изказвания в:

- кръгла маса „Фискална стабилност, външен дълг, държавен бюджет и перспективи за присъединяване към Единния валутен механизъм” в рамките на Българския икономически форум;
- специализирана конференция за валутна търговия на българския пазар и в региона Forex Forum Investor.BG, в партньорство с Асоциациите на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП) и на управляващите дружества (БАУД), и „Българската фондова борса-София” АД;
- II^{ра} глобална конференция по управление на риска "Фирмена стабилност при политическа несигурност", организирана от Кофас България;
- Европейска конференция за защита на потребителите на финансови услуги, проведена в Букурещ, която се превърна в платформа за обмен на опит и добри практики.

- Представители на Комисията участваха още в:

- V-та научна конференция „Индустрия и иновации”, организирана от ВУЗФ и b2b Magazine, по темата „Превенция на изпирането на пари и финансовите измами в небанковите финансови институции“; и
- X-та юбилейна научна конференция на младите учени „Икономиката на България и ЕС – съвременни предизвикателства и подходи за решения”, организирана от УНСС и ВУЗФ.

- Под егидата на КФН и БНБ се проведе XVI-ят финансов ИТ форум "Съвременните технологични двигатели на финансовия сектор".

- Двадесет ученици и трима учители - представители на средни професионални училища от цялата страна, участваха в традиционната образователна програма „Небанков финансов сектор в България”, която се организира за дванадесета поредна година съвместно с Министерството на образованието и науката (МОН) и Фондация „Атанас Буров”.

- Студенти от специалност „Счетоводство и контрол” на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски” за пореден път участваха в специализирана програма, основната цел на която е да сподели с участниците практически знания и опит върху спецификата на небанковите финансови пазари и надзора върху тях.

- Експерти от КФН подкрепиха инициативите за ученици „Мениджър за един ден” и „Финансов иновационен лагер” на неправителствената организация Джунийър Ачийвмънт България, които популяризират метода на учене чрез практика и насърчават връзката между бизнеса и образованието – стратегически приоритет и за Комисията за финансов надзор.

- При голям интерес премина организираната традиционна годишна среща на финансовите журналисти от водещи медии и ПР експерти от държавни институции, на която беше споделян ценен опит и беше начертана стратегия за бъдещи съвместни изяви.

Всички горепосочени инициативи бяха насочени към утвърждаване на водещата роля на Комисията за финансов надзор в областта на защитата на потребителите на финансови услуги и повишаването на финансовата грамотност на българските граждани от всички възрасти. Те представляват реални стъпки към повишаване на доверието на потребителите в пазара на ценни книжа, застраховането и допълнителното пенсионно осигуряване в България.

5. Международна дейност и сътрудничество

5.1. Европейско измерение

Комисията за финансов надзор е част от Европейската система за финансов надзор (European System of Financial Supervision - ESFS). Тази система включва всички национални банки и надзорни органи на небанковия финансов сектор – ESMA, EIOPA, EBA и ESRB. Участниците в ESFS си сътрудничат в дух на доверие и пълно взаимно зачитане, в съответствие с принципа на лоялното сътрудничество. Надзорните органи, които са участници в ESFS, са задължени да упражняват надзор върху участниците на финансовите пазари, действащи в рамките на Съюза в съответствие с европейското законодателство. Като орган, в чийто правомощия е надзорът на небанковия финансов сектор в България, КФН членува в три от четирите европейски органа – ESMA, EIOPA и ESRB.

Основни акценти в работата на ESMA

През отчетната година ESMA продължава да е сериозно ангажиран по отношение на задълженията му за изготвяне на технически стандарти и насоки, както и становища и съвети по повдигнати въпроси от Европейската комисия. Техническите стандарти през 2014 г. са свързани с прилагането на Регламента и Директивата за капиталовата адекватност (CRD IV), EMIR, Регламента за агенциите за кредитен рейтинг, Регламентите за европейските фондове за рисков капитал и социално предприемачество, както и Директивата за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници. Техническите стандарти са делегирани, правно обвързващи актове по прилагането на регламентите и директивите на ЕС, като тяхното издаване е изрично предвидено в съответната разпоредба от нормативния акт и те също се издават под формата на регламенти. Основната цел на Насоките на ESMA е да подобрят защитата на инвеститорите в ЕС, като те доразвиват основни норми от законодателството на ЕС, с цел хармонизираното му прилагане във всички държави членки.

Насоки относно споразумения за сътрудничество и обмен на информация между компетентните органи и ESMA

Настоящите насоки дават възможност на компетентните органи да приемат и да спазват разпоредбите на Многострания меморандум за разбирателство, предоставящ обща рамка за споразумения за сътрудничество и обмен на информация между компетентните органи и между компетентните органи и ESMA. Целта на настоящите насоки е да се гарантира, че компетентните органи полагат всички усилия за спазване на разпоредбите на Многострания меморандум за разбирателство и че ESMA е уведомяван за всяко неспазване. Многостраният меморандум за разбирателство ще насърчи сътрудничеството и обмена на информация между компетентните органи и между компетентните органи и ESMA при изпълнение на техните отговорности съгласно правото на ЕС.

Насоки относно разглеждането на жалби за сектора на ценните книжа (ESMA) и за банковия сектор (EBA)

Целта на насоките е да се гарантира общо, еднакво и последователно организиране на процеса по разглеждане на жалбите за сектора на ценните книжа и за банковия сектор. Насоките се прилагат спрямо органите, компетентни за надзора по разглеждането на жалби от

инвестиционните посредници, управляващите дружества, лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, кредитни институции и платежни институции.

Насоки относно задълженията за докладване съгласно чл. 3, параграф 3, буква г) и чл. 24, параграфи 1, 2 и 4 от Директивата относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (Директивата относно ЛУАИФ)

Целта на насоките е да се гарантира общо, еднакво и последователно прилагане на задълженията за докладване на националните компетентни органи, които произтичат от чл. 3, параграф 3, буква г) и чл. 24, параграфи 1, 2 и 4 от Директивата относно ЛУАИФ и чл. 110 от Регламента за изпълнение на Директивата относно ЛУАИФ. Настоящите насоки постигат тази цел, като осигуряват пояснения относно информацията, която лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове трябва да докладват на националните компетентни органи, графика за това отчитане и приложимите процедури в случаите, когато ЛУАИФ преминават от едно задължение за докладване към друго.

Насоки на ESMA относно прилагане на стандартите за финансова информация

Насоките имат за цел да наложат последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики и да осигурят общо, еднакво и последователно прилагане на правото на ЕС, като утвърждават общ подход за прилагане на стандартите за финансова информация съгласно Директивата за прозрачността, с цел създаването на подходящ и строг режим на прилагане на стандартите. По отношение на настоящите Насоки и поради наложените бюджетни ограничения, КФН взе решение да съобрази надзорната си дейност с Насоките на ESMA относно прилагане на стандартите за финансова информация, с изключение на Насоки 2, 10 и 11, които са пряко свързани с изразходването на допълнителен финансов ресурс от страна на Комисията.

Комисията за финансов надзор взе решение да отбележи, че възнамерява да се съобразява с **Насоките и препоръките относно прилагането на принципите за инфраструктурата на финансовите пазари на CPSS** (Committee on Payment and Settlement Systems/Комитета по плащания и системи за сетълмент) – **IOSCO** (International Organisation of Securities Commissions/Международната организация на комисиите по ценни книжа) **по отношение на централните контрагенти**, издадени от ESMA през 2014 г., но в текущата ситуация, когато няма установен централен контрагент, към момента за КФН Насоките не се прилагат.

Друга основна дейност, която ESMA извършва, е чрез създадената Работната група за контрол (Review Panel), чиято основна цел е да следи за прилагането от страна на националните компетентни органи на съответните регулаторни технически стандарти и технически стандарти за изпълнение, приети от ЕК, и на насоките и препоръките, издадени от ESMA, както и да предлага изменения в подходящите случаи. По този начин работната група спомага за предотвратяването на регулаторния арбитраж, като осигурява последователно, ефикасно и ефективно прилагане на секторното законодателство и насърчава надзорната конвергенция. В тази връзка Review Panel периодично организира и провежда партньорски проверки (peer reviews) на компетентните органи, за да увеличи последователността на крайните резултати на надзорната им дейност.

В рамките на годината Работната група за контрол подготви провеждането на две партньорски проверки по отношение на националните компетентни органи, включително и на Комисията за финансов надзор, които ще се проведат през 2015 г. Темите на проверките ще бъдат следните:

- Надзорни практики по отношение на контрола и прилагането на изискванията за годност по MiFID.

- Надзорни практики по отношение на контрола и прилагането на Директивата за Проспектите 2003/71/ЕС.

ESMA ефективно продължава да упражнява и надзорните си правомощия по регистрация и надзор на агенциите за кредитен рейтинг (АКР) и регистрите на трансакции, съответно по Регламента за агенциите за кредитен рейтинг и Регламента EMIR.

Основни акценти в работата на ЕЮРА

Като надзорен орган на европейско ниво, ЕЮРА следи за защита на потребителите, изпълнява редица регулаторни функции, осигурява предпоставки за хармонизирани надзорни практики и помага за финансовата стабилност в Европа.

През 2014 година се откриха 5 основни резултата от дейността на ЕЮРА:

- Изготвянето на Технически стандарти и Насоки по прилагането на режима Платежоспособност II¹⁴;
- Осъществяването на Стрес тест за устойчивостта на финансовите институции на неблагоприятни пазарни условия и отправени препоръки до Националните надзорни органи (НКО);
- Изготвянето на консултацияни документи относно защита на потребителите и конфликт на интереси;
- Публикуването на консултацияен документ относно платежоспособността на Институциите за професионално пенсионно осигуряване (ИППО), както и предварително Становище до ЕК относно Личното пенсионно осигуряване;
- Учредяване на Надзорен екип, който е провел 10 проверки на НКО през 2014 г. с цел оценка на подготовката им за прилагането на режима Платежоспособност II. Сред проверените органи е и Комисията за финансов надзор.

През 2014 г. ЕЮРА е фокусирана предимно върху подготовката за прилагането на режима Платежоспособност II, а именно изготвянето на проектите за технически стандарти и насоки, които да осигурят последователно и хармонизирано прилагане на Директивата 2009/138/ЕО, изменена с Директивата Омнибус 2 – 2014/51/ЕС¹⁵. ЕЮРА има активен подход относно улесняването на НКО при транспонирането и прилагането на директивата чрез така наречената подготвителна фаза, чиято цел е да запознае НКО с изискванията на новата правна рамка. ЕЮРА издава и консултация относно изпълнението на законовото си задължение да публикува кривата на безрисковия лихвен процент за широк кръг от валути. Също така органът активно участва в срещите на надзорните колегии в държавите членки, осигурявайки експертни съвети, помощ и препоръки към надзорните органи. Важен момент при подготовката за режима Платежоспособност II е и създаденият Експертен център по прилагането на вътрешни модели, който да подпомага НКО в прилагането на една от най-предизвикателните области на новия режим.

Насоки относно разглеждането на жалби от застрахователните посредници

¹⁴ Директива 2009/138/ЕО на ЕП и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

¹⁵ Директива 2014/51/ЕС на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г. за изменение на Директива 2003/71/ЕО, Директива 2009/138/ЕО, Регламент (ЕО) № 1060/2009, Регламент (ЕО) № 1094/2010 и Регламент (ЕО) № 1095/2010 във връзка с правомощията на ЕЮРА (Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване) и на ESMA (Европейския орган за ценни книжа и пазари).

Съгласно тези Насоки националните компетентни органи следва да гарантират, че застрахователните посредници следва да създадат условия, че жалбата ще се разгледа от финансовата институция, за която се отнася. Следните функции относно дейността на застрахователните посредници трябва да се гарантират:

- да приемат политика за управление на жалбите;
- да създадат функция по управление на жалбите;
- да регистрират подадените при тях жалби;
- да са в състояние да дават информацията относно жалбите, постъпили и разгледани от тях;
- да предприемат вътрешни последващи действия по повод жалбите, като анализ на причините за тях, съответно за предприемане на мерки за отстраняване на тези причини;
- да предоставят на потребителите информация за процесите по разглеждане на жалби и
- да прилагат процес, който е коректен и удобен за потребителя.

Насоките са в интерес на потребителите и създават условия за тяхното по-добро третиране в отношенията със застрахователните посредници. КФН е декларирала, че възнамерява да ги спазва.

Насоки относно употребата на идентификационния код на правния субект (ИКПС)

С тези Насоки ЕЮРА изразява подкрепата си за въвеждането на системата за идентификационен код на правния субект (ИКПС), предложена от Съвета за финансова стабилност (СФС) и подкрепена от G20, насочена към постигане на единна, световна идентификация на страните във финансовите трансакции.

С посочените Насоки на ЕЮРА се препоръчва на националните органи:

- да изискат от застрахователните и презастрахователни предприятия и групи и от институциите за професионално пенсионно осигуряване (ИППО) да се сдобият с ИКПС, като за институциите, които отчитат информацията съгласно Директивата "Платежоспособност II" това се отнася за всички правни субекти от групата, за които се изисква информацията за техните отчетни задължения;
- да се уверят, че посочените институции са кандидатствали за издаване на такъв код; за институциите в обхвата на директива "Платежоспособност II" срокът е до 30 юни 2015 г., а за останалите институции, вкл. ИППО - до 30 юни 2016 г.;
- да дават инструкции на институциите как последователно да използват ИКПС, когато изпълняват своите отчетни задължения;
- да гарантират, че предоставяната до ЕЮРА информацията за разглежданите институции съдържа ИКПС.

На свое заседание КФН взе решение за спазване на тези Насоки.

Сред задачите и правомощията на ЕЮРА, предвидени по неговия устройствен регламент, е възможността да организира и извършва анализи чрез **партньорски проверки на НКО** с цел да подобри допълнително последователността на резултатите от надзора на Европейско ниво. Извършените партньорски проверки през 2014 г. са следните:

Проверка на надзорните практики на КФН в областта на застраховането.

Тази проверка е започнала 2013 г. и е завършила през 2014 г. Проверката се фокусира върху надзорния подход и практики на КФН. Оценката на ЕЮРА се основава на анализ на съответното българско законодателство в областта на застраховането, процеса на КФН за приоритизиране на надзорната си дейност, оценка на риска и подготовката за Директивата "Платежоспособност II". ЕЮРА дава положителна оценка за надзорната дейност на КФН и организацията на нейните

ресурси, като дава препоръка за прилагане на риск базиран подход към надзора на застрахователите. В резултат е изготвена рисковата матрица, чрез която се определя риска на всеки едни застраховател.

Партньорска проверка относно колегиумите.

Проверката е приключила през 2014 г. и изследва административния капацитет на КФН да осъществява групов надзор над застрахователни групи като групов надзорник и като надзорен орган, участващ в групов надзор като орган по приемаща държава членка.

През 2014 г. ЕИОРА е стартирала и две нови проверки, които все още не са завършили, а именно **Партньорска проверка относно съвместни проверки на място** и **Партньорска проверка относно надзорните практики за свобода на предоставяне на услуги.**

Основни акценти в работата на ESRB

ESRB продължи работата си по регулярен преглед и оценка на системните рискове в Европейския съюз, като през годината бяха идентифицирани следните основни системни рискове:

- Рязко засилване на глобалното търсене на доходност;
- Продължаваща ниска доходност на банките на фона на крехък икономически растеж;
- Несигурност по отношение на устойчивостта на държавния дълг в страни от евро зоната;
- Възникване на структурни промени в заобикалящата среда, преоценка на глобалните финансови пазари и макроикономиката.

През годината бе публикуван **доклад по Препоръката относно макропруденциалния мандат на националните органи (ЕССР/2011/3)**, целящ оценка на приложението ѝ. Резултатът от препоръката е положителен, а най-важният резултат от оценката е получената информация относно законодателните инициативи, предприети от всяка държава-членка на ЕС във връзка с приемането на тази препоръка.

През отчетната година ESRB публикува една **Препоръка относно насоки за определяне на нива на антициклични буфери (ЕССР/2014/1)** – задача, възложена на ESRB съгласно чл. 135 на Директивата за капиталовите изисквания. Препоръката покрива:

- (a) Принципи при оценяване и определяне на подходящите нива на антициклични буфери, приложими в съответната държава членка.
- (b) Насоки относно измерването и изчисляването на отклонение на съотношението кредити-към-БВП и ръководство за буферите.
- (c) Насоки относно променливи, които влияят върху натрупването на системен риск, свързан с периоди на прекомерен ръст на кредитите.
- (d) Насоки по отношение на променливи, които показват, че буферите следва да бъде запазени, намалени или напълно премахнати.

През годината ESRB публикува доклад от нерегулярно изследване на тема **Сделки, финансирани с ценни книжа (СФЦК) и (повторната) употреба на обезпечението в Европа**, представляващ анализ на база на първите събрани данни под ръководството на ESRB европейски банки. Задачата на специализираната работна група на ESRB, работеща по темата, е да идентифицира потенциалните рискове, свързани със СФЦК в Европа и да направи предложение за по-добър мониторинг на уязвимостите, идентифицирани в анализа. Сделките, финансирани с ценни книжа, както и последващото управление и използване на обезпечението, са елементи на

финансовите трансакции със системно значение, поради което е необходима голяма прозрачност и регулаторен надзор.

5.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е важен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансовите пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (**International Organisation of Securities Commissions – IOSCO**), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (**International Association of Insurance Supervisors – IAIS**) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (**International Organisation of Pension Supervisors – IOPS**), като КФН е участвала в учредяването на последната.

Във връзка с дейността на КФН по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи във връзка с провеждането на разследвания, лицензионни и други процедури, през изминалата година КФН продължи активно да оказва съдействие, като са реализирани общо 61 обмена на информация за целите на надзора от чуждестранни органи за финансов надзор.

През август 2012 г. КФН подаде кандидатурата си за присъединяване към Многостранный Меморандум за разбирателство на IAIS, който служи като правна база за обмяна на информация между надзорните институции на страните по него. Процедурата по подписването изисква оценка на предоставените документи и съществуващата правна основа. От 2013 г. работна група в рамките на IAIS оценява кандидатурата на КФН. През 2014 г. КФН изпрати отговори на допълнителни въпроси във връзка с одобряване на кандидатурата ѝ. Понастоящем кандидатурата се разглежда от Комитета по валидация на IAIS.

КФН активно участва и в дейността на координационните комитети, ангажирани с надзора, взаимодействието и обмена на информация във връзка с трансграничните застрахователни групи. В дейността на координационните комитети участват представители на всички надзорни институции от държавите членки, в които застрахователни компании имат учредени дъщерни дружества. В рамките на надзорната колегия на „Евроинс Иншурънс Груп“ АД, на която КФН е водещ групов надзорен орган, бяха проведени две срещи (18.09.2014 г. и 18-19.12.2014 г.) с представители на румънския финансов надзорен орган и една среща (18.09.2014 г.) с участие на представител на македонския застрахователен надзор, като в срещите взе участие и представител на ЕЮРА.

И през 2014 г. КФН продължи политиката си на поддържане и задълбочаване на партньорските отношения с надзорните органи на Югоизточна Европа. В периода 27-31.10.2014 г. беше организирано и проведено обучение на трима представители на македонската Комисия по ценни книжа и борси относно прилагането на директивите MAD и MiFID. Обучението беше финансирано по европейската програма TAIEX.

В рамките на сътрудничеството между КФН и Световната банка, както и дейността на националния Управителен комитет за дейности по защита на потребителите на финансови услуги и финансова грамотност, **беше успешно организирана от КФН, с финансовата подкрепа на Световната банка, регионалната конференция „Защита на потребителите на финансови услуги и финансова грамотност“**. Събитието се проведе при голям професионален и медиен интерес на 10-11 юни 2014 г. Участниците в нея бяха малко над 100, в това число еврокомисарят по правата на потребителите Невен Мимица, високопоставени представители на Световната банка, на националните и европейски надзорни институции, професионални организации и на

неправителствения сектор. Състояха се активни дискусии по актуални въпроси, свързани с финансовата грамотност и предизвикателствата пред надзорните органи, взаимовръзката между финансовите иновации и степента на потребителска защита, европейското законодателство свързано с извънсъдебно решаване на спорове, застраховането на влогове и последиците за потребителите, както и инициативите за повишаване на финансовата грамотност като предпоставка за постигане на win-win ситуация.

5.3. Сътрудничество с институции в страната

КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството и активното си взаимодействие с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството, както и с други органи и институции, свързани със защита на потребителите на небанкови финансови услуги с цел увеличаване ефективността на контрола и регулирането на небанковия финансов сектор в България.

През 2014 г. Комисията за финансов надзор сключи споразумение за сътрудничество и взаимодействие с Прокуратурата на Република България с цел предотвратяване, разкриване и разследване на престъпления при сделките с ценни книжа и инвестиционните консултации при дейностите по застраховане и презастраховане и дейностите по допълнително социално осигуряване.

Във връзка с възникналите проблеми с „Корпоративна търговска банка“ АД и с оглед обезпечаване на ефективен надзор за защита на правата на инвеститорите КФН осъществи интензивно сътрудничество с Българска народна банка. Изпращани са множество писма за съдействие при кореспонденцията на КФН с квесторите на банката и за предоставяне на информация, доколкото Българска народна банка осъществява надзора по отношение на банките, а КФН има ограничени правомощия спрямо тях. Активно сътрудничество се осъществява и с различните браншови асоциации, включително и по повод проблеми с „Корпоративна търговска банка“ АД – Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП).

Комисията за финансов надзор сключи и споразумение с Министерството на вътрешните работи, Гаранционния фонд, Националното бюро на Българските автомобилни застрахователи и Асоциацията на българските застрахователи, насочено към повишаване ефективността на взаимодействието между институциите и организациите в сферата на застраховането.

През 2014 г. продължи участието на представители на КФН и в частност - представители от управление „Осигурителен надзор“, в постоянните работни групи към Съвета по европейските въпроси и по-конкретно в Работна група 26 „Финансови услуги“ с водеща институция Министерство на финансите, Работна група 13 „Социална политика и заетост“ към Министерство на труда и социалната политика и Работна група за координация на системите за социална сигурност и професионалните схеми с водеща институция Министерство на труда и социалната политика.

През периода април-ноември експерти от управление „Осигурителен надзор“ и управление „Застрахователен надзор“ съвместно участваха като представители на КФН при провеждането на изпити за придобиване на правоспособност на отговорен актюер в рамките на пролетната и есенна изпитни сесии на Българското актюерско дружество.

През периода август-октомври на 2014 г. представители на дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ участваха със становища и предложения в дейността на Консултативния съвет за оптимизиране на осигурителната система, сформиран към Министъра на труда и социалната политика.

Представител на управление „Осигурителен надзор“ редовно участва в процедурата за служебно разпределение на лицата, неизбрали фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, провеждана съгласно Инstrukция №1/21.02.2006 г. Служебното разпределение се извършва четири пъти годишно от комисия, създадена към Националната агенция за приходите, която включва по един упълномощен представител на НАП, КФН и Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване.

През отчетния период е осъществяван и текущ преглед на изпратени от други ведомства за съгласуване проекти на нормативни актове и други документи. Във връзка с упражняваната надзорна и регулаторна дейност, най-често по повод конкретни преписки и казуси, текущо се осъществява ефективно сътрудничество с други държавни органи и организации – Министерство на финансите, Министерство на труда и социалната политика, Държавна агенция „Национална сигурност“, „Централен депозитар“ АД и др. Активно сътрудничество се осъществява и с различните браншови асоциации - Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО) и др.

С цел повишаване качеството на обучението на студентите в областта на небанковия финансов сектор Комисията за финансов надзор сключи и Меморандум за партньорство със Стопанската академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

6. Институционално развитие на КФН

6.1. Управление на човешките ресурси

С цел предоставяне на качествени публични услуги, Комисията за финансов надзор продължи да насочва усилията си за изграждане на отговорна администрация чрез по-ефективно използване на ограничените ресурси. Основната цел на управлението на човешките ресурси е откриване на професионалисти за формиране и развитие на висококвалифициран екип за осъществяване ефективно изпълнение на организационните цели.

Ресурсите ни са насочени към постигането на дългосрочните цели:

- Налагане на КФН като авторитетен и предпочитан работодател.
- Създаване на условия, които да осигуряват стимулираща работна среда за професионално развитие.
- Инвестиране във фокусирани обучения с цел изграждането на висококвалифициран екип.

Структурата и функциите на КФН са определени от Закона за Комисията за финансов надзор и специалните закони и подзаконови нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. Съгласно Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация (ПУДКФННА), администрацията на КФН се разделя на обща и специализирана с обща численост 245 щатни бройки (5 комисари и 240 души администрация). В структурата на КФН са включени и звена и длъжности на пряко подчинение на Председателя: Звено за вътрешен одит, Главен секретар, Държавен инспектор и Служител по сигурността на информацията.

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на Председателя на КФН като ръководител на администрацията, осигурява технически дейността на Комисията и на специализираната администрация и осъществява дейността по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Тя се състои от: дирекция „Правна“, дирекция „Деловодство и

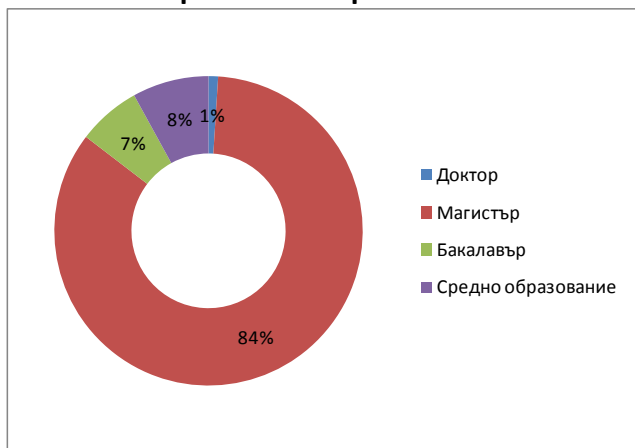
административно обслужване”, дирекция „Финансово-стопански дейности”, дирекция „Международно сътрудничество”, дирекция „Информационни технологии”, дирекция „Връзки с обществеността и протокол” и дирекция „Координация, анализ и политика на регулаторната и надзорната дейност”.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на Комисията и нейните органи. В нейния състав са включени: дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност”, дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор”, дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор”, дирекция „Надзор на инвестиционната дейност”, дирекция „Застрахователен надзор” и дирекция „Осигурителен надзор”.

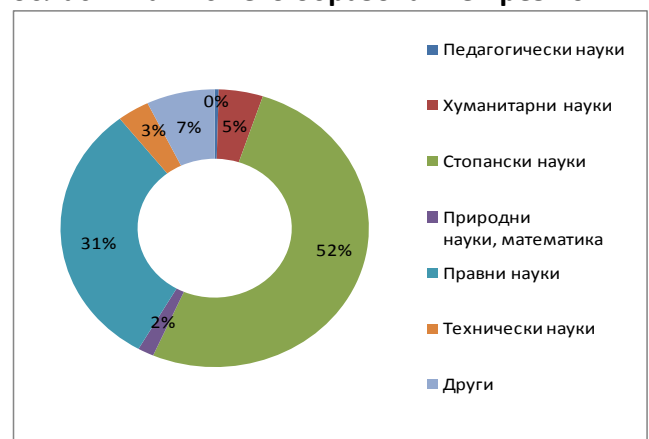
Образованието има водещо значение за формирането на човешкия капитал, посредством който по нов начин се осмисля и дефинира фактора труд в съвременната икономика. Акцентът се поставя върху задълбочаване на придобитите знания и умения, които надграждат и целенасочено моделират естествените качества на човека в процеса на обучение и съчетани с професионален и социален опит оформят високо качествени човешки ресурси.

Разпределението на служителите по образователно равнище и тип образование отговаря на целите и задачите на КФН, като служителите с висше образование доминират, представлявайки 91% от заетите през 2014 г., в това число със степен магистър (84%) и със степен бакалавър (7%). Делът на служителите със средно образование е най-малък (8%).

Графика 23. Разпределение на персонала по степен на образование през 2014 г.

Графика 24. Разпределение на персонала по области на висшето образование през 2014 г.

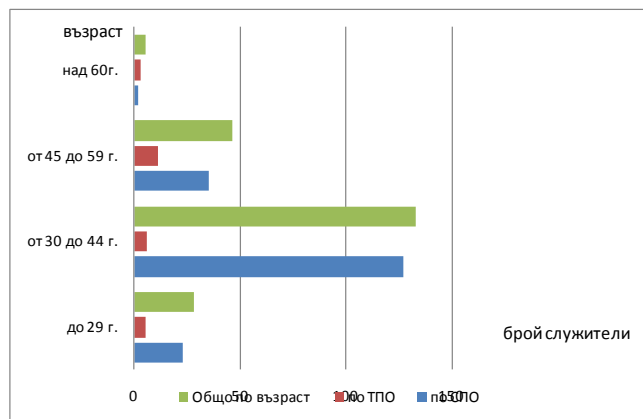
Постигнатият висок потенциал на служителите е предпоставка за максимално реализиране на приоритетните цели на Комисията. Следва да се отбележи фактът, че в КФН има голям брой служители, които притежават повече от едно висше образование, което им позволява да разширяват кръгозора на компетенциите си и по-професионално и задълбочено да изпълняват поставените задачи.

През 2014 г. година продължи тенденцията за привличане на млади хора за работа в КФН, като най-големият брой служители в КФН са на възраст от 30 до 44 години (63%), следвани от служителите на възраст от 45 до 59 години (22%), под 29 години (13%) и над 60 години (2%). В структурата на КФН общият **брой на служителите, заемщи ръководни длъжности** е 25, като по-голямата част от тях са на възраст от 30 до 44 години. **Експертният персонал** е разпределен в три възрастови категории, като по-голямата част или 60% от всички заети, е съсредоточен във възрастовата група от 30 до 44 години. След това се нареждат експертите във възрастовата категория

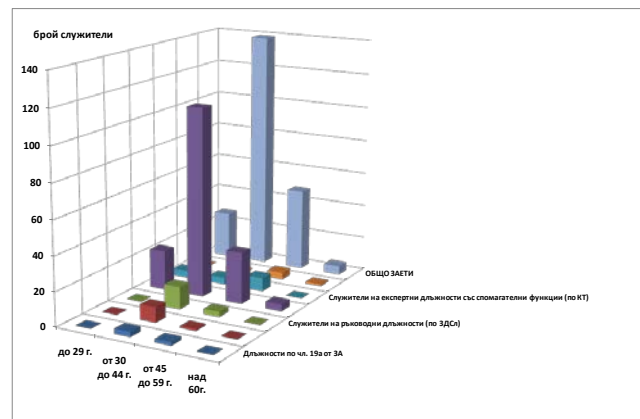

от 45 до 59 години, които са 16.5% от всички заети, а държавните служители под 29 години са 10.8%. Над 60 години са 5-ма служители, като трима от тях заемат технически длъжности.

Графика 25. Разпределение на служителите по възраст и вид правоотношение в края на 2014 г.

Графика 26. Разпределение на заетите служители по възраст и длъжност в края на 2014 г.

По отношение на равнопоставеността на половете сред служителите от КФН като цяло се установява превес на жените пред мъжете, от общия брой служители в Комисията 64% са жени и 36% мъже. Длъжностите за висши държавни служители и ръководните длъжности в КФН се заемат повече от жени, което в процентно съотношение е близо 68%.

Качеството на надзорната дейност е неразривно свързано с качествата, уменията и опита на служителите в КФН. В тази връзка се работи в посока обучение и квалификация на служителите в дългосрочен план. За тази цел се извърши проучване на нуждите от обучение, организиране и провеждане на съответните обучаващи програми и оценка на ефективността от проведените обучения.

През 2014 г. Комисията за финансов надзор успешно реализира Проект по Оперативна програма Административен капацитет (ОПАК) „Повишаване капацитета на служителите на Комисията за финансов надзор с цел утвърждаване на компетентна и ефективна администрация“. Целите на проекта бяха насочени към повишаване на професионалните знания на служителите от общата и специализирана администрация на КФН, развитие на чуждоезиковите компетенции на служителите на КФН за успешно реализиране на стратегическите й функции, подобряване на ключовите умения на служителите за работа със стандартните софтуерни приложения с цел оптимизиране на обработката на информация и повишаване на личната мотивация на служителите и перспективата за служебно и професионално развитие.

В изпълнение на проекта бяха проведени обучения за служителите на КФН в Института по публична администрация (ИПА). Проведени бяха следните обучения, в т.ч. и задължителните за държавни служители:

Таблица 26. Проведени обучения в ИПА на служители от КФН през 2014 г.

Тема на обучението	Брой обучени служители
Въведение в държавната администрация	6
Основи на управлението в администрацията	1
Одит на изпълнението в дейността на администрацията	7
Счетоводно приключване на бюджетната година	1

Ефективно управление на държавната собственост	1
Електронни документи и електронен подпис	1
Социалните мрежи и комуникация с гражданите	1
Прилагане на правото на ЕС в България (за юристи)	23
Прилагане на правото на ЕС в България (за неюристи)	1
Сравнителен преглед за съда в Страсбург и съда в Люксембург	10
Работа с документи с MS WORD	2
Електронни таблици с MS EXCEL (базов курс)	5
Електронни таблици с MS EXCEL (надграждащ)	19
Бази данни с MS ACCESS (базов курс)	16
Презентационни умения. MS POWER POINT (базов курс)	4
Работа със списъци и база данни в MS EXCEL	1
Бази данни с MS ACCESS (надграждащ курс)	5
Презентационни умения. MS POWER POINT (надграждащ курс)	2
Прилагане на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси	5
Деклариране на конфликт на интереси	2
Етика и превенция на корупцията в държавната администрация	1
Предварителна и последваща оценка на въздействието	1
Административно регулиране и подобряване на бизнес средата	1
Прилагане на административно процесуалния кодекс (за юристи)	31
Прилагане на административно процесуалния кодекс (за неюристи)	12
Прилагане на гражданския процесуален кодекс (за юристи)	30
Прилагане на гражданския процесуален кодекс (за неюристи)	4
Прилагане на Закона за защита на личните данни	3
Управление на човешките ресурси	2
Лични умения за ефективно управление	2
Управление на промяната и организационно развитие	2
Комуникационни стратегии и изграждане на публичен образ	4
Държавен протокол	7
ОБЩО	213

През 2014 г. бяха проведени обучения на служители на КФН от български обучаващи институции, като бяха усвоени 1.25% от планираните 11.10% средства в собствения бюджет за специализирано обучение на служителите. По-голямата част от средствата за обучение на служителите на КФН на стойност 66 197.59 лв. беше осигурена по договор № А13-22-62/08.05.2014 г. по ОПАК¹⁶.

Таблица 27. Проведени обучения в други обучаващи институции в България на служители от КФН през 2013 г.

Обучаваща институция	Тема на обучението	Брой обучени служители
Ню Медия	Текущо счетоводно отчитане след преминаване към новия счетоводен	1

¹⁶ Изпълнението и отчитането на проекта приключва през 2015 г.

	сметкоплан на бюджетните организации	
Училища Александър	Обучение по английски език (по ОПАК)	83
Център по европейско обучение	ЗИД на ЗОП - анализ и тълкуване. Подготовка и провеждане на открита процедура. Нови практики на КЗК и ВАС по прилагането на ЗОП	1
НКЦ Решение	Административен процес	1
НКЦ Решение	Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	2
Прайсуотърхаус Купърс Одит	Международни стандарти за финансово отчитане	70
Център по европейско обучение	Последни промени в нормативната уредба в областта на човешките ресурси. Практика на ВАС по прилагането на ЗДСл.	3
ИВОБ	Професионална среща	1
Университетски преподавател	Статистика и вероятности	29
Юнитакс обучение ООД	Новите правила за възлагане и провеждане на обществени поръчки. Коментар на последните промени в ЗОП.	1
АПИИ	Борба с корупцията и измами	4
Пи Ар Клуб	Протокол и работа с медии	30
Общ брой обучени служители		226

КФН продължи да поддържа ползотворни партньорски отношения с редица институции, а именно – Центъра по европейско обучение, Център по европейско обучение, Юнитакс обучение ООД, Института на вътрешните одитори в България (ИВО), НКЦ "Решение" и ИК „Труд и право“, Прайсуотърхаус Купърс Одит, Ню Медия, Училища Александър, Joint Vienna Institute, International Monetary Fund, ЕЮРА, ESMA, и др.

Таблица 28. Проведени обучения на служители от КФН в други обучаващи институции в чужбина през 2014 г

Обучаваща институция	Тема на обучението	Брой обучени служители
ESMA	Участие в обучение на тема „Английският език в Европейското законодателство“, организиран от ESMA	1
	Участие в семинар на тема „Обучение на обучители I и II“	1
	„Процес за преглед на проспекти“	1
	„Преглед на Директивата да предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа“	1
	Участие в семинар за отчетност по Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове	1
	Участие в семинар за регистър за изключенията при междугруповите трансакции съгласно EMIR	1
	Участие в семинар за къси продажби, организиран от ESMA	1
	Участие в семинар на тема “Train the trainers”	1
	Участие в семинар на тема „Европейско законодателство и преглед на регулациите на финансовите пазари“	1

	Участие в семинар за напреднали на тема „Проверки на място”, организиран от ESMA	1
	Участие в семинар на тема „Корпоративно управление”, организиран от ESMA	1
ЕЮРА	Участие в семинар на тема „Подготвителни насоки за Платежоспособност II, организиран от ЕЮРА	2
	Участие в семинар на тема „Превенция на кризи, мениджмънт и решения”	1
	Участие в семинар на тема „Рисково базиран надзор”	1
	Участие в семинар на тема „Website authorization officers”	1
	Участие в Семинар Подготвителни насоки: Система на управление и насоки относно прогнозната оценка на собствените рискове на предприятието (въз основа на принципите на собствената оценка на риска и платежоспособността (FLOUR)”	1
	Участие в семинар на тема „Развитие на професионалното пенсионно осигуряване”	2
	Участие в курс на тема „External Vulnerabilities and Early Warning Exercise”	1
JVI и IMF	Участие в обучение на тема „Financial Soundness Indicators	1
	Участие в курс „Ипотечни пазари и финансова стабилност”	1
	Участие в обучение на тема „Economic Policies for Financial Stability”	1
	Участие в семинар, организиран от Eurofi съвместно с Гръцкото Представителство на ЕС	1
Bank of England	Участие в семинар на тема „Сенчестата банкова система”	1
Общ брой обучени служители		25

Като цяло служителите показват висока ангажираност при изпълнение на служебните си задължения, желание за придобиване на нови знания и усъвършенстване на придобитите умения, което проличава при **годишното оценяване на изпълнението на длъжността**. Наблюдава се запазване на висок процент на получените оценки „Изпълнението надвишава изискванията” и увеличение на получените оценки „Изключително изпълнение”, което доведе до повишаване в ранг на 56 служители. Мотивацията за по-добро изпълнение на длъжността и постигане на високи резултати от дейността на служителите е обвързана с кариерно израстване, възможностите за обучение и финансово стимулиране, в съответствие с показаните високи резултати в рамките на нормативната база, уреждаща държавната служба. През 2014 г. бяха преназначени на по-висока длъжност, след проведен конкурентен подбор 39 служители, от които 8 на ръководни длъжности.

Таблица 29. Окончателни годишни оценки на изпълнението на длъжностите в КФН през 2014 г.

Оценки	Служители по трудово правоотношение	Служители по служебно правоотношение	Общо по вид оценка
Изключително изпълнение	1	62	63
Изпълнението надвишава изискванията	12	76	88

Изпълнението напълно отговаря на изискванията	3	24	27
Изпълнението отговаря не напълно на изискванията	0	2	2
Неприемливо изпълнение	0	0	0
Общо по правоотношение	16	164	180

През 2014 г. Комисията за финансов надзор се включи активно в Програмата за летни студентски стажове в държавната администрация – 2014 г., проведена по инициатива на дирекция „Модернизация на държавната администрация“ в Министерски съвет на Република България. Целта на Програмата беше чрез провеждането на летните студентските стажове в държавната администрация, да се осигурят практическия опит, знанията и уменията, които да допълнят теоретичното образование на студентите. На база разработената собствена стажантска програма и участието в Програмата на МС, Комисията за финансов надзор осигури провеждането на стаж на 18 студенти.

6.2. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

Развитието на информационните технологии в Комисията за финансов надзор през 2014 г. мина под знака на последователното обновление и устойчивото развитие. Следвайки разработената и приета средносрочна „Стратегия за развитие на ИТ инфраструктурата и предоставяните ИТ услуги за нуждите на дейността на КФН“ и в съответствие с актуалните тенденции за развитие на информационните технологии, Комисията продължи да предприема действия за осигуряване на максимална функционалност и защитеност на вътрешните и външните ИТ услуги и системи, необходими за осъществяване на административните и законовите й дейности.

В изпълнение на стратегията бе осъществена успешна миграция на регистъра и картотеката на поднадзорните лица на нова технологична платформа, успоредно с привеждането й в съответствие с актуализацията на Наредба №15, както и подготовка за преминаване към автоматизирано подаване и обработка на обстоятелствата за вписване.

През 2014 г. продължи да се допълва и усъвършенства и електронния портал - „Застрахователен надзор“, чрез който изцяло по автоматизиран начин се приема, контролира и обработва информацията, както от всичките застрахователни дружества, така и от техните брокери.

Обновяването на вътрешната информационната инфраструктура бе съсредоточено върху усъвършенстването на системата за управление на документи и работни процеси, надграждането и оптимизирането на сървърното и комуникационното оборудване, както и върху доразвитието на решението за „desktop“ виртуализация.

Успоредно с дейността по развитието, през отчетния период продължи и поддържането на актуално състояние на информацията в регистрите на КФН. Информацията в e-Register се актуализираше от поднадзорните лица – публични дружества и емитенти на ценни книжа (включително дружествата със специална инвестиционна цел) и от управляващите дружества. Порталът работи без прекъсване и в него се съдържа последната подадена от поднадзорните лица информация. Всички останали обстоятелства своевременно се осъвременяват в електронния регистър и картотеката, на базата на подаваната в разпорежданията информация от управленията. Реализирана бе и своевременната актуализация на информационната система за получаване и обработка на ежедневната отчетност на поднадзорните лица на управление „Осигурителен надзор“, обусловена от нормативните изисквания, както и ежедневното обработване и обновяване

на получаваната от застрахователните дружества информация за сключени и променени агентски договори.

Продължи развитието и обогатяването с нови модули и допълнително съдържание както на официалната електронната страница на КФН, така и на допълнителната интернет страница, иницирана от КФН - www.tvoitefinansi.bg. Предлаганата разширена функционалност и предоставяната информация и статистика за дейността на КФН и небанковия финансов сектор бяха факторът, допринесъл за отбелязана голямата им посещаемост от разнородни групи потребители – поднадзорни лица, представители на медиите и широката общественост.

През годината активни действия бяха предприети и в посока осигуряване на информация, необходима за осъществяването на анализ и надзор, от външни за КФН източници, по електронен път. Освен ефективното използване от служителите на Комисията, на различните стандартни финансови софтуерни инструменти /Bloomberg, X3 Analyses и др./, пред финализиране са и специфични разработки за получаване на информация от БФБ, ЦД и др.

През отчетния период продължи активното участие на КФН в дейността на съответните европейски регулаторни органи. През 2014 г. се разшири обхватът на подаваните данни към страните - членки на ESMA през системата TREM. Доразвити бяха и успешно използвани и редица други системи, като системата за спиране и отстраняването от търговия на финансови инструменти (MiFID), системата за регистри по Omnibus директивата и др. Под егидата на EIOPA съществена подготовка и първоначално тестване бе извършено по отношение внедряването на единния регистър на застрахователите и презастрахователите за страните от европейския съюз, както и за предстоящото подаване на информация в съответствие със Solvency II.

6.3. Отчет за изпълнение на бюджета на КФН за 2014 г.

Съгласно ЗКФН Комисията за финансов надзор е юридическо лице на бюджетна издръжка. Председателят на Комисията е първостепенен разпородител с бюджет. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси.

През 2014 г. приходите на КФН са в размер на 5 345 219 лв., от които 262 243 лв. са събрани от Националната агенция за приходите (НАП) и не са постъпили по сметката на КФН, но съгласно дадени указания от Министерство на финансите са отразени в отчета за касовото изпълнение на бюджета. Основната част от приходите на КФН се формира от държавни такси, събирани на основание чл. 27, ал.1 от ЗКФН и постъпления от наложени глоби и имуществени санкции.

Структурата на приходите на КФН за 2014 г. е както следва:

- държавни такси, събирани на основание чл. 27, ал.1 от ЗКФН – 4 260 168 лв. или 79.70% от общия размер на приходите, включително и тези събрани от НАП;
- постъпления от глоби, наказателни лихви и имуществени санкции – 1 084 177 лв., или 20.28% от общия размер на приходите, включително и тези събрани от НАП;
- други приходи – 874 лв. или 0.02% от общия размер на приходите.

През 2014 г. извършените разходи за персонала на КФН (работна заплата, други възнаграждения, обезщетения по Кодекса на труда и Закона за държавния служител и осигурителни вноски), за текуща издръжка на ведомството, за заплащане на годишен членски внос в европейски органи и международни организации за надзор на небанковия финансов сектор и за капиталови разходи възлизат на 9 643 132 лв.

Финансирането на посочените разходи е при следното съотношение:

- касово постъпили приходи по бюджета – 5 082 976 лв. или относителен дял 52.71%;
- трансфер от централния бюджет – 4 558 116 лв. или относителен дял 47.27%;

- друго финансиране - 2 040 лв. или относителен дял 0.02% .

В отчета за 2014 г. на КФН са включени и средства, отчетени по реда на Сметки за средствата от Европейския съюз, във връзка с получено авансово финансиране в размер на 17 600 лв. и извършени разходи за изпълнение на договор по Оперативна програма “Административен капацитет” по проект “Повишаване капацитета на служителите от КФН с цел утвърждаване на компетентна и ефективна държавна администрация” и получена сума в размер на 2 445 лв. и извършени разходи по програма TAIEХ „Инструмент за техническа помощ и информационен обмен”.

6.4. Доклад за дейността на вътрешния одит на КФН за 2014 г.

Дейността по вътрешен одит се осъществява в съответствие с изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), Стандартите за вътрешен одит в публичния сектор, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Статута на звеното за вътрешен одит (ЗВО) в КФН и методологията, издадена от Министъра на финансите. Звеното за вътрешен одит (ЗВО) е създадено на основание чл. 39 от Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация (ПУДКФННА) на пряко подчинение на Председателя, като са заети три бройки за вътрешни одитори, включително ръководителя на вътрешния одит.

През отчетния период са прилагани Стратегически план за дейността по вътрешен одит за 2014 - 2016 г. и Годишен план за одитните ангажименти за 2014 г., които са одобрени от Председателя на КФН.

ЗВО постигна поставените цели, като извърши следните ангажименти и дейности:

- Подпомогна ръководството при подобряване на процеса по управление на риска в КФН. В тази връзка са извършени консултантски ангажименти, свързани с разработване на Риск-регистър на КФН за 2014 г., осъществяване на мониторинг и докладване на напредъка в изпълнението на планираните в него действия.

- Съдейства за укрепването на вътрешния контрол чрез предоставяне на обективна оценка и препоръки за подобряване на дейността и контрола.

През 2014 г. ЗВО изпълни одитен ангажимент за предоставяне на увереност относно дейностите по разработване и прилагане на правила и системи за управление на рисковете на финансовите пазари.

При планирането и изпълнението на одитите се прилага преди всичко функционален подход, при който се обхващат основни процеси, осъществявани в трите управления. Ползата, която носи одитната дейност е насърчаване въвеждането на единни вътрешни процедури и популяризиране на добрите практики. С докладите на ЗВО се предоставя информация и сравнителни анализи за съответната дейност, нивото на контрол, доброто представяне и допуснатите пропуски в различните управления. Установените проблеми и дадените препоръки се свеждат до знанието на ръководството на КФН и ръководителите на структурни звена, осъществяващи сходни функции, тъй като са относими и биха били полезни. По този начин дейността на вътрешния одит е насочена към подобряване условията за функциониране на Комисията като ефективен единен надзорен орган на небанковия финансов сектор.

През 2014 г. са дадени 17 броя препоръки, във връзка с които са планирани 24 броя ответни действия. Всичките препоръки са приети от ръководството на КФН и служителите на ръководни длъжности. ЗВО проследи изпълнението на общо 32 броя препоръки (включително дадени през предходни години), като установи, че се предприемат мерки за изпълнение на планираните действия.

- Подпомогна развитието на мониторинга на системите за финансово управление и контрол (СФУК), като извърши консултантски ангажимент, свързан с организиране на годишната самооценка на вътрешния контрол в КФН.

През годината вътрешният одит подпомогна разработването и въвеждането на общ регистър на всички препоръки, дадени на КФН и на предприятиите във връзка с тях коригиращи действия. Същевременно звеното съдейства при съставяне на планове за действие във връзка с извършените от него одити, поддържа единна електронна база данни на дадените препоръки, прилага система за наблюдение статуса на резултатите и периодично докладва напредъка в изпълнението.

- Предприе действия за подобряване на одитната дейност.

В съответствие с утвърдената Програма за осигуряване и подобряване на качеството на одитната дейност в КФН, се извършва текущ и периодичен преглед (самооценка) на дейността по вътрешен одит. При анализа на показателите за изпълнение се установи, че нараства броят на изпълнените одитни ангажименти (2013 г. - 6 бр., 2014 г.- 9 бр.), основно в частта на ангажиментите за консултиране (2013 г. - 4 бр., 2014 г. - 8 бр.). Възлагането на консултантски ангажименти, включително участието на служители на ЗВО в работни групи с други служители от организацията (напр. подпомагане разработването на нов електронен регистър и картотека за поднадзорните лица; предлагане на мерки за въвеждане на комплексно административно обслужване в КФН), дава основание да се направи изводът, че се постига високата степен на интегритет на вътрешните одитори, без това да застрашава тяхната обективност.

През периода са предприети мерки за повишаване професионалните знания и умения на служителите от ЗВО, като е разработен план за обучение, съобразен с индивидуалните нужди и финансовите възможности на Комисията.

6.5. Отчет на Инспектората

През отчетния период Държавният инспектор в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация, Правилата за работа на държавния инспектор, и в изпълнение на заповеди на Председателя на Комисията, осъществи проверки относно дейността на служителите от администрацията, както следва:

- Проверка относно действия на служители в администрацията на КФН във връзка с осъществения надзор спрямо дейността на публичното дружество „Алфа Финанс Холдинг“ АД за периода 2010 г., 2011 г. и 2012 г.;

- Проверка относно действия на служители в администрацията на КФН във връзка с постъпил сигнал с вх. № РГ-05-1490-34/05.12.2013 г., подаден от „Енергони“ АД, представлявано от г-н Михаил Георгопадакос;

- Проверка относно действия на служители в администрацията на КФН във връзка с постъпил сигнал с писма вх. № РГ-10-03-33 от 01.04.2014 г. и № РГ-10-03-43 от 23.05.2014 г., подаден от ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“;

- Проверка, относно действия на служители на КФН, управление „Надзор на инвестиционната дейност“ във връзка със съставен акт за установяване на административно нарушение №Р-06-417 от 30.06.2010 г. и на процедурата по приключване на административнонаказателната преписка с издаване на резолюция за прекратяване;

- Проверка относно спазването на разпоредбите на чл. 107а, ал. 5 от Кодекса на труда, чл. 29, ал. 2 от Закона за държавния служител и чл. 20, ал. 4 от ЗКФН, във връзка с чл. 61 от

Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация, от служителите в администрацията на КФН;

- Проверка относно действия на служители на КФН, управление „Надзор на инвестиционната дейност” във връзка със съставени актове за установяване на административно нарушение на поднадзорни на Комисията лица и на процедурата по приключване на административнонаказателните преписки с издаване на наказателни постановления или резолюция за прекратяване, както и последващите действия по тях за периода от 2013 г. до 01.08.2014 г.;

- Проверка, относно действия на служители на КФН, касаещи дейността свързана с разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, за периода от 01.03.2014 г. до 07.10.2014 г.;

- Проверка относно действия на служители в администрацията на КФН във връзка с осъществения надзор спрямо внесени декларации по чл. 100о, ал. 4, т.3 от ЗППЦК и чл. 33, ал. 1, т.3 от Наредба 2 на КФН за проспектите при публично предлагане на ценни книжа и за разкриването на информация от публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, подписани от квесторите на „КТБ” АД за периода от 10.11.2014 г. до 30.11.2014 г.

II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

1. Външна среда и икономическа активност

1.1. Външна среда

През 2014 г. световната икономика отбеляза реален растеж на БВП от 3.4%. Развитите икономики ускориха темпа на възстановяване и поеха ролята на двигател на световната икономика, въпреки наличието на съществени различия в развитието между отделни региони. В рамките на развитите икономики най-силна бе икономическата активност в САЩ, еврозоната, Канада и Великобритания. От друга страна развиващите се икономики ограничиха темпа си на растеж, поради забавянето на ключови икономики като Китай, Русия и Бразилия в резултат на пречки от структурен характер, строгите финансови условия, както и поради геополитическа нестабилност. Спадащите нива на инфлация в глобален мащаб, главно поради рязкото понижение на цените на енергийните суровини и най-вече на петрола, продължиха да подкрепят паричните политики, базирани на рекордно ниски лихвени равнища. Преобладаващата нерестриктивна монетарна политика в развитите икономики и подобрението на инвеститорските нагласи се отразиха положително върху световните борсови индекси, които отбелязаха значителни покачвания.

Глобалният PMI индекс за промишлеността (Purchasing Manager Index), който е индикатор за нагласите на мениджърите за развитието на реалната икономика, се движи над границата от 50 точки, отразявайки оптимистични нагласи през 2014 г.

Япония след въвеждането на по-високи данъци и неблагоприятните климатични условия в САЩ. През второто полугодие PMI индексът в развитите икономики се възстанови, подкрепен от подобрените очаквания за икономическото развитие в САЩ и еврозоната.

Графика 27. Индекс PMI за промишлеността

В развиващите се икономики PMI индексът се движи в по-ниски нива поради забавянето на икономиките на Китай и Бразилия. През първата половина на годината световният PMI индекс отчита спад в резултат на значително по-малкия обем на доставки от

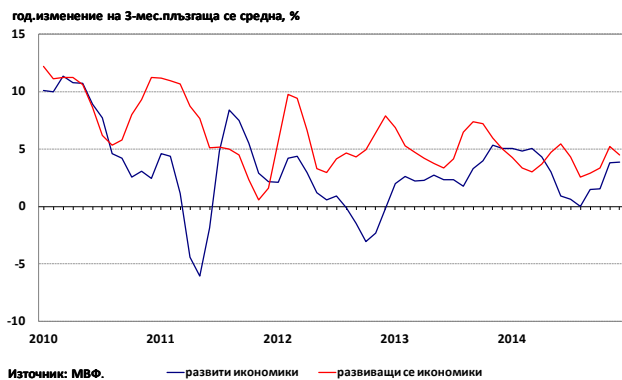
Графика 28. Световна търговия

Индексът на индустриално производство запази положителни темпове на изменение, като през втората половина на годината чувствително се подобри в развитите страни. В развиващите се икономики се наблюдава стабилизация,

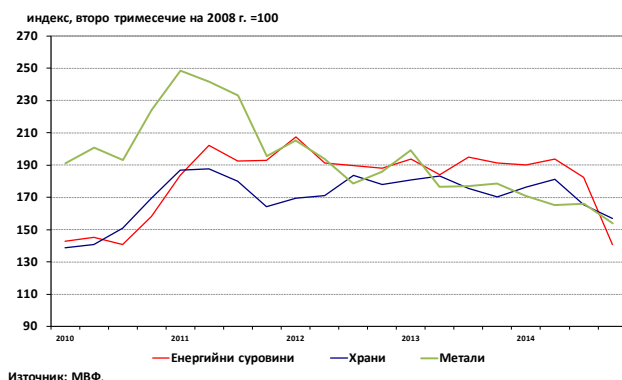
въпреки че в дългосрочен план индексът на индустриално производство отчита пониските темпове на растеж.

Графика 29. Индекс на индустриалното производство

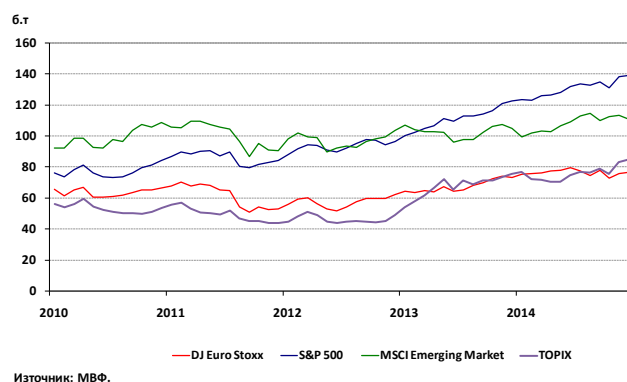
През 2014 г. цените на основните суровини отбелязват понижние. Най-рязко намаляват цените на петрола с около 49% в щатски долари и с 41% в евро поради по-слабото търсене и по-голямото предлагане в световен мащаб. Цените на храните, които са доминирани до голяма степен от цените на пшеницата, също отчитат понижние от около 12% в щатски долари поради рекордно високата реколта. Цените на металите се понижават основно поради силното поевтиняване на желязната руда, въпреки покачването на цените на други метали като алуминий, цинк и никел в резултат на по-слабото предлагане.

Графика 30. Динамика на цените на храни и петрол

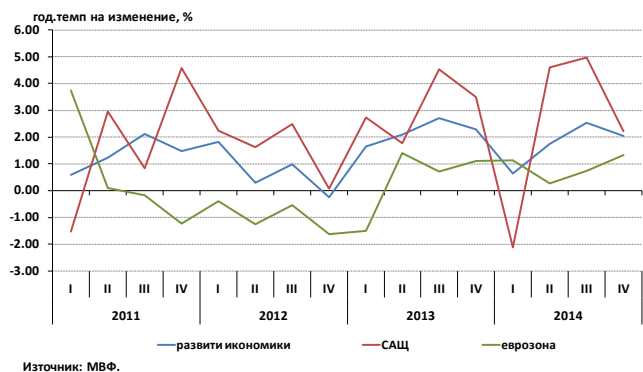
През 2014 г. капиталовите пазари отбелязаха устойчиво покачване във водещите икономики. Подобряването в очакванията относно бъдещия растеж в САЩ и еврозоната, спадът в безработицата и ефектите от нерестриktivната монетарна политика в САЩ, еврозоната, Япония и Великобритания, увеличиха инвеститорския апетит към активи с променлива доходност.

Графика 31. Капиталови пазари в развити икономики

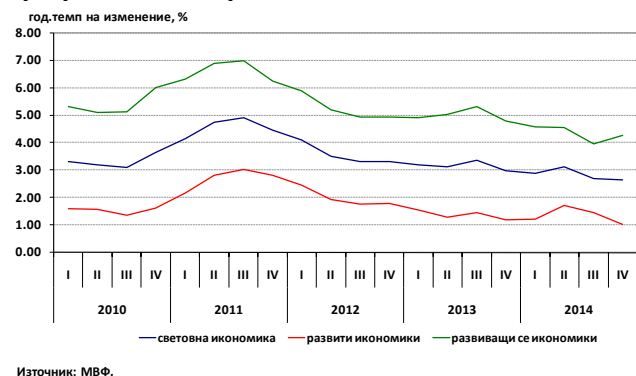
Реалният БВП в световен мащаб отбелязва ръст от 3.4% през 2014 г. благодарение на по-добрата икономическа активност в развитите икономики, които нараснаха с 1.8% при ръст от 1.4% за 2013 г. По-доброто представяне на развитите икономики е резултат от намаляването на задлъжнялостта в частния сектор, спада на безработицата, по-оптимистичните инвеститорски нагласи, както и поради положителните ефекти, породени от прилаганата монетарна политика от страна на водещите централни банки. Икономиката на САЩ се представи по-динамично от тази на еврозоната, бележейки ръст на БВП от 2.2%.

Графика 32. Реален растеж на БВП

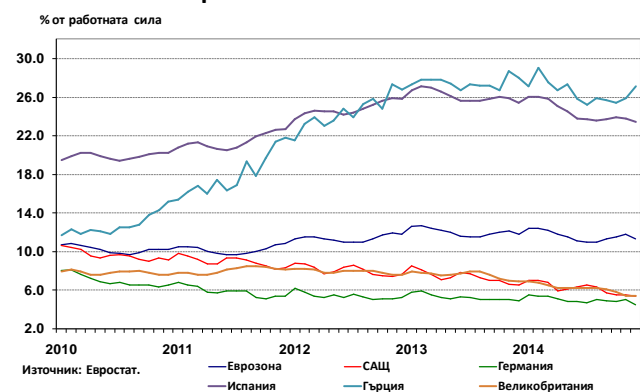
Годишната инфлация в глобален мащаб се понижи до 2.8% главно поради спада в цените на суровините, и най-вече на енергийните суровини. През първата половина на годината инфлацията в световен мащаб следва възходяща посока на изменение, след което започва да се забавя в повечето развити икономики.

Графика 33. Инфлация

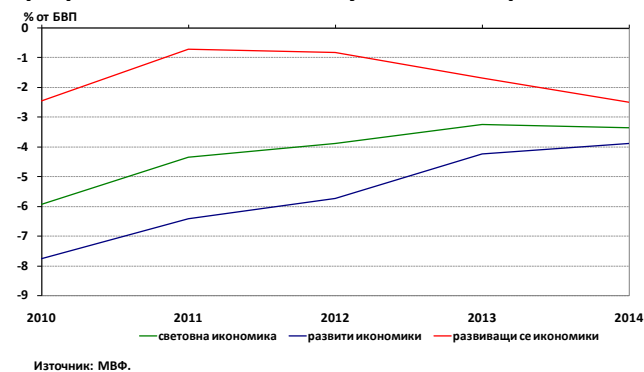
Нивата на безработица започнаха да се понижават през 2014 г. в глобален мащаб. Значителен спад на равнището на безработица беше отчетен в САЩ, достигайки 5.5% към края на 2014 г. В рамките на еврозоната безработица спадна до 11.3%, въпреки че бяха налице различия между отделните държави членки. В Германия безработицата намалю до нива от 4.9%, във Великобритания безработицата се понижи до 5.4%, докато в Испания спадна до 23.6%. В Гърция безработицата остана най-висока - 25.9% в края на годината.

Графика 34. Динамика на безработицата в световен мащаб

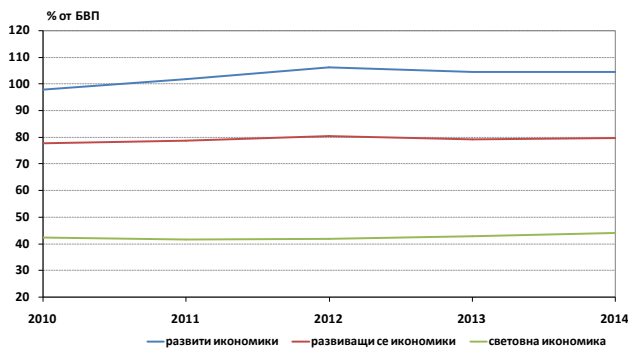
Процесът на намаляване на бюджетните дефицити в глобален мащаб, започнал през 2010 г., се забавя през 2014 г. Правителствата на развитите икономики предприеха мерки и политики в подкрепа на крехкия икономически растеж, като по този начин отслабиха процеса на фискална консолидация. В развиващите се икономики също се наблюдава известно нарастване на бюджетните дефицити.

Графика 35. Баланс на публичните финанси

Размерът на световния публичен дълг се увеличи до 44.1% от БВП през 2014 г. В развитите страни се наблюдава стабилизация на нивата на публичен дълг на 104.5% от БВП, докато в развиващите се икономики публичният дълг нараства от 79.1% през 2013 г. до 79.8% в края на 2014 г.

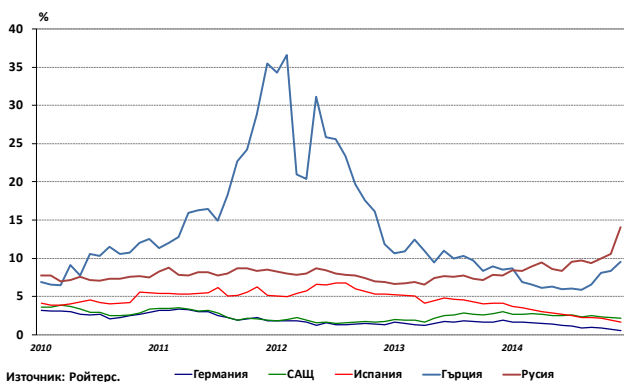
Графика 36. Публичен дълг в световен мащаб

Източник: МВФ.

През 2014 г. доходността на американските 10-годишни ДЦК продължи на намалява. Разликите в доходността по 10-годишните държавни ценни книжа следват тенденция на свиване между водещите икономики от еврозоната и страните от нейната периферия като Испания, след предприетите реформи по оздравяване на испанската банкова система. Несигурността относно политическата и икономическата воля за реформи в Гърция се отрази отрицателно върху дългосрочните гръцки ценни книжа, чиято изискуема доходност чувствително се повиши спрямо германския бенчмарк. Наложените икономически санкции на Русия, както и зависимостта на руската икономика от цените на енергийните ресурси, се отразиха отрицателно върху търсенето на руски ДЦК.

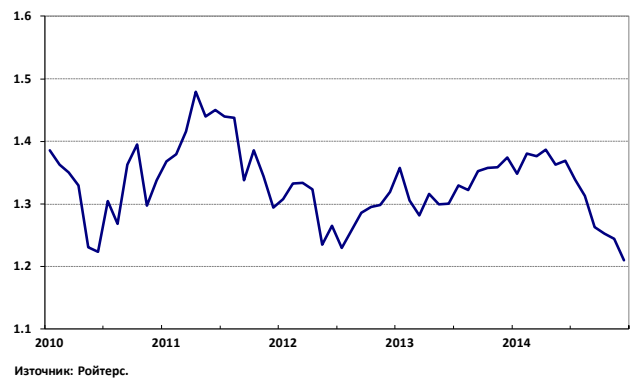
Графика 37. Доходност по 10-годишни ДЦК на Германия, САЩ, Испания, Гърция и Русия

Източник: Ройтерс.

Валутният курс евро-долар се покачва през първото шестмесечие на годината, достигайки нива от 1.39 евро за щ.долар към май 2014 г. Инвеститорските очаквания относно бъдещото разминаване в паричните политики между САЩ и еврозоната, както и сравнително по-слабият растеж на стария континент, силно повлияха в посока обезценяване на еврото от началото на м. юни, като курсът евро-долар приключи годината на нивото от 1.21 евро за щ.долар.

Графика 38. Валутен курс щ. долар/евро

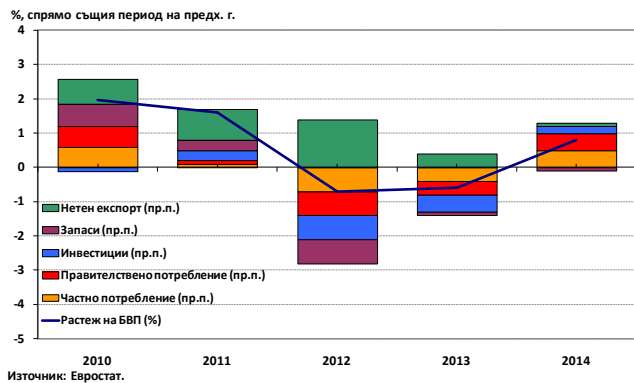

Източник: Ройтерс.

Икономическата активност в еврозоната показва признаци на възстановяване през 2014 г., след отбелязването на двегодишен спад на БВП. Възстановяването беше стимулирано от подобряването на условията за финансиране, ниските лихвени равнища и по-малките бюджетни салда.

През 2014 г. икономиката на еврозоната успя да отбележи ръст на БВП от 0.9%. Засилването на частното потребление беше основния фактор на растеж, като допринесе с 0.5 пр.п., следвано от инвестициите с положителен принос от 0.2 пр.п., правителственото потребление (0.1 пр.п.) и нетния експорт (0.1 пр.п.). Единствено запасите имат отрицателен принос към растежа в еврозоната (-0.1 пр.п.).

Графика 39. Растеж на БВП в еврозоната

През 2014 г. общата инфлация в еврозоната, измерена чрез Хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), се забави до 0.4%, спадайки от 1.4% през предходната година. Забавянето на темпа на растеж на инфлацията се дължи на спадащите цени на суровините и по-конкретно на енергийните ресурси. Базисната инфлация, която изключва цените на енергията и храните, остана стабилна, отчитайки лека тенденция на спад поради все още слабо търсене в еврозоната. Ниската инфлация наред с крехкия растеж бяха сред главните мотиви за намаляване на лихвените равнища до рекордно ниски нива, както и за нагласата на ЕЦБ за стартиране на програма по количествени улеснения от началото на 2015 г.

Графика 40. Инфлация в еврозоната

Икономическата активност в страните от Централна и Източна Европа остана сравнително ниска през 2014 г., като в отделни държави е налице подобрене.

Външното търсене не успя да подкрепи икономическия растеж в региона поради слабо възстановяване на еврозоната, както и поради наложените санкции на Русия. Високите нива на корпоративна задлъжнялост продължиха да оказват ограничаващ ефект върху инвестициите в региона.

През 2014 г. реалният растеж на БВП показва устойчиво развитие в Унгария (3.6%) и Полша (3.4%) благодарение на повишеното вътрешно търсене, подкрепено от спадащата безработица. Икономиките на Турция и Румъния продължиха да се развиват с положителни темпове, но показаха признаци на забавяне. Чехия успя да излезе от рецесията, бележейки ръст от 2% за 2014 г.

Таблица 30. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2012	2013	2014
Чехия	-0.8	-0.7	2.0
Унгария	-1.5	1.5	3.6
Полша	1.8	1.7	3.4
Румъния	1.6	3.4	2.6
Турция	2.1	4.1	2.9

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: Ройтерс, Национални статистически институти.

През 2014 г. се наблюдава свиване на бюджетните дефицити в Полша и Румъния, докато правителствата в Унгария, Чехия и Турция провеждаха политика в подкрепа на икономическия растеж, която се отрази върху повишаване на бюджетните им дефицити през годината.

Таблица 31. Бюджетен дефицит в ЦИЕ

	2012	2013	2014
Чехия	-3.9	-1.2	-2.0
Унгария	-2.3	-2.5	-2.6
Полша	-3.7	-4.0	-3.2
Румъния	-2.9	-2.2	-1.5
Турция	-2.1	-1.2	-2.3

Бележка: Данните са в % от БВП.
Източник: Ройтерс, Национални статистически институти.

Както в световен мащаб, така и в страните от ЦИЕ инфлацията значително забави темпа си на изменение, като Полша и

Унгария приключиха годината с почти нулева инфлация. Инфлацията остана висока в Турция поради обезценяването на турската лира спрямо основните валути и увеличението на цените на храните в рамките на турската икономика.

Таблица 32. Инфлация в ЦИЕ

	2012	2013	2014
Чехия	1.4	1.4	0.4
Унгария	1.7	1.7	0
Полша	0.8	0.9	0.1
Румъния	3.2	4.1	1.4
Турция	7.5	7.5	8.9

Бележка: Средногодишен темп на инфлация (%).
Източник: Ройтерс, Национални статистически институти.

През 2014 г. безработицата продължи да намалява в повечето страни от ЦИЕ. В Чехия и Румъния нивата на безработица спадаха до рекордно ниски нива, респективно до 5.7% и 6.6%. В Унгария безработицата спадна до 7.4%, а в Полша - до 8.2%. Турция отбеляза повишение на равнището на безработица, достигайки 10.9%.

Таблица 33. Равнище на безработицата в ЦИЕ

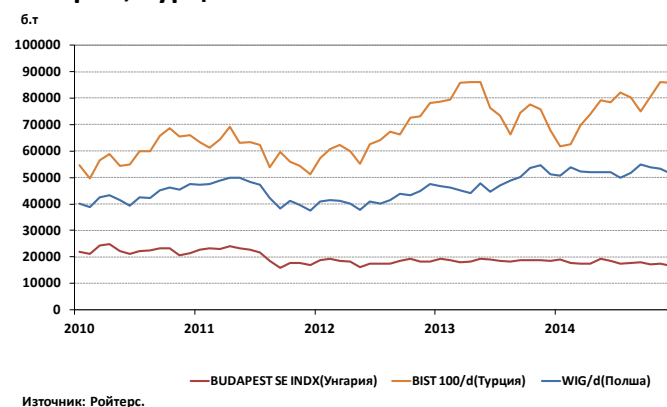
	2012	2013	2014
Чехия	6.8	6.9	5.7
Унгария	8.8	8.7	7.4
Полша	10.0	10.3	8.2
Румъния	7.2	7.3	6.6
Турция	9.6	9.7	10.9

Бележка: Данните са средногодишни (% от раб.сила).
Източник: Ройтерс, Национални статистически институти.

През 2014 г. капиталовите пазари в ЦИЕ, които до голяма степен зависят и от икономическите условия в еврозоната, се движиха в различни посоки. Румънският

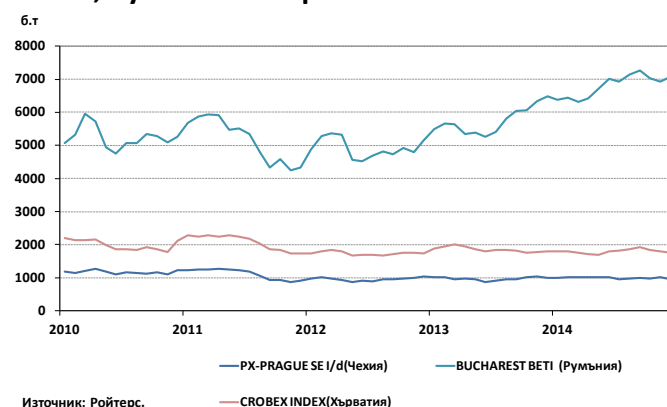
индекс BETI отбеляза покачване от 9%, докато полският WIG затвори без годишна промяна на нива от края на декември 2013 г. Турският индекс BIST 100 се покачи с 26%.

Графика 41. Капиталови пазари в ЦИЕ – Унгария, Турция и Полша

В някои страни от ЦИЕ борсовите индекси приключиха годината със спадове. Борсовите индекси на Хърватия (CROBEX) и Унгария (BUDAPEST SE) се понижиха съответно с -3% и -10%. Чешкият PX-PRAGUE SE индекс намали капитализацията си с -4%.

Графика 42. Капиталови пазари в ЦИЕ – Чехия, Румъния и Хърватия

1.1. Обзор на икономическата активност в България през 2014 г.

През 2014 г. икономическата активност у нас отчита ръст от 1.7% в реално изражение. Най-голям принос за положителния ръст на БВП има крайното потребление 1.9 пр.п., доминирано от индивидуалното потребление на домакинствата (1.2 пр.п.). Динамиката на инвестициите също се характеризира с положителен темп на изменение. Брутният външен дълг на страната се увеличава, като в края на годината достига 39.8 млрд. евро, за което основен принос има нарастването на публичните и публично гарантираните задължения. През 2014 г. банковият сектор беше изправен пред изпитание, като в края на годината доверието в банковата система беше възстановено. Пазарът на труда отчита положителни индикации за възстановяване, като броят на заетите лица нараства с 1.6%, а безработицата спада до 11.4%. Въпреки понижението на доверието на потребителите през втората половина на 2014 г., то се възобновява към края на годината и достига предкризисни равнища.

След като достигна максимална стойност от 571.2 млн.евро (акумулирано за предходните 12 месеца) през първото тримесечие на 2014 г., положителното салдо по текущата сметка на платежния баланс се сви до 11 млн.евро в края на годината, което представлява едва 0.03% от БВП. Излишъкът по капиталовата сметка нараства с 525.7 млн.евро повече в сравнение през предходната година, като размерът му през 2014 г. възлиза на 993.3 млн.евро.

Салдото по финансовата сметка навлезе в положителна територия, като за периода януари-декември 2014 г. достигна 210.7 млн.евро. Най-голямо влияние върху тази динамика има емисията на правителствен дълг на международните капиталови пазари в средата на годината, което се отразява върху нетния положителен приток на портфейлни инвестиции, чийто размер през 2014 г. достига 1216.3 млн. евро. Международните валутни резерви нарастват с 1909.6 млн.евро по данни на платежния баланс. Съответно динамиката на валутните резерви по баланса на БНБ нараства с 2108.3 млн.евро, отчитайки валутнокурсони разлики и ценовите преоценки, като активите на управление „Емисионно“ достигат 32.3 млрд.лв. в края на годината.

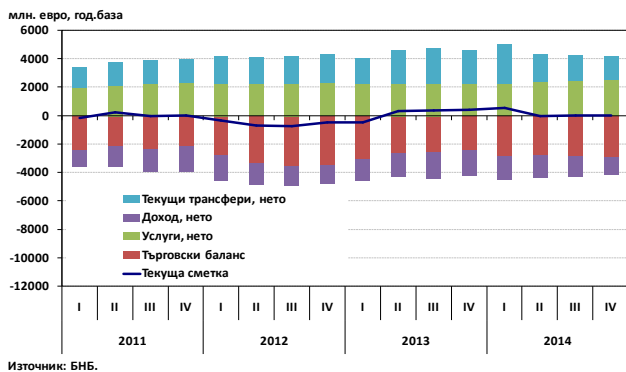
Графика 43. Динамика на текущата сметка, финансовата сметка и валутните резерви

Най-голям принос за намаляването на излишъка по текущата сметка има свиването на положителното салдо на текущите трансфери със -773.2 млн.евро, което през 2014 г. достигат 1609.7 млн.евро. Успоредно с това отрицателното търговско салдо се влошава с -515.5 млн.евро и достига -2945.3 млн.евро. Динамиката на тези компоненти изцяло компенсира отчетеното подобрене при услугите с 294.7 млн.евро и на доходите с 594.5 млн.евро спрямо предходната година.

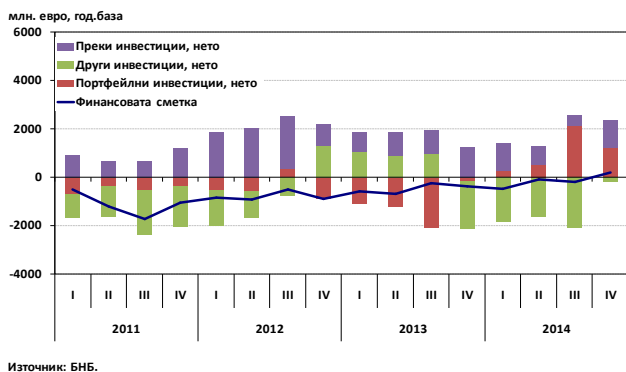

Графика 44. Динамика на текущата сметка и нейните компоненти

През 2014 г. салдото по финансовата сметка е положително, като в края на годината достига 210.7 млн.евро акумулирано за 12 месеца. Основен принос за това има положителният приток на портфейлни инвестиции, чиято нетна стойност възлиза на 1216.3 млн.евро в резултат на емитирания външен публичен дълг и свързаните с това входящи парични потоци в началото на второто полугодие на годината. Нетният приток на преки инвестиции през годината остава на ниски равнища от 1127.1 млн.евро, а отрицателният нетен размер на класифицираните като „други инвестиции“ възлиза на -197.2 млн.евро, като се подобрява от -1979.9 млн.евро през предходната година.

Графика 45. Динамика на финансовата сметка и нейните компоненти

Обемът на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната за периода януари – декември 2014 г. е 1289.1 млн. евро, което е с -157.2 млн.евро по-малко от същия период на предходната година. Основната

част от тях са под формата на дялов капитал, който намалява от 1228.7 млн.евро през 2013 г. на 577.3 млн.евро през 2014 г. Това намаление изцяло компенсира нарастването на реинвестираната печалба и на други видове капитал, чиито размери през отчетната година възлизат съответно на 167 млн.евро и 544.7 млн.евро.

Таблица 34. Динамика на ПЧИ в България по вид инвестиция

	2011	2012	2013	2014
Общо	1330	1142	1446	1289
Друг капитал	400	453	93	545
Дялов капитал	1104	1055	1229	577
Реинвестирана печалба	-174	-367	125	167

Бележка: Данните са млн.евро и за 2014 г. са предварителни.
Източник: БНБ.

Разпределението на ПЧИ у нас по сектори бележи известна промяна през 2014 г. спрямо предходни години. След три години на отлива на ПЧИ, през 2014 г. отрасълът „Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност и бизнес услуги“ е привлякъл най-много нетни чуждестранни инвестиции в размер на 501 млн.евро, като измества водещите за предходните две години сектори „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода“ и „Преработваща промишленост“.

Таблица 35. Отраслова структура на ПЧИ в България по икономически сектори

	2011	2012	2013	2014
Строителство	-90.6	254.8	25.3	76.4
Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност и бизнес услуги	-251.8	-443.2	-210.3	501.0
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода	450.7	737.2	349.5	113.1
Хотели и ресторанти	141.1	65.4	25.8	3.9
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	19.0	8.0	-3.0	43.1
Преработваща промишленост	283.5	529.9	419.7	62.2
Транспорт, складиране и съобщения	203.1	-363.7	218.5	55.6
Добивна промишленост	150.4	231.8	301.9	21.6
Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството	38.1	262.8	104.6	66.7
Финансово посредничество	257.2	-158.1	-46.2	173.2

Бележка: Данните за 2014 са предварителни. Структурата обхваща водещи сектори от икономиката.
Източник: БНБ.

Секторът „Финансово посредничество“ се нарежда на второ място по нетен приток на

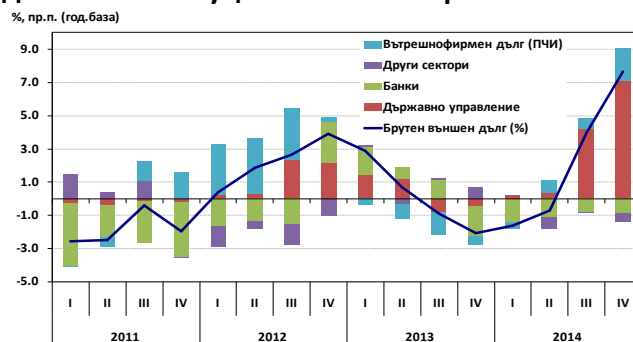
ПЧИ у нас на стойност на 173.2 млн.евро, а секторът „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода“ остава в челната тройка, заемайки трето място, като в него са инвестирани 113.1 млн.евро от началото на годината.

Размерът на брутния външен дълг на страната нараства със 7.7% през годината, като в края на 2014 г. достига 39.8 млрд. евро. Основен принос за това увеличение има държавният сектор, чийто външни задължения нарастват от 3.4 млрд.евро в края на 2013 г. на 6.0 млрд.евро в края на 2014 г., като допринася със 7.1 пр.п. към ръста на общия външен дълг през годината. Задлъжняването на държавния сектор се дължи основно на емисията нови десетгодишни бенчмаркови еврооблигации в размер на 2920 млн.лв през юни 2014 г. и в по-малка степен на външния мостов заем на стойност 2934 млн.лв.¹⁷ във връзка с изплащането на гарантираните депозити в „Корпоративна търговска банка“ АД от Фонда за гарантиране на депозитите в България през декември 2014 г. Въпреки решението на 12 декември 2014 г. на Агенцията за кредитен рейтинг Standard and Poor's да понижи дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна валута от ВВВ-/А-3 на ВВ+/В със стабилна перспектива, емисията нови десетгодишни еврооблигации се търгува успешно на вторичния пазар.

Външните задължения на „Банковия сектор“ (без БНБ) и на „Други сектори“ намаляват съответно с -5.6% и -1.6% на годишна база. Нарастването на „Вътрешнофирмения дълг“, което по своята същност представлява преки чуждестранни инвестиции, допринася с 2.0 пр.п. към общия ръст на дълга.

¹⁷ По-голяма част от мостовия заем е поет от резидентни банки, тъй като по данни на паричната статистика към края на 2014 г. експозициите на „други ПФИ“ нарастват с 1.0 млрд.лв. спрямо ноември 2014 г.

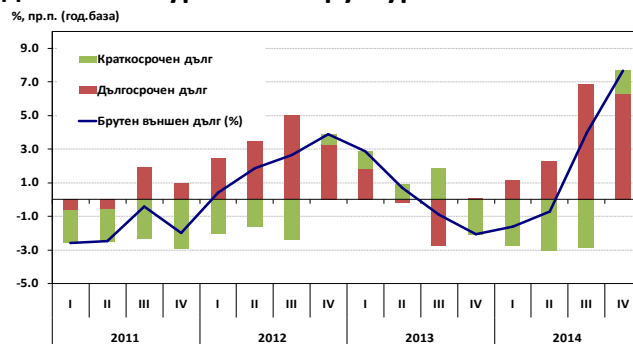
Графика 46. Динамика на брутния външен дълг по институционални сектори

Източник: БНБ.

И двата компонента на брутния външен дълг по матуритетна структура следват възходяща динамика през годината. Дългосрочният външен дълг нараства с 2.3 млрд.евро и допринася с 6.3 пр.п. към изменението на външния дълг на страната, а краткосрочният дълг, който нараства с 0.5 млрд.евро, има положителен принос от 1.4 пр.п към ръста на общия външен дълг.

Графика 47. Динамика на брутния външен дълг по матуритетна структура

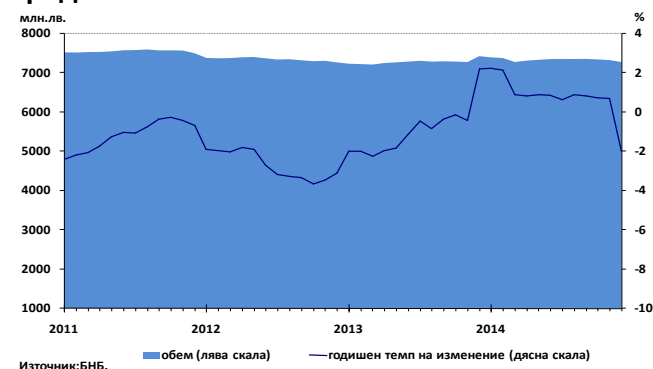

Източник: БНБ.

Кредитната активност на банките спрямо нефинансовите предприятия и домакинствата продължава да намалява, като кредитите към тях (без овърдрафт) се свиват с -8.2% през 2014 г. Отчасти тази динамика е повлияна от изключването на КТБ като отчетна единица от паричната статистика, считано от ноември 2014 г., което рефлектира най-вече върху вземанията на банковия сектор от нефинансовите предприятия, които се свиват със -7.6% на годишна база. Наред с тази структурна промяна в статистическите данни,

фундаменталните фактори, определящи тази динамика, продължават да бъдат високите кредитни стандарти на банките към частния сектор, както и относително слабото търсене на кредити.

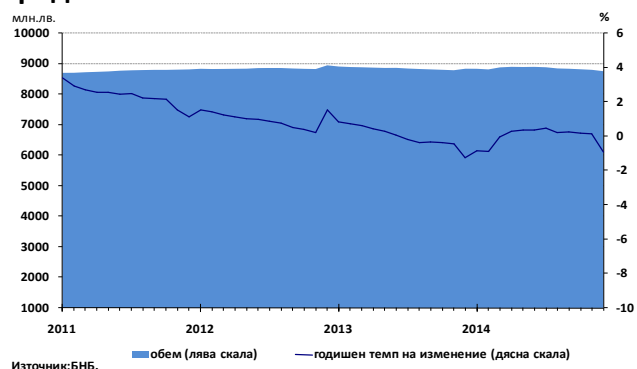
Графика 48. Динамика на потребителските кредити

Кредитирането на домакинствата от началото на годината също следва тенденция на свиване, като в края на 2014 г. отчита отрицателен годишен ръст от -0.7%. Тази динамика се наблюдава във всички категории кредити за домакинствата, като при тях ефектът от отпадането на „Корпоративна търговска банка“ АД от паричната статистика е ограничен поради малката експозиция на банката към домакинствата¹⁸.

След краткосрочното излизане на положителна територия в началото на 2014 г., динамиката на жилищните кредити отново приключи годината с отрицателен темп на растеж от -1.4% на годишна база. Основните фактори, определящи тази динамика, са неактивното търсене на жилищни кредити, бавно подобряващото състояние на пазара на труда и несигурността на икономическите агенти относно бъдещите им доходи.

Графика 49. Динамика на жилищните кредити

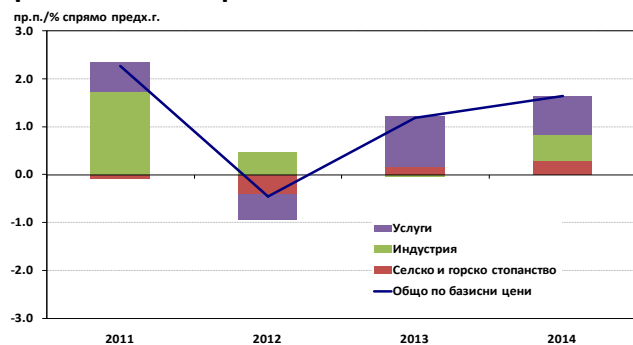
Качеството на портфейлите на банките към неправителствения нефинансов сектор остава в рамките на стойностите от преходната година. Делът на лошите и реструктурираните кредити за частния сектор от общия дял на отпуснатите кредити нараства от 22.6% в края на 2013 г. на 24.0% в края на 2014 г. (без „Корпоративна търговска банка“ АД), което основно се дължи на покачване на дела на тези кредити за нефинансовите предприятия от 24.6% в края на 2013 г. на 27.7% в края на 2014 г. Същият показател по отношение на кредитите, отпуснати само на домакинствата, бележи подобрене от 19.7% в края на 2013 г. до 19.3% в края на 2014 г. Съотношението на нетните кредити с просрочие над 90 дни¹⁹ възлиза на 9.41% в края на 2014 г. (за 28-те банки, т.е. без „Корпоративна търговска банка“ АД).

Икономическата активност у нас се възстановява бавно. Общата добавена стойност в икономиката (по базисни цени) нараства от 1.2% през 2013 г. на 1.6% през 2014 г. Всички сектори отчитат положителен растеж по предварителни данни, като най-голям положителен принос за ръста през годината има секторът на услугите, който допринася с 0.8 пр.п., следван от индустрията (0.6 пр.п.) и селското и горско стопанство (0.3 пр.п.).

¹⁸ Виж. БНБ (2015) Икономически преглед, бр. 4/2014.

¹⁹ Размерът на нетните необслужвани кредити се изчислява, като от брутната стойност на кредитите се приспадат направените разходи за обезценка.

Графика 50. Растеж на добавената стойност и принос по сектори

Източник: БНБ.

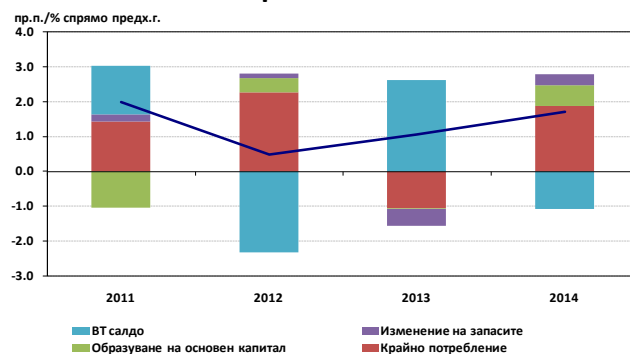
По-детайлната разбивка на добавената стойност в икономиката по сектори показва, че сред услугите най-голям принос от 0.3 пр.п. има секторът „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство”, а сред индустрията - секторът „Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване” с принос от 0.5 пр.п.

Таблица 36. Динамика на добавената стойност и принос по сектори

	2011	2012	2013	2014
Общо за икономиката (%)	2.3	-0.5	1.2	1.6
Принос (пр.п.) в т.ч.:				
Селско, горско и рибно стопанство	-0.1	-0.4	0.2	0.3
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	1.9	0.6	0.0	0.5
Строителство	-0.2	-0.1	0.0	0.1
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	0.3	0.4	0.7	0.3
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0.1	-0.1	0.1	0.1
Финансови и застрахователни дейности	0.1	-0.5	-0.1	0.1
Операции с недвижими имоти	0.0	0.0	0.1	0.1
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомогателни дейности	0.3	-0.1	0.1	0.1
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	-0.1	0.0	0.2	0.1
Култура, спорт и развлечения; други дейности	-0.1	-0.1	0.0	0.0
Бележка: Данните за 2014г. са предварителни.				
Източник: НСИ.				

Реалният икономически растеж се повишава от 1.1% през 2013 г. на 1.7% през 2014 г. Съгласно разбивката на БВП по компоненти на крайното използване, най-голям положителен принос от 1.9 пр.п. за растежа на БВП през годината има крайното потребление, който неутрализира отрицателния принос от -1.1 пр.п. на външнотърговското салдо. Образуването на основен капитал и изменението на запасите също имат положителни приноси, които възлизат съответно на 0.6 пр.п. и 0.3 пр.п.

Графика 51. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Източник: БНБ.

Износът на български стоки и услуги през 2014 г. се свива с -0.7% на годишна база при ръст от 7.2% през 2013 г. Основен принос за отрицателния растеж на износа имат суровините и материалите (-2.4 пр.п.) и енергийните ресурси (-2.1 пр.п.). През годината нараства износът на потребителски и инвестиционни стоки съответно с 10.0% и 8.3% на годишна база.

Таблица 37. Принос на основни групи стоки за динамиката на износа

	2013	2014
Износ (% на годишна база)	7.2	-0.7
Принос (пр.п.)		
Потребителски стоки	1.9	2.3
Суровини и материали	3.4	-2.4
Инвестиционни стоки	2.3	1.5
Енергийни ресурси	-0.5	-2.1
Източник: БНБ.		

Вносът, от друга страна, запазва темповете си растеж от 1.4% на годишна база и през 2014 г. Вносът на потребителски стоки

също запазва темпа си на растеж от преходната година, като допринася с 1.3 пр.п. към общия растеж на вносни стоки. Същевременно положителният принос от 3.1 пр.п. от нарасналия внос на инвестиционни стоки през 2014 г. почти изцяло компенсира спада на вноса на енергийни ресурси, което до голяма степен се дължи на ниските международни цени.

Таблица 38. Принос на основни групи стоки за динамиката на вноса

	2013	2014
Внос (% на годишна база)	1.4	1.4
<i>Принос (пр.п.)</i>		
Потребителски стоки	1.4	1.3
Суровини и материали	1.5	-0.1
Инвестиционни стоки	-0.2	3.1
Енергийни ресурси	-1.5	-2.9

Източник: БНБ.

Крайните потребителски разходи на домакинствата нарастват с 2.0% през 2014 г. в реално изражение при отчетен спад от -2.3% през 2013 г. Сред компонентите на крайното потребление най-голям реален ръст през 2014 г. отчита индивидуалното потребление на правителството (5.8% на годишна база), докато колективното потребление²⁰ нараства с 1.9%. Съгласно метода на разходите за крайно използване, износът на стоки и услуги отчита реален положителен растеж от 2.2% през 2014 г., а вносът – от 3.8%. Инвестициите в икономиката (т.е. брутообразуването на основен капитал) нараства с 2.8% на годишна база.

Таблица 39. Растеж на БВП и на компонентите на крайно използване (%)

	2011	2012	2013	2014
Потребление на домакинствата	1.9	3.8	-2.3	2.0
Индивидуално потребление на правителството	2.9	-2.5	2.0	5.8
Колективно потребление	0.6	0.5	3.6	1.9
Бруто образуване на осн. капитал	-4.6	2.0	-0.1	2.8
Износ на стоки и услуги	11.5	0.8	9.2	2.2
Внос на стоки и услуги	8.5	4.5	4.9	3.8
БВП, реален растеж	2.0	0.5	1.1	1.7

Бележка: Данните за 2014 г. са предварителни.

Източник: НСИ.

²⁰ Колективното потребление се измерва с крайните разходи на правителството за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло.

По данни на Министерство на финансите касовото салдо по консолидираната фискална програма (КФП) през 2014 г. е на дефицит в размер на -3072.9 млн. лв, което възлиза на -3.7% от БВП. Почти двойно по-големия бюджетен дефицит в сравнение с 2013 г. е в резултат на по-големия ръст на разходите (6.8%) и значително по-слабия от очаквания растеж на приходите (1.5%). Надхвърлянето на критерия за бюджетен дефицит от -3% от БВП изправя страната ни пред риск от процедура за свръхдефицит²¹.

Най-голям принос за ръста на бюджетните приходи имат данъчните приходи, които допринасят с 2.3 пр.п. Преките данъци допринасят общо с 1.3 пр.п., като сред тях приходите от данъка върху печалбата са с принос от 0.4 пр.п., а от данъка върху доходите на физическите лица - 0.9 пр.п. Непреките данъци имат отрицателен принос от -0.4 пр.п., което основно се дължи на неизпълнение на приходите от данъка върху добавената стойност (-0.35 пр.п.) и от акцизи и мита (-0.06 пр.п.). Освен постъпленията от преките данъци, нарастват и приходите от социални и здравно-осигурителни вноски, които допринасят с 1.3 пр.п. към общия ръст на приходите през годината.

Графика 52. Принос на компонентите в динамиката на бюджетните приходи

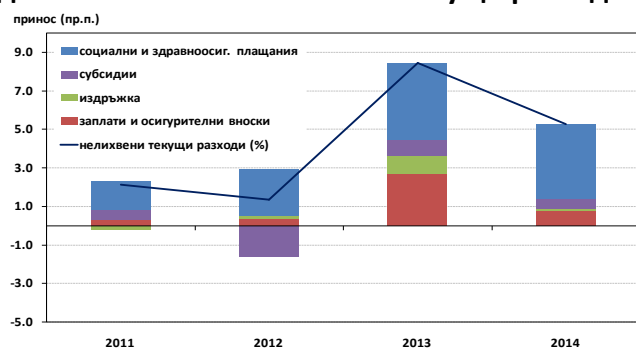
Източник: МФ.

²¹ По предварителни на НСИ бюджетният дефицит на сектор „Държавно управление“ се оценява на 2.8% от БВП. Окончателните данни ще излязат през септември 2015 г.

През 2014 г. най-голям принос за ръста на бюджетните разходи имат нелихвените текущи разходи (4.3 пр.п.). За ръста на нелихвените текущи разходи (5.3%), най-голям принос имат социалните и здравноосигурителни плащания (3.9 пр.п.) и разходите за заплати и осигурителни вноски (0.8 пр.п.). Разходите за субсидии и издръжка допринасят съответно с 0.5 пр.п. и 0.1 пр.п. към ръста на нелихвените текущи разходи. Текущите лихвени разходи през годината намаляват с -15.8%, като по-голяма част тях са лихвени плащания по външни заеми (-21.4 пр.п.), а лихвените плащания по вътрешни заеми нарастват (5.6 пр.п.).

Графика 53. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

Източник: МФ.

През 2014 г. разходите на домакинствата по данни от домакинските бюджети нарастват с 3.2% при ръст от 10.3% на годишна база през предходната година. Със същото темпо нарастват и потребителските разходи на домакинствата (3.2%), сред които най-много нарастват разходите за облекло и обувки (13.7%) и за жилищно обзавеждане и поддръжка на дома (11.6%). Извън потребителските разходи през последните две години се отчита и нарастване на разходите за домашно производство с 2.1% през 2013 г и с 16.2% през 2014 г., като абсолютният им размер все още е далеч под нивата от преди икономическата криза през 2009 г. През 2014 г. домакинствата са ограничили изплащането на дълг и даването на заеми (-9.5%), като същевременно са увеличили разходите си по влогове (54.3%).

Таблица 40. Динамика на разходите на домакинствата

	2011	2012	2013	2014
Общ разход	5.4	12.4	10.3	3.2
Потребителски общ разход	3.2	11.7	9.9	3.2
Данъци	44.8	8.5	9.9	2.4
Влог	-41.7	36.6	13.1	54.3
Изплатен дълг и даден заем	3.9	25.5	20.3	-9.5

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

През 2014 г. доходите на домакинствата, от своя страна, нарастват по-бавно от разходите (2.2%). Най-голям принос за този ръст имат доходите от работна заплата (2.3 пр.п.). По-голяма част източниците на доход извън работната заплата намаляват на годишна база с изключение на доходите от предприемачество (0.9 пр.п.), пенсии (0.8 пр.п.), други социални помощи (0.7 пр.п.) и семейни добавки за деца (0.2 пр.п.). В условията на намаляващи лихвени проценти по депозитите, приходите от спестявания за домакинствата намаляват с -4.1%. Успоредно с това, ограничени от ясни перспективи за повишаване на доходите, домакинствата са намалили с -52.1% приходите си от взети заеми и получени кредити през годината.

Таблица 41. Динамика на доходите на домакинствата

	2011	2012	2013	2014
Общ доход	2.5	10.7	11.5	2.2
Работна заплата	4.4	12.6	12.4	4.3
Приходи от спестявания	-10.6	31.8	0.0	-4.1
Заеми и кредити	5.7	47.3	113.1	-52.1

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

През 2014 г. данните за заетостта у нас дават положителен сигнал за подобряване на състоянието на пазара на труда, като отчитат ръст от 1.6%. Успоредно с това безработицата също намалява от 12.9% в края на 2013 г. на 11.4% в края на 2014 г. В противоположна посока се развива динамиката при наетите лица (по трудово и служебно правоотношение)²², които намаляват с -2.7% през годината. По-голямо е намаляването на броя на наетите лица в частния сектор (-1.7 пр.п.) отколкото в общественния сектор (-1.0

²² По предварителни данни за 2014 г.

пр.п.). Разбивката по икономически дейности показва, че най-голямо съкращаване има в областта на „Административни и спомагателни дейности“ (-0.8 пр.п.), както и в „Преработваща промишленост“ (-0.44 пр.), „Строителство“ (-0.38 пр.п.) и „Транспорт, складиране и пощи“ (-0.37 пр.п.). Доходът, измерен чрез компенсацията за наети лица, който представлява брутен доход, включващ и промени в осигурителните вноски, нараства с 1.3% през 2014 г. при 7.6% през предходната година.

Таблица 42. Динамика на заетостта и доходите

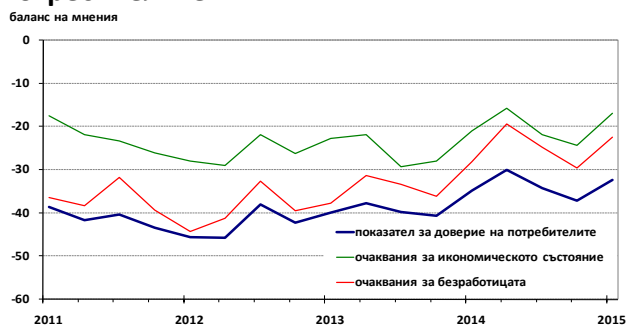
	2011	2012	2013	2014
Заети лица	-2.9	-1.1	0.0	1.6
Наети лица	0.0	-1.1	0.3	-2.7
Компенсация на наетите лица	5.1	5.8	7.6	1.3
Безработица*	11.3	12.3	12.9	11.4

Бележка: Данните за динамиката показват изменение спрямо предг.г. (%), като данните за 2014 г. са предварителни; * коефициент на безработица средно за периода (% от раб.сила).
Източници: НСИ.

От началото на икономическата криза у нас през 2009 г., показателят на доверие на потребителите достигна най-високите си стойности през април 2014 г. Тази оптимистична динамика се наблюдава както по линия на очакванията на потребителите за подобряване на икономическата ситуация в страната, така и по линия на намаляване на безработицата в следващите 12 месеца. Въпреки спада на доверието на потребителите от юли до края на октомври 2014 г., повлияно от несигурния изход от ситуацията, пред която беше изправен банковия сектор у нас, още в края на годината²³ доверието (включително и в банковата система) е възвърнато до предкризисни равнища.

²³ Наблюдението на потребителите, обхващащо последните данни за 2014 г., излиза през януари 2015 г.

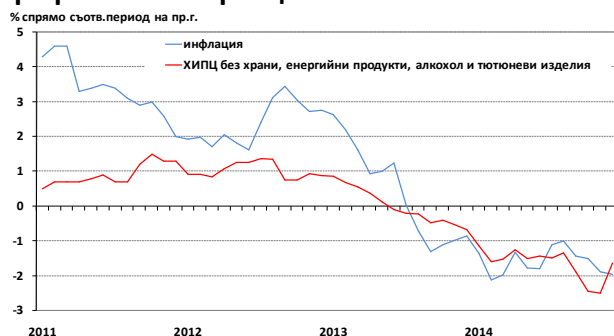
Графика 54. Показател на доверие на потребителите

Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Покачване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

През цялата 2014 г. индексът на потребителските цени на стоки и услуги е на дефлационна територия, като в края на годината изменението му на годишна база възлиза на -2.0%. Като изключим волатилните цени на храните, енергийните продукти, алкохола и тютюневите изделия, цените на потребителските цени на стоки и услуги (базисна инфлация) също отчитат отрицателен темп на изменение през цялата година, което се дължи както на намаляване на цените на производител, така и на нестабилното вътрешно търсене.

Графика 55. Инфлация

Най-голям принос за акумулираната от началото на годината дефлация имат промишлените стоки (-1.3 пр.п.). Въпреки, че цените на течните и транспортни горива намаляват с -14.7%, цените на енергията за отопление на дома поскъпват с 6.9%. Цените на хранителните стоки също се понижават,

което се наблюдава както сред преработените, така и при непреработените храни, като общият им принос е -0.2 пр.п. към дефлацията.

Таблица 43. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

	2012	2013	2014
Инфлация (% спрямо дек. на предх.г.)	2.8	-0.9	-2.0
	<i>приноси (пр.п.)</i>		
Хранителни продукти	1.0	-0.2	-0.2
Непреработени храни	0.7	-0.1	-0.1
Преработени храни	0.3	-0.1	-0.2
Услуги (всичко без стоки)	0.7	0.1	-0.4
Обществено хранене	0.2	0.1	0.1
Транспортни услуги	0.3	0.0	0.1
Телекомуникационни	-0.1	0.0	-0.4
Енергия и отопление за дома	0.7	-0.7	0.4
Течни и транспортни горива	0.5	0.2	-1.3
Промислени стоки	0.9	-0.9	-1.4
Административни цени	0.8	-0.7	0.4
Тютюневи изделия	0.0	0.0	0.0

Източник: Евростат.

През 2014 г. цените на жилищата у нас отчитат положителен темп на изменение, който възлиза на 0.5% средно за годината. В същата посока се развива и цената на наемите, като достига средногодишен ръст от 0.2%.

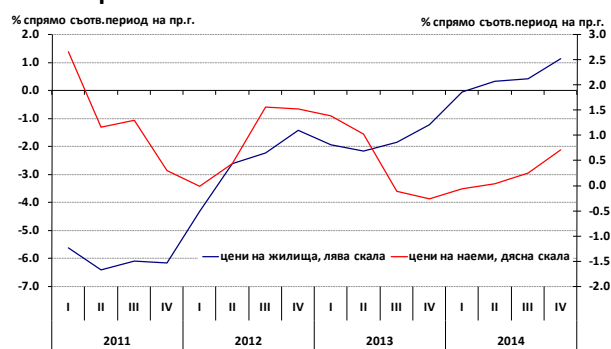
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

През 2014 г. активите на небанковия финансов сектор, представляващи сумата на общата стойност на активите на небанковите инвестиционни посредници, колективните инвестиционни схеми, инвестиционните дружества от затворен тип/националните инвестиционни дружества, дружествата със специална инвестиционна цел, застрахователите и пенсионните фондове, нарастват с 12.1% и в края на годината достигат 19.2 млрд.лв. Най-голям принос от 8.0 пр.п. имат активите на пенсионните фондове, следвани от приноса на ръста на активите на небанковите инвестиционни посредници (2.5 пр.п.). Ръстът на активите на застрахователните дружества и на колективните инвестиционни схеми и националните инвестиционни дружества също имат положителен принос съответно от 1.5 пр.п. и 0.5 пр.п. Единствено намалението на стойността на активите на дружествата със специална инвестиционна цел има отрицателен принос от -0.3 пр.п. Дълбочината на финансово посредничество общо за небанковия финансов сектор нараства от 25.0% през 2013 г. на 26.1% в края на 2014 г., като пазарната капитализация на капиталовия пазар заема 11.9% от БВП, активите на пенсионните фондове – 10.0%, а активите застрахователните дружества – 4.3% от БВП.

След увеличението от 3.5% през 2013 г., активите на небанковите инвестиционни посредници (ИП) нарастват с 9.0% на годишна база през 2014 г. и в края годината достигат 5.1 млрд.лв. Динамиката на активите на сектора на небанковите инвестиционни

Средната цена на земеделската земя в страната през 2014 г. е 684 лв./дка, като нараства с 15.2% спрямо предходната година. Очакванията са тя да продължи да следва тенденцията на нарастване, макар и с по-малки темпове.

Графика 56. Динамика на цените на жилищата и наемите

Източник: НСИ.

посредници като цяло се предопределя от инвестиционните посредници с пълен лиценз поради техния голям относителен дял. Небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз имат положителен принос от 7.5 пр.п. в годишния темп на изменение на

общите активи, към които небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз добавят 1.4 пр.п. Въпреки че в резултат на връщане, отнемане и разширяване на лицензи броят на

инвестиционните посредници с частичен лиценз намалява значително, активите им нарастват в резултат на увеличение на клиентските активи.

Таблица 44. Структура на финансовото посредничество по институционални инвеститори (%)

Показатели	2010	2011	2012	2013	2014
Активи на ИП	4.4	5.1	4.6	4.6	4.9
Активи на КИС и ИД от затворен тип/НИД*	0.6	0.5	0.5	0.8	0.8
Активи на АДСИЦ	1.8	1.9	1.7	1.5	1.4
Активи на застрахователни и здравноосигурителни дружества**	3.5	3.3	3.2	3.2	3.4
Активи на пенсионните фондове	4.6	5.0	5.8	6.6	7.8
Небанков финансов сектор	14.9	15.9	16.0	16.6	18.4

Бележки: Съгласно методологията на МВФ за измерване на индикатори за финансова стабилност (Financial Soundness Indicators), показателите обхващат общата сума на активите на институционалните инвеститори в небанковия финансов сектор. *През 2014 г. инвестиционните дружества от затворен тип са в процес на прелицензиране като национални инвестиционни дружества. **От края на 2013 г. здравноосигурителни дружества не съществуват. Източник: БНБ, КФН.

Активите на колективните инвестиционни схеми (КИС) и националните инвестиционни дружества (НИД) от затворен тип нарастват с 11.8% спрямо предходната година, като размерът на акумулираните активи достига 864.7 млн.лв. Наблюдаваната динамика се дължи основно на нарастване на ценовите равнища на пазарите на ценни книжа през годината. Поради относително малката абсолютна стойност на активите, колективните инвестиционни схеми запазват дела си в структурата на финансовото посредничество от 0.8%.

Активите на дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) намаляват за трета поредна година. През 2014 г. спадът се забавя и активите се свиват с -3.7% на годишна база, като достигат 1 453.7 млн.лв. в края на годината. Приносът за тази динамика на двете основни групи АДСИЦ е приблизително еднакъв – спадът на активите на АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти и земеделска земя, допринася с -2.2 пр.п. за намаляването на активите на сектора, а негативният принос на АДСИЦ, секюритизиращи вземания е -1.5 пр.п. В относително изражение делът на дружествата

със специална инвестиционна цел в структурата на финансовото посредничество намалява до 1.4% спрямо останалите институционални инвеститори.

Активите на застрахователите нарастват общо със 7.8% през 2014 г. спрямо 2013 г., като запазват мястото си в структурата на финансовото посредничество с дял от 3.4%. Активите на застрахователите по общо застраховане нарастват с 3.3%, докато при животозастрахователите се наблюдава значително по-високо повишение от 15.5% на годишна база, което се дължи на увеличение на инвестициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове и в ценни книжа, издадени и гарантирани от държавата.

Най-големият институционален инвеститор сред небанковия финансов сектор и през 2014 г. са фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, като относителният дял на активите им в структурата на финансовото посредничество продължава да се разширява и в края на годината възлиза на 7.8%. Активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване продължават тенденцията на нарастване със

същите темпове както и през 2013 г. Увеличението им от 20.0% през 2014 г. се дължи основно на постъпленията от

осигурителни вноски, и на положителния резултат от инвестирането на средствата, натрупани по индивидуалните партиди.

Таблица 45. Дълбочина на финансовото посредничество (% от БВП)

	2010	2011	2012	2013	2014
Пазарна капитализация на БФБ - София	15.0	15.9	12.3	12.4	11.9
Активи на застрахователни и здравноосигурителни дружества*	4.2	3.9	4.0	4.1	4.3
Активи на пенсионните фондове	5.6	5.9	7.1	8.5	10.0
Небанков финансов сектор	24.7	25.6	23.4	25.0	26.1

Бележки: Съгласно методологията на МВФ за измерване на индикатори за финансова стабилност (Financial Soundness Indicators), показателите обхващат общата сума на активите на институционални инвеститори в небанковия финансов сектор и пазарната капитализация на фондовата борса. По предварителни данни на НСИ, БВП за 2014 г. е 82 164 млн.лв

*От края на 2013 г. здравноосигурителни дружества не съществуват.

Източник: КФН, НСИ.

Дълбочината на небанковия финансов сектор във финансовото посредничество у нас нараства от 25.0% от БВП през 2013 г. на 26.1% в края на 2014 г. През отчетната година общата сума на активите на пенсионните фондове, застрахователните дружества и пазарната капитализация на фондовата борса нараства със 7.0% на годишна база. Основен принос за този ръст има растежът на активите на пенсионните фондове (6.8 пр.п.), следван от приноса на изменението на активите на застрахователите (1.3 пр.п.). Пазарната капитализация на фондовата борса намалява през 2014 г. и ограничава дълбочината на финансово посредничество на небанковия финансов сектор с отрицателен принос от -1.0 пр.п.

През 2014 г. показателите за развитие на българската фондова борса, в това число и пазарната капитализация, регистрират низходяща динамика. В условията на намаляваща ликвидност през 2014 г. пазарната капитализация намалява с 2.1% и в края на годината спада до 9.8 млрд.лв.

Индексите на БФБ-София нарастват през 2014 г. Основният индекс SOFIX се

повишава с 6.2% спрямо равнището си в края на 2013 г. Широкият индекс BGBX40 нараства с 4.6% на годишна база, а BGTR30 отчита 16.8% ръст за 2014 г. Секторният индекс BGREIT продължава положителната тенденция, макар и с по-плавен темп, и нараства с 11.4%.

За трета поредна година секторът на застрахователни услуги продължава да отчита известно нарастване на дълбочината си на финансово посредничество от 4.0% през 2012 г. до 4.3% от БВП през 2014 г., за което през последната година допринася нарастването на активите на животозастрахователите.

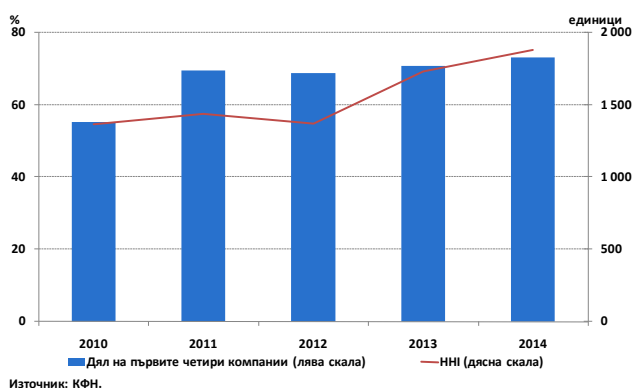
Фондовете за допълнително пенсионно осигуряване се характеризират с нарастваща дълбочина във финансовото посредничество. Активите им увеличават дела си от 8.5% от БВП през 2013 г. на 10.0% в края на 2014 г. Нарастването на активите на тези фондове се очаква да продължи в краткосрочен хоризонт в следствие на акумулирането на вноски от осигурените лица, както и на реализирана доходност от управляваните активи.

През 2014 г. по-голяма част от сегментите на небанковия финансов сектор продължават да се характеризират със силна конкурентна среда (КИС, АДСИЦ и пазара на общозастрахователни услуги) или умерено конкурентна пазарна среда (УД и животозастраховане). През годината пазарната концентрация сред небанковите ИП нараства значително, при което този сегмент вече се

характеризира като силно концентриран. Освен пазарът на финансови услуги, предлагани от небанкови ИП, нарастване на пазарната концентрация през годината отчитат и пазарът на финансови услуги, предлагани от АДСИЦ, както и общо- и животозастрахователният сегмент. Ясно изразено засилване на пазарната конкуренция се наблюдава сред КИС и на пазара на финансови услуги, предлагани от УД. Въпреки очертаната тенденция на плавно намаляване на пазарната концентрация, дейността на пенсионноосигурителните дружества все още се характеризира с висока пазарна концентрация.

При небанковите инвестиционни посредници концентрацията, измерена на база клиентски активи, продължава да се увеличава през 2014 г. Най-големите четири инвестиционни посредника държат 73.1% от общата сума на всички клиентски активи²⁴. Въпреки че почти три четвърти от общата сума на клиентските активи се държи от първите четири инвестиционни посредника, при останалите дружества не се наблюдава подобна концентрация, където средният дял от държаните клиентски активи е 0.7%.

Графика 57. Концентрация на пазара на небанкови ИП

Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННИ)²⁵ на пазара на инвестиционните посредници, изчислен по

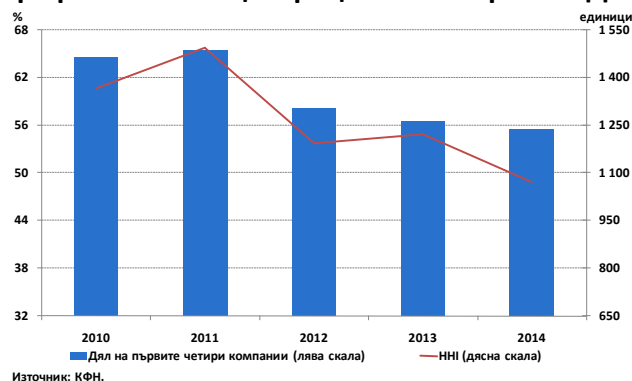
²⁴ Това са "Първа финансова брокерска къща" ООД, "Елана трейдинг" АД, "Булброкърс" АД и "Евро финанс" АД.

²⁵ Индексът Херфиндал-Хиршман (ННИ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици, пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

клиентски активи, през последните три години се повишава. Към края на 2014 г. стойността на индекса е 1 880, след значителното повишение със 150 б.т. през годината. Това изменение води до качествена промяна на пазара на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници, и го определя като силно концентриран.

Концентрацията на пазара на услугите, предлагани от управляващите дружества, през 2014 г. намалява. Четирите управляващи дружества с най-голяма сума управлявани активи държат 55.5% от общата сума²⁶. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННИ) на пазара на управляващи дружества, изчислен по клиентски активи за 2014 г. намалява осезаемо до 1 072, т.е. със 150 б.т. Това обаче не е достатъчно за качествена промяна на характеризирания пазар – той остава умерено конкурентен и все по-близо до долната граница.

Графика 58. Концентрация на пазара на УД

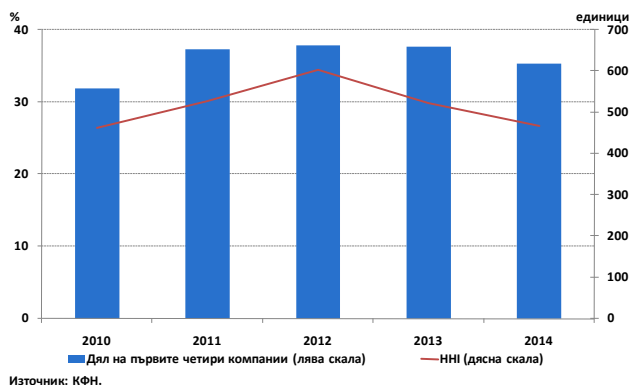

Пазарът на КИС и НИФ се определя като силно конкурентен. През 2014 г. продължава

²⁶ Това са УД "Райфайзен асет мениджмънт" ЕАД, УД "ДСК Управление на активи" АД, УД "Ти Би Ай асет мениджмънт" ЕАД, и УД "ОББ асет мениджмънт" АД.

тенденцията на плавно нарастване на пазарната концентрация, която започна през 2013 г. Тази динамика се подкрепя както от изменението на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ), чиято стойност намалява от 522 през 2013 г. до 466 през 2014 г., така и по дела на първите четири фонда, който намалява съответно от 37.7% до 35.3%.²⁷

Графика 59. Концентрация на пазара на КИС и НИФ

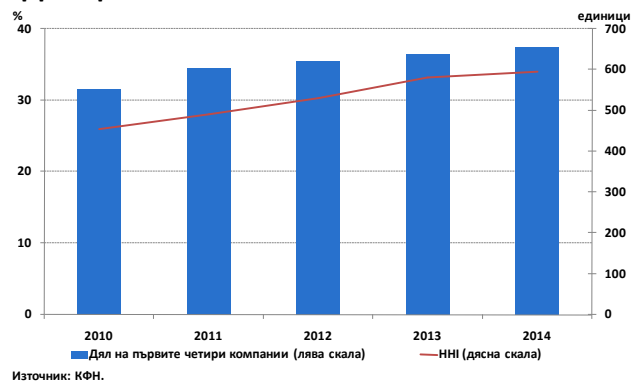

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентен, въпреки че и през 2014 г., както и през всички останали години от 2010 г. насам, се наблюдава нарастване на стойността на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ). В края на 2014 г. той достига равнище от 595, докато през 2013 г. той е бил 580 единици. Същата динамика се наблюдава и в изменението на дела на първите четири компании, който нараства от 36.4% през предходната година до 37.5% през 2014 г.²⁸

²⁷ ДФ "Райфайзен (България) Ликвидност", ДФ "Райфайзен Фонд защитена инвестиция в евро", ДФ "ДСК Стандарт" и ДФ "ДСК Фонд на паричния пазар".

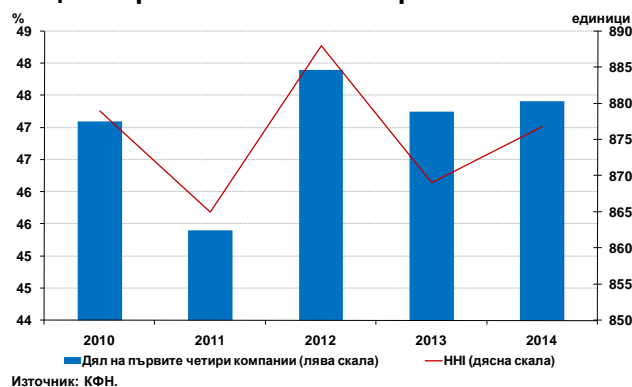
²⁸ Това са "Аванс терафонд" АДСИЦ, "Хелт енд уелнес" АДСИЦ, "Софарма имоти" АДСИЦ и "Агро финанс" АДСИЦ.

Графика 60. Концентрация на пазара на АДСИЦ

Пазарният дял на четирите дружества по общо застраховане с реализиран най-висок премиен приход²⁹ към края на 2014 г. възлиза на 47.4% при 47.2% в края на 2013 г. В края на 2014 г. стойността на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ) достига стойност от 877 единици, като нараства през последните две години, което е индикатор за увеличаване на концентрацията в сектора и за отслабване на конкуренцията. Въпреки това, пазарът на тези услуги като цяло продължава да се определя като силно конкурентен.

Графика 61. Концентрация на общозастрахователния пазар

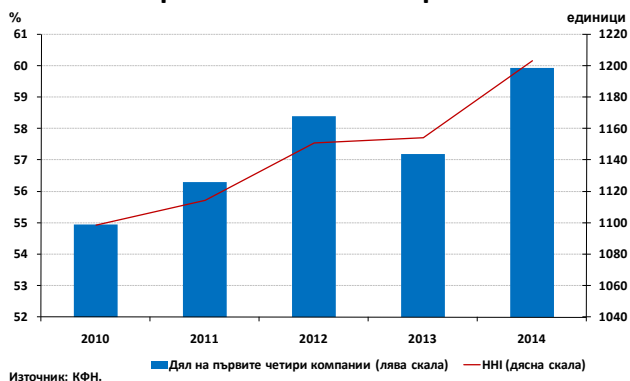

Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества, реализирали най-висок премиен приход през

²⁹ Това са „ЗАД Армеец“ АД, ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД, ЗК „Лев Инс“ АД и „ДЗИ-Общо застраховане“ ЕАД.

2014 г.³⁰ се увеличава на годишна база и към края на годината се изчислява на 60.0% при 57.2% през 2013 г. Пазарът на животозастрахователни услуги продължава да е умерено конкурентен, макар през последните пет години динамиката на индекса Херфиндал – Хиршман (ННІ) се характеризира с възходяща посока, което очертава тенденция към намаляване на конкурентната среда и увеличаване на концентрацията. В края на 2014 г. ННІ достига стойност от 1203 единици, която е най-високата от 2009 г. досега.

Графика 62. Концентрация на животозастрахователния пазар

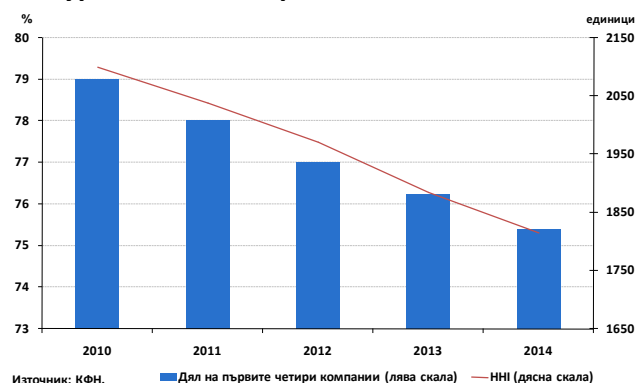

Към края на 2014 г. делът на първите четири компании на пазара на пенсионноосигурителни услуги според балансовете им активи е на най-ниската си точка (75%) за последните пет години³¹. Същата тенденция бележи и индексът на Херфиндал – Хиршман (ННІ), който постепенно намалява през годините, показвайки процес към по-ниска концентрация на пазара на допълнителното пенсионно осигуряване, като достига стойност от 1815 в края на периода. Въпреки тази ясно изразена тенденция, пенсионноосигурителният пазар все още се характеризира като силно концентриран.

³⁰ Това са ЗАД „Алианц България Живот“ АД, ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД, ЗК „Уника Живот“ АД и „ДЗИ-Животозастраховане“ ЕАД.

³¹ Това са ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц България“ АД, ПОК „Родина“ АД и ПОК „Съгласие“ АД.

Графика 63. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара

През 2014 г. основните **макроикономическите рискове** в международен план бяха свързани със забавената икономическа активност сред водещи развиващите се икономики като Китай, Русия и Бразилия, което се отразява на по-слабото търсене на основни и енергийни суровини за индустриалното производство. От друга страна, развитите страни отчетоха положителни сигнали за възстановяване на вътрешното им търсене, което беше подкрепено и от прилаганата нерестриктивна парична политика. От края на годината положителни са и перспективите за възстановяване на пазара на труда, чието благоприятно развитие зависи и от провеждането на структурни реформи. Нарастването на броя на нестабилни геополитически региони може да доведе до непредвидими икономически последици.

Икономическата активност в България отчете реален растеж на БВП от 1.7% през годината. Основна движеща сила за растежа има крайното потребление, доминирано от индивидуалното потребление на домакинствата. Поради значително по-ниските от планираните данъчни постъпления и наличието на извънредни бюджетни разходи, бюджетният дефицит достига -3.7% от БВП и пряко се отразява върху нарастването на брутния външен дълг на страната, който в края на годината възлиза на 39.8 млрд. евро. Пазарът на труда у нас също отчита положителни индикации за възстановяване, като броят на заетите лица нараства с 1.6%, а безработицата спада до 11.4%. Въпреки понижението на доверието на потребителите през втората половина на 2014 г., възстановяването му към края на годината достига предкризисни равнища.

През 2014 г. **основните лихвени проценти** и очакванията за тяхното равнище в бъдеще продължават да бъдат на ниски нива. Отражението им върху участниците на капиталовия пазар е многопосочно, а крайният ефект е резултат от взаимодействие и с други рискови фактори. От една страна, е налице намалена доходност на пазарите на дългови инструменти и търсене на алтернативни инструменти за инвестиции, а от друга страна, събитията в банковата система промениха рязко оценката за равнището на риска при банковите депозити (които доскоро се считаха за близък заместител на инвестициите в първокласни държавни и корпоративни облигации). В крайна сметка **търсенето на финансови инструменти с приемливи равнища на доходност и риск** доведе до ребалансиране на портфейлите на участниците на капиталовия пазар в полза на увеличаване на инвестициите в ценни книжа (както дългови, така и дялови) за сметка на намаление при банковите влогове. Повишеният интерес към инвестиции в дялови ценни книжа и големите ценови амплитуди засилват изложеността на **ценови риск**, асоцииран с евентуална бъдеща преоценка на ценните книжа. Общият пазарен риск нараства и вследствие на увеличена динамика при валутните курсове. За нея допринасят както обективни фактори като развитието на пазарите на основни суровини, така и чисто субективни като решения на централните банки относно провежданата нерестриктивна парична политика.

Застрахователните компании продължават да бъдат изложени на среда с ниски лихвени нива и висока волатилност. Нивата на дългосрочните лихвени проценти са особено важни за животозастрахователите, тъй като те имат дългосрочни задължения към застрахованите лица. Сред инвестициите на дружествата по общо застраховане се наблюдава най-голям ръст на експозициите в акции и дялове в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия (31.3%), както и в ценни книжа, издадени и гарантирани от държавата (20.4%). При животозастрахователите повишението в експозициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове е 95%. От друга страна, нарастването на възвращаемостта на инвестициите при животозастрахователните дружества е положителен сигнал за прилаганата инвестиционна политика.

Сред фондовете за допълнително пенсионно осигуряване също се наблюдава засилен интерес към дяловите ценни книжа, които в края на годината отбелязват ръст от 49.4% на годишна база. Като цяло реструктурирането на портфейлите на фондовете в стремежа им за постигане на добра доходност при допустими нива на риск се изразява в разширяване на относителните дялове на инвестициите в дялови и държавни ценни книжа за сметка на инвестициите в корпоративни ценни книжа и средствата, вложени в срочни банкови депозити. Наличието на разнообразие на финансови инструменти, тяхното качество и ликвидност са решаващи за активността на пенсионните фондове на капиталовия пазар у нас. Липсата на широк спектър от инвестиционни алтернативи на българския капиталов пазар се преодоляват чрез инвестиции в инструменти, емитирани на чуждестранни регулирани пазари, които в края на 2014 г. достигат до почти 53% от активите.

През 2014 г. правителството на България проведе активна емисионна политика в различните матуриретни сегменти, както на вътрешния, така и на външния пазар. Външните задължения на сектора държавно управление нарастват от 3.4 млрд.евро в края на 2013 г. на 6.0 млрд.евро в края на 2014 г., което основно се дължи на емисията нови десетгодишни бенчмаркови еврооблигации в размер на 2920 млн.лв. Въпреки решението на Агенцията за кредитен рейтинг Standard and Poor's да понижи дългосрочния и краткосрочния **кредитен рейтинг на България** в чуждестранна валута от BBB-/A-3 на BB+/B със стабилна перспектива, емисията нови десетгодишни еврооблигации се търгува успешно на вторичния пазар в края на годината. Участниците на небанковия финансов сектор, в качеството си на институционални инвеститори във финансовото посредничество у нас, участваха активно в търговията с български ДЦК, като увеличиха инвестициите си в тях и запазиха мястото си сред основните притежатели на български ДЦК.

Пазарният риск за участниците на капиталовия пазар в България остава на сравнително високо равнище и с висока волатилност. Въпреки положителните сигнали на покачване на индексите на БФБ на годишна база, налице са големи различия в минималните и максималните стойности за периода, както и намаляващи показатели **за пазарната ликвидност**. Непосредствено поради ограничаване на инвестициите в банкови депозити, високо ликвидните активи в инвестиционния портфейл на застрахователните дружества намаляват. От друга страна стойностите на изменение на brutния коефициент на разходите, brutния коефициент на щетимост и на brutния комбиниран коефициент отбелязват ръст, който може да бъде ограничен във времето. От гледна точка на пенсионноосигурителните дружества и фондовете за допълнително пенсионно осигуряване по отношение на ликвидността на текущия етап акцентът е изместен в посока поддържане на достатъчно ликвидни средства за посрещане на текущите плащания. Възможно проявление на ликвидния риск през следващите години е свързано с предприетата с цел усъвършенстване на сектора пенсионна реформа.

2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар

Пазарната капитализация на "Българска фондова борса" – София АД възлиза на 9 756.2 млн.лв. към края на 2014 г., а отрасъл "Финансови и застрахователни дейности" поддържа първото място по оборот през годината. Активите на небанковите инвестиционни посредници регистрират нарастване от 9.0% на годишна база и в края на 2014 г. възлизат на 5 140.3 млн.лв. (6.3% от БВП). Продължава низходящата тенденция при активите на дружествата със специална инвестиционна цел, като през 2014 г. те намаляват с 3.7% на годишна база и достигат 1 453.7 млн.лв. (1.8% от БВП). Активите на колективните инвестиционни схеми и националните инвестиционни фондове, както и управляваните активи от управляващите дружества, отново отбелязват значителен ръст съответно от 11.8% и 17.0%, като в края на 2014 г. достигат съответно 864.7 и 1 147.3 млн.лв.

2.2.1. Инвестиционни посредници

През 2014 г. броят на инвестиционните посредници (ИП) е 69 като 25 от тях са банки (включително 4 банкови инвестиционни посредника, които извършват дейност на територията на страната чрез клон), а 44³² са небанкови финансови институции, което не включва 3 небанкови инвестиционни посредника, които извършват дейност на територията на страната чрез клон.

В зависимост от издадените разрешения ИП – небанкови институции, се делят на три групи: (1) ИП с пълен лиценз³³, за които изискуемият капитал е 1 500 000 лв., (2) ИП с частичен лиценз³⁴, за които изискуемият капитал е 250 000 лв. и (3) ИП с малък лиценз³⁵, за който изискуемият капитал е 100 000 лв. В края на 2014 г. в регистъра на КФН са вписани 21 ИП с пълен лиценз, 21 дружества с частичен лиценз и 2 дружества с малък лиценз.

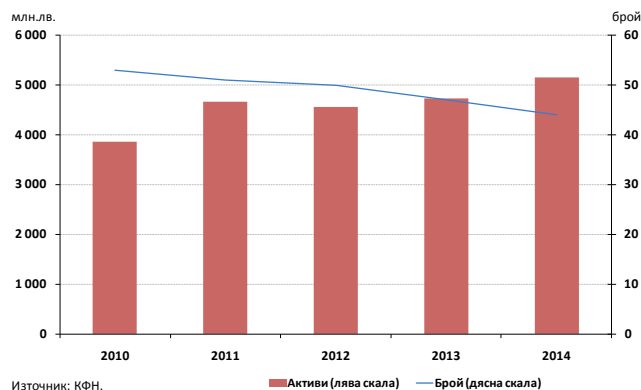
³² В броя на небанковите инвестиционни посредници не са включени дружествата, които са с отнет лиценз, но обжалват решенията на КФН и към 31.12.2014 г. производствата не са приключили.

³³ Те могат да извършват всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 5, ал. 2 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПИ).

³⁴ Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка.

³⁵ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 5, ал. 2, т. 1 и/или 5 ЗПИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

Графика 64. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Сумата на активите³⁶ на небанковите инвестиционни посредници в края на 2014 г. е 5 140.3 млн.лв. (6.3% от БВП), като се отчита ръст от 9.0% спрямо края на 2013 г. От тях клиентските активи са в размер на 4 805.1 млн.лв. Небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз имат положителен принос от 7.5 пр.п., а тези с частичен лиценз имат положителен принос от 1.4 пр.п. в годишния темп на изменение на общите активи.

През 2014 г. няма изменение в броя небанкови инвестиционни посредници с пряко чуждестранно участие от ЕС и към края на 2014 г. те остават 4, колкото и в края на 2013 г. При непрякото чуждестранно участие от ЕС също няма промяна през годината – 1 инвестиционен посредник. Чуждестранното участие от трети страни остава без изменение по линия и на прякото, и на непрякото участие и към края на 2014 г. има 2 ИП с пряко и 4 ИП с непряко участие от трети страни.

Таблица 46. Брой ИП с чуждестранно участие

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко
Чуждестранно участие от ЕС	6	7	3	6	6	1	4	1	4	1
Чуждестранно участие от трети страни	1	4	0	4	1	3	2	4	2	4

Сумата на активите на небанковите инвестиционни посредници с малък лиценз нараства с 9.6% през 2014 г. и възлиза на 0.4

³⁶ В сумата на общите активи е включен и размерът на условните активи.

млн.лв. в края на годината. Небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз увеличават сумата на активите си с 10.2% през 2014 г. от 659.2 млн.лв. до 726.1 млн.лв. Основната причина за увеличението е нарастването на клиентските активи, което напълно компенсира намалението на броя посредници с частичен лиценз през годината. Сумата на активите на небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз нараства от 4 057.6 млн.лв. на 4 413.7 млн.лв. в края на 2014 г. Основната причина за увеличение на стойността на ценните книжа (основно акции) в портфейлите на клиентите на ИП е възходящото движение на цените на българския пазар на ценни книжа.

Таблица 47. Активи, основен и собствен капитал на ИП

	2010	2011	2012	2013	2014
ИП с малък лиценз					
активи	0.1	0.3	1.1	0.4	0.4
основен капитал	0.2	0.3	0.8	0.5	0.5
собствен капитал	0.1	0.3	0.9	0.3	0.3
ИП с частичен лиценз					
активи	445.1	413.9	1 216.5	659.2	726.1
основен капитал	13.2	10.5	11.2	9.7	9.8
собствен капитал	18.4	15.9	76.6	20.8	15.2
ИП с пълен лиценз					
активи	3 406.2	4 246.0	3 338.6	4 057.6	4 413.7
основен капитал	67.3	66.2	64.5	62.8	56.3
собствен капитал	79.7	78.2	77.3	81.1	89.7
Общо ИП					
активи	3 851.3	4 660.2	4 556.2	4 717.2	5 140.3
основен капитал	80.7	77.0	76.4	73.0	66.5
собствен капитал	98.2	94.4	154.8	102.1	105.1
Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.					
Източник: КФН.					

Основният капитал на небанковите инвестиционни посредници спада с -8.8% на годишна база до 66.5 млн.лв. към края на 2014 г. Основната причина за това изменение са върнатите и отнетите лицензи на 3 небанкови инвестиционни посредника през годината. Собственият капитал на инвестиционните посредници нараства с 3.0% на годишна база до 105.1 млн.лв. към края на 2014 г. Основен принос за годишния темп на изменение на собствения капитал има положителният финансов резултат, постигнат от инвестиционните посредници през годината.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционния портфейл на небанковите

инвестиционни посредници към края на 2014 г. е 41.0 млн.лв. Търговски портфейл са формирали 15 небанкови инвестиционни посредници с пазарна стойност от 26.0 млн.лв. към края на годината. Небанковите инвестиционните посредници, формирали инвестиционен портфейл, са 30 към края на 2014 г. с пазарна стойност от 15.0 млн.лв.

Доверително управление към края на 2014 г. извършват 25 небанкови инвестиционни посредника. Пазарната стойност на ценните книжа, предоставени за доверително управление, е 60.8 млн.лв., а паричните средства към края на периода са 10.1 млн.лв.

Броят на сключените сделки от инвестиционните посредници през 2014 г. нараства с 35.6% на годишна база до 236.1 хил. броя сделки, а изтъргуваните лотове намаляват с -4.1% на годишна база до 1 353.4 млн. лота. Търговската активност на борсовите членове на регулирания пазар на БФБ, измерена чрез оборота, намалява с -49.1% на годишна база до 1 549.8 млн.лв. през 2014 г. Значителното увеличение на броя сделки в комбинация със свиването на оборота води до значително намаляване на средната стойност на една сделка. Първите четири инвестиционни посредника имат дял от 49.3% от общия оборот, реализиран през годината.

Таблица 48. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП (банкови и небанкови) на регулирания пазар на БФБ – София

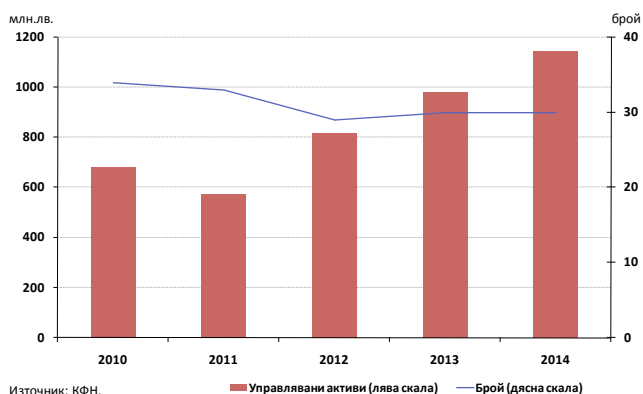
	2010	2011	2012	2013	2014
Брой сделки	219 476	218 520	137 710	174 138	236 148
Оборот (млн. лв.)	1 365.9	1 434.0	1 728.1	3 043.5	1 549.8
Обем (млн. лотове)	559.6	870.3	708.1	1 411.5	1 353.4
Източник: "БФБ-София" АД, КФН.					

2.2.2. Колективни инвестиционни схеми

Към края на 2014 г. броят на управляващите дружества е 30, като те управляват дейността на 109 колективни инвестиционни схеми (КИС) (в т.ч. договорни фондове и инвестиционни дружества от отворен тип) и на 1 национално инвестиционно дружество (НИД) от затворен

тип. Броят на договорните фондове (ДФ) през 2014 г. намалява с 1 и достига 108 в края на годината. Нетното намаление в броя ДФ е в резултат от преобразувания чрез вливане. След вълната от преобразувания на ИД в ДФ през 2013 г., към края на 2014 г. на българския капиталов пазар остана действащо едно ИД от отворен тип. Промените в ЗДКИСДПКИ³⁷ от края на 2013 г. създадоха необходимата нормативна база за преобразуване на ИД от затворен тип (бивши приватизационни фондове) и през 2014 г. единствените ИД от затворен тип бяха преобразувани в национални инвестиционни фондове³⁸ (НИФ).

Графика 65. Динамика в броя на управляващите дружества и управляваните от тях активи

Броят на управляващите дружества през 2014 г. остава непроменен, а размерът на управляваните активи расте и към края на годината достига 1 147.3 млн.лв. или със 17% повече спрямо края на 2013 г.

Броят на инвестиционните дружества (от отворен и затворен тип) през 2014 г.

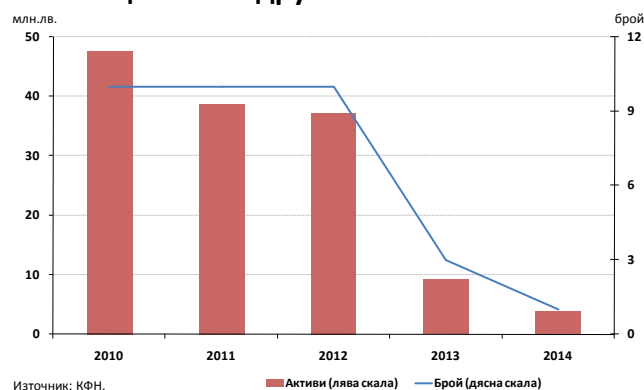
³⁷ Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране.

³⁸ Националните инвестиционни фондове са нормативно уредени в ЗДКИСДПКИ. Съгласно чл. 171, ал. 1 НИФ са "отворени или затворени национални инвестиционни дружества със седалище в Република България или национални договорни фондове, които инвестират в прехвърляеми ценни книжа или в други ликвидни финансови активи, набрани чрез публично предлагане парични средства, на принципа на разпределение на риска. Националните инвестиционни фондове не са колективни инвестиционни схеми..."

продължава да намалява поради преобразуване на ИД от затворен тип в НИД от затворен тип. Причината е предоставената правна възможност за такова преобразуване с промените от края на 2013 г. в ЗДКИСДПКИ. Преобразуванията приключват през 2014 г. и в края на годината остава едно ИД от отворен тип с активи в размер на 3.9 млн.лв., чиито активи година по-рано са били 3.5 млн.лв.

В резултат на преобразуването на ИД от затворен тип през 2014 г. са създадени две НИД, чиито активи към 31.12.2014 г. са в размер на 5.9 млн.лв.

Графика 66. Динамика в броя и активите на инвестиционните дружества

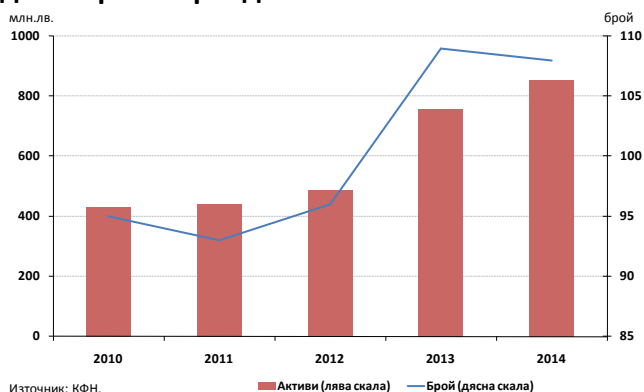

Броят на ДФ намалява, но акумулираните от тях активи нарастват през 2014 г. Към края на 2014 г. има 108 ДФ, а общо активите им достигат до 854.9 млн.лв. (от които нетни активи са 839.0 млн.лв.), или увеличение от 11.8% спрямо предходната година.

От общата сума на активите на ДФ 10.0% са събрани от фондове на паричния пазар³⁹ или общо 65.5 млн.лв. Към края на 2014 г. тези фондове са шест – ДФ "Конкорд фонд – 6 Паричен", ДФ "Тексим Парични пазари", ДФ "КТБ Фонд паричен пазар", ДФ "ДСК Фонд на паричния пазар", ДФ "ДСК Фонд на паричния пазар в евро" и ДФ "Инвест Фонд Паричен пазар".

³⁹ Съгласно насоките на CESR за фондовете, инвестиращи в инструменти на паричния пазар (Ref.: CESR/10-049).

Графика 67. Динамика в броя и активите на договорните фондове

В края на 2014 г. броят на взаимните фондове на чуждестранните колективни инвестиционни схеми е 30 и остава без изменение спрямо 2013 г.

Таблица 49. Динамика на броя на чуждестранни КИС

	2010	2011	2012	2013	2014
Взаимни фондове - чуждестранни КИС	28	30	30	30	30

Източник: КФН.

Общо активите, акумулирани от КИС и НИФ, през 2014 г. отбелязват ръст от 11.8% спрямо предходната година и нарастват до 864.7 млн.лв. в края на 2014 г.

През 2014 г. продължава тенденцията на нарастване на перо "Финансови активи и инструменти" до 446.8 млн.лв., с ускорен темп от 40.0% на годишна база (при годишно изменение съответно от 14.9% и 35.1% през предходните две години). Тази динамика води до значително увеличаване на относителния дял на финансовите инструменти в общите активи до 51.7% и до положителен принос от 16.5 пр.п. в годишния темп на изменение на активите. Най-голям ръст в абсолютно и в относително изражение в обобщения портфейл КИС и НИФ се наблюдава при статия "Дългови ценни книжа".

Таблица 50. Динамика на активите на КИС и НИФ

	2010	2011	2012	2013	2014
Парични средства	241.3	262.1	280.5	438.2	383.6
Срочни депозити	193.8	226.3	240.1	390.6	280.6
Финансови активи и инструменти в т.ч.	220.2	205.6	236.3	319.1	446.8
Акции	141.7	130.1	150.9	193.4	215.8
Права	2.9	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългови ЦК	47.2	48.4	59.2	96.2	191.4
Дялове на КИС	27.5	25.0	21.8	25.3	31.0
Инструменти на паричния пазар	0.3	1.1	0.2	0.4	0.4
Деривативи	0.1	0.1	0.0	0.5	0.0
Други финансови инструменти	0.5	1.6	4.3	3.3	8.2
Нефинансови активи (вземания)	7.7	7.3	8.0	15.1	20.6
Други	10.3	5.1	0.0	1.1	13.8
ОБЩО	479.5	480.0	524.9	773.5	864.7

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Относителният дял на перо "Парични средства" намалява до 44.4% през 2014 г., а в абсолютно изражение намалението е с 54.8 млн.лв. спрямо 2013 г. С отрицателен годишен ръст от -12.5% негативният принос към годишното изменение на портфейла на КИС и НИФ от затворен тип е -7.1 пр.п. Статиите с най-голям положителен принос в годишния темп на изменение са "Дългови ценни книжа" (12.3 пр.п.), следвани от "Акции" (2.9 пр.п.) и "Дялове на КИС" (0.7 пр.п.). Спад се забелязва единствено при инвестициите в "Срочни депозити" (-14.2 пр.п.) и в "Деривати" (-0.1 пр.п.), което ограничава положителния принос от инвестициите в акции и дългови ценни книжа върху годишния темп на изменение на активите.

Перо "Нефинансови активи" и перо "Други", което в основната си част представлява направени разходи за бъдещи периоди, имат положителен принос съответно от 0.7 пр.п. и 1.6 пр.п. в годишния темп на изменение на активите на КИС и НИФ.

Таблица 51. Относителна структура на активите на КИС и ИД от затворен тип

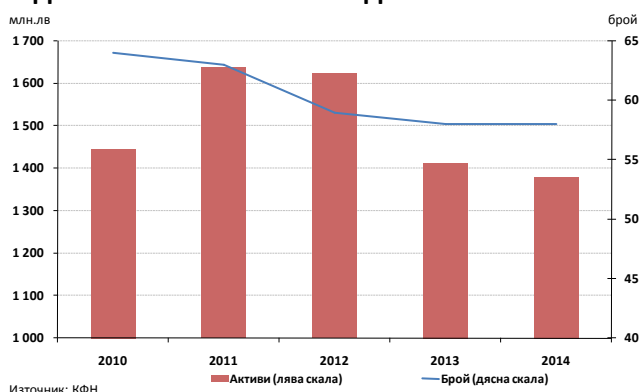
	2010	2011	2012	2013	2014
Парични средства	50.3	54.6	53.4	56.6	44.4
Срочни депозити	40.4	47.2	45.8	50.5	32.5
Финансови активи и инструменти в т.ч.	45.9	42.8	45.0	41.3	51.7
Акции	29.5	27.1	28.7	25.0	25.0
Права	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългови ЦК	9.8	10.1	11.3	12.4	22.1
Дялове на КИС	5.7	5.2	4.2	3.3	3.6
Инструменти на паричния пазар	0.1	0.2	0.0	0.1	0.0
Деривативи	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
Други финансови инструменти	0.1	0.3	0.8	0.4	0.9
Нефинансови активи (вземания)	1.6	1.5	1.5	2.0	2.4
Други	2.2	1.1	0.0	0.1	1.6
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2014 г. общият брой на лицензираните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) е 66⁴⁰, от които 8 са за секюритизация на вземания, а останалите 58 са за секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя. Общата стойност на активите на всички дружества със специална инвестиционна цел намалява с -3.7% в сравнение с предходната 2013 г. Активите на тези дружества в края на 2014 г. възлизат на 1 453.7 млн.лв. или 1.8% от БВП⁴¹.

Графика 68. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

Сумата на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, намалява с -2.4% през 2014

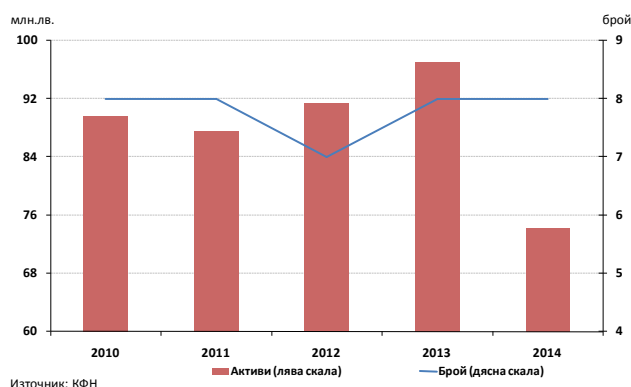
⁴⁰ Представеният брой на АДСИЦ не включва 2 дружества, които към 31.12.2014 г. са в ликвидация.

⁴¹ Данните за 2014 г. са предварителни.

г. и към края на годината спада до 1 379.4 млн.лв.

При АДСИЦ, секюритизиращи вземания, сумата на акумулираните активи намалява за първи път от три години насам. През 2014 г. отбелязаният отрицателен ръст на годишна база е -23.5%, а към 31.12.2014 г. активите спадат до 74.3 млн.лв.

Графика 69. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

В структурата на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, основното перо е "Инвестиционни имоти" с относителен дял от 58.9% към края на годината. Налице е дългосрочна тенденция на намаляване на абсолютния размер на това перо. В относително изражение през 2014 г. спадът е -6.5% спрямо края на 2013 г. на фона на намаляване на общите активи с -3.7% за същия период. Значително намаление спрямо 2013 г., в относително и в абсолютно изражение, се наблюдава и при перо "Парични наличности" (-41.7%). Спадът на тези две пера е и причина за общото намаление на активите на дружествата със специална инвестиционна цел, секюритизиращи недвижими имоти. Най-голямо увеличение се наблюдава в перо "Вземания", които нарастват с 56.7% спрямо 2013 г. и към 31.12.2014 г. балансовата стойност е 200.2 млн.лв.

Таблица 52. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

	2010	2011	2012	2013	2014
Инвестиционни имоти	933.6	880.7	876.9	869.5	812.8
Финансови активи	1.0	0.8	0.8	0.2	1.7
Парични наличности	54.6	149.8	202.5	131.7	76.8
Вземания	102.8	153.2	173.8	127.7	200.2
Други	354.2	453.3	369.7	283.5	287.8
ОБЩО	1 446.2	1 637.9	1 623.9	1 412.6	1 379.4

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН, "БФБ-София" АД.

През 2014 г. относителната структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, се запазва относително стабилна. Най-значим отрицателен принос за годишното изменение на активите на тези дружества има перо "Инвестиционни имоти" (-4.0 пр.п.), следвано от "Парични наличности" (-3.9 пр.п.). Общо негативният им принос през 2014 г. е -7.9 пр.п. Положителният принос на перо "Вземания" е 5.1 пр.п. и компенсира почти две трети от намалението при инвестиционните имоти и паричните наличности.

Таблица 53. Относителна структура на активите на АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти и земеделска земя

	2010	2011	2012	2013	2014
Инвестиционни имоти	64.6	53.8	54.0	61.6	58.9
Финансови активи	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1
Парични наличности	3.8	9.1	12.5	9.3	5.6
Вземания	7.1	9.4	10.7	9.0	14.5
Други	24.5	27.7	22.8	20.1	20.9
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН, "БФБ-София" АД.

В активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания, ръст отбелязва единствено перо "Финансови активи", което през 2014 г. нараства с 1.7 млн.лв. или 79.4%. Останалите пера в структурата на активите намаляват. Основните пера "Вземания (до 1 г.)" и "Вземания (над 1 г.)" намаляват съответно с -9.9 млн.лв. и -11.9 млн.лв. (-30.7% и -20.4% на годишна основа спрямо 2013 г.).

Таблица 54. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2010	2011	2012	2013	2014
Финансови активи	48.8	47.2	2.0	2.2	3.9
Парични наличности	2.7	3.3	4.3	4.0	1.5
Вземания (до 1 г.)	21.7	23.3	26.7	32.4	22.4
Вземания (над 1 г.)	15.8	13.2	58.5	58.1	46.2
Други	0.6	0.6	0.0	0.4	0.2
ОБЩО	89.6	87.6	91.5	97.1	74.3

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН, "БФБ-София" АД.

Намалението в абсолютния размер на краткосрочните и дългосрочните вземания предопределя и спада на общите активи. Отрицателният принос за изменението на общата стойност на активите през 2014 г. на "Вземания (до 1 год.)" и "Вземания (над 1 год.)" е съответно -10.2 пр.п. и -12.2 пр.п.

В относително изражение в структурата на активите на АДСИЦ за вземания е налице намаляване на относителния дял на перо "Вземания (до 1 г.)" до 30.2% и увеличение на относителния дял на перо до 62.2% към края на 2014 г. Общият относителен дял на тези две основни пера в активите на АДСИЦ за вземания спада с 0.8 пр.п. спрямо 2013 г. и към края на 2014 г. представлява 92.4%.

Таблица 55. Относителна структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2010	2011	2012	2013	2014
Финансови активи	54.5	53.9	2.2	2.3	5.3
Парични наличности	3.0	3.7	4.7	4.2	2.0
Вземания (до 1 г.)	24.2	26.6	29.1	33.3	30.2
Вземания (над 1 г.)	17.7	15.1	64.0	59.9	62.2
Други	0.6	0.6	0.0	0.4	0.2
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН, "БФБ-София" АД.

Регистрираният капитал на АДСИЦ намалява със -7.4%, а сумата на собствения капитал отбелязва спад от -5.1% на годишна база към края на 2014 г. спрямо края на предходната година. Общият спад се дължи на динамиката при АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя. При тях регистрираният капитал намалява със -7.6% на годишна база, а собственият капитал – с -5.6%. При АДСИЦ, секюритизиращи вземания, регистрираният и собственият капитал нарастват, като измененията са съответно 6.0% и 6.2%.

Таблица 56. Регистриран и собствен капитал на АДСИЦ

	Регистриран капитал			Собствен капитал		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти, вкл. земеделска земя	620.4	568.6	525.5	990.6	834.5	788.2
АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания	9.4	9.4	10.0	33.3	33.7	35.8
ОБЩО за АДСИЦ	629.8	578.0	535.5	1 023.9	868.2	824.0
<i>изменение (%)</i>	<i>1.3</i>	<i>-8.2</i>	<i>-7.4</i>	<i>7.4</i>	<i>-15.2</i>	<i>-5.1</i>

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН, "БФБ-София" АД.

През 2014 г. инвеститорският интерес от страна на резидентите от ЕС и трети страни расте, а в същото време намалява дялът на инвеститорите български резиденти и резиденти на САЩ в акционерната структура на АДСИЦ.

От страна на българските резиденти най-съществена промяна има при сектори "Финансови предприятия, ангажирани със спомагателни финансови дейности" и "Други парично-финансови предприятия /ТБ/", които имат положителен принос съответно от 3.7 пр.п. и 2.5 пр.п. в годишния темп на изменение на номиналната стойност на притежаваните акции от АДСИЦ, докато сектор "Частни нефинансови предприятия" има отрицателен принос от -3.7 пр.п. Въпреки намалението последната група остава най-големият инвеститор в АДСИЦ към края на 2014 г. с дял от 46.3%.

Юридическите лица от ЕС и трети страни към края на 2014 г. увеличават притежаваните си дялове и съответно имат положителен принос от 1.0 пр.п. в годишния темп на изменение на притежаваните дялове от АДСИЦ. Намалението на дела на притежаваните дялове от домакинства и юридически лица от САЩ е твърде малко, за да успее осезаемо да повлияе върху обобщения показател за засилен инвеститорски интерес от нерезиденти – основно ЕС и трети страни.

Таблица 57. Акционерна структура на АДСИЦ

	2010	2011	2012	2013	2014
Домакинства	18.41	16.07	15.86	18.10	17.26
Други парично-финансови предприятия /ТБ/	4.87	4.07	4.45	4.45	6.63
Застрахователни компании и пенсионни фондове	14.63	14.72	10.46	12.09	12.14
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	0.60	0.66	0.82	0.60	0.68
Финансови предприятия, ангажирани със спомагателни финансови дейности	1.17	0.98	1.00	0.41	3.88
Частни нефинансови предприятия	38.00	48.66	53.02	51.76	46.26
България	77.68	85.16	85.60	87.41	86.85
Домакинства от ЕС	0.61	0.52	0.57	0.50	0.51
Юридически лица от ЕС	12.13	8.35	6.50	5.48	6.16
ЕС	12.74	8.87	7.08	5.98	6.67
Домакинства от трети страни	0.04	0.05	0.22	0.05	0.16
Юридически лица от трети страни	5.63	2.17	3.86	3.09	3.07
Трети страни	5.67	2.22	4.07	3.14	3.24
Домакинства от САЩ	0.12	0.12	0.20	0.21	0.21
Юридически лица от САЩ	3.78	3.62	3.04	3.26	3.03
САЩ	3.90	3.74	3.24	3.47	3.24
ОБЩО	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: "ЦД" АД, КФН.

2.2.4. Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитенти към края на 2014 г. е 359, като публичните дружества са намалели нетно с 8 дружества, а емитентите са нараснали нетно с 1 брой през годината.

Разгледаните проспекти през 2014 г. са 18, от които 3 на АДСИЦ, 14 на публични дружества без АДСИЦ и 1 емисия облигации. Общата стойност на одобрените емисии е 138.0 млн.лв. (от които реално събраната сума е 43.0 млн.лв.), което е намаление от -52.8% на годишна база. Потвърдените проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар са с 11 по-малко през 2014 г. Броят им през настоящата година е 8 (2 емисии акции на публични дружества и 6 емисии облигации) с емисионна стойност от 122.2 млн.лв., докато през 2013 г. те са били 19 с емисионна стойност 120.4 млн.лв.

Таблица 58. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2010	2011	2012	2013	2014
Проспекти за първично публично предлагане (бр.)	18***	24	12	17***	18
Размер на емисията*	156.1	257.2	97.1	292.3	138.0
Брой на решенията за не издаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	17	8	14	11	11
Оборот**	82.7	118.8	33.3	95.0	117.1

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
 * Размерът на емисията е стойността на одобрените емисии съгласно разгледаните проспекти за съответната година.
 ** Оборотът включва предложения брой дялове по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени.
 Източник: КФН.

Разгледаните търгови предложения с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване през 2014 г. се запазват на равнището от предходната година, но се забелязва увеличение в оборота им от 23.2% спрямо предходната година. През 2014 г. са разгледани общо 11 търгови предложения без окончателна забрана с обща стойност 117.1 млн.лв. (от които придобитите акции в резултат на отправените търгови предложения са на стойност 26.5 млн.лв.).

Пазарната капитализация на първите десет дружества спада с -18.3% през 2014 г. и достига 31.5% от общата капитализация на регулирания пазар. На първо място по пазарна капитализация е "Софарма" АД – София, чийто дял като процент от общата борсова капитализация е 5.2% в края на годината. От челната десетка през 2014 г. отпадат ТБ "Корпоративна Търговска Банка" АД – София и "Енерго-Про Мрежи" АД – Варна. Новите дружества, които заемат предни позиции, са "Аванс Терафонд" АДСИЦ – София и "М+С хидравлик" АД – Казанлък. И през 2014 г. няма дружества с пазарна капитализация над 1 000 млн.лв., а последното дружество, попаднало в челната десетка, е с пазарна капитализация от 203.5 млн.лв. или с 14.0 млн.лв. по-малко спрямо 2013 г.

Таблица 59. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация

	2013	2014
Булгартабак-холдинг АД-София	773.6	Софарма АД-София 512.2
ТБ Корпоративна търговска банка АД-София	550.3	Петрол АД-София 391.3
Софарма АД-София	516.8	Булгартабак-холдинг АД-София 338.2
Петрол АД-София	383.5	Монбат АД-София 333.5
ЧЕЗ Разпределение България АД-София	300.8	ТБ Първа Инвестиционна Банка АД-София 308.0
ТБ Първа Инвестиционна Банка АД-София	267.3	ЧЕЗ Разпределение България АД-София 273.8
Монбат АД-София	263.1	Химимпорт АД-София 260.5
Албена АД-к.к. Албена	255.1	Албена АД-к.к. Албена 244.9
Химимпорт АД-София	233.8	Аванс Терафонд АДСИЦ-София 207.7
Енерго-Про мрежи АД-Варна	217.5	М+С хидравлик АД-Казанлък 203.5
ОБЩО	3 761.7	ОБЩО 3 073.4

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
 Източник: "БФБ-София" АД, КФН.

В структурата на търговията на първите 10 водещи отрасли на Българска фондова борса – София АД за 2014 г. отрасъл "Финансови и застрахователни дейности" отново заема първо място с оборот 227.1 млн.лв. и относителен дял в общия оборот от 38.9%, следван от отрасъл "Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети" с оборот 186.6 млн.лв. (дял от 32.0%) и "Преработваща промишленост" с оборот от 93.4 млн.лв. (дял от 16.0%).

Таблица 60. Структура на търговията по 10^{те} водещи отрасли на БФБ – София през 2014 г.

Отрасъл	Обем		
	Сделки (хил. бр.)	(млн. лотове)	Оборот (млн. лв.)
Финансови и застрахователни дейности	60.2	132.5	227.1
Преработваща промишленост	19.4	25.5	93.4
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	10.7	67.4	186.6
Операции с недвижими имоти	1.0	6.6	26.2
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	3.7	372.5	6.8
Професионални дейности и научни изследвания	1.2	1.0	4.8
Строителство	7.5	9.3	7.3
Транспорт, складиране и пощи	1.0	2.3	20.5
Добивна промишленост	1.8	0.7	7.3
Хотелиерство и ресторантьорство	0.8	0.1	3.3

Източник: "БФБ-София" АД.

През 2014 г. няма значими промени в акционерната структура на българските публични дружества. Домакинствата и юридическите лица, резиденти на ЕС и на трети държави, намаляват своя дял в българските публични дружества за сметка на нарастване на дела на притежаваните акции от българските резиденти (основно от "Домакинства" и "Частни нефинансови предприятия", чийто относителен дял нараства съответно с 4.4 пр.п. и 5.3 пр.п.

спрямо делът им към 31.12.2013 г.) и от юридически лица от САЩ, чийто относителен дял нараства с 0.8 пр.п.

През 2014 г. български резиденти притежават 81.0% от собствеността в публичните дружества, изчислена на база на емитираните дялови инструменти по номинална стойност. Основен български акционер остават компаниите от сектор "Частни нефинансови предприятия" с дял 51.1% и сектор "Домакинства", чийто дял нараства до 20.0%.

Основни чуждестранни инвеститори в българските публични дружества остават резидентите от ЕС (15.9%), следвани от резидентите от САЩ (1.6%) и резидентите от трети страни (1.5%), като общият дял на чуждестранните инвеститори намалява.

Таблица 61. Акционерна структура на ПД

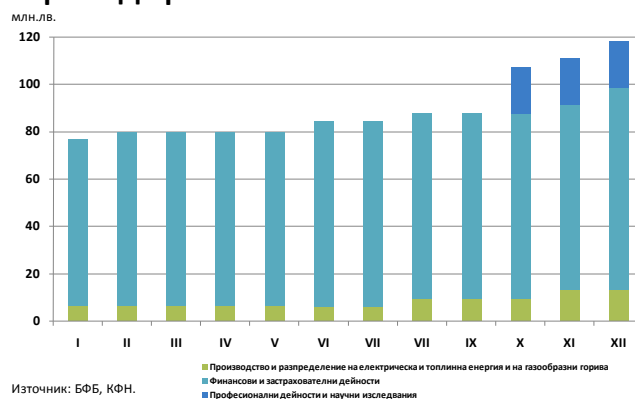
	2013	2014
Домакинства	15.56	19.96
Други парично-финансови предприятия /ТБ/	2.43	1.49
Държавни нефинансови предприятия	0.14	0.05
Застрахователни компании и пенсионни фондове	11.36	6.98
Местно правителство	0.01	0.00
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	0.39	0.47
Финансови предприятия, ангажирани със		
спомагателни финансови дейности	1.43	0.71
Централно правителство	0.19	0.30
Частни нефинансови предприятия	45.72	51.06
България	77.24	81.02
Домакинства от ЕС	3.60	3.26
Юридически лица от ЕС	14.25	12.60
ЕС	17.86	15.86
Домакинства от трети страни	0.13	0.13
Юридически лица от трети страни	3.93	1.36
Трети страни	4.06	1.49
Домакинства от САЩ	0.05	0.05
Юридически лица от САЩ	0.79	1.58
САЩ	0.85	1.63
ОБЩО	100.00	100.00

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: "ЦД" АД, КФН.

Новоемитираният облигационен дълг на регулирания пазар намалява с -33.7% на годишна база и към края на 2014 г. достига 118.2 млн.лв. Емитентите от отрасъл "Финансови и застрахователни дейности" имат дял от 72.1% от общата сума на емитираните дългови финансови инструменти през 2014 г., следвани от отрасъл "Професионални дейности и научни изследвания" (16.6%) и отрасъл "Производство и разпределение на

електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива" (13.3%).

Графика 70. Размер на емитирания облигационен дълг с натрупване на БФБ - София АД през 2014 г.

2.2.5. Места за търговия

Капитализацията на Българска фондова борса – София АД (БФБ) намалява с -2.1% на годишна база и в края на 2014 г. спада до 9 756.2 млн.лв. Негативната динамика се обуславя от намаления в пазарната капитализация както на Основен пазар, който отбелязва спад от -1.0% и достига 7 653.5 млн.лв., съответно 78.4% дял от общата пазарна капитализация, така и на Алтернативен пазар, чиято капитализация също намалява с -1.0% до 2 102.8 млн.лв. Отрицателен принос има Сегмент акции Standard (основен пазар), който намалява с -5.1%, и Сегмент за ДСИЦ (алтернативен пазар), където спадът е -11.1%. При останалите сегменти на основния и алтернативния пазар се наблюдава ръст на пазарната капитализация, като най-значим е той при Сегмент акции Standard, който нараства от 1 542.5 млн.лв. до 1 682.9 млн.лв. или 9.1% на годишна база.

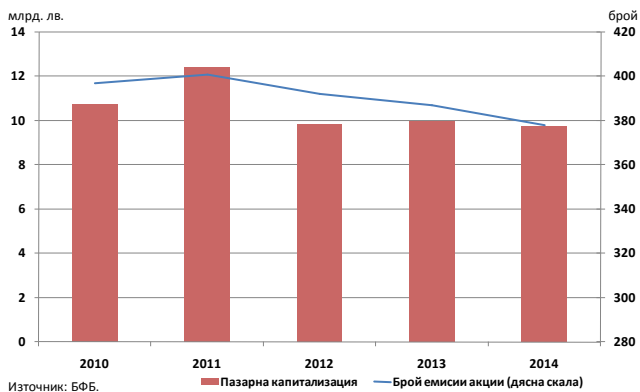
Таблица 62. Пазарна капитализация

Пазар или сегмент *	2012	2013	2014
Официален пазар на акции сегмент "А"			
Официален пазар на акции сегмент "В"			
Неофициален пазар на акции сегмент "А"			
Неофициален пазар на акции сегмент "В"			
Пазар на дружества със специална инвестиционна цел			
Сегмент акции Premium (Основен пазар)	971.0	1 542.5	1 682.9
Сегмент акции Standard (Основен пазар)	6 068.4	5 698.9	5 405.7
Сегмент за дружества със специална инвестиционна цел (Основен пазар)	471.0	516.3	564.9
Сегмент акции (Алтернативен пазар)	1 074.0	1 059.5	1 085.7
Сегмент за дружества със специална инвестиционна цел (Алтернативен пазар)	1 243.6	1 143.5	1 017.1
ОБЩО	9 828.1	9 960.8	9 756.2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * Считано от 01 март 2012 год., БФБ-София АД въведе нова пазарна сегментация и организира два пазара - Основен пазар BSE и Алтернативен пазар BaSE
Източник: "БФБ-София" АД, КФН.

Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от БФБ, през 2014 г. намалява с 49 емисии и към края на годината техният брой е 444. Рязкото намаление в броя на регистрираните емисии на БФБ се дължи на прекратяване регистрацията на емитираните книжа от договорните фондове, поради промени в Правилника за дейността на БФБ.

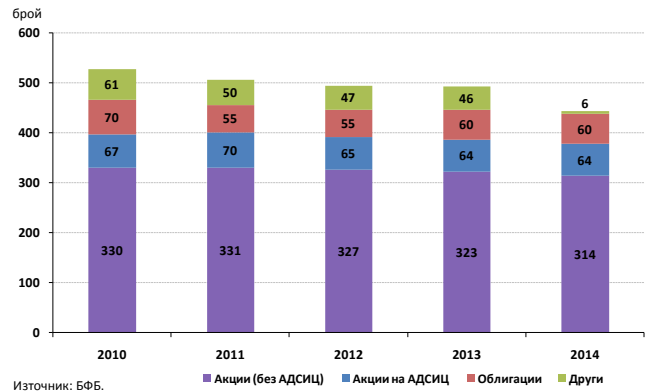
Графика 71. Пазарна капитализация и брой емисии

На пазара на акции без АДСИЦ емисиите намаляват от 323 през 2013 г. на 314 през 2014 г. На пазара на дружества със специална инвестиционна цел към края на 2014 г. броят на емисиите е 64 и се запазва без изменение спрямо края на 2013 г. Емисиите облигации, регистрирани на борсата през 2014 г., се запазват без изменение и към края на годината броят им е 60. Емисиите на други финансови инструменти, които включват

емисии, допуснати до търговия на Сегмент за компенсаторни инструменти и Сегмент за борсово търгувани продукти, намаляват от 46 на 6 броя през 2014 г.

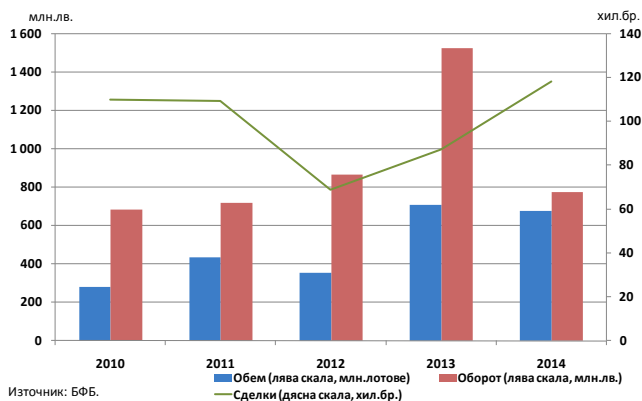
Графика 72. Структура на емисиите

Средният размер на сделките на регулирания пазар през 2014 г. намалява значително в сравнение с предходните две години. Броят на сделките нараства с 35.6% на годишна база. Общият брой лотове, прехвърлени през 2014 г., е 676.7 млн. лота, което представлява намаление с -4.1% спрямо предходната година. Търговията на пазарите на БФБ, измерена чрез реализирания оборот, приключва със спад от -49.1% до 774.9 млн.лв. през 2014 г. Причина за това е спадът от -55.3% в оборота на пазарните сегменти за акции (без АДСИЦ), както и намалението в оборота на Сегмент ДСИЦ и Сегмент за облигации на основния пазар с -69.8% и 29.6% съответно.

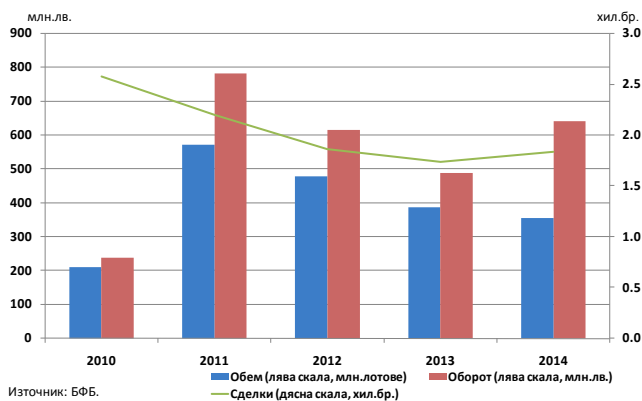
Среднодневният оборот на регулиран пазар през 2014 г. е намалял с -49.3% до 3.1 млн.лв. при 6.2 млн.лв. през 2013 г.

Графика 73. Регулиран пазар

По отношение на оборота на извънрегулиран пазар през 2014 г. е отчетен ръст от 30.8% спрямо 2013 г. до ниво от 2.6 млн.лв.

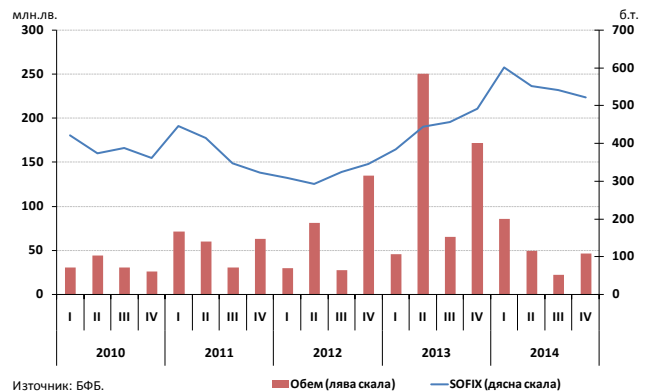
Графика 74. Извънрегулиран пазар

Всички индекси на БФБ без изключение отбелязват повишение през 2014 г. Оборътът на компаниите, включени в индексите през 2014 г., намалява значително при всички пазарни индикатори.

През 2014 г. основният борсов индекс SOFIX отчете ръст от 6.2% на годишна база, като в края на годината достигна 522.10 б.т. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, заема дял от 28.5% от общата капитализация на БФБ към края на 2014 г.

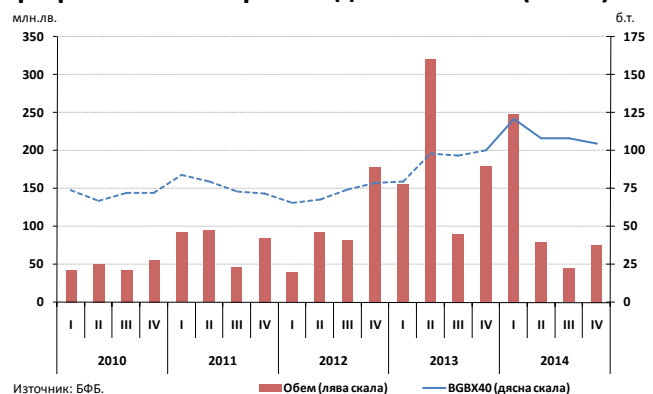
Графика 75. Пазарен индекс SOFIX

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2014 г. борсовият индекс BGBX40⁴² отчете ръст от 4.6%, като завърши годината при 104.61 б.т. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, заема дял от 51.1% от общата пазарна капитализация в края на 2014 г.

Графика 76. Пазарен индекс BGBX40 (BG40)

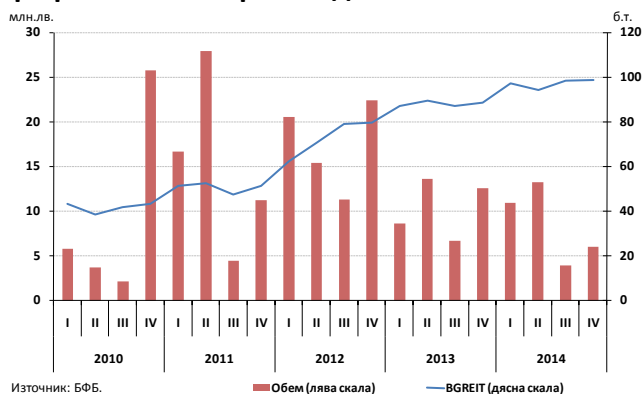
Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Секторният индекс BGREIT продължава положителната си тенденция на нарастване от предишните години. През 2014 г. той отчете ръст от 11.4% на годишна база, като завърши годината при 98.75 б.т. Секторното му

⁴² BGBX40 стартира от 01 януари 2014 г. с базова стойност 100 и замени BG40. BGBX40 е индекс, който се състои от 40-те емисии обикновени акции на дружествата с най-голям брой сделки и най-висока медианна стойност на дневния оборот за последните 6 месеца. При разглеждане на различни аспекти на BGBX40 в динамика, за предходните периоди са използвани данни за предишния широк индекс BG40, чийто наследник се явява BGBX40.

профилиране и мащабът на представявания сектор водят до ограничен дял от общата пазарна капитализация към края на 2014 г. (3.0%), поради което неговата динамика не е представителна за общите тенденции и динамика на фондовия пазар. Пазарната капитализация на дружествата със специална инвестиционна цел, включени в индекса, представлява 18.4% от общата капитализация на представявания сектор на АДСИЦ към 31.12.2014 г.

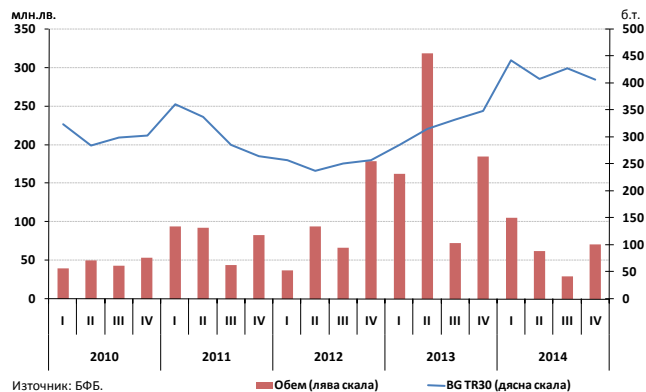
Графика 77. Пазарен индекс BGREIT

Източник: БФБ.
Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Равнопретегленият индекс BGTR30 се покачва с 16.8% на годишна база и към края на 2014 г. стойността му достига 407.50 б.т. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, е 38.2% от общата капитализация към края на 2014 г.

Графика 78. Пазарен индекс BGTR30

Източник: БФБ.
Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

2.2.6. Централен депозитар

Общата стойност на активите на „Централен депозитар“ АД нараства с 23.7% на годишна база и възлиза на 9.3 млн.лв. към края на 2014 г.

За 2014 г. общият брой реализирани сделки отчита ръст от 33.3% (общо 122 715 прехвърляния за 2014 г., от които 97.2% са борсово извършени), който се дължи на борсово извършените сделки – с положителен принос от 33.9 пр.п. към годишния темп на изменение. Прехвърлените финансови инструменти намаляват с -8.8% на годишна база до 782.7 млн. броя, а сделките с обект на търговия компенсаторни инструменти отбелязват спад от -14.3% на годишна база до 4 128 сделки. Регистрираните плащания с компенсаторни инструменти към държавни институции намаляват с -28.1% на годишна база до 364 сделки. Трансферите от наследства намаляват с -25.8% на годишна база до 1 385 трансфера през 2014 г. Издадените дубликати на депозитарни разписки намаляват от 2 376 броя през 2013 г. на 1 532 броя през 2014 г. През годината броят сделки с права намалява с 32.5% на годишна база до 199 броя през 2014 г., а прехвърлените права намаляват над 10 пъти до 15.6 млн. права.

През 2014 г. чрез системата на „Централен депозитар“ АД са изплатени дивиденди на 54 дружества и са извършени 305 плащания на лихви и главници по облигационни емисии с общ размер 204 млн.лв. През отчетния период са регистрирани общо 47 нови емисии безналични финансови инструменти (92 емисии за 2013 г.), в това число 27 емисии акции, 11 емисии облигации и 7 емисии права. Броят на заявленията за получаване на извлечения от акционерните книги е нараснал до 2 706 през 2014 г., за разлика от техния брой през 2013 г. (815).

През 2014 г. в регистъра на особените залози са регистрирани 465 вписвания (445 за 2013 г.). От тях 99 броя вписвания на особен залог, 210 броя запори и 156 броя вписвания на други обстоятелства (заличаване на залог, вдигане на запор, вписване на промени и др.).

2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

Дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите през 2014 г. беше насочена главно към събиране на дължимите от участниците вноски в установения от закона срок; инвестиране на средствата на Фонда; събиране и анализ на данните за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата; оценка на експозицията на Фонда; подобряване на нормативната уредба, свързана с дейността му; международна дейност и др.

През 2014 г. не е имало случаи за изплащане на компенсации от Фонда. В края на годината, след отнемането на лиценза на КТБ АД, се наложи Управителният съвет на Фонда да избере обслужваща банка, чрез която да се извършват евентуални плащания на компенсации на клиентите на банката в качеството ѝ на инвестиционен посредник. Квесторите на банката информираха Фонда, че финансовите инструменти на всички клиенти на банката са прехвърлени, съгласно законовите изисквания. До края на 2014 г. във Фонда не са постъпвали искания за изплащане на компенсации от клиенти на КТБ АД.

Към 31.12.2014 г. общият брой на участниците в схемата е 93, от които 42 небанкови инвестиционни посредника, 21 банки и 30 управляващи дружества. През годината от Фонда отпаднаха 6 участника – три банки и три небанкови инвестиционни посредника. Намалението на броя на банките, участващи в схемата, е в резултат на преместване на седалището на една банка в друга държава членка на ЕС, сливане на две други банки и отнемане на лиценза на КТБ АД, включително за извършване на дейност като инвестиционен посредник. При небанковите инвестиционните посредници намалението се дължи изцяло на отнети лицензи на посредници, в т.ч. два доброволни отказа.

По данни от участниците в схемата към 31.12.2014 г. управляваните от тях клиентски активи са на стойност 17.9 млрд. лв., от които 1.6 млрд. лв. или 8.8% са защитените клиентски активи. Това е значително намаление на защитените активи спрямо края на предходната година, когато размерът им е бил 2.3 млрд. лв. В сравнение с края на 2013 г. защитените активи са намалели с 32%, а незащитените са се увеличили с 6%. Основната причина за намалението е отпадането на участници от схемата. Към 31.12.2014 г. най-голям дял от клиентските активи се държи от банките-инвестиционни посредници – около 60% от защитени клиентски активи, небанковите инвестиционни посредници държат 37%, а управляващите дружества 3%.

Държаните от участниците в схемата парични средства към края на 2014 г. са се увеличили с около 42% спрямо края на 2013 г. Това увеличение вероятно се дължи на по-големия интерес на инвеститорите към сделки на електронни платформи за търговия (валутни разлики и финансови деривати).

Събраните във Фонда средства към 31.12.2014 г. са 13.3⁴³ млн. лв. и са инвестирани основно в ДЦК. Приходите от годишни вноски на участниците във Фонда през 2014 г. възлизат на 1.05 млн. лв., в т.ч. 15 хил. лв. от встъпителни вноски. Приходите от инвестициите на Фонда през 2014 г. са 445 хил. лв. срещу 440 хил. лв. през 2013 г.

През 2014 г. Управителният съвет на Фонда реши да запази размера на годишната вноска за 2015 г. на ниво 0.05% от средномесечната сума на защитените финансови инструменти (при

---

⁴³В посочената сума са включени и блокираните в КТБ АД средства на Фонда на сума 1.42 млн. лв.

максимален размер 0.1%) и 0.5% от средномесечната сума на паричните средства. Така за шеста поредна година размерът на вноската остава непроменен.

Декларираната от участниците във Фонда средномесечна стойност на финансовите инструменти намалява на годишна база от 1.9 млрд.лв. през 2013 г. на 1.5 млрд. лв. през 2014 г.⁴⁴ Средно на месец под формата на парични средства са държани 63 млн.лв., т.е. с 24% повече в сравнение с 2013 г. На база тези данни се формира вноската на участниците във Фонда за 2015 г.

Към 31.12.2014 г. броят на защитените клиенти е 67 556, т.е. 11% повече в сравнение с предходната година. Изчислената за тях максимална компенсация е 229 млн.лв.

Изготвяните от Фонда анализи показват, че натрупаните към 31.12.2014 г. средства биха били достатъчни за компенсиране на клиентите на всеки от посредниците, взет поотделно, с изключение на четири, към които Фондът има най-голяма експозиция⁴⁵. В случай на необходимост в разпоредбите на чл. 77с от ЗППЦК има предвидени няколко възможни допълнителни източника на средства за Фонда.

2.3. Застрахователен пазар

Към края на 2014 г. броят на лицензираните (пре) застрахователни дружества със седалище в Република България е 46. От тях 30 са общозастрахователни дружества⁴⁶, 13 са животозастрахователни дружества⁴⁷, 2 животозастрахователни кооперации и 1 презастраховател, чийто лиценз дава право на дружеството да извършва дейност по презастраховане по общо застраховане. Дейност по застрахователно посредничество към края на 2014 г. извършват 390 брокери (22 новорегистрирани застрахователни брокера и 8 заличени през 2014 г.) и 26 988 агенти.

В края на 2014 г. brutния премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република България, възлиза на 1 437 млн.лв., в т.ч. 1 400 млн.лв. по директно застраховане и 37 млн.лв. по активно презастраховане. Спрямо края на 2013 г. се отчита ръст от 0.75% на годишна база, когато размерът на brutния премиен приход възлиза на 1 426 млн. лв. Показателят за застрахователно проникване се изчислява на 1.75% в края на отчетния период при отчетен 1.8% за 2013 г. Застрахователната плътност възлиза на 194.8 лв. на човек от населението при стойност от 196.8 лв., изчислена за 2013 г.

През 2014 г. brutният премиен приход, реализиран в животозастрахователния пазар, възлиза на 330 млн.лв., като се отчита ръст от 10.8% на годишна база при отчетен brutен премиен приход на база начислени премии в размер на 298 млн. лв. дванадесет месеца по-рано. Застрахователната плътност при животозастраховането през изминалата 2014 година също нараства и възлиза на 46.3 лв. на човек от населението при 41.1 лв. за предходната година, докато застрахователното проникване се равнява на 0.04%.

Размерът на получените премии се равнява на 1 314 млн.лв. или 92% от начисления премиен приход при застрахователите на общозастрахователния пазар и 334 млн.лв. или 98% при животозастрахователите.

⁴⁴ От данните е изключена сумата на финансовите инструменти, декларирани през 2014 г. от КТБ АД, тъй като след отнемането на лиценза на банката тя не участва във Фонда и съответно във формирането на вноската за 2015 г.

⁴⁵ Данните са на база информацията за броя на клиентите, подлежащи на компенсация, и сумата на държаните от тях клиентски активи към 31.12.2014 г.

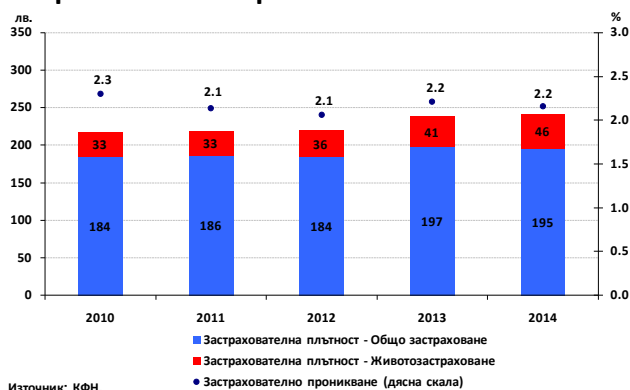
⁴⁶ „ХДИ Застраховане“ АД е подало заявление по чл. 16а, ал. 1 във връзка с чл. 16, ал. 3 от КЗ относно планирана продажба на пряко участие в размер на 84.60% от капитала на дружеството.

⁴⁷ С решение № 850 – ЖЗ/03.10.2014 г. на Комисията за финансов надзор се издава разрешение за преобразуване чрез вливане на „АЛИКО България Животозастрахователно Дружество“ ЕАД в „МетЛайф Юрп Лимитид“. В резултат на преобразуването българското дружество се прекратява без ликвидация. Считано от 09.01.2015 г. дружеството „Алико България Животозастрахователно Дружество“ ЕАД е заличено от Търговския регистър.

„Джи Пи Презастраховане“ ЕАД отчита спад от 5% на годишна база в премиения си приход (от 1 404 млн.лв. през 2013 г. на 1 331 млн.лв. дванадесет месеца по-късно).

Застрахователното проникване, изчислено на база брутен премиен приход в размер на 1 775 млн.лв. като процент от БВП, през отчетната година намалява незначително на 1.75% при отчетен размер от 1.80% за 2013 г. Застрахователната плътност (брутен премиен приход на човек от населението)⁴⁸ намалява също незначително от 196.8 лв. в края на 2013 г. на 194.8 лв. в края на отчетния период.

Графика 79. Застрахователна плътност и застрахователно проникване

При отчетена средногодишна инфлация от 1.4%⁴⁹ у нас за 2014 г., реалният ръст на brutния премиен приход на застрахователите се изчислява на 1.3% на годишна база, като в общото застраховане ръстът е отрицателен и в размер на 0.65%, а в животозастраховането се отчита реален ръст от 9.4%.

В края на 2014 г. българският застрахователен пазар (животозастраховане и общо застраховане) е разпределен в съотношение 82% към 18% в полза на общото застраховане.

2.3.1. Общо застраховане

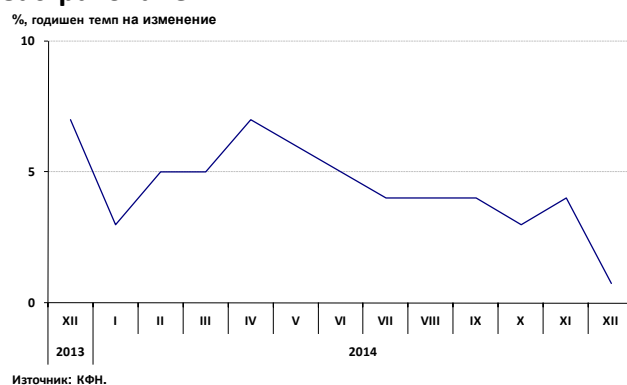
В края на 2014 г. brutният премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република

⁴⁸ По данни от последното преброяване през 2011 г. населението в страната е 7 364 570 души.

⁴⁹ По данни на НСИ.

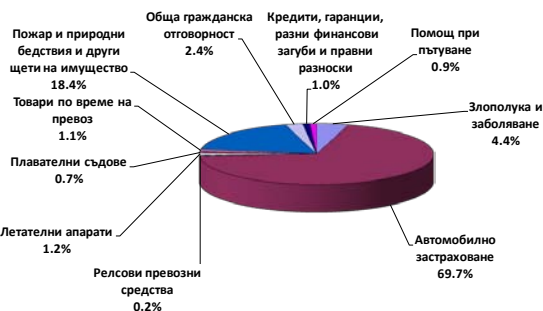
България, възлиза на 1 436 503 хил. лв., в т.ч. 1 399 820 хил. лв. по директно застраховане и 36 683 хил. лв. по активно презастраховане. Спрямо края на 2013 г. се отчита ръст от 0.75% на годишна база. Единадесет от дружествата по общо застраховане отчитат ръст на годишна база по отношение на реализирания от тях премиен приход.

Графика 80. Брутен премиен приход по общо застраховане

През 2014 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 69.6% заемат автомобилните застраховки. Застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ заема дял от 38%, а застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ – дял от 32%.

Графика 81. Структура на brutния премиен приход по видове застраховки за 2014 г.

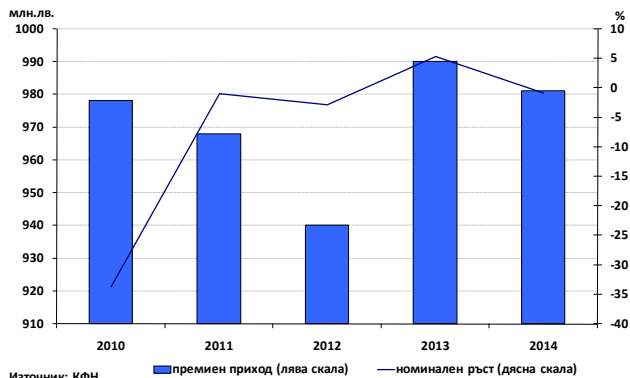

Реализираният премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ през изминалата година отчита спад от 4.2% на годишна база и възлиза на 550 млн.лв.

Премийният приход по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите възлиза на 542 млн.лв., по застраховка „Гражданска отговорност“ за трети държави („Зелена карта“) – на 1 млн.лв., по Гранична застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите – 5 млн.лв. и по застраховка „Гражданска отговорност“ на превозвача – 2.2 млн.лв.

По застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите се наблюдава спад на размера на средната премия по едногодишните договори по този вид застраховка. Средната премия намалява от 212.89 лв. за 2013 г. на 200.68 лв. за 2014 г.

Графика 82. Премиен приход по автомобилно застраховане в България

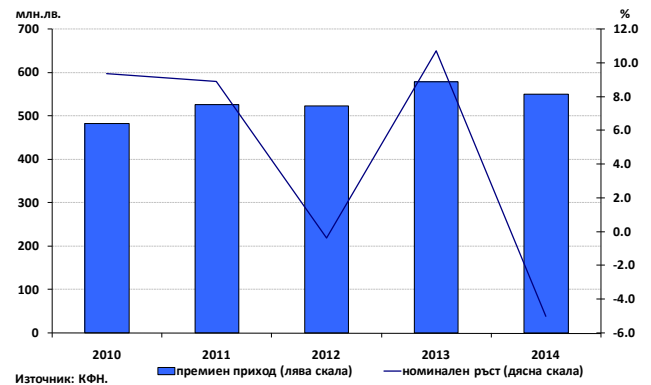

Бележка: Данните включват застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“.

Този спад се дължи на факта, че към края на 2014 г. се отчита увеличение на броя на моторните превозни средства, за които има сключен застрахователен договор. Влияние оказва и фактът, че информацията е базирана на представените справки и отчети от застрахователите със седалище в Република България и не отчита информацията за дейността в страната на застрахователите от

други държави членки (ЗК „Олимпик – клон България“) по този вид застраховка⁵⁰.

Графика 83. Премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ в България

За периода януари - декември през 2014 г. реализираният премиен приход по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ възлиза на 431 млн.лв. и отчита ръст от 4.9% на годишна база.

В края на 2014 г. имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“) у нас заемат дял от 18.6% от брутния премиен приход. Реализираният премиен приход по застраховки „Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“ възлиза на 267 млн.лв., като се отчита ръст от 1.5% на годишна база.

Премийният приход по застраховка „Злополука“ намалява номинално от 36.5 млн.лв., записани в края на 2013 г. на 26.8 млн.лв. в края на 2014 г. или с 37%. Двадесет и три от общозастрахователите на пазара записват премии по горепосочения вид застраховка.

В края на 2014 г. финансовите застраховки („Кредити“, „Гаранции“ и „Разни финансови

⁵⁰ Съгласно Сиенския протокол (General Protocol relating to the Collaboration of the Insurance Supervisory Authorities of the Member States of the European Union) информацията за дейността на застрахователите от другите държави членки в България ще бъде получена до края на 2015 г.

загуби”) заемат дял от едва 1.1% в общия премиен приход в сектора. Записаният премиен приход по тези застраховки възлиза на 16 млн.лв., с което се отчита спад от 9.6% на годишна база спрямо края на 2013 г. Ръст при премиите на годишна база се отчита по „Застраховка на кредити” (5%).

По предварителни данни на Българска народна банка (БНБ)⁵¹ в края на 2014 г. броят на кредитите, отпуснати на домакинствата и нетърговските организации, обслужващи домакинствата, нараства на годишна база с 1.3%, въпреки че размерът им намалява с 8.1% на годишна база.

Общата застрахователна сума, за която са покрити рисковете по действащи към 31 декември 2014 г. договори по трите вида финансови застраховки, възлиза на 1 634 млн.лв., от която 39.3% (637 млн.лв.) по застраховка „Кредити”, 2.3% (38 млн.лв.) по застраховка „Гаранции” и 58.5% (959 млн.лв.) по застраховка „Разни финансови загуби”.

В сравнение с предходната година застрахователната сума намалява с 3.2%.

Отстъпените премии на презастрахователи за 2014 г. са в размер на 226 млн.лв. и представляват 15.8% от брутния премиен приход, реализиран в общозастрахователния сектор. Коефициентът на самозадържане от застрахователите се изчислява на 84.26% при 86% година по-рано.

В структурата на отстъпените премии на презастрахователите по видове застраховки с най-голям относителен дял са застраховките „Пожар и природни бедствия” с дял от 36% и „ГО” на автомобилистите - с дял от 23%.

Възникналите претенции по общо застраховане към 31.12.2014 г. са в размер на 908 млн.лв., като се отчита увеличение от 35.5% на годишна база.

Размерът на изплатените обезщетения в общозастрахователния сектор през 2014 г. също нараства с 15% и възлиза на 838 млн.лв. при отчетени 728 млн.лв. през предходната

година. Изплатени са 92% от всички предявени претенции.

При девет от дружествата по общо застраховане увеличението на изплатените обезщетения на годишна база изпреварва ръста на премиения приход.

Възстановените суми по презастрахователни договори възлизат на 194 млн.лв., което е 23% от изплатените през 2014 г. обезщетения по общо застраховане.

Графика 84. Структура на изплатените обезщетения по видове застраховки за 2014 г.

Източник: КФН.

В структурата на изплатените обезщетения по видове застраховки най-голям относителен дял от 81% заемат автомобилните застраховки („ГО, свързана с притежаването и използването на МПС” и „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства”), следвани от имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия” и „Други щети на имущество”), заемащи дял от 11%.

Изплатените обезщетения по финансовите застраховки в края на 2014 г. са в размер на 7 млн.лв. На годишна база се отчита намаление от 15% на общо изплатените по цитираните видове застраховки обезщетения.

Най-голямо увеличение в размера на изплатените обезщетения на годишна база през 2014 г. се отчита по застраховки „Пожар и природни бедствия” (с 22 млн.лв. повече) и „Каско” (с 59 млн.лв. повече) спрямо края на предходната година. През изминалата година увеличението на изплатените обезщетения на

⁵¹http://bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/201412_s_dep_cr_press_a1_bg.pdf

годишна база изпреварва ръста на премиения приход по десет от застраховките.

Брутният коефициент на щетимост⁵² в края на 2014 г. се увеличава до размер от 71% при 53% година по-рано.

Таблица 63. Брутен коефициент на щетимост

	2013	2014
Злополука	37	33
Заболяване	163	66
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	62	99
Релсови превозни средства	1	7
Летателни апарати	60	-7
Плавателни съдове	87	72
Товари по време на превоз	22	33
Пожар и природни бедствия	18	53
Други щети на имущество	22	48
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	67	73
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	3	74
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	-49	91
Обща гражданска отговорност	39	31
Кредити	33	41
Гаранции	-56	17
Разни финансови загуби	74	13
Правни разноски	0	0
Помощ при пътуване	32	37
ОБЩО	53	71

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Фактически извършените разходи от общозастрахователните дружества, свързани с тяхната оперативна дейност, намаляват с 18.6% на годишна база и в края на 2014 г. възлизат на 429 млн.лв. срещу 527 млн.лв. през 2013 г. Сумата на разходите на общозастрахователите представлява 29.9% от записания от тях брутен премиен приход.

Аквизиционните разходи възлизат на 307 млн.лв. и представляват 71.6% от общо извършените фактически разходи и 21.4% от реализирания брутен премиен приход за 2014 г. От тях 249 млн.лв. (81.1%) са аквизиционни комисиони, 9.5 млн.лв. (3.3%)

са разходи за реклама и 49 млн.лв. са други преки и косвени аквизиционни разходи.

Извършените административни разходи са в размер на 161 млн.лв. или 37.5% от общо извършените разходи и 11.2% от брутния премиен приход.

Разходите за уреждане на претенции възлизат на 32 млн.лв. или 7.5% от общо извършените разходи. На годишна база тези разходи намаляват с 24.3%.

Разходите, извършени през 2014 г. по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, остават приблизително непроменени в сравнение с разходите, извършени по вида застраховка през 2013 г. и размерът им възлиза на 169 млн.лв. срещу 160 млн.лв. през 2013 г. и представляват 31% от всички ифактически извършени разходи (вкл. 15 млн.лв. разходи за уреждане на претенции, 47 млн.лв. разходи за данъци, такси, отчисления и др.).

Делът на разходите в премиения приход отчита минимален ръст – дял от 28% в края на 2013 г. на 30% към 31.12.2014 г.

По застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ през 2014 г. са извършени общо фактически разходи в размер на 194 млн.лв. (вкл. 12 млн.лв. разходи за уреждане на претенции, 4 млн.лв. разходи за данъци, такси и др.) и представляват 13.5% от премиения приход при 12.7% в края на предходната година (180 млн.лв.).

Разходите по застраховка „Заболяване“ нарастват от 12.5 хил.лв. в края на 2013 г. на 14 млн.лв. в края на 2014 г. и представляват 51.9% от реализирания премиен приход по вида застраховка. От тези разходи 42.9% са административните разходи, 56.2% са аквизиционни разходи и 0.9% са разходи за уреждане на претенции.

⁵² Изчисляването на коефициентите в общозастрахователния сектор не включва данни на прелицензираните здравноосигурителни дружества.

Таблица 64. Брутен коефициент на разходи

	2013	2014
Злополука	49	50
Заболяване	35	26
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	41	42
Релсови превозни средства	44	43
Летателни апарати	15	32
Плавателни съдове	45	49
Товари по време на превоз	49	46
Пожар и природни бедствия	37	36
Други щети на имущество	63	54
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	25	28
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	15	28
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	24	27
Обща гражданска отговорност	36	37
Кредити	25	38
Гаранции	67	74
Разни финансови загуби	60	61
Правни разноски	116	1
Помощ при пътуване	73	65
ОБЩО	35	36

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

През 2014 г. най-висок брутен технически резултат на база фактически извършени разходи се изчислява по застраховка „Пожар и природни бедствия” (23 млн.лв.) и по застраховка „Обща ГО” в размер на 20 млн.лв.

Техническият резултат по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС” през отчетната година е отрицателен като размерът му възлиза на -17.7 млн.лв., при отчетен положителен технически резултат от 45.7 млн.лв. през 2013 г.

От застрахователите, предлагали този вид застраховка, десет отчитат отрицателен брутен технически резултат в края на 2014 г. Отрицателен брутен технически резултат се отчита по следните застраховки: „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства”, „Плавателни съдове”, „ГО” на автомобилистите, „Правни разноски” и „Помощ при пътуване”.

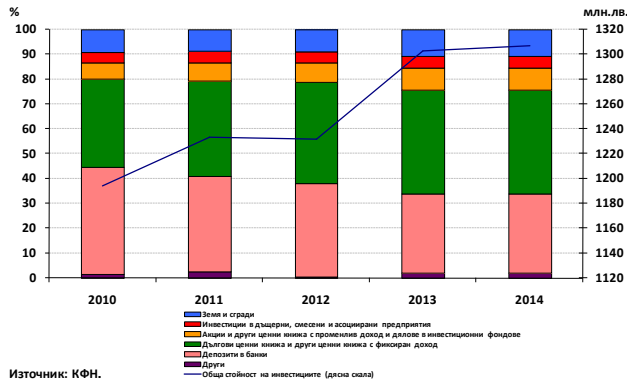
Таблица 65. Брутен технически резултат

	2013	2014
Злополука	3.43	4.60
Заболяване	-3.51	2.00
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	-15.40	-166.00
Релсови превозни средства	2.14	1.80
Летателни апарати	3.12	6.00
Плавателни съдове	-2.87	-2.50
Товари по време на превоз	4.35	3.20
Пожар и природни бедствия	91.62	22.90
Други щети на имущество	10.44	1.00
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	44.94	-17.70
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	6.55	5.20
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	1.62	1.00
Обща гражданска отговорност	8.83	20.00
Кредити	3.75	2.00
Гаранции	1.21	0.10
Разни финансови загуби	-1.92	2.20
Правни разноски	0.02	-1.00
Помощ при пътуване	-0.78	-0.50
ОБЩО	157.60	-114.00

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго. Стойностите за "Брутен технически резултат" са получени на база, отчитане на непосредствено присъщите приходи и разходи по видовете застраховки, без да се вземат предвид други технически разходи и разпределен приход от инвестиции, отчетени в Отчета за доходите.
Източник: КФН.

В края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 2 164 млн.лв. Спрямо края на 2013 г. (2 094 млн.лв.) сумата на активите нараства с 3.3% на годишна база. Стойността на инвестициите на дружествата, извършващи дейност по общо застраховане, отчита незначително увеличение от 0.3% на годишна база и в края на 2014 г. възлиза на 1 307 млн.лв. Инвестициите заемат дял от 60.4% от общата сума на активите на общозастрахователите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата основен дял заемат държавните ценни книжа (39.7%), следвани от депозити в банки (25.8%).

Графика 85. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Делът на инвестициите в земя и сгради в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане през отчетната година нараства с над една четвърт в сравнение с края на 2013 г. (8.9%) и достига дял от 11% в края на 2014 г.

Делът на инвестициите в дъщерни, смесени и асоциирани предприятия, в които дружествата имат дялово участие, се увеличава от 4% на 6%.

В края на 2014 г. делът на инвестициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове на дружествата по общо застраховане, както и делът на инвестициите в дългови ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран доход продължават да намаляват, докато делът на инвестициите в банкови депозити отново нараства.

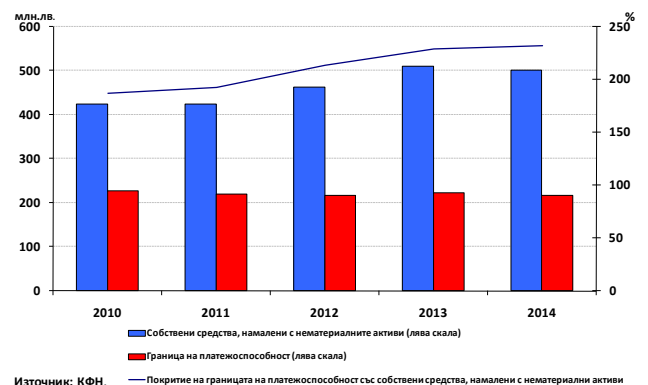
Собственият капитал на застрахователите по общо застраховане през отчетната година намалява с 2.8% на годишна база от 639 млн.лв. в края на 2013 г. на 621 млн.лв. в края на 2014 г.

Границата на платежоспособност на дружествата по общо застраховане в края на 2014 г. възлиза на 215.7 млн.лв. при отчетени 222 млн.лв. в края на 2013 г., а гаранционният им капитал нараства от 183 млн.лв. в края на 2013 г. на 187.7 млн.лв. в края на 2014 г.

Покритието на границата на платежоспособност се повишава от 229% в

края на 2013 г. на 232% в края на 2014 г. Медианата на коефициента на платежоспособност в сектора по общо застраховане се изчислява на 483.9% при 423% за 2013 г. Всички дружества по общо застраховане разполагат с необходимите собствени средства, намалени с нематериалните активи, за покритие на границата си на платежоспособност.

Графика 86. Покритие на границата на платежоспособност в сектора по общо застраховане

В края на 2014 г. размерът на брутните технически резерви, заделени от общозастрахователните дружества нарастват от 1 555 млн.лв през 2013 г. и достигат 1 766 млн.лв. през 2014 г. или с 13.6%, а нетните технически резерви нарастват до 1 308 млн.лв. при 1 230 млн.лв. в края на предходната година.

Най-голям дял от 84% в брутните технически резерви заема резервът за предстоящи плащания, който през изминалата година нараства с 21.1% и възлиза на 1 101 млн.лв.

По застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“, заделеният в края на 2014 г. резерв за предстоящи плащания отчита ръст от 8% и достига 709 млн.лв. от 656 млн.лв. през 2013 г. при спад от 4.2% на премийния приход по този вид застраховка.

Пренос-премийният резерв заема дял от 31.5% в брутните технически резерви.

Размерът му в края на 2014 г. възлиза на 556 млн.лв., като отчита увеличение от 2.6% на годишна база. По видове застраховки най-голям дял от пренос-премийния резерв се отчита по застраховка „Каско“ и „ГО“ на автомобилистите, където са записани и най-голям обем застрахователни премии.

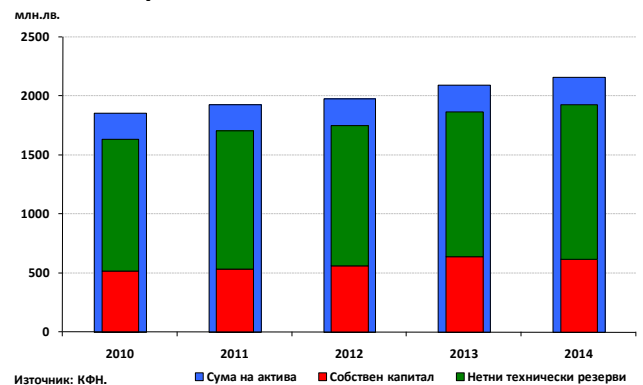
Размерът на резерва за неизтекли рискове намалява с 6% на годишна база и в края на 2014 г. възлиза на 17 млн.лв. (16.6 млн. лв. към края на 2013 г.). Размерът на резерва за бонуси и отстъпки възлиза на 6.6 млн.лв., с което се отчита увеличение от 10% на годишна база (6 млн.лв. през 2013 г.).

Запасният фонд също нараства с 12% на годишна база и в края на 2014 г. възлиза на 5.6 млн.лв. при 5 млн.лв. година по-рано. В края на 2014 г. дружествата по общо застраховане са заделили допълнителни резерви в размер на 77 млн.лв., заделени главно от първите три компании по пазарен дял.

Общо заделените технически резерви по финансови застраховки намаляват с 12.5% на годишна база, като в края на 2014 г. възлизат на 28 млн.лв. при 32 млн.лв. през предходната година. От тях 46% са заделени по застраховка „Кредити“, 26% - по застраховка „Гаранции“ и 21.4% - по „Разни финансови загуби“.

През отчетната година продължава тенденцията на нарастване на активите, собствения капитал и нетните техническите резерви в сектора по общо застраховане.

Графика 87. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на дружествата по общо застраховане

В сравнение с края на 2014 г., техническият резултат на дружествата по общо застраховане е отрицателен и възлиза на 6.5 млн.лв. (82 млн.лв. една година по-рано). Помалко от половината или дванадесет от общозастрахователните дружества приключват периода с положителен технически резултат.

Отчетеният през 2014 г. отрицателен технически резултат не успява да повлияе негативно върху отчетения нетен финансов резултат от дейността на застрахователите, който в края на изминалата година съгласно отчетите за дохода на всички общозастрахователни дружества е положителен и в размер на 1.2 млн.лв. (отчетен размер към 31.12.2013 г. от 68 млн.лв.).

За периода януари-декември през отминалата 2014 г., разертът на възвръщаемостта на активите е положителен и възлиза на 0.1%. Спрямо края на 2013 г. се отчита намаление от 95% на годишна база по този показател.

Възвръщаемостта на собствения капитал също намалява на годишна база и в края на 2014 г. достига 0.6% (при отчетена стойност 10.6% една година по-рано).

Реализираните в края на отчетния период приходи от инвестиции от общозастрахователните дружества възлизат

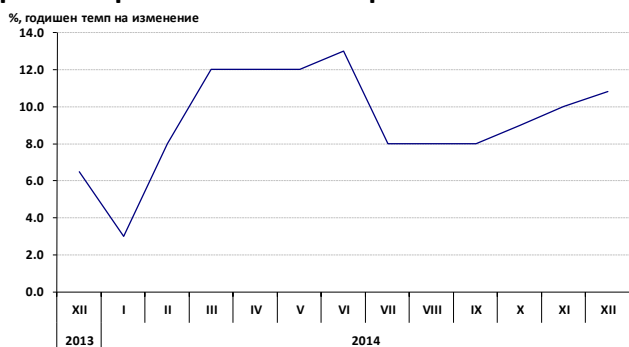
на 95 млн.лв. през 2014г. при 92 млн.лв. година по-рано, като отчетата ръст от 3.3%.

В края на 2014 г. разходите по инвестиции в общото застраховане възлизат на 44.7 млн.лв. при 26.7 млн.лв. година по-рано. По този начин изчисленият нетен доход от инвестиции е положителен и се равнява на 49.9 млн.лв.

2.3.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите през 2014 г., отчита ръст от 10.8% на годишна база и възлиза на 330 млн.лв. при 298 млн.лв. една година по-рано. Нарастване на записания премиен приход в края на 2014 г. се изчислява при тринадесет от животозастрахователите.

Графика 88. Брутен премиен приход, реализиран от животозастрахователите

Източник: КФН.

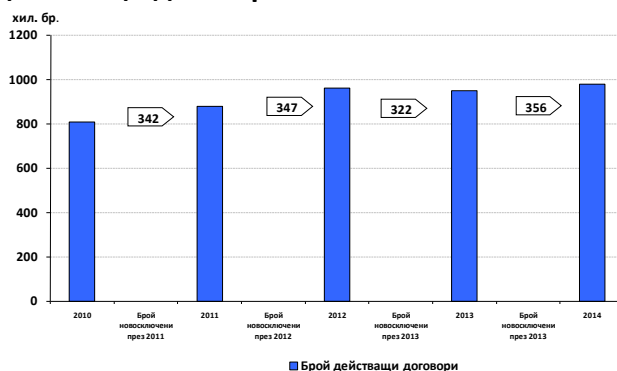
Бележка: Графиката е изградена на база темп на прираст на брутният премиен приход, отчетен по видове застраховки през отделните месеци на 2013 г., като разликата с темпа на прираст, изчислен на база премиен приход по отчета за доходите, произтича от възприетата от някои застрахователи счетоводна политика за отделяне на депозитния компонент на премията по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, и включването му в резерва по този вид застраховка.

През 2014 г. броят на действащите договори отбелязва ръст на годишна база в размер на 8.2% и възлиза на 1 059 хил. бр. договора. Същата тенденция се наблюдава и в броя на новосключените договори, които нарастват от 355 хил. договора при в края на 2013 г. до 504 хил.бр. в края на 2014 г.

Договорите с изтекъл срок и предсрочно прекратените през 2014 г. са значително по-малко от новосключените същата година, като общият им брой достига до 118 хил. бр. (за сравнение 288 хил. бр. през 2013 г.)

Записаните премии по новосключените през 2014 г. договори нарастват на годишна база с 18% и възлизат на 151 млн.лв.

Графика 89. Брой новосключени и действащи договори

Източник: КФН.

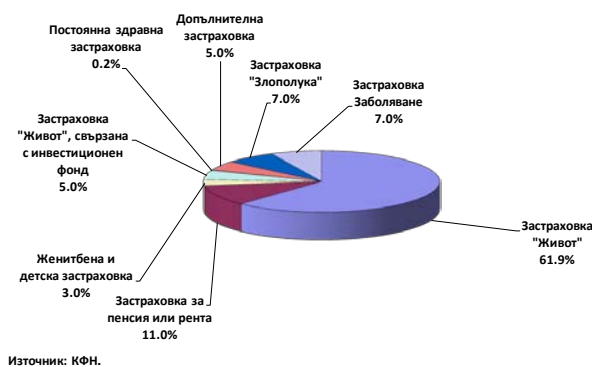
По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите по видове застраховки към края на 2014 г. не се наблюдава съществена промяна в сравнение с 2013 г. и основен дял в нея продължават да заемат традиционната застраховка „Живот“ (61.5%), застраховка за пенсия и рента (10.9%) и „Злополука“ (7.2%).

Следва да се отбележи, че основна част от брутните премии по застраховка „Живот“ (64%) са формирани от продажбата на смесена застраховка „Живот“, а останалите 46% - от рисковата застраховка „Живот“ (с покрит само риска „смърт“).

През 2014 г. продължава да намалява делът на застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд в структурата на премиения приход по животозастраховане. В края на годината премиите, записани по вида застраховката, заемат дял от 5.3% при 5.8% в края на 2013 г.

Делът на „Женитбена и детска застраховка“ намалява от 3.3% в края на 2013 г. на 3.1% в края на 2014 г.

Графика 90. Структура на портфейла на животозастрахователите за 2014 г.

Спад на годишна база в размера на премиите се постига по застраховките „Пенсия и рента“, „Постоянна здравна застраховка“ и „Допълнителна застраховка“.

През 2014 г. се наблюдава ръст в размера на премиите по застраховка „Злополука“, като в края на периода премиите нарастват до 22 млн.лв. при 12.1 млн.лв. в края на 2013 г.

Броят на новосключените през периода договори по застраховка „Злополука“ нараства от 142 хил.бр. договора в края на 2013 г. на 163 хил.бр. договора в края на 2014 г.

Отстъпените на презастрахователи премии от животозастрахователите през 2014 г. възлизат на 14 млн.лв., което представлява 4.3% от brutния премиен приход (БПП) при 11.6 млн.лв. и 3.8% от БПП в сектора през 2013 г. Делът на презастрахователите при животозастрахователите и през изминалата година остава относително нисък, като коефициентът на самозадържане се запазва на 0.96.

В структурата на отстъпените премии на презастрахователи по видове застраховки с най-голям относителен дял са застраховките „Живот“ и рента (28.6%), „Допълнителна застраховка“ (14.3%) и „Заболяване“ (35.7%)

Най-голяма част от премиения приход, в сравнение с останалите видове застраховки, се отстъпва по застраховка „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт“ (90%) и „Постоянна здравна

застраховка“ (45%) от brutния премиен приход, реализиран по тези два вида застраховки.

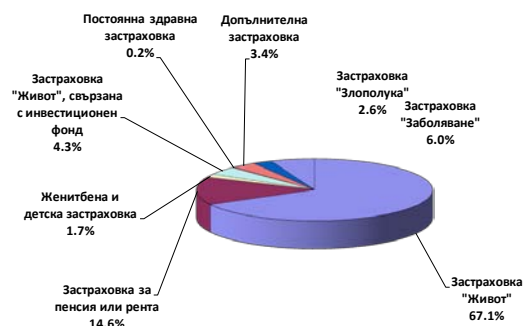
Изплатените през 2014 г. суми и обезщетения от животозастрахователите възлизат на 141 млн.лв. по общо 132 хил. бр. искиове при 119 млн.лв. по общо 63 хил. броя искиове през 2013 г.

Най-голям дял в тях имат изплатените претенции по искиове по договори с изтекъл срок или настъпил падеж (47.5%), следвани от откупените (изцяло или частично) застрахователни договори (24.1%). Останалите 2.7% от изплатените суми и обезщетения са по другите обезщетения, различни от горепосочените (18.4%).

През отчетната година се отчита ръст от 103% в броя на исковите и ръст от 18.5% в размера на изплатените през годината суми и обезщетения.

В общата структура на изплатените претенции най-голям е делът на застраховка „Живот“ (61%), в рамките на която 86% от плащанията са по смесена застраховка „Живот“. Следващи по относителен дял в изплатените обезщетения са застраховките за пенсия или рента (17%), „Живот“, свързана с инвестиционен фонд (5%), „Допълнителна застраховка“ (4.3%) и застраховка „Злополука“ (3.3%).

Графика 91. Структура на изплатените претенции по видове застраховки за 2014 г.

В края на 2014 г. се наблюдава намаление в броя на откупите по застраховките „Живот“ и рента, „Живот“, свързана с инвестиционен

фонд и „Женитбена и детска застраховка“ спрямо края на предходната година. Към 31 декември 2014 г. броят на тези договори възлиза на 10 хил. при 11 хил., откупени през 2013 г. Общата стойност на откупите също намалява на годишна база и в края на 2014 г. възлиза на 34.3 млн.лв. при 34.6 млн.лв. към края на 2013 г.

Ръст се отчита единствено в стойността на откупите по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд. В края на 2014 г. откупите по вида застраховка възлизат на 7.8 млн.лв. при 3.3 млн.лв. в края на предходната 2013 година.

Намаление на откупната стойност се наблюдава по застраховките „Живот“ и рента, което възлиза на 26 млн.лв. на годишна база при 28 хил.лв. през 2013 г. и по „Женитбена и детска застраховка“, което намаление се изчислява на 1 млн.лв. от 1.1 млн.лв. през 2013 г.

Възстановените суми и обезщетения по презастрахователни договори възлизат на 4.7 млн.лв. или 4.6% от изплатените през периода претенции по животозастрахователни договори.

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им, намаляват с 1% на годишна база и в края на 2014 г. възлизат общо на 95 млн.лв., което представлява 28.8% от БПП при 30.8% от brutния премиен приход, реализиран през 2013 г.

Извършените през 2014 г. аквизиционни разходи възлизат на 59 млн.лв. при 52 млн.лв. през 2013 г., като нарастват с 13.5% на годишна база. Основна част (81%) от общата сума на аквизиционните разходи се формира от аквизиционните комисиони от 48 млн.лв., които нарастват със 17% на годишна база. Аквизиционните разходи представляват 54.9% от общо извършените разходи за периода и 16.9% от премиения приход, реализиран в сектора.

Административните разходи възлизат на 41 млн.лв., като отчитат намаление от 5.1% на

годишна база. Те представляват 43% от общо извършените разходи от животозастрахователите и 12.4% от премиения приход в сектора.

Преобладаващ дял от общо извършените разходи са тези, свързани с дейността по застраховки „Живот“ и рента (72%), следвани от разходите по застраховка „Злополука“ (12%), „Допълнителна застраховка“ (7.8%), „Живот“, свързана с инвестиционен фонд (6.5%), „Женитбена и детска застраховка“ (3.8%) и 7% по застраховка „Заболяване“.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор се увеличава с 15.6% на годишна база. В края на 2014 г. животозастрахователите притежават активи на обща стойност 1 378 млн.лв. при 1 192 млн.лв. година по-рано.

Стойността на инвестициите на животозастрахователите в края на годината е 1 125 млн.лв. при 1 043 млн.лв. през 2013 г., като представляват 82% от общата сума на активите в сектора. Прямо края на 2013 г. се изчислява ръст в размера на инвестициите от 7.9%.

Основен дял в общия инвестиционен портфейл на животозастрахователите към края на 2014 г. заемат ценните книжа, издадени и гарантирани от държавата (46.4%), депозитите в банки (9.5%), инвестициите в акции и дялове на дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия (9.4%). Инвестициите в други заеми съставляват 9% от общата сума на инвестициите на животозастрахователните дружества за разглежданата 2014 г.

Най-голямо намаление на годишна база от 50% се отчита в стойността на инвестициите в заеми, различни от гарантираните с ипотека, следвани от инвестициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове (24% по-малко или със 34 млн.лв.) и държавните ценни книжа (40% по-малко или с 352 млн.лв.).

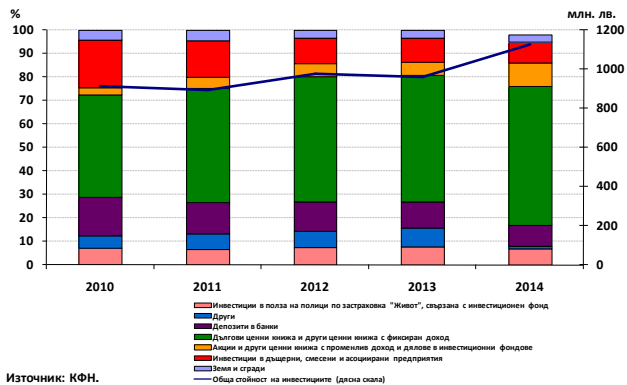
Депозитите в банки на животозастрахователите намаляват с 44% на

годишна база или с 83 млн.лв. и към края на 2014 г. възлизат на 107 млн.лв.

Инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, намаляват с 33% на годишна база до 90 млн.лв. в края на 2014 г. Тези инвестиции съставляват 7.4% от общия размер на инвестициите в животозастрахователния сектор.

Графика 92. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

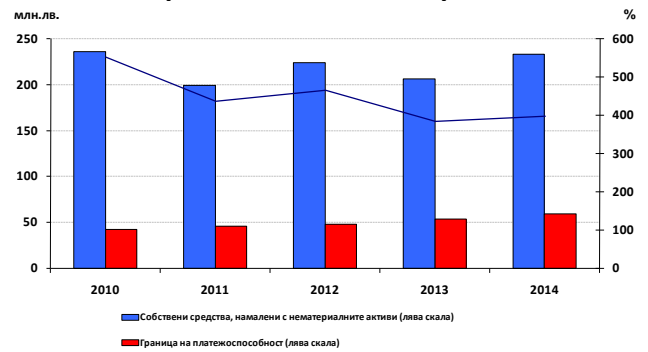

Източник: КФН.

В края на 2014 г. собственият капитал на животозастрахователите нараства с 40.1% на годишна база и възлиза на 374 млн.лв. Общият размер на собствените средства в животозастрахователния сектор, намалени с нематериалните активи, възлиза на 233 млн.лв. при 206 млн.лв. в края на 2013 г., а границата на платежоспособност се равнява на 59 млн.лв. при 54 млн.лв. през предходната година.

Покритието на границата на платежоспособност със собствени средства, намалени с нематериалните активи, към края на 2014 г. се изчислява на 397% при 384% година по-рано. Медианата на коефициента на платежоспособност в животозастрахователния сектор се изчислява на 483.9% при 551% за 2013 г. Всички животозастрахователни дружества разполагат с достатъчно средства, с които да гарантират изпълнение на дългосрочните си задължения.

Графика 93. Покритие на границата на платежоспособност в животозастрахователния сектор

Източник: КФН.

Брутните технически резерви, заделени от животозастрахователите към края на 2014 г., нарастват с 13.4% на годишна база и възлизат общо на 917 млн.лв..

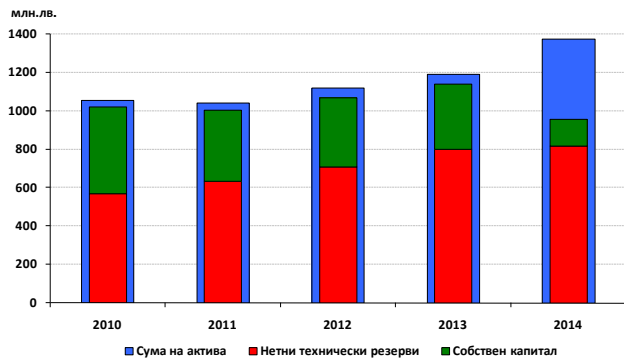
Основен дял в брутния размер на техническите резерви на животозастрахователите заемат математическият резерв и резервът „Капитализирана стойност на пенсиите“, които възлизат съответно на 571 млн.лв. (62.3% от общия размер на резервите) и на 155 млн.лв. (16.9% от общия размер на резервите).

Размерът на заделения към края на 2014 г. резерв по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд нараства с 11.1% на годишна база (с 9 млн.лв.) и достига 90 млн.лв.

Резервът за бъдещо участие в дохода възлиза на 5 млн.лв., като намалява със 7.4% на годишна база. През изминалата година нетните технически резерви продължават да нарастват с 2.1%, като в края на 2014 г. достигат 820 млн.лв..

Графика 94. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на животозастрахователите

Източник: КФН.

Отчетените от животозастрахователите технически и нетен финансов резултат за 2014 г. са положителни. В края на периода, техническият резултат в животозастрахователния сектор възлиза на 24 млн.лв., а финансовият на 32 млн.лв.

Възвръщаемостта на активите се увеличава от 0.9% за 2013 г. до 2.3% в края на 2014 г. Възвръщаемостта на собствения капитал за отчетния период се увеличава на 10% след отчетен размер от 7.8% в края на 2013 г.

Приходите от инвестиции на животозастрахователите отчитат намаление от 78.6% на годишна база и към края на 2014 г. възлизат общо на 15 млн.лв.

Разходите по инвестиции в сектора възлизат на 3.4 млн.лв. при 46.3 млн.лв. към 31.12.2013 г., отчитайки спад от 91.3% на годишна база.

В състава на общите приходи от инвестиции, дял от 28.6% заемат положителните разлики от преценка стойността на инвестициите. Печалбите от реализация на инвестиции заемат дял от 21.4% в състава на общите приходи от инвестиции на животозастрахователите и възлизат на 3 млн.лв. Спрямо края на 2013 г. се отчита намаление в положителните разлики от преценка стойността на инвестициите и в стойността на печалбите от реализация на инвестиции.

Загубата от реализацията на инвестициите представляват 66.6% от разходите по управлението на инвестициите и възлизат на 2.2 млн.лв.

2.3.3. Презастраховане

През 2014 г. дейност по активно презастраховане извършват пет общозастрахователни дружества, три животозастрахователни дружества и един презастраховател.

Реализираният от тях премиен приход възлиза на 1 375 млн.лв. (за сравнение към края на 2013 г. е бил 1 476 млн.лв.), от който 37 млн.лв. по общо застраховане, 6.7 млн.лв. по животозастраховане и 1 331 млн.лв. от „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД. На годишна база се отчита намаление от 6.8% на премиите по активно презастраховане.

През 2014 г. основен дял в презастрахователната дейност на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД заема застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ (26%), следвана от застраховки „Злополука“ (11%) и „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (17%).

Изплатените обезщетения на цеденти от „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД възлизат на 571 млн.лв., което е с 15% по-малко от 2013 г.

В структурата на изплатените обезщетения най-голям дял заемат застраховките „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (24%), „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ (27%) и „Щети на имущество“ и „Пожар и природни бедствия“ с дял от по 15%.

В края на 2014 г. сумата на актива на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД възлиза на 1 909 млн.лв., като отчита намаление от 8%. Стойността на инвестициите представлява 92% (1 758 млн.лв.) от сумата на актива. През отчетната година дружеството инвестира предимно в ДЦК, които заемат дял от 58% от инвестиционния портфейл на презастрахователя.

Акционерният капитал на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД към края на годината остава непроменен и възлиза на 53.4 млн.лв., а общо капитала и резервите на презастрахователното дружество нарастват с 16.9% и достигат сумата от 859 млн.лв.

Заделените брутни технически резерви в края на разглежданата година възлизат на 965 млн.лв. нетна сума и 1 024 млн.лв. брутен размер. От тях 94% или 964 млн.лв. представляват резерв за предстоящи плащания, а 9 млн.лв. са част от пренос-премийния резерв.

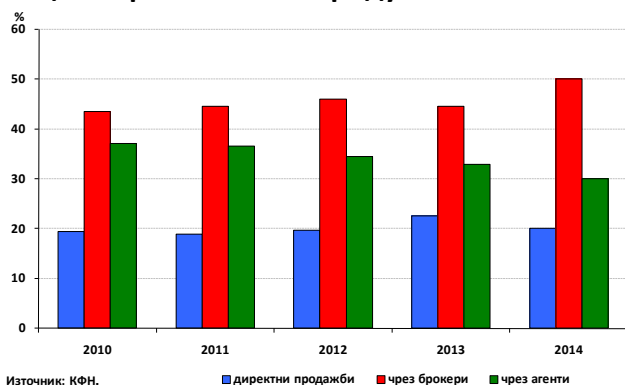
Към края на годината техническият резултат на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД е положителен и в размер на 270 млн. лв. Постигнатият финансов резултат е също положителен и възлиза на 277 млн.лв в края на 2014 г., отчитайки повишение от 11% спрямо края на 2013 г.

2.3.4. Канали за дистрибуция

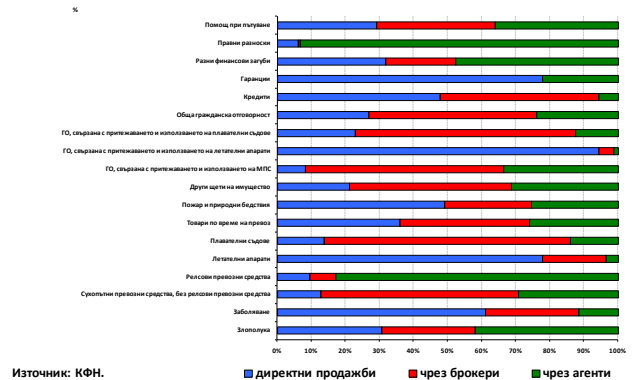
През 2014 г. продажбата на застрахователни продукти в **общозастрахователния сектор** продължава да се осъществява предимно чрез застрахователните брокери.

В края на периода се изчислява намаление на дела на продажбите, извършени чрез застрахователни агенти, за сметка увеличението в дела на директните продажби и продажбите чрез брокери.

Графика 95. Канали за дистрибуция на общозастрахователни продукти

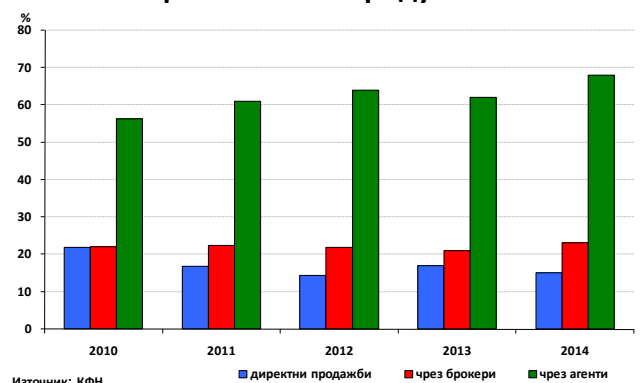
Графика 96. Канали за дистрибуция на общозастрахователни продукти по видове застраховки в края на 2014 г.

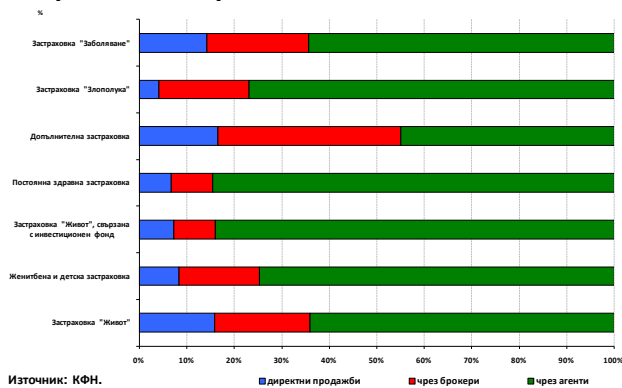
В животозастраховането основен канал за дистрибуция на животозастрахователните продукти са застрахователните агенти (записани премии чрез тяхното посредничество в размер на 68%).

През 2014 г. агентските продажби заемат дял от 62% в структурата на пласираните договори. Продажбите на застрахователните брокери заемат дял от 23% при 21% през предходната година, а директните продажби - дял от 15% при 17% през 2013 г.

Графика 97. Канали за дистрибуция на животозастрахователни продукти

Графика 98. Канали за дистрибуция на животозастрахователни продукти по видове застраховки в края на 2014 г.

Приходите от комисионни на застрахователните брокери през 2014 г. възлизат на 166 751 хил.лв., в т. ч. 156 193 хил.лв. при посредничеството за застрахователи със седалище в Р. България и 10 558 хил. лв. при посредничеството за застрахователи от други държави.

Приходите от комисионни при посредничеството за застрахователи със седалище в Р. България нарастват със 7.9% спрямо края на 2013 г. От тях 146 554 хил.лв. са приходи от комисионни в общото застраховане и 9 639 хил.лв. - в животозастраховането. На годишна база приходите от комисионни в общото

2.3.5. Гаранционен фонд

Приходите на Гаранционния фонд (ГФ/Фонда) към края на 2014 г., формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт, от глоби и имуществени санкции, както и от приходи от инвестиране средствата на фонда и др., възлизат на 50 701 хил.лв. при 41 100 хил.лв. към края на 2013 г.

Приходите от вноски на застрахователните компании заемат най-голям дял в общата структура на приходите на ГФ и са в размер на 24 845 хил.лв., което представлява 51% от общите приходи на Фонда и отразява спад от 2.6% в сравнение с приходите от вноски, отчетени за края на 2013 г.

Съгласно Отчета за приходите за периода 01.01.2014 г. – 31.12.2014 г., приходите на Фонда представляват 73% от приетия в бюджета на ГФ за 2014 г. приход в размер на 36 596 хил.лв.

застраховане нарастват със 7.2%, а в животозастраховането - с 21.1%.

Премийният приход, реализиран чрез застрахователните брокери през 2014 г. възлиза на 890 681 хил.лв., от които 822 444 хил.лв. в полза на застрахователи със седалище в Р. България и 68 237 хил.лв. в полза на застрахователи от други държави.

От реализирания от застрахователните брокери премиен приход в полза на застрахователи със седалище в Р. България, 751 096 хил.лв. са реализирани в общото застраховане и 71 348 хил.лв. в животозастраховането.

В структурата на реализирания чрез застрахователни брокери премиен приход по общо застраховане най-голям дял заемат автомобилните застраховки – „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС“ (45.9%) и „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (33.9%), следвани от „Пожар и природни бедствия“ (7.7%) и „Други щети на имущество“ (2.8%). При животозастраховането, реализираният чрез застрахователните брокери премиен приход, е основно по застраховка „Живот“ и рента (87.2%).

Таблица 66. Отчет за всеобхватния доход на Гаранционния фонд, според същността на разходите за периода 01.01.2014 г. – 31.12.2014 г.

Основни пера	Стойност към 31.12.2013 г. (хил.лв.)	Стойност към 31.12.2014 г. (хил.лв.)	Промяна (%)
Приходи	41 100	50 701	23.4
Приходи от застрахователи	26 542	25 845	-2.6
Приходи от регресни искиове	194	303	56.2
Приходи от глоби и имуществени санкции	3 086	3 218	4.3
Приходи от презастрахователи	772	863	11.8
Финансови приходи	5 159	5 967	15.7
Положителни разлики от преоценка стойността на инвестициите	3 214	4 809	49.6
Други приходи	2 133	5 282	147.6
Приходи от презастрахователни резерви	-	4 414	-
Разходи	28 057	47 584	69.6
Разходи за обезщетения	21 098	18 904	-10.4
Разходи за ликвидация	273	323	18.3
Разходи по съдебни дела	326	432	32.5
Разходи по презастрахователен договор	766	843	10.1
Разходи за информационен център	363	564	55.4
Разходи за превантивни мероприятия по чл. 288 б от КЗ	1 341	1 317	-1.8
Разходи за материали	68	66	-2.9
Разходи за външни услуги	250	304	21.6
Разходи за амортизации	1 459	647	-55.7
Разходи за заплати и осигуровки	1 612	1 425	-11.6
Други разходи	127	94	-26.0
Финансови разходи	709	743	4.8
Отрицателни разлики от преоценка стойността на инвестициите	3 633	5 997	65.1
Разходи за заделени презастрахователни резерви	3 968	15 925	301.3
Резултат от дейността на фонда	7 086	6 784	-4.3
ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ ЗА ПЕРИОДА ОТ ПРОДЪЛЖАВАЩИ ДЕЙНОСТИ	13 043	3 117	-76.1
Друг всеобхватен доход	-	-	-
Валутни разлики от превантивна дейност в чужбина	-	-	-
Хеджиране на паричен поток	-	-	-
Друг всеобхватен доход за периода, нетно от данъци	-	-	-
ОБЩ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ПЕРИОДА	13 043	3 117	-76.1

Средствата на ГФ се разходват за плащания на обезщетения на пострадали лица, административни и други разходи, свързани с неговата дейност. За периода 01.01.2014 г. – 31.12.2014 г. към Фонда са предявени общо 2 255 броя претенции (1 773 бр. по имуществени щети, 449 бр. по неимуществени щети и 3 по „Злополука“ на пътниците в обществения транспорт), от които 370 бр. са неправомерно изплатени. Сумата на разходите на ГФ нараства със 70% на годишна база и към края на 2014 г. възлиза на 47 584 хил.лв., което представлява 81.49% спрямо предвидените разходи в приетия бюджет на ГФ за 2014 г. Разходите за обезщетения към края на 2014 г. възлизат на 18 904 хил.лв. по общо 1 885 бр.

Финансовият резултат от дейността на Фонда към 31.12.2014 г. е положителен и в размер на 3 117 хил. лв., което е с 9 926 хил. лв. по-малко в сравнение с предходната отчетна 2013 година, когато същите са били 13 043 хил. лв.

Средствата на ГФ нарастват от 108 610 хил. лв. към 31.12.2013 г. на 120 252 хил. лв. към края на отчетния период през 2014 г., с което се отчита ръст от 10% на годишна база. Намалени с резерва за предстоящи плащания в размер на 46 000 хил. лв., средствата на ГФ възлизат на 120 252 хил. лв., с което е отговорено на изискването съгласно чл. 287, ал. 1 от КЗ, според което минималният им размер е определен на 3 000 хил. лв.

Средствата на фонда се инвестират в съответствие с решение на Управителния съвет по реда за инвестиране на техническите резерви на застрахователите, предвиден в КЗ, и съобразно общите принципи за инвестиране, приети от Съвета на фонда.

Таблица 67. Средства на Гаранционния фонд към 31.12.2014 г.

Основни пера	Стойност (хил.лв.)	Инвестирани средства (%)
Държавни ценни книжа	76 066	63
Корпоративни облигации /квалифицирани/	-	-
Корпоративни облигации /неквалифицирани/	13 611	11
Акции, ипотечни облигации и инвестиции в дялове и акции на инв. фондове	18 940	16
Банкови депозити (в левове и валута),	680	0.5
НАЛИЧНИ СРЕДСТВА В БАНКИ И КАСА (в левове и валута)	10 956	9.5
СРЕДСТВА НА ФОНДА	120 252	100%

2.3.6. Обезпечителен фонд

Обезпечителният фонд (Фонд за обезпечаване на застрахователните вземания) е обособена сметка, управлявана от органите на Гаранционния фонд. За неговата дейност се съставя и представя отделен годишен финансов отчет. Той се финансира чрез годишни вноски от застрахователите и изплаща гарантираните размери на застрахователните вземания по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и Злополука на пътниците в средствата за обществен превоз, както и по застраховките, включени в обхвата на животозастраховането (чл. 311в от КЗ).

Приходите на Обезпечителния фонд за 2014 г. възлизат на 7.4 млн.лв., в т.ч. 4.9 млн.лв. вноски от застрахователи, 1.2 млн.лв. приходи от инвестирани средства и 0.7 млн.лв. положителни разлики от стойността на инвестициите.

Средствата на Обезпечителния фонд се инвестират при спазване на изискванията за сигурност и постоянна ликвидност, предвидени в чл. 311 о, ал. 2 от КЗ и се инвестират само и единствено в ДЦК и краткосрочни депозити.

Към 31.12.2014 г. общо наличните средства възлизат на 27 млн.лв. при отчетени 26.4 млн.лв. година по-рано, с което се отчита увеличение на същите с 3.9% на годишна база. Средната доходност на инвестираните средства в ДЦК е 3.5%, а по депозитите 1.8% за края на отчетната 2014 г.

2.4. Осигурителен пазар

Тенденцията на нарастване през 2013 г. на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) се запазва и през 2014 г., като към края на годината те достигат 8 164.5 млн.лв. Възходящата динамика на нетните активи на пенсионните фондове през годината е в резултат както на постъпленията на осигуряващите се лица, чийто брой към края на 2014 г. достигна 4 291 099, така и на положителния резултат от инвестирането на средствата по индивидуалните партиди от пенсионноосигурителните дружества (ПОД).

2.4.1. Пенсионноосигурителни дружества

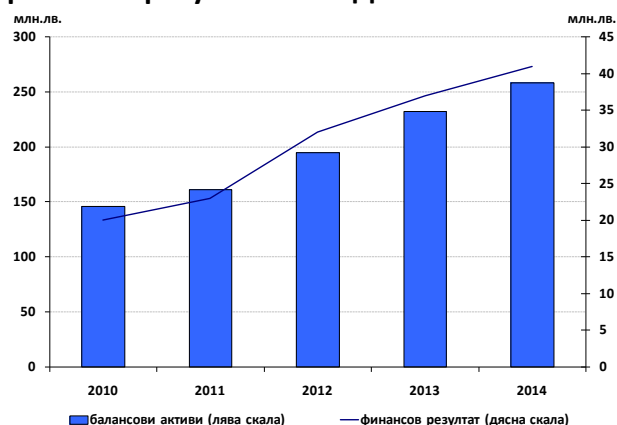
Към края на 2014 г. е налице промяна по отношение броя на лицензираните ПОД, като те стават 10, а броят на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване се запазва непроменен в сравнение с края на 2013 г. - 29 пенсионни фонда, в т.ч. 9 универсални (УПФ), 9 професионални (ППФ), 9 доброволни (ДПФ) и два доброволни пенсионни фонда по професионални схеми (ДПФПС)⁵³.

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи – „Ен Ен ПОД“ ЕАД (с предишно наименование „Ай Ен Джи ПОД“ ЕАД) - NN Group N.V., ПОД „Алианц България“ АД - ALLIANZ SE, ПОК „Доверие“ АД - Vienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe и ПОК „ДСК - Родина“ АД - OTP BANK NYRT.

При пет от лицензираните десет дружества има акционери, притежаващи пряко повече от 90 на сто от капитала⁵⁴.

При балансовите активи на ПОД продължава тенденцията на нарастване, като в края на годината те достигат 257.8 млн.лв. (увеличение с 11.2% спрямо 2013 г.). Подобна динамика се наблюдава и при общия нетен финансов резултат на ПОД, който през 2014 г. възлиза на 40.6 млн.лв. - с 3.7 млн.лв. или с 9.9% повече в сравнение с общия нетен финансов резултат през 2013 г.

Графика 99. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

Източник: КФН.

⁵³ В единия ДПФПС все още няма осигуряващи се лица.

⁵⁴ ТИ БИ АЙ ЕЙЧ ФАЙНЕНШЪЛ СЪРВИЗ ГРУП Н.В.

АМСТЕРДАМ, ХОЛАНДИЯ притежава пряко 92.58% от акциите на ПОК „Доверие“ АД, БАНКА ДСК ЕАД притежава пряко 99.75% от ПОК „ДСК – Родина“ АД,

ING Continental Europe Holdings B.V. притежава пряко 100% от „Ен Ен ПОД“ ЕАД, „МЕДИАНЕТ ИНДЪСТРИС“ С.А притежава пряко 90.20% от акциите на ПОД „Бъдеще“ АД и „ИЗИ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ“ АД притежава 99,998 % от ПОД „Утре“ АД.

През 2014 г. ПОД, както и през предходните периоди поддържат високо равнище на капиталова адекватност. Средната стойност на показателя през 2014 г. намалява с 19.3 пр.п. в резултат на значително намаляване на капиталовата адекватност при две дружества поради изплатения дивидент за предходни години в едното и отчетената по-голяма загуба от другото. Средната стойност на показателя през 2013 г. достига равнище от 316.4% към края на годината, а в края на 2014 г. стойността на показателя е 297.1%, което значително надхвърля нормативно определения минимален размер от 50% от минималния капитал. В средната стойност на показателя участва и стойността на показателя на лицензираното през 2014 г. ново ПОД. Показателят по отделни дружества варира между 55.3% и 500.3%. Изключение прави едно дружество, чиято капиталова адекватност достига 710.1%.

Ликвидните средства на ПОД и управляваните ФДПО надвишават нормативно регламентирания минимален размер, т.е. всички дружества и управляваните от тях фондове са в състояние да покриват текущите си задължения. Въпреки отчетеното през годината нарастване на ликвидните средства, коефициентът на ликвидност на ПОД намалява от 18.5 за 2013 г. до 11.4 за 2014 година. Причина за това е увеличението с по-бързи темпове на текущите задължения от нарастването на ликвидните средства.

Резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и ППФ, заделени със средства на ПОД, към 31 декември 2014 г., възлизат на 89.6 млн.лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Инвестициите, извършени със средствата от резервите, както и оценката на активите, обект на тези инвестиции, са в съответствие с нормативните изисквания.

Таблица 68. Капиталова адекватност и ликвидност на ПОД и ФДПО

	2013	2014
Капиталова адекватност на ПОД (%)	316.4	297.1
Ликвидност на ПОД (коеф.)	18.5	11.4
Ликвидност на ДПФ (коеф.)	58.5	80.6
Ликвидност на ДПФ - ПС (коеф.)	69.9	61.7
Ликвидност на ППФ (коеф.)	126.4	100.0
Ликвидност на УПФ (коеф.)	120.1	98.1

Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.
Източник: КФН.

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между 48.9% и 501.2%. Средната непретеглена стойност на показателя за 2014 г. е 205.3% спрямо 192.2% за 2013 година. Регистрираното увеличение от 13.1 пр.п. на показателя е в резултат на увеличение на отчетените печалби от по-голямата част от дружествата през 2014 г. спрямо предходната година. При седем от пенсионноосигурителните дружества се наблюдава увеличение на стойността на показателя спрямо предходната 2013 г., а само при две дружества показателят намалява. При изчисляване на средната стойност на показателя не участва лицензираното през 2014 г. ПОД.

През 2014 г. отчетената рентабилност на собствения капитал е 15.8% средно за сектора спрямо 12.8% за 2013 година. Отчетеното повишение от 3.0 пр.п. се дължи на увеличението на рентабилността на всички ПОД, с изключение на едно. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал за отделните ПОД е широк, като най-ниската му стойност е (-48.2%), а най-високата е 59.5%. Знакът на коефициента на рентабилност се определя от текущия финансов резултат (печалба или загуба) на конкретното ПОД. Средната стойност на показателя не включва лицензираното през 2014 г. ПОД.

Таблица 69. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2013	2014
Степен на покритие на регистрирания капитал	192.2	205.3
Рентабилност на собствения капитал	12.8	15.8
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Степента на покритие на активите на управляваните ФДПО за повечето дружества е в границите между 2.3% и 5.1%. Средната непретеглена стойност на показателя за 2014 г. намалява до 3.5% спрямо 4.2% за 2013 г., без лицензираното през 2014 г. ПОД. Отчетеното понижение с 0.7 пр.п. се дължи на намалението на стойността на този показател при всички дружества с изключение на едно, като най-съществено е намалението при едно ПОД (с 4.6 пр.п.). Активите на ФДПО нарастват с по-бързи темпове в сравнение с нарастването на активите на управляващите ги ПОД.

Поради отчетения положителен текущ финансов резултат от дейността през 2014 г. осем дружества имат положителна рентабилност на активите, а само при едно рентабилността на активите е отрицателна в резултат на отчетена загуба за годината. Средната стойност на показателя не включва лицензираното през 2014 г. ПОД. Средната стойност на показателя към края на 2014 г. е 8.3% спрямо 7.5% за 2013 г., т.е. налице е увеличение с 0.8 пр.п.. За отделните дружества показателят рентабилност на активите на ПОД е в границите между (-38.0%) и 34.8%.

Таблица 70. Анализ на активите на ПОД

	2013	2014
Степен на покритие на активите на ФДПО	4.2	3.5
Рентабилност на активите на ПОД	7.5	8.3
Ръст на активите на ПОД	13.7	11.7
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.		
Източник: КФН.		

За годината седем от пенсионните дружества имат положителна стойност на показателя ръст на активите, а при останалите две ПОД тази стойност е отрицателна (лицензираното през 2014 г. ПОД не участва в

стойността на показателя). Средната непретеглена стойност на показателя намалява от 13.7% за 2013 г. до 11.7% за 2014 г., т.е. през годината е налице забавяне в темпа на растеж на активите на ПОД. За отделните дружества показателят ръст на активите е в границите между (-15.6%) и 27.6%.

Таблица 71. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2013	2014
Ефективност на дейността на ПОД	124.8	128.3
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Средната стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД през изминалата 2014 г. е 128.3%, като спрямо 2013 г. се наблюдава нарастване от 3.5 пр. п. (лицензираното през 2014 г. ПОД не участва в средната стойност на показателя). Това увеличение се дължи на нарасналата ефективност на дейността при шест от дружествата, което е в резултат на нарастване на приходите с по-бързи темпове в сравнение с нарастването на разходите. Стойността на показателя варира в границите между 49.5% и 197.3%.

В сравнение с 2013 г. приходите на ПОД от такси и удръжки на един участник в пенсионните фондове нарастват. Средната непретеглена стойност за 2014 г. възлиза на 26.95 лв. спрямо 23.36 лв. за предходната 2013 година. Нарастването на стойността на показателя с 3.59 лв. през отчетната година се дължи на по-бързия темп на нарастване на приходите на дружествата от такси и удръжки от темпа на нарастване на участниците в управляваните от тях ФДПО. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 18.62 лв. и 35.42 лв.

Разходите за дейността на ПОД на един участник в управляваните пенсионни фондове се увеличават с 2.85 лв. през отчетната 2014 г., като към края на годината те възлизат на 28.03 лв. спрямо 25.18 лв. през 2013 година. По отношение на отделните

дружества стойността на показателя намалява само при едно от дружествата, което се дължи на намаляването на размера на разходите и увеличаване на броя на участниците, а в останалите осем дружества показателят нараства в резултат на увеличаване на размера на направените разходи за дейността през отчетния период с по-бързи темпове в сравнение с увеличаването на броя на участниците (или намаляване на броя на участниците). Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 15.82 лв. и 44.29 лв.

Таблица 72. Такси, удържки и разходи за дейността на един участник във ФДПО

	2013	2014
Такси и удържки на един участник във ФДПО	23.4	27.0
Разходи за дейността на един участник във ФДПО	25.2	28.0

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

Приходите от такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2014 г. са между 1.45 лв. и 1.93 лв., като средната непретеглена стойност на показателя възлиза на 1.59 лв. спрямо 1.63 лв. през 2013 година. Стойността на показателя общо за всички дружества намалява с 0.04 лв., а по дружества съществени изменения не се наблюдават. Стойността на показателя при отделните ПОД намалява или се запазва спрямо 2013 г. поради нарастване на активите на ФДПО с темп, който изпреварва темпа на нарастването на приходите от такси и удържки.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на ФДПО за 2014 г. варират между 0.80 лв. и 2.04 лв., с изключение на едно дружество, което отчита 3.83 лв. Средната непретеглена стойност на показателя бележи намаление с 0.19 лв., като в края на 2014 г. възлиза на 1.75 лв. спрямо 1.94 лв. в края на 2013 г. Стойността на показателя за осем дружества намалява в сравнение с предходната 2013 г., което се дължи на по-бързия темп на нарастване на активите на

ФДПО, спрямо темпа на нарастване на разходите (или намаляване на разходите).

Таблица 73. Такси, удържки и разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО

	2013	2014
Такси и удържки на 100 лв. активи на ФДПО	1.6	1.6
Разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО	1.9	1.8

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

При осъществения надзор върху дейността на ПОД през 2014 г. не са установени отклонения от нормативните изисквания относно размера на задължителните такси, удържани от ФДПО в полза на ПОД.

През 2014 г. почти всички ПОД поддържат максималните размери на таксите и удържките, установени в КСО за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) – 5% от всяка осигурителна вноска и инвестиционната такса в размер 1% годишно върху стойността на нетните активи в зависимост от периода, през който те са били управлявани. Само едно ПОД удържа такса от осигурителна вноска и инвестиционна такса под максимално допустимите размери, а едно ПОД удържа само в универсалния фонд такса от осигурителна вноска под максимално допустимият размер.

Таксите, удържани от фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ФДДПО), са по-ниски от нормативно определените максимални размери. Средният размер на таксите от осигурителни вноски в ДПФ през 2014 г. намалява от 2.9% през 2013 г. на 2.8%, а при ДПФПС се увеличава от 3.9% през 2013 г. на 4.0% през 2014 г. Законоустановеният максимален размер на таксата от осигурителна вноска във ФДДПО е 7.0%.

Таблица 74. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски във ФДПО

	ФДПО	
	2013	2014
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ	8.7	7.7
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ-ПС	10.1	10.1
Среден размер на такса от осигурителни вноски на ДПФ	2.9	2.8
Среден размер на такса от осигурителни вноски на ДПФ-ПС	3.9	4.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФ-ПС.
Източник: КФН.

Инвестиционната такса в ДПФ през 2014 г. възлиза на 7.7% спрямо 8.7% за 2013 г. при законоустановена такса до 10%, като по-ниската стойност на таксата е в резултат на намаления ѝ размер при четири от фондовете, което е отразено в правилниците за организацията и дейността им. Начислената инвестиционна такса в ДПФПС е в размер на 10.1% и е в съответствие със законовите разпоредби (разликата от 0.1 пр.п. е резултат от закръгления).

2.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната година размерът на балансовите активи на ФДПО нараства със същите темпове както и през предходната 2013 г., дължащо се основно на постъпленията от осигурителни вноски и на отчетения положителен доход от инвестиране на средствата. През 2014 г. балансовите активи на ФДПО са се увеличили общо с 20.0% на годишна база, докато през 2013 г. балансовите активи на ФДПО нарастват с 19.5%.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове, като най-голям ръст (23.6%) се наблюдава при единствения осъществяващ дейност ДПФПС, следван от УПФ с ръст от 21.5%. Нарастване на активите се отчита и при ППФ и ДПФ, съответно с ръст от 15.2% и 12.4%.

Таблица 75. Ръст на активите на ФДПО

	2013	2014
УПФ	21.5	21.5
ППФ	15.5	15.2
ДПФ	8.5	12.4
ДПФ-ПС	31.8	23.6

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните активи на пенсионните фондове не се променят съществено през изминалата година. Пенсионноосигурителното дружество, което има най-голям пазарен дял, заема 27.5% по отношение на управляваните балансови активи, а това с най-малък пазарен дял заема 0.9% от управляваните балансови активи.

Структурата на балансовите активи по видове фондове силно се доминира от УПФ. Към края на 2014 г. относителният дял на този вид фондове в общите балансови активи на ФДПО е 81.3%. В резултат на по-високите темпове на нарастване на балансовите активи на УПФ, относителният им дял в общите балансови активи на ФДПО се разширява с 1.0 пр.п. в сравнение с 2013 г. за сметка на дяловете на ДПФ и ППФ. Към края на 2014 г. балансовите активи на ППФ, ДПФ и ДПФПС заемат дялове съответно от 9.3%, 9.3% и 0.1%.

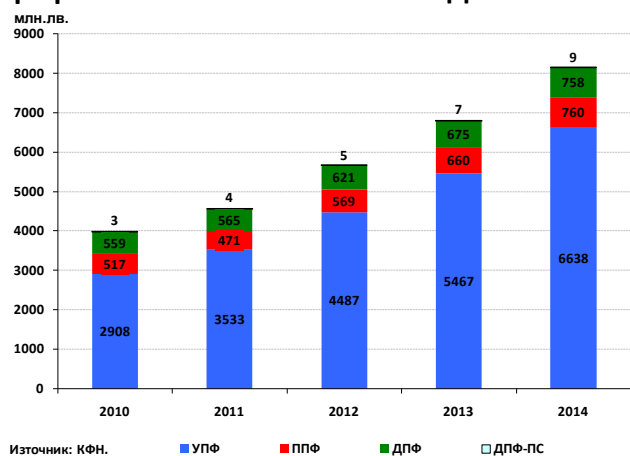
Към края на 2014 г. нетните активи на ФДПО са в размер на 8 164.5 млн.лв. Те показват общата стойност на задълженията към осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване. Акумулираните към края на 2014 г. нетни активи се равняват на 9.9% от обема на БВП на страната⁵⁵.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2014 г. нетните активи на ФДПО са се увеличили с 19.9% на годишна база,

⁵⁵ По предварителни данни на НСИ, БВП за 2014 г. е 82 164 млн.лв.

докато през 2013 г. е регистрирано увеличение с 19.8%.

Графика 100. Нетни активи на ФДПО

Темпът на увеличение на нетните активи се различава по видове фондове, като най-значителен е при ДФПС (23.5%), следвани от УФ (21.4%), ПФ (15.2%) и ДФ (12.3%). Структурата на нетните активи по видове пенсионни фондове към края на 2014 г. съвпада с тази на балансовите активи.

Средният непрегеглен размер на управляваните активи на един участник за 2014 г. в УФ е 1 726.07 лв. спрямо 1 440.63 лв. през 2013 г., в ПФ – 2 496.53 лв. за 2014 г. спрямо 2 183.64 лв. през 2013 г., в ДФ – 1 280.12 лв. за 2014 г. спрямо 1 121.89 лв. през 2013 г. и в ДФПС – 1 385.19 лв. за 2014 г. спрямо 1 153.49 лв. през предходната година. При УФ се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник, като ръстът на балансовите активи и прирастът на броя на участниците запазват своето съотношение спрямо 2013 година. В професионалните фондове стойността на показателя също нараства, но тук се наблюдава лек спад на ръста на активите на фонда, а нараства броят на участниците. При фондовете за допълнително пенсионно осигуряване се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник, като ръстът на активите изпреварва прираста на участниците.

По дружества се наблюдават различни колебания от средните равнища – в УФ управляваните активи на един участник са между 986.49 лв. и 2 286.48 лв., в ПФ – между 1 150.84 лв. и 3 430.77 лв. и в ДФ – между 681.72 лв. и 2 609.71 лв. Средните стойности на показателя за отделните ПОД са в границите между 939.68 лв. и 2 402.54 лв.

Таблица 76. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2010	2011	2012	2013	2014
УФ	810.9	965.0	1201.1	1440.6	1726.1
ПФ	1798.0	1608.5	1890.5	2183.6	2496.5
ДФ	914.0	922.5	1053.9	1121.9	1280.1
ДФ-ПС	600.9	789.1	935.9	1153.5	1385.2

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.
Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на
Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2014 г. се увеличават с 12.1% спрямо постъпленията през 2013 г., като в абсолютен размер увеличението е най-осезаемо при УФ – 77.1 млн.лв. Това увеличение се дължи основно на включването на новоосигурени лица в пазара на труда. Приходите от осигурителни вноски през годината отчитат най-висока стойност за последните пет години.

С положителен прираст през 2014 г. са брутните постъпления от осигурителни вноски на трите вида фондове – УФ, ПФ и ДФ, като нарастването е съответно с 9.7%, 10.0% и 47.7% спрямо 2013 г.

Въпреки, че през отчетната година броят на осигурените лица в ДФПС се увеличава, приходите от осигурителни вноски намаляват с 4.0 на сто.

Таблица 77. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2010	2011	2012	2013	2014
УФ	639.8	678.7	702.9	794.2	871.3
ПФ	74.5	69.4	75.4	78.2	86.0
ДФ	60.3	60.1	56.7	59.1	87.4
ДФПС	1.2	1.2	1.4	1.5	1.4
Общо	775.8	809.4	836.4	933	1046.1

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Начислените и изплатени суми през 2014 г. се увеличават спрямо предходната година с 14.7% общо за всички ФДПО. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от доброволните пенсионни фондове, чийто дял в общата стойност е 85.4% средно за последните пет години. В условията на развиващ се пазар на допълнителното пенсионно осигуряване в България, който е във фазата на натрупване, съотношението "изплатени суми / постъпили средства" възлиза на 0.06 средно за периода 2010 – 2014 г.

Таблица 78. Начислени и изплатени суми

	2010	2011	2012	2013	2014
УПФ	2.0	3.1	4.0	5.6	7.8
ППФ	3.0	3.3	3.2	3.1	4.5
ДПФ	52.7	48.6	44.8	42.3	46.1
ДПФ-ПС	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
Общо	57.7	55.1	52.1	51.1	58.6

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Средната стойност на показателя за възвръщаемост на управляваните активи през 2014 г. за всички фондове е 0.06, а по тип фонд е както следва: за УПФ е 0.06 спрямо 0.05 за 2013 г., за ППФ е 0.06 както и за 2013 г., за ДПФ - 0.06 за 2014 г. спрямо 0.07 за предходната година. Стойностите на показателя за отделните ПОД за 2014 г. са в границите между (-0.01) и 0.08, което е обусловено от постигнатите резултати за дохода от инвестиране на средствата във всички ФДПО.

Таблица 79. Възвръщаемост на управляваните активи

	2010	2011	2012	2013	2014
УПФ	0.06	0.01	0.08	0.05	0.06
ППФ	0.06	0.01	0.08	0.06	0.06
ДПФ	0.06	0.00	0.08	0.07	0.06
ДПФ-ПС	0.05	0.00	0.06	0.07	0.07

Бележка: Данните са коефицинти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През 2014 г. участниците във ФДПО продължават да нарастват дори с по-бързи

темпове в сравнение с 2013 г., когато нарастването е било с 2.3%, а през 2014 г. с 2.5%. Прирастът на участниците през отчетната година по фондове е както следва: при универсалните фондове ръстът остава 2.8% какъвто е бил и през 2013 г., при професионалните фондове от 2.3% през 2013 година се променя на 2.8%, а при доброволните фондове е отчетено увеличение от 0.8 пр.п. като от (-0.2%) през 2013 г. достига 0.6% през 2014 година. ПОД с най-голям пазарен дял по отношение на броя осигурени лица в управлявани от него ФДПО запазва своята позиция с 27.8%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 1.4% от пазара. Запазва се тенденцията на постепенно намаляване на пазарния дял на най-големите дружества.

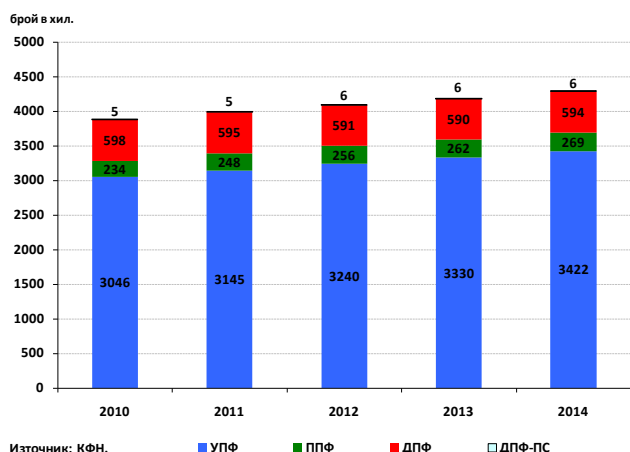
Таблица 80. Прираст на брой участници

	2013	2014
УПФ	2.8	2.8
ППФ	2.3	2.8
ДПФ	-0.2	0.6
ДПФ-ПС	6.9	2.9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

Най-голям дял от осигурените лица е концентриран в универсалните пенсионни фондове (79.74%). В края на 2014 г. лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 13.83% и 6.28% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава делът на осигурените в ДПФ-ПС – едва 0.15%.

Графика 101. Брой осигурени лица

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за допълнително пенсионно осигуряване през 2014 г., намаляват с 5.8% спрямо 2013 г. и са на стойност 391.2 млн.лв. Динамиката на прехвърлените средства зависи както от броя на лицата предприели действия по промяна на участието си във ФДПО в рамките на годината, така и от размера на средствата по техните индивидуални партии.

Отчетеното намаление е най-силно изразено в ДПФ, където през 2014 г. прехвърлените средства намаляват с 21.9% спрямо предходната година. Намалението при ППФ е с 14.6%, а при УПФ е с едва 4.0%.

Таблица 81. Прехвърлени средства от индивидуални партии

	2010	2011	2012	2013	2014
УПФ	135.7	183.6	134.4	350.7	336.8
ППФ	30.9	33.1	21.9	54.1	46.2
ДПФ	16.3	5.5	6.7	10.5	8.2
Общо	182.9	222.2	163	415.3	391.2

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Инвестициите на ФДПО през 2014 г. запазват тенденцията си на нарастване, като ръстът им спрямо предходната година е 26.4%. Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2014 г. е 7.8 млрд.лв., което представлява 95.5% от балансовите им активи. Запазва се и структурното разделение на инвестираните

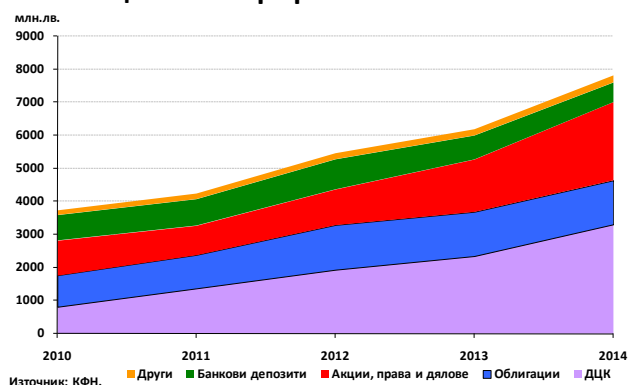
средства по видове фондове, като с най-висок относителен дял са УПФ (81.4%), следвани от ППФ (9.3%), ДПФ (9.2%) и ДПФ-ПС (0.1%).

В периода 2010 – 2014 г. инвестиционните портфейли на ФДПО търпят своето развитие, следвайки динамиката на акумулиране на активи в сектора, натрупания инвестиционен опит и развитието на капиталовите пазари.

След финансовата криза, която засегна значително инвестиционните резултати на пенсионните фондове, през 2010 г. в резултат на възстановяването на инвестиционния климат е отчетено съществено увеличение на инвестициите с променлив доход в портфейлите на ФДПО, при което техният относителен дял достигна до 28.4%. През следващите 2011 г., 2012 г. и 2013 г. относителният дял на акциите, правата и дяловете се колебае на нива, близки до 20%, а през 2014 г. е отчетено най-високото за периода ниво от 30.3%.

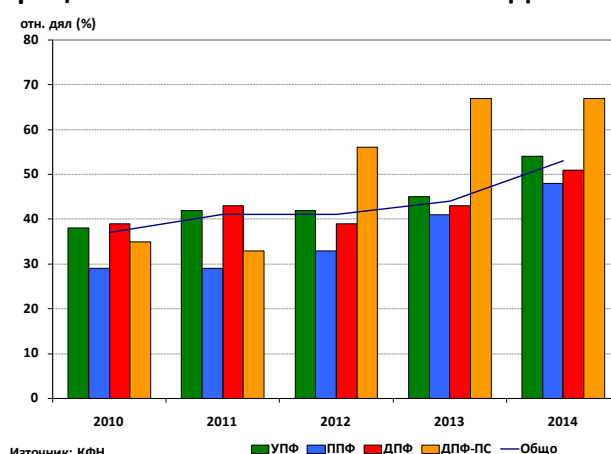
При инвестициите в ДЦК се отчита растеж, като техният относителен дял нараства от 21.5% през 2010 г. до 42.3% към края на 2014 г. Категориите инвестиционни инструменти, при които се отчита спад, са облигациите (корпоративни и общински) и банковите депозити. Относителният дял на средствата, инвестирани в облигации се свива от 25.8% за 2010 г. до 17.1% за 2014 г., а банковите депозити, които през 2010 г. формират 20.6% от инвестициите на ФДПО, към края на периода представляват едва 7.6% от инвестиционния портфейл на пенсионните фондове.

Графика 102. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

През последните пет години инвестициите в чужбина на ФДПО нарастват. През 2014 г. 53% от активите на пенсионните фондове са инвестирани извън страната. Държавните ценни книжа, регистрирани за търговия на чуждестранни пазари формират 49.1% от инвестициите на пенсионните фондове в чужбина. Относителният дял на ценните книжа с променлив доход в структурата на инвестициите в чужбина е 29.3%, а останалите 21.6% от инвестираните в чужбина средства са в корпоративни и общински дългови ценни книжа. Общото нарастване на инвестициите в инструменти, регистрирани за търговия на чуждестранни пазари, е свързано с членството на страната ни в ЕС, нарастването на активите на пенсионните фондове и др. Също така влияние оказват ниската ликвидност и липсата на достатъчно разнообразни и качествени инструменти на местния капиталов пазар.

Графика 103. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е запазване и нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. През 2010 г. секторът на допълнителното пенсионно осигуряване постигна положителна доходност, но през 2011г. беше отчетена отрицателна среднопретеглена доходност от управлението на активите на УПФ и на ДПФ. През последните три години от периода всички фондове постигат положителна доходност, чиито стойности надвишават отчетеното през 2010 г. ниво на показателя.

Таблица 82. Среднопретеглена доходност

	2010	2011	2012	2013	2014
УПФ	5.0	-0.4	7.5	4.7	6.1
ППФ	5.2	0.5	7.1	5.3	5.9
ДПФ	5.5	-0.3	8	6.4	6.6
ДПФ-ПС	4.3	0.2	5.2	6.5	7.3

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
* Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.
Източник: КФН.

III. Организационна структура на КФН

